PALACIO VALDÉS

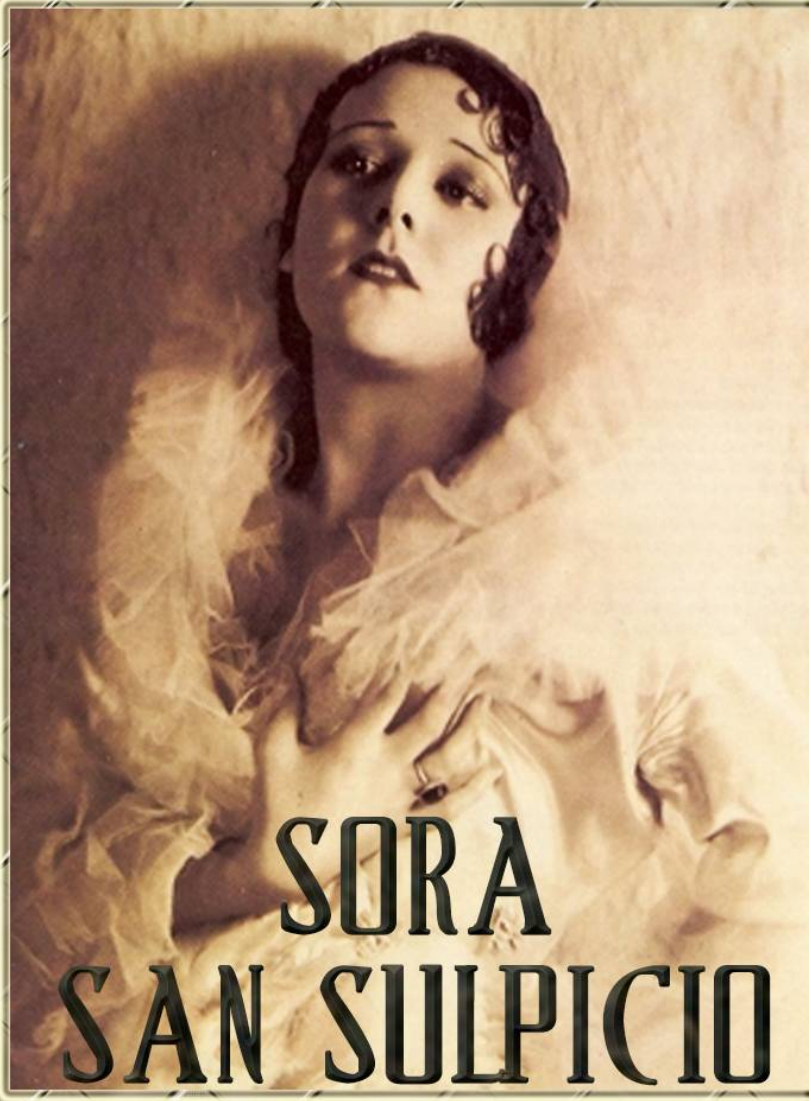

SORA
SAN SULPICIO

www.virtual-project.eu

ARMANDO PALACIO VALDÉS

SORA SAN SULPICIO

Original: *La Hermana San Sulpicio* (1959)

Traducere de:
AL. POPESCU-TELEGA

Cu un cuvânt înainte de:
ZOE DUMITRESCU-BUȘULENGA

virtual-project.eu

EDITURA PENTRU LITERATURĂ UNIVERSALĂ
1966

La Hermana San Sulpicio

Autorul romanului de față, Armando Palacio Valdés, nu este unul din marii scriitori ai literaturii universale, ci doar un talentat și priceput prozator spaniol, care continuă buna tradiție a epicii spaniole din totdeauna. El s-a numărat printre membrii unei largi mișcări literare din a doua jumătate a secolului al XIX-lea, coincizând cu apariția realismului și naturalismului în cultura iberică. De fapt, la înflorirea romanului spaniol după 1870 contribuie două generații de intelectuali, care doresc să reînvie strălucirea acestui gen din secolele al XVI-lea și al XVII-lea, mergând pe urmele lui Cervantes și ale romanului picaresc, trecând peste tranzitoria umbră aruncată asupra epicii de un secol fără însemnătate în literatură, ca acela al XVIII-lea. Cea dintâi generație, puternic influențată de romanul realist englez și francez și mai cu seamă de Dickens și Balzac, dă naștere romanului de moravuri, romanului de analiză, evocării istorice și povestirii de inspirație națională. În general, la mai toți scriitorii se întrevede ancorarea în tradiție, în catolicism și preferințele fiecăruia pentru o anumită regiune a Spaniei (Asturiile, Andaluzia, Galicia etc.). Romanul de moravuri e creat de o femeie inteligentă și sensibilă, Cecilia Böbl de Faber, care, după modelul romancierelor engleze ori franceze, a semnat și ea opera-i literară cu un pseudonim masculin, Fernán Caballero. Numele cele mai cunoscute sunt însă ale lui Pedro Antonio de Alarcón (1833-1891) și Juan Valera (1827-1905). Cel dintâi a excelat în povestiri cu caracter național printre care *Tricornul* (*El sombrero de tres picos*) ocupă locul de frunte, poate și prin notorietatea pe care i-a dat-o prelucrarea muzicală a lui Manuel de Falla. Al doilea este realistul critic prin excelență, creatorul romanului de analiză cu *Pepita Jimenez*.

Generația următoare lărgește cercul de influențe pe care le primește și le trece printr-o mentalitate mai deschisă, mai liberă. Zola și Flaubert se adaugă la celelalte înrâuriri receptate până atunci. Emilia de Párdo Bazán (1852-1921) manifestă o puternică orientare spre modelele maestrului de la Médan, în vreme ce Clarin (Leopoldo Alas), eseist și jurnalist de talent, încearcă să-l imite pe autorul *Educației sentimentale* într-o operă cu caracter anticlerical destul de subliniat. Cel mai ilustrativ pentru toată generația este Benito Pérez

Galdós (1845-1920), autor al unei opere vaste, concepută, pare-se, după modelul *Comediei umane* și alcătuită din romane, nuvele, episoade istorice naționale. Liberal și anticlerical, Pérez Galdós a nutrit o mare admirație față de Zola. Coroborate, aceste predilecții și înclinări l-au dus către un roman de observație a unor medii variate, a existenței oamenilor de rând în special. În roman și-a exercitat în cea mai mare măsură puterile scriitoricești și Armando Palacio Valdés (1853-1938), după ce mai întâi, ca mulți alți colegi de generație, desfășurase și el, solicitat de necesitățile multiple ale culturii spaniole aflate într-o evoluție rapidă, câțiva ani de activitate publicistică. Tot ce prozatorul a risipit cu dărnicie în acest răstimp prin paginile unor periodice ca *Rabagás*, *Politica*, *El Cronista*, *Revista Europea* și altele, și anume spirituale profiluri de artiști, poeți, romancieri, a fost strâns în trei volume de critică literară, specie beletristică aflată și ea în eflorescență, dacă ne gândim că trăia și scria atunci un istoric și critic literar de mâna întâi, ca Menendez y Pelayo.

Anul 1878 marchează debutul de romancier al lui Palacio Valdés, urmat de o serie întreagă de opere în cadrul aceleiași specii care-i va fixa predilecția. *Marta y Maria*, roman apărut în 1883 și inspirat dintr-o temă evanghelică, *Hermana San Sulpicio*, apărut în 1889 și considerat capodopera scriitorului, *Los majos de Cádix* (1896), opera sa preferată, *Jose* sunt numai câteva din creațiile cele mai cunoscute ale prozatorului spaniol.

Personalitatea lui Palacio Valdés se detașează pe fundalul secolului al XIX-lea cu trăsături amestecate, unele cu totul proprii, altele comune cu ale celorlalți contemporani. Spiritual, inteligent, plin de humor, cu o evidentă înclinație spre natură și poezie, cu un gust barochizant destul de izbitor, purtând pecetea caracterului național, scriitorul e puțin conformist în materie religioasă și prin aceasta se apropie de Clarin și Pérez Galdós. Atras de priveliștea naturii și de pitorescul înfățișării omenești, de tabloul de moravuri, ca și de arabescul pasiunilor pe care le urmărește cu agrement și meșteșug, Palacio Valdés a pătruns mai puțin în miezul problemelor sociale ale vremii, spre deosebire de Juan Valera ori de Pérez Galdós. Născut în 1853, la Entralgo, în Asturii, lângă Oviedo, viitorul scriitor și-a petrecut copilăria la Aviles, într-un colț frumos de pământ, cu vedere asupra apelor din Golful Gasconiei. A făcut liceul la Oviedo, iar facultatea la Madrid unde și-a dat, în 1874, doctoratul în drept. În

existența lui tihnită, singura pasiune care l-a însuflețit a fost aceea literară, suficientă pentru a-i umple viața. Spirit cultivat și destul de liber, el a iubit pământul spaniol și a accentuat determinările temperamentale și caracterologice ale locuitorilor fiecărei regiuni, populându-și romanele cu andaluzi, castilieni, galegi, madrileni etc. Cum spunea un istoric al literaturii spaniole, cărțile lui Palacio Valdés elogiază pe rând provinciile Spaniei prin eroii lor, ilustrând și el, dar și depășind-o, tendința regionalistă a literaturii acestei vremi. De aceea opera lui este un adevărat conglomerat de specific național, alcătuit din poetizarea trăsăturilor caracterului spaniol.

La moartea scriitorului, survenită la 3 februarie 1938 Ia Madrid (Palacio Valdés fiind ultimul supraviețuitor al generației sale), rămânea în urmă o operă bogată, vie, fără mari adâncimi ori idei excepționale, dar cu mult adevăr psihologic, cu humor și colorit pitoresc.

Hermana San Sulpicio (*Sora San Sulpicio*) cumulează mai toate virtuțile bunului meșteșug al lui Palacio Valdés în dificila materie a acestei specii lungi. Cartea se întemeiază pe un contrast esențial între eroul galeg (din Galicia), Ceferino Sanjurjo, și aventura lui în mediul ardent, violent colorat al Andaluziei, întrupat în pătimașul caracter al Gloriei Bermúdez. Mai lent, mai ponderat și mai socotit, caracterul galeg, luat pretutindeni în derâdere de către andaluzi, cum se vede în roman, nu e totuși lipsit de oarecare poezie. Și Ceferino Sanjurjo, chiar dacă nu trăiește la diapazonul pasional al Gloriei, are sensibilitate și capacitate sentimentală. Ele sunt însă dublate de prudența galegă, care-l face să cumpănească bine raportul între iubire și zestre. De asemenea nu-i lipsește tânărului literat humorul. Acesta dă o nuanță specială romanului și intrigii care, tratată serios, ar fi putut avea accentele critice ale *Călugăriței* lui Diderot. Dar critica anticlericală întreprinsă de Palacio Valdés nu are o incisivitate deosebită. Duhovnicul căruia Ceferino își mărturisește cu prea multă grabă iubirea pentru tânăra novice se gândește meschin, deși nu fără oarecare îndreptățire, la averea surorii San Sulpicio care l-a tentat pe îndrăgostit. Gestul lui de a-l alunga din mănăstire pe Sanjurjo, ca și persoana lui fizică sunt mai mult ridicole decât odioase.

De altfel toată intriga are un aer destul de „făcut”, datorită spiritului liberal al autorului care pare să privească totul cu un ochi foarte amuzat. Și eroul se vede în împrejurările cele mai grele destul de caraghios, fiindcă se observă cu o ironie specială. Din această

cauză însăși mănăstirea spaniolă din romanul lui Palacio Valdés are o nuanță izbitoare de operetă, de la scena cu stareța bonomă care le lasă pe cele două surori să cânte și să danseze, până la scena din final, unde Gloria se întoarce la mănăstire ca să-și arate soțul și iubitul fostelor colege de claustrare și asceză. Ferventul catolicism spaniol, sever și riguros, cel mai conservator din lume, se arată foarte subțiat în atmosfera de vis păgân a Andaluziei de care e îmbibată cartea. Și critica stărilor sociale, a instituțiilor, a moravurilor este făcută de Palacio Valdés într-un mod special, în treacăt, pe nebăgate de seamă. Doar din când în când, surprinzi câte un accent teribil. Iezuitul Talavera arborează o onctuozitate numai aparentă, dar în realitate e de o intoleranță care amintește vremea Inchiziției. La masa pensiunii lui Sanjurjo, un primar, Cueto, povestește (cu o candoare inconștientă – ori complice) moartea unui notar supărător pentru guvern și insinuează iminenta înlăturare (în același mod, s-ar putea presupune) a judecătorului. Ceea ce te face să bănuiești triste culise și în administrație.

Dar pe autor îl interesează mai cu seamă povestea de dragoste, desfășurată între oameni și împrejurări care generează aventura. Aventura constituie de fapt substanța romanului; în compunerea lui accentul cade pe acțiune, pe neprevăzut, pe tot ceea ce stârnește curiozitatea cititorului și-l împinge mai departe pe firul narației. Mediul uman e amestecat, plin de bine și de rău, de frumos și urât. Moravurile sunt ori vechi și rigide, ținând de ridicol, ori noi, schimbate de intervenția oamenilor tineri și dând naștere la scandal. Gloria e închisă de mama ei și de don Oscar, iubitul vrâstnic al acesteia, în mănăstire, ca cei doi bătrâni caraghioși și răi să se poată bucura în voie de averea fetei și de dragostea lor pe care nu poți să nu ți-o închipui grotescă. Frumoasa fată e silită astfel să zacă într-o lume și într-o stare de care n-o lega nimic și mai puțin ca orice temperamentul ei pasionat.

Contele del Padul, unchiul Gloriei, un nobil ruinat, reunește în persoana sa manierele cele mai elegante cu un cinism deșănțat, și o rară curtenie cu o vulgară senzualitate.

Daniel Suárez, rivalul lui Ceferino, aleargă și el în mod meschin, nu după plăceri însă, ci după bani. Zestrea Gloriei face să intre în competiție oameni și instituții, fiindcă nu numai Suárez, dar și mănăstirea și chiar romanticul îndrăgostit Sanjurjo mizează din plin pe averea fetei. Și, în general, în mediul descris de Palacio Valdés,

toți încearcă să-și ascundă sărăcia, reușind mai bine sau mai rău, ca cele trei domnișoare de Anguita, rămase fete bătrâne din pricina lipsei de avere.

Prins în ritmul rapid al narației, Palacio Valdés nu zăbovește mult decât asupra personajelor principale. Pe celelalte le zugrăvește repede, dintr-o trăsătură de condei și un accent, două, care însă le singularizează imediat. Așa îți rămân în memorie și judecătorul din tren și don Nemesio, și maica stareță care e însoțită de cele două tinere fete la băi, și mai ales femeia simplă, lucrătoare la fabrica de tutun, credincioasă Gloriei, Paca cea privită cu atâta simpatie în sărăcia și greutățile ei.

Uneori Palacio Valdés schițează și figuri grotești ca Fernanda, iubita vârstnică a caraghiosului Eduardito, ca femeile ușoare din cârciuma mai sus pomenită, ca Olóriz, studentul cu barbă parfumată.

Pitica Matildita, fiica gazdei lui Sanjurjo, e însă plăcută prin comportarea ei umană, deși fizicește coboară parcă din pânzele lui Velázquez ori Goya. Malefic, odios, rămâne don Oscar, piticul răufăcător, ipocrit, administratorul averii Gloriei și presupusul iubit al doñei Tula Bermúdez. Cu picioarele scurte, cu capul mare și pieptul atletic, cu mustățile ca două cozi de vulpe, acest personaj descinde și el din barocul grotesc spaniol. Ofilită, blajină, ramolită, doña Tula face o bună, deși ciudată pereche cu el. Ei sunt monștrii care o persecută pe eroina cu soartă romantică, răpită de iubitul ei în împrejurări destul de realiste însă.

De altfel din roman nu lipsește nici sângele, nici cruzimea. Sunt câteva scene tari, de desfrâu, de beție și patimă, ca aceea din cârciumă, după vizita la câmpul cu tauri în ajunul luptelor, când contele del Padul își țintuiește mâna, împreună cu a englezului care-l plictisea, dintr-o lovitură de pumnal, pe masă. E prezent de asemenea și pitorescul bandit spaniol, introdus și el cam tot ca într-o operetă, fiorosul Naranjero, pe care Ceferino Sanjurjo, beat, îl pălmuiește, ca după aceea să tremure zile întregi de frica lui.

Toate acestea au făcut pe unii critici să insiste asupra laturii naturaliste a operei lui Palacio Valdés, influențat și el de Zola, ca toți contemporanii lui. Fără să contestăm înrâurirea zolistă asupra romancierului, nu putem totuși fi de acord cu această opinie care tălmăcește greșit întâlnirea de filoane tradiționale, populare și baroce, într-o operă cu evidente elemente realist critice, prelungind particularitățile picarescului, ale aventurii senzaționale în toate

mediile societății și punctându-le cu ciudățenii.

Se mai adaugă la structura romanului și câteva note, destul de subliniate, romantice, în descripție și atmosferă.

Povestea de dragoste care alcătuiește miezul cărții e scrisă cu graba inerentă unei relatări sentimentale, într-un stil alert, inteligent, viu, care doar spre sfârșit are câteva lungimi, nesupărătoare însă. Palacio Valdés construiește o lume de pasiuni puternice în jurul Sevillei, sultana maură, înconjurată de farmec. Uscat, fierbinte, pătimaș, pământul Andaluziei a putut da naștere unei eroine ca Gloria Bermúdez, amestec de temperament spaniol clasic, din care nu lipsește nici muzica, nici dansul popular, cu o modernă viziune lirică și lipsită de prejudecăți. De fapt aci muzica și dansul sunt nu elemente convenționale pitorești, ci acompaniamentul unei lirice senzualități păgâne. În cele mai bune momente de narație și descripție, stilul pare țâșnit dintr-o imaginație aprinsă, arabă. Iar referirea permanentă, ca un leit-motiv, la legendele și istoria arabă, sugerează un jind arzător după vremea apusă a stăpânirii maure când dragostea era atotputernică, dând vieții sensul după care suspină eroul. Parabola despre dragostea poetului arab Ibu Hazm apare ca o caracteristică sau chiar un simbol al gândirii eroului (ori a lui Palacio Valdés). Aluziile la poeții arabi și la viața veche a Spaniei au o funcțiune lirică, de a da un accent special pasiunii, culorilor, luxuriantei vegetale care alternează cu uscăciunea expresivă a peisajului.

Ambianța de Eden arab e descrisă cu un foarte modern simț al coloritului, formelor și perspectivelor. Înălțimea cerului înstelat peste Guadalquivir are dimensiunile barocului, dar acordurile ori dezacordurile coloristice voite au forța picturii moderne. Palacio Valdés simte natura cu putere și o organizează cu ochi de plastician.

Remarcabil ca realizare estetică, romanul lui Armando Palacio Valdés pune în fața publicului românesc un univers specific spaniol, rod al unei formații și culturi europene și moderne.

ZOE DUMITRESCU-BUȘULENGA

• Capitolul 1 •

IZVOARELE DIN MARMOLEJO

Mi-e vrerea să deapăn întocmai povestea unui episod din viața mea ce nu-i lipsit de o fărâmă de interes; teamă mi-e însă ca neîndemânarea-mi în meșteșugul scrisului să nu i-l scadă cumva. Întâmplările pe care le voi așterne pe hârtie sunt atât de proaspete încât răsunetul înfiorărilor lor nu mi s-a stins încă din suflet. Din pricina aceasta, de bună seamă, povestirea se va înfățișa pe alocurea nu destul de limpede. Drojdia n-a avut vreme să cadă la fund și nu mi-e ușor să-mi cobor adânc privirea în acest răstimp din viața mea spre a desluși ce se cuvine să iau și ce să las pentru a înlesni înțelegerea și a da farmec mărturisirilor. În schimb, va clocoti în ele adevărul și, cine știe, poate vrăjita lui înrâurire va izbuti să risipească și să șteargă sumedenia de pete pe care pana mea le-a lăsat să cadă.

Întâi și întâi, e bine să vă spun cine sunt eu, care mi-e ținutul și starea. Ascultați-mă.

Mărturisesc că sunt galeg, chiar din inima Galiciei, căci m-am născut într-un târgușor din ținutul Orense, numit Bollo. Tatăl meu, spițerul acestui târg, nu avea alți feciori în afară de mine și a agonisit o avere care, dacă în Madrid nu înseamnă cine știe ce, în Bollo ne așază aproape de cei înstăriți. Liceul l-am urmat la Orense, iar Facultatea de medicină la Santiago. Tata ar fi dorit să aleg tot farmacia, dar n-am avut niciodată tragere de inimă să pisez și să împachetez droguri. Și apoi, la liceul din Orense, prinsesem de veste că tovarășii mei socoteau medicina drept o meserie mult mai nobilă, ceea ce mă hotărî să mă îndepărtez cu totul de îndeletnicirea tatălui meu. Așa că, de îndată ce-mi terminai studiile, cerui și obținui de la el, nu fără anume osteneală, îngăduința de a-mi da doctoratul la Madrid. Și sosind în capitală, în loc să caut să-mi sporesc cunoștințele, nu prea sigure, bineînțeles, în știința medicinei, pierdui destulă vreme prin cafenele și, ceea ce-i și mai rău, deprinsei năravul funest al literaturii. A vrut soarta să nimeresc la o pensiune unde locuia și un autor dramatic *al por menor*, cu alte cuvinte dintre aceia care ticluiesc piese cu ora pentru teatrele de vară și care îmi împărtășii pe loc nesfârșita-i venerație pentru arta de a desfăta

publicul timp de trei sferturi de oră și disprețul lui profund pentru tot ceea ce venerasem mai înainte, pentru științele exacte și naturale cât și pentru oamenii care le profesează. Collantes, căci așa se numea poetul, zâmbea, nu cu dispreț, ci cu adevărată milă, când îi vorbeam de înțelepții mei maeștri din Santiago, ba, o dată, a avut cruzimea să mă tragă de limbă, la cafenea, dinaintea altor camarazi, literați și ei, ca să-mi arăt entuziasmul pentru Tejeiro și alții, care mi se păreau mie profesori eminenți. M-au lăsat să vorbesc cât am vrut, și când eram și eu mai înflăcărat în panegiric, s-au pornit pe râs ca niște nebuni. Ce rușine am pățit atunci și cum mă fâstâcisem, nu vă mai spun. După ce s-au săturat de râs, își reluară convorbirea despre teatru, dar la despărțire, unul din ei îmi zise: „Să ne vedem cu bine, Sanjurjo; cu altă ocazie o să vorbim mai pe îndelete de domnul Tejeiro". Atât a fost de-ajuns ca prietenii săi să izbucnească iar în hohote de râs. Împinseseră gluma până acolo încât, ori de câte ori mă întâlneau pe stradă, nu uitau să mă întrebe de sănătatea lui Tejeiro, și asta a ținut vreo câteva luni.

Nu trebuia să vorbești acestor tineri, care se adunau în toate după-amiezile și-n toate serile anului în jurul unei mese de la cafeneaua „Orientală", decât de teatru și de comedianți. Cunoșteau toate operele dramatice câte se puseseră în scenă din 1830 și până atunci, și un copoi nu adulmeca mai bine iepurele decât ei asemănările și înrudirile operelor care se jucau pe scenele capitalei. Erau meșteri mari în arta de a stârni râsul publicului călcându-se pe bătături, trântindu-și pălăriile, poticnindu-se, făcând băi de apă rece cu un pahar care se varsă și alte șolticării de același soi, ce nu dădeau niciodată greș la teatru. Unii dintre ei se dovedeau deosebit de iscusiți în a încurca lucrurile făcându-le în prealabil pe toate personajele nătăflețe, ca și printr-o serie de echivocuri hazoase, până ce la urmă, unul din ele, luminându-se pe neașteptate, exclama: „A, cum, dumneata nu ești băiatul de prăvălie? ești episcopul de…? Și nu ești dumneata tatăl? ești nepotul prietenului meu Pérez?… Acum înțeleg totul!"

Încet-încet, și fără să știu cum, începu să-mi intre și mie în cap că pe lume totul era de disprețuit, afară de vodeviluri și farse. Astronomia, chimia, filosofia, fiziologia, mofturi demne de oamenii inferiori, de care prietenul meu Collantes și confrații lui își băteau joc cu multă îndemânare sau, cum ziceau ei, cu mult haz! De atunci încolo nu mai nutrii altă ambiție decât să am și eu haz, mă trudeam

din răsputeri să ajung și eu un om cu haz. Dar hazurile și echivocurile mele, pregătite mai dinainte în singurătatea odăii mele, nu izbuteau să aibă succes la „Orientală”. Și nici comedia pe care o însăilai și le-o citii, adunându-i în acest scop acasă și îmbiindu-i cu țigări și pahare de *manzanilla*, n-ajunse să le smulgă aprobarea. După ce au fumat și au băut cât au vrut, începură să zeflemisească biata-mi operă de-ți era mai mare dragul și, cum sunt prieten al adevărului, recunosc că o făceau cu mult duh. Dar noi, cei din Galicia, suntem aproape tot atât de încăpățânați ca și cei din Aragón. Nu m-am dat bătut. Am scris alta și încă alta și am izbutit s-o reprezint și am fost zgomotos luat la goană. Dar n-am renunțat, cum ar fi trebuit, cu desăvârșire, la literatură. Am publicat prin ziare câteva articole privind moravurile și, chiar dacă nu mi s-a dat niciun gologan pentru ele, am avut satisfacția să-l aud pe Collantes, la ceasul prânzului, declarând solemn: „dramatic nu va fi niciodată, dar în genul descrierii de moravuri ar putea face treabă bună”. Cu această prețuire atât de măgulitoare, confirmată de confrații de la „Orientală”, mai-mai să înnebunesc de bucurie. Și de-atunci încolo mă apucai cu atâta râvnă să zugrăvesc tot ce-mi ieșea în cale, că parcă Dumnezeu mă trimisese pe lume doar cu această menire. Ziarele din Madrid și din provincie începură să geamă sub greutatea descrierilor mele. Repede mă preschimbai în specialist. Puțin a lipsit să nu pun pe cărțile de vizită *Ceferino Sanjurjo*, *poet descriptiv*. La „Ateneu”, citii un poem în care zugrăveam secerișul grâului, pentru care cucoanele m-au salutat cu batistele, iar domnii m-au aplaudat călduros.

În asemenea împrejurări, cine să-și mai amintească, mă rog, de medicina legală ori celelalte materii ale doctoratului! Am plecat să petrec vara la Bollo și l-am convins pe bunul meu tată că nu mă născusem să iau pulsul cuiva ci să descriu în versuri tot ceea ce există în natură, iar el îmi făcu rost de bani spre a mă întoarce în anul următor la Madrid. Am dus aceeași viață de mai înainte și am cultivat aceeași specialitate pe care întâmplător și în chip atât de fericit o dibuisem. Dar, fie din pricina vieții sedentare și dezordonate pe care o duceam, fie pentru că descrierile, atunci când se abuzează de ele merg drept în stomac și nu se mai clintesc de acolo, neîndoios este că acest organ mi se îmbolnăvi. Mă simțeam atât de rău, încât trebui să mă hotărăsc ca, în primăvară, să mă duc să fac o cură de apă la Marmolejo.

Aici începe perioada din viața mea pe care am vestit-o drept interesantă. Și adevărul e că regret ce-am anunțat, căci nu-i nimic mai rău spre a obține succese mari în povestiri decât să trezești curiozitatea prin făgăduieli ademenitoare. În sfârșit, am fost neîndemânatic și-i drept să plătesc greșeala. Dacă râdeți de mine și de nebunească-mi pretenție, nu voi fi de partea dumneavoastră, ca în seara aceea funestă când am fost fluierat în teatrul Eslava, pentru a vă auzi hohotele de râs. E groaznic! Afară de asta, am multă încredere în descrieri.

Cu bagajele făcute și după ce am mâncat în grabă, am luat personalul de Sevilla în ziua de 4 aprilie 188… Când se isprăvi cu despărțirile și țignalul șefului dădu semnalul de plecare, iar trenul nesfârșit porni din gară, am aruncat o privire cercetătoare spre cei ce mă întovărășeau. Călătorul din fața mea era un bărbat palid, de patruzeci până la cincizeci de ani, cu mustața neagră și mâinile osoase și păroase; cel de lângă el era un domn rotofei, cu ochii mari și jucăuși, cu niște favorite cărunte, tăiate puțin mai jos de ureche, înfățișare deschisă și râzătoare, în timp ce celălalt, prin expresia bănuitoare și întunecoasă a privirii, părea un om cu o fire închisă și morocănoasă. De cum ieșirăm din gară, ursuzul, gemând înăbușit, își scoase ghetele și-și puse papucii, își așeză pălăria de castor în plasă și-și acoperi capul cu o tichie.

— Aveți bătături, nu-i așa? îl întrebă domnul rotofei, cu o vorbă dulceagă și zâmbind cu amabilitate.

— Nu, domnule, răspunse sec celălalt.

— Ah!… Cum vă mai văietați când vă scoateți ghetele…

— Din pricină că am degerături, rosti și mai acru și cu un pronunțat accent catalan domnul cel palid.

— O, dacă suferi de degerături, asta e pentru că o dorești dumneata.

Catalanul îi aruncă o privire pe jumătate plină de indignare, pe jumătate întrebătoare.

— Da, domnul meu, fiindcă vrei dumneata, stărui celălalt mulțumit și fudul, privindu-l vesel în față.

Catalanul coborî ochii, clătină ușor din cap și se pregăti să-și aprindă o țigară.

— Da, domnule, eu, ăsta care mă vezi, am pătimit amarnic de degerături.

Spunea aceasta cu aceeași intonație satisfăcută și chip surâzător,

de parcă ar fi povestit cum ajunsese la Polul Nord.

— Dar n-a trebuit decât să-mi pun niște prafuri, inventate de mine… și parcă mi le-a luat cineva cu mâna.

— Păi bine, omule, dacă ai născocit dumneata doctoria, cum vrei să mă fi lecuit eu cu ea? zise catalanul.

— Când poftești, sunt gata să ți-o dau și dumitale.

— Foarte mulțumesc, dar nu sunt prietenul drogurilor.

— Droguri? Te-nșeli, domnul meu; prafurile mele nu-s droguri, sunt făcute numai și numai din vegetale.

Catalanul îl privi țintă, apoi îmi aruncă și mie o privire, strâmbându-se într-un chip ce vorbea de la sine.

— Niciun dram de droguri nu intră în plămădeala lor și tot așa de bine tămăduiesc degerăturile, cum tămăduiesc și frigurile, ftizia, când nu este în ultimul grad, bineînțeles. În Simancas nu se mai pomenește de friguri, iar de oftică nici atât. Fetele din sat le zic „prafurile lui don Nemesio”.

Aici catalanul izbucni într-un răsunător și brutal hohot de râs, care îl făcu pe bunul don Nemesio să se rușineze.

— Mă rog, dacă dumneata nu crezi în efectul lor, nici-o pagubă.

Se supără puțin și câtva timp nu mai scoase nicio vorbă, dar, la vreo câteva minute, neputându-se stăpâni, dete iar drumul moriștii omorându-ne cu întrebările. Unde mergem, de unde suntem, ce meserie avem etc. Catalanul îi răspundea în silă, când îi răspundea, și nu prea des. Eu îi satisfăcui bucuros curiozitatea. Rămase încântat aflând că mă duceam la Marmolejo. Tot într-acolo mergea și el, să-și îngrijească o umflătură a bășicii.

— Dar bine, omule, exclamă grosolan catalanul, nu spuneai că ai niște prafuri care lecuiesc orice?

— Da, domnule, vindecă aproape toate bolile, răspunse don Nemesio nițel cam jenat, dar lucrează mult mai bine ajutate de alte leacuri.

Mulțumită întrebărilor lui aflai repede că vecinul catalan era judecător de ocol într-un sat din provincia Córdoba și că se ducea la Sevilla să se prezinte președintelui de tribunal. Se numea Jerónimo Puig. Asta-i tot ce putuse să smulgă de la el don Nemesio care, în ceea ce-l privește, ne informă din belșug despre locul, situația, familia, firea și de multe alte lucruri care puteau fi direct sau indirect folositoare biografiei sale. Era proprietar bogat în Simancas, unde se născuse și crescuse, și avea nevastă și șapte copii, patru din ei

însurați. Expunerea serioasă și conștiincioasă pe care ne-a făcut-o despre firea fiecăruia din ginerii și nurorile sale ținu aproape un ceas. Catalanul, când socoti potrivit, își făcu perină din manta, se întinse de-a lungul canapelei și nu după mult începu să sforăie. Eu m-am văzut nevoit să-l mai ascult încă multă vreme, deși la urmă sfârșii prin a mă gândi la treburile mele, lăsându-l să sporovăiască în voie.

Trenul gonea acum pe câmpiile din Mancha, ce se întindeau de amândouă laturile ca un bărăgan negru și nesfârșit, acoperit de bolta scânteietoare a firmamentului presărat de stele. Don Nemesio, obosit, în sfârșit, de atâta trăncăneală, începu să moțăie, fără a se hotărî însă să se culce, ca și cum ar fi vrut să se păstreze veșnic treaz spre a relua firul convorbirii de îndată ce somnul i-ar fi îngăduit o clipă de răgaz.

Trenul se opri.

— Argamasilla, cinci minute, se auzi o voce.

Sării din loc, mă grăbii să deschid geamul pironindu-mi ochii nesățioși în bezna câmpiei. Numele acela îmi răscolise inima; era patria faimosului don Quijote de La Mancha și chiar dacă în calitatea mea de poet liric am disprețuit întotdeauna pe romancieri din pricina lipsei de ideal, totuși numele lui Cervantes îmi vrăjea mintea prin marea faimă de care se bucură în tot universul. Silueta neagră a satului se deslușea în depărtare, iar un turn se înălța pe deasupra-i desprinzându-și lămurit clopotnița pe fondul întunecos al nopții. Sărmanul Cervantes! Aici a fost închis și schingiuit ca cel din urmă perceptor; disprețuit și înjosit peste tot, de parcă n-ar fi dat în toată viața lui decât de poeți lirici!

— Nu-i așa că s-a răcorit nițel? grăi don Nemesio deșteptându-se.

— Vrei să închid fereastra?

— Dacă nu te superi.

— Câtuși de puțin, răspunsei, grăbindu-mă să-i împlinesc dorința. Mă uitam la satul Argamasilla, unde se zice că Cervantes a fost închis și din care a făcut ținutul eroului său.

— Ah, da, Cervantes!… exclamă don Nemesio holbând ochii spre a dovedi că nu rămânea nesimțitor la auzul acestui nume. Apoi, îndreptându-se spre mine, mă întrebă cu interes: Cervantes era un om priceput, nu-i așa?

— Nu, domnule, i-o tăiai repede, culcându-mă și acoperindu-mă cu mantaua.

Începu să mijească de ziuă în Despeñaperros. O geană roșie ce tighelea răsăritul da cerului o înfățișare fantastică de panoramă de

iarmaroc. Crenelurile lanțului munților din depărtare prindeau a se colora în verde. Cu ochii umflați de somn și dârdâind ușor de frig privii pe fereastră și zării sătulețul Vilches, pitoresc aninat între doi munți și nu prea departe de drum; parcă părea culcat într-un leagăn ale cărui capete erau legate de crestele munților.

Don Nemesio abia apucă să se ridice de pe canapea frecându-se la ochi, că iar dete drumul moriștii, aducându-mi la cunoștință întâmplările ciudate prin care trecuse în feluritele călătorii pe care le întreprinsese pe linia aceea. În Manzanares i se dăduse odată o cafea mizerabilă și niște unt rânced; cu alt prilej, șeful gării din Alcázar nu voise să-i taxeze bagajul pentru că sosise cu două minute mai târziu; altă dată, în hanul din Menjíbar, nu i se dădu răgaz să prânzească; dar el, care e un mare pișicher, îl păcăli pe hangiu înșfăcând tot ce se găsea pe masă și ducând cu el în compartiment. În vremea asta eu îl invidiam pe catalan care, pe de-a-ntregul înfășurat în pătură, dormea buștean. Dar cum în lumea asta fericirea nu-i cu putință, tocmai când mă gândeam la ea se ivi controlorul și-l trezi cerându-i biletul. Se sculă destul de morocănos, spre a nu-și schimba obiceiul. Sosirăm în gara Baeza, unde catalanul coborî pe peron. Don Nemesio și cu mine rămaserăm în vagon. Se auzii clopotul, șeful trenului îi pofti pe călători în vagoane, se auzi zgomotul ușilor trântite, dar catalanul nostru nu mai apărea. Don Nemesio era tare îngrijorat.

— Ei, drace, da ce neglijent e domnul Puig ăsta!

Trecură câteva clipe; toți călătorii erau la locurile lor.

— Să vezi drăcia naibii, omul ăsta o să piardă trenul!

Când răsună țignalul șefului și locomotiva îi răspunse cu o formidabilă pufnitură, don Nemesio, cuprins de o chinuitoare neliniște, își scoase venerabila chelie pe fereastră strigând:

— Puig! Puig!… Hamal, ia vezi dacă nu-i la closet un domn catalan…

Hamalul ridică nepăsător din umeri.

Trenul o porni și începu să se îndepărteze de gară, iar tovarășul meu de călătorie continua să strige la fereastră:

— Puig! Puig!

În cele din urmă căzu sfârșit pe canapea, cu consternarea întipărită pe față.

— Doamne! Doamne! Bietul om!…

Și începu să facă cele mai triste comentarii pe socoteala nefericitei pățanii! Mie nu mi se părea așa de jalnică cum i se părea lui, dar,

cântându-i în strună, o deplângeam și eu amar.

— Bietul om! Și mâine trebuia să se prezinte negreșit președintelui tribunalului! Eu nu pricep cum pot fi unii oameni așa de zăpăciți… Drept e că la o nevoie urgentă… Doamne ferește!… Și ia te uită, Sanjurjo, i-au rămas în plasă ghetele și pălăria…

Don Nemesio privea înduioșat lucrurile rămase.

— A rămas sărmanul în tichie și papuci, fără pardesiu, fără bagaje… Știi una? La prima gară îi lăsăm bagajele șefului, iar lui îi telegrafiem. Ce zici?

Găsii nimerită propunerea, și așa cum ne-am gândit am și făcut-o la cea dintâi oprire a trenului. Cu această datorie de omenie împlinită, ne-am întors iar în vagon cu satisfacția ce-o încerci totdeauna când duci la capăt o acțiune bună și ne-am reluat voioși convorbirea; de astă dată ascultam mai atent amănuntele biografice în care se îneca proprietarul din Simancas. Lumina dimineții, radioasă acum, ca și perspectiva de a sosi în curând, ne însuflețeau. Don Nemesio scoase o spirtieră și începu să pregătească ciocolata pe care am băut-o cu nespusă poftă și bucurie.

Mai trecură zburând patru-cinci gări. Ajungem la Andújar.

— Ei, domnilor! Cum o mai duceți? se auzi o voce și în același timp se ivi la fereastră chipul catalanului, de astă dată râzător și luminat, privindu-ne cu ochi binevoitori.

Don Nemesio și cu mine rămaserăm înlemniți și schimbarăm o privire plină de groază fără să-i răspundem la salut.

— Bună ziua, ei!… Cum văd, v-ați băut ciocolata. Noi ne-am ospătat ca niște catalani… Am dat peste niște concetățeni, chiar din Reus, ce ziceți? și-am călătorit chefuind și glumind… Am tras câteva duști de rachiu de anason și apoi am mâncat niște cârnați…

În urma întâlnirii acesteia, Puig nu-și mai încăpea în piele de mulțumire. Noi, din ce în ce mai fâstâciți, ne uitam la el atât de ciudat și de speriați, încât numai printr-o minune nu băga de seamă neobișnuita noastră purtare. În sfârșit, deschise ușa și se așeză vesel lângă noi, în vreme ce pe mine parcă mă apucase frigurile, iar pe don Nemesio nădușelile. Nu făceam altceva decât să aruncăm priviri repezi spre plasă în așteptarea momentului când catalanul avea să-și ridice ochii și să descopere lipsa bagajelor. După câteva momente, nemaiputând răbda chinul, mă hotărâi s-o retez dintr-o dată.

— Domnule Puig (vocea-mi ieșea răgușită; don Nemesio mă privi cu spaimă). Domnule Puig… noi, cu cea mai bună intenție din lume,

ți-am făcut un pocinog.

Catalanul mă cercetă îngrijorat și mă zăpăcii nițel.

— Noi credeam, zise don Nemesio, c-ai pierdut trenul la Baeza.

— Că ai rămas în closet, adăugai eu.

— Și înțelegând că trebuie să te găsești într-una dintre cele mai neplăcute situații… urmă don Nemesio.

— Și că ți-ar fi prins bine ca bagajele să nu ajungă în Sevilla… grăii eu.

— Le-am lăsat, împreună cu ghetele și pălăria, la șeful gării din Jabalquinto, se grăbi să sfârșească don Nemesio pironindu-și ochii jucăuși și rugători în ochii catalanului.

— Doamne-Dumnezeule, nu mai e nimic de făcut! exclamă acesta ridicându-și ochii spre plasă.

— Iartă-ne…

— Înțelegi, cred, că intenția noastră…

— Ce intenție și ce neintenție… trăsni-v-ar să vă trăsnească! izbucni Puig, apucându-se cu mâinile de cap. Mi-ați făcut-o fiartă! Cum mă mai înfățișez eu acum președintelui în tichie și papuci?

— Vrei pălăria și ghetele mele? îl întrebă don Nemesio. Îți pot face rost și de câteva cămăși.

— Lasă-mă în pace cu ghetele și cămășile dumitale… Nu vreau altceva decât bagajul meu, ai înțeles? Ce naiba ai avut dumneata cu el, de ce te-ai băgat unde nu-ți fierbe oala?

— Ascultă, domnule, am impresia că te întinzi prea mult… exclamă don Nemesio înfuriindu-se.

— Amândoi suntem vinovați, domnule Puig, mă grăbii să adaug eu.

Din ce în ce mai furios, smulgându-și părul și nemaigăsindu-și loc pe canapea, Puig începu să-și verse focul în catalană, spre marea noastră fericire, pentru că nu-l înțelegeam. Numai după intonație și după privirile dușmănoase cu care ne fulgerau din când în când pricepeam că ne ocăra ca la ușa cortului.

În felul acesta ne-am apropiat de gara Arjonilla. Când trenul se opri, victima noastră se grăbi să coboare fără să-și ia rămas bun; trânti ușa și dus a fost: de atunci nu l-am mai văzut.

• Capitolul 2 •

O CUNOSC PE SORA SAN SULPICIO

Omnibuzul sălta pe pietre zgâlțâindu-ne în toate chipurile: când izbindu-ne cu capul de acoperiș, când repezindu-ne unul într-altul în așa fel încât nu o dată mi se întâmplă să dau cu nasul de fața puhavă a lui don Nemesio. Marmolejo nu strălucește prin caldarâmul său. Prin ferestruici puteam ajunge cu mâna pereții văruiți ai caselor. Stăpânul hotelului „Continental", un bărbat între două vârste și de statură mijlocie, cu mustață mare și stufoasă, ochi negri și blajini, nu-și dezlipea privirea de pe noi, cercetându-ne când pe unul, când pe celălalt cu o căutătură atentă și smerită, asemenea unui câine de Terranova. Când, în sfârșit, dete Dumnezeu să se oprească omnibuzul, sări sprinten jos și, galant, ne întinse mâna să coborâm. Eu, din modestie, nu primii.

Hotelul „Continental" era o căsuță numai cu un etaj, unde s-ar vedea foarte stingheriți să locuiască europeni, africani, americani și australieni, chiar dacă ar veni doar câte unul de continent. În curtea pavată cu cărămizi roșii și galbene, se aflau patru sau cinci ghivece cu portocali pitici. Odaia în care am fost găzduit era largă la intrare și scundă și îngustă spre fund, în chip de coșciug, ceea ce trăda la arhitectul care construise casa anume sentimente ascetice pe care nu le-am putut verifica. Patul, de asemenea, cobora parcă în linie dreaptă din patul folosit de sfântul Bruno.

După ce rămăsei în găoacea aceea cât a fost nevoie pentru a mă spăla și a-mi schimba rufele, ieșii ca greierii la soare întovărășit de stăpân, care avu amabilitatea să mă conducă la locul de unde izvorau apele binefăcătoare. Îmi propuse să merg în trăsură; dar având în vedere înfățișarea nu prea îmbietoare a vehiculului ce mi se oferea, și cu dorința, firească oricărui călător, de a vedea și a-și da bine seama de aspectul și așezarea locului unde mă aflam, hotărâi s-o pornesc pe jos. În vremea aceasta, don Nemesio rămăsese în chilia lui, pradă, poate, unor aspre pocăințe, pentru păcatul de a fi pricinuit un atât de mare necaz tovarășului nostru de călătorie. Fiindcă a lui era vina că lăsase șefului de gară din Jabalquinto pălăria și ghetele judecătorului catalan. Vă jur că eu niciodată n-aș fi îndrăznit să fac asemenea

lucru.

Marmolejo e așezat aproape de Sierra Morena, de unde izvorăsc apele ce l-au făcut cunoscut lumii civilizate. Are o înfățișare maură, aidoma câtorva sate din ținutul Málaga și din Alpujarra. Albeața orbitoare a căsuțelor, văruite la câteva zile de gospodine; îngustimea ulițelor; curățenia extraordinară a curților și coridoarelor glăsuiesc de statornicirea aici, timp de mulți ani, a unui neam ales, cult, civilizat, care a dăruit locurilor pe unde a sălășluit deprinderi grațioase și spirituale.

Satul e foarte mic, cât ai clipi te pomenești afară din el. Ne îndreptăm spre munte, care se află la vreo doi-trei kilometri depărtare. Sierra Morena n-are nici înălțimea, nici mlădierea, nici strălucirea pitorească și grațioasă a munților din locurile mele natale. E o regiune stâncoasă și sălbatecă ce-și întinde cale de multe poște coamele de un verde-închis, unde rareori calcă picior de om în goană după vreun urs sau porc mistreț. Totuși, contrastul acelei pânze întunecoase cu albul de porumbiță al satului încântă plăcut și poetic ochiul. Pe o coastă lină, pe un drumeag tăiat dinadins, coborâm spre izvor, care țâșnește chiar în mijlocul râului Guadalquivir, ce încinge poalele muntelui. O punte acoperită duce de la țărm la izvor. Pe ea se plimbau grav vreo două-trei duzini de persoane, destăinuind în privirea lor ștearsă și pierdută o mai multă luare-aminte la ceea ce se petrece în pântecele lor decât la vorba sau pasul tovarășilor de plimbare. Din când în când se îndreptau grăbiți spre izvor, coborau scările, cereau un pahar cu apă și-l beau cu nesaț, închizând ochii cu anume desfătare senzuală ce le trezea în trupuri speranța însănătoșirii.

— Ai băut multă apă, maică? grăi patronul aplecându-se peste jgheaburile puțului.

O călugăriță scundă, grasă, cu pântece hidropic și nas ascuțit și colorat, care tocmai în clipa aceea ducea paharul la gură, își înălță capul.

— Bună ziua, domnule Paco… Până acum numai patru. Vrei puțină ca să-ți facă poftă de mâncare?

Patronului i se păru tare hazliu răspunsul.

— Să-mi facă poftă, nu-i așa?! Dă-mi ceva care să mi-o taie, c-ar fi mai bine. Și surorile?

Două călugărițe tinere și nu urâte la înfățișare, care stăteau una lângă alta și cu capul ridicat spre noi, zâmbiră politicos.

— Ca de obicei, două degețele, răspunse una cu ochii negri și vioi, cu un netăgăduit accent andaluz și arătând un șirag lucitor de dinți.

— Ce puțin!

— Ei, asta-i! Ce vrei, să creștem broaște-n burtă, ca maica?

— Broaște?

— Broaște ca cele din Cádix! Doar să arunci cu năvodul!

Un violent atac de râs zgudui pântecele hidropic al călugăriței. Broaștele care înotau în el, după spusa surorii, trebuie să fi gândit că se află sub înrâurirea unei furtuni dezlănțuite. Râserăm și noi și coborârăm la izvor. Apropiindu-ne, maica mă primi cu un zâmbet afectuos; eu mă plecai, luai crucifixul ce-i atârna de cingătoare și îl sărutai. Călugărița zâmbi și mai afectuos și cu o expresie de îngăduitoare simpatie.

Să fim lămuriți. Dacă această carte va trebui să fie o povestire naivă sau spovedania unei părți din viața mea, sunt îndatorat să mărturisesc că, plecându-mă să sărut crucifixul de metal, nu cred să fi fost mânat numai de o pornire mistică; dimpotrivă, bănuiesc că ochii negri ai surorii celei tinere, atent ațintiți asupra mea, au contribuit în mare măsură la asemenea faptă. Poate că, fără să-mi dau seama, voiam să fiu pe placul acestor ochi. Drept e că nu mi-am ajuns scopul. Pentru că, în loc să se arate măguliți de asemenea act de cucernicie, mi se păru că în ei licări o ușoară expresie de ironie. Rămăsei puțin încurcat.

— Domnul a venit pentru o cură de ape? mă întrebă maica între ocolit și neocolit.

— Da, maică; acum am picat din Madrid.

— Sunt minunate. Dumnezeu atotputernicul le-a hărăzit o virtute de neînchipuit. O să vezi cum o să-ți vină pofta, numaidecât. O să mănânci cât o să-ți ceară inima și nici capul n-o să te doară. Uite la mine, parcă sunt alta, și n-am venit decât de opt zile… Închipuie-ți c-am mâncat ieri ficat de porc și n-am avut nimic!… Iar fetița asta, adăugă arătând spre sora cu ochii negri, nu-ți mai spun în ce hal era: galbenă ca ceara. Nici acum nu-i cine știe ce rumenă, dar, oricum… e altceva.

O privii cu atenție și zării că se înroși, întorcându-se repede cu spatele pentru a-și umple un pahar cu apă.

Era o tânără de optsprezece până la douăzeci de ani, de statură potrivită, chip alungit de un oacheș palid, nasul o idee cârn, dar delicat, dinții albi și deși, și ochii, cum am mai spus, negri, de un

negru intens, catifelați, străjuiți de niște gene lungi și umbriți de un ușor cearcăn albăstrui. Părul nu i se vedea din pricina comanacului ce-i acoperea în întregime fruntea. Purta rasă neagră, încinsă la mijloc cu un șnur de care atârna un crucifix de bronz. Pe cap, afară de comanac, avea o mare scufie albă, scrobită. Pantofii, butucănoși, nu izbuteau să ascundă pe de-a-ntregul grația unui picior meridional. Cealaltă soră, tot tânără, poate mai tânără decât ea, era mai bondoacă, bălaie la față, cu o piele străvezie ce dovedea o natură limfatică, ochi albaștri-deschiși și dantura nițel stricată. Prin regularitatea trăsăturilor și prin pacea întipărită pe chip, aducea cu o icoană a Maicii Domnului. Ținea ochii veșnic pironiți în pământ, și în puținele clipe cât am stat acolo, nu și-a dezlipit nici măcar o dată buzele.

— Bea și dumneata, domnule; încearcă harul divin, îmi zise maica.

Luai paharul pe care tocmai îl lăsase sora cu dinții albi și mă pregătii să-l umplu, căci cel însărcinat cu slujba asta se făcuse nevăzut; dar pentru asta trebui să mă sprijin de stâncă și, când mă plecai să vâr paharul în apă, alunecai și intrai cu piciorul în apă până dincolo de gleznă.

— Fii cu băgare de seamă! îmi strigară în același timp patronul și maica, așa cum se zice totdeauna după ce i se întâmplă cuiva vreun pocinog.

Scosei piciorul leoarcă de apă și nu mă putui stăpâni să nu-mi scape o interjecție mai mult decât energică.

Maica se sperie și se grăbi să mă întrebe foarte serioasă:

— Te-ai lovit rău?

Sora cu pielea străvezie se înroși până în vârful urechilor. Cealaltă se porni pe un râs atât de voios, încât îi adresai o privire iute și nu prea drăgăstoasă. Dar se prefăcu a nu pricepe; își văzu de râs înainte, deși pentru a nu-mi întâlni privirea se întoarse cu fața în altă parte.

— Soră San Sulpicio, e păcat să râzi de necazul aproapelui, îi zise maica. De ce nu iei pildă de la sora Maria de la Luz?

Aceasta se aprinse ca un mac.

— Nu pot, maică, nu pot; iartă-mă! rosti ea silindu-se să se stăpânească, dar fără a izbuti în niciun chip.

— Lăsați-o să râdă. La drept vorbind, e mai mult de râs decât de plâns, zisei eu, prefăcându-mă bine dispus, dar în adâncul meu iritat.

Cuvintele mele, în loc s-o îmbărbăteze pe soră, îi domoliră puțin hohotele, și nu după mult se potoli de-a binelea. Din când în când mă

uitam la ea cu o curiozitate nelipsită de ranchiună. Ea mă răsplătea cu o privire deschisă și zâmbitoare în care mai pâlpâia încă o licărire de ironie.

— Trebuie să te schimbi numaidecât; umezeala la picioare e tare primejdioasă, mă povățui maica.

— Asta-i! Până diseară nici gând. Sunt obișnuit să mă bălăcesc toată ziua în apă, rostii pe un ton nepăsător, afectând o vigoare pe care, din păcate, n-o am câtuși de puțin. Dar îmi plăcea să mă fudulesc în fața călugăriței aceleia zâmbitoare.

— Oricum… Du-te, du-te acasă și scoate-ți ciorapul. Noi mai facem o plimbărică, pe pod, să vedem dacă nu scade apa. Rămâi cu bunul Dumnezeu!

Mă plecai din nou și sărutai crucifixul maicii. Același lucru îl făcui și cu cel al surorii Maria de la Luz, care, bineînțeles, se înroși din nou. Cât privește pe cel al surorii San Sulpicio, mă ferii să-l ating. Doar mă înclinai adânc, destul de întunecat la față. Așa o să se învețe poate să nu mai râdă când cineva cade-n apă.

La câtva timp după ele, ne urcarăm și noi pe pod și ne învârtirăm puțin, în ciuda patronului care voia cu orice preț să mă ducă acasă să mă schimb. Eu țineam însă morțiș să rămân acolo pentru a le dovedi călugărițelor, mai ales zburdalnicei de oacheșe, că nu mă lăudasem pe nedrept cu sănătatea și vigoarea mea. Când treceam pe lângă de, o priveam cu atenție, dar nici ea, nici tovarășele ei nu-și ridicau ochii din pământ. Cu toate astea, observai că îmi arunca cu coada ochiului o privire iute și curioasă.

— E drăguță călugărița, nu-i așa? îmi zise domnul Paco.

— Hm! Nu-i urâtă… Are ochi frumoși.

— Și ce culoare frumoasă, nu?

— Culoarea nu mi se pare cine știe ce… Dar de cine vorbești?

— De sora Maria de la Luz, cea mititică.

— A, da, da… e tare drăguță.

Trebuia să bănuiesc că unui hangiu avea să-i placă mai mult corectitudinea rece și respingătoare a acesteia, decât șăgălnicia neobișnuită a celeilalte surori. Căci ciuda mea împotriva ei nu mergea până la a-i tăgădui ceea ce, cinstit vorbind, nu i se putea tăgădui: șăgălnicia. Era o șăgălnicie fermecătoare și plină de ispite, care nu consta numaidecât în ochii jucăuși și strălucitori, nici în gura, poate, cam mare, proaspătă, cu buzele roșii și umede în fiecare clipă, nici în obrajii arși, nici în nasul o fărâmă cârn; sălășluia în toate

astea, în plăsmuirea-i armonioasă, cu neputință de prins în vorbe și analizată, dar pe care sufletul o vede și o simte de minune. Această armonie care putea fi rezultatul strădaniei statornice a minții asupra trupului, spre a-i plămădi după asemănarea sa, se desprindea iarăși din toate mișcările, din felul cum umbla, din vorbire, din faptă; dar ultima și suprema expresie se afla, neîndoios, în surâs. Ce surâs! O rază strălucitoare de soare ce-i lumina și-i transfigura chipul ca o apoteoză.

După ce se învârtiră de câteva ori pe punte, o porniră în sus, și, după puțin timp, i-am mărturisit domnului Paco dorința de a mă duce să văd parcul aranjat de puțină vreme pe malul râului, pentru desfătarea și recrearea celor veniți la băi. E o mare terasă naturală deasupra Guadalquivir-ului cu care se termină poalele colinei pe care-i așezat Marmolejo. Copacii, tineri încă, din boschete și alei, nu dau încă umbră și răcoare, dar vor crește și eu mă voi întoarce, dacă voi mai avea zile de la Dumnezeu, să-mi reamintesc sub bolta lor zilele încântătoare petrecute aici.

Așezarea aleilor, felurimea plantelor pe care domnul Paco mi le arăta cu orgolioasă satisfacție, nu mă uimeau peste măsură. Băteam cărările de nisip și mă pierdeam în întortocheala lor cu pas nehotărât, cu privirea pierdută în zare.

Când am cotit pe una din poteci, în colțișorul cel mai singuratic al grădinii, îmi ieșiră iar în cale. Erau însoțite de un preot. Trecând pe lângă noi ne salutară foarte politicos; preotul duse cu greutate mâna la pălăria-i de paie.

— Unde stau călugărițele? îl întrebai pe patron.

— Unde să stea? La noi! Nu le-ai văzut?… Ah! Uitasem că ai sosit azi… Au două camere aproape de a dumitale.

— Sunt din ordinul Milei?

— Mi se pare că nu… Au un colegiu în Sevilla. Cea mai în vârstă e stareță… și e din Valencia. Tinerele sunt din Sevilla și cred că-s verișoare primare. Nu-l cunoști pe preot? E un iezuit… un om tare învățat. Îl cheamă părintele Talavera. Ce frumoasă-i sora Maria de la Luz! Nu-i așa?

— Foarte.

Mai rătăcirăm o bucată de vreme prin grădini, dar nu le mai întâlnirăm. În schimb ne pomenirăm într-un chioșc unde trei sau patru vizitatori citeau ziare. Patronul intră în vorbă cu ei. Se vorbi despre politică; ceea ce preocupa pe atunci mai mult lumea era

iminența unui război între Franța și Germania. Se cântăriră probabilitățile de victorie ale unei părți și ale celeilalte. Unul dintre domnii aceia, gras, cu picioare foarte scurte și îmbrăcat într-un costum deschis, paria pentru Germania; ceilalți doi pentru Franța. După ce discutară o vreme, interveni patronul meu, zâmbind cu superioritate.

— Puteți fi siguri, de astă dată biruința va fi de partea Franței.

— Așa cred și eu. Franța s-a refăcut mult și se va bate mai bine și cu mai mult avânt ca prima dată, grăi unul.

— Eu cred că vă înșelați, sări domnul cel gras. Germania este o țară în exclusivitate militară; toate forțele ei sunt îndreptate spre război; acolo nu se trăiește pentru altceva decât pentru război. Și apoi, ce aveți de zis de Bismarck?… și de Moltke? Cât timp or trăi ăștia doi, nu-i primejdie ca Germania să fie învinsă.

— Domnule, răspunse patronul, zâmbind și mai tare, pe un ton din cale-afară de protector, află de la mine că toate astea-s adevărate, dar o să învingă Franța.

— Cât timp o să-mi spuneți numai atât e ca și cum nu mi-ați spune nimic. Ce vreau eu sunt argumente, răspunse cel gras, nițel cam iritat.

— De argumente nu poate fi vorba. Ce vă spun e că Germania va fi învinsă, afirmă grav patronul și cu o expresie de asprime în privire pe care nu i-o cunoscusem.

— Nu mai spune! Chiar așa? replică celălalt râzând cu ironie.

Atunci patronul, întărâtat de ironie, zise arțăgos:

— Da, domnule, s-o știi și dumneata… Da, domnule, s-o știi de la mine că o să bată Franța.

— Dar bine, omul lui Dumnezeu, de ce? întrebă celălalt cu același zâmbet.

— Pentru că așa vreau eu!… Pentru că vreau eu să învingă Franța! strigă domnul Paco galben de mânie, tulburat și cu ochii în flăcări.

Rămaserăm înlemniți și zăpăciți, uitându-ne unii la alții cu uimire. Același gând trecu prin mințile tuturor. Timp de câteva secunde domni o tăcere stingheritoare, până ce unul dintre vizitatori, întorcându-se pentru a nu fi zărit că râde, aduse vorba de altceva.

— Uite-l pe părintele Talavera cu călugărițele!

Mă grăbii să privesc prin frunziș și, în adevăr, în îndepărtare, zării grupul. Vizitatorul care ne vestise își vârâse chipul în tufiș, spre a nu i se auzi hohotele de râs pe care nu și le putea înăbuși.

Patronul, rușinat, reluându-și uitătura smerită și nevinovată de câine de Terranova, îmi zise trăgându-mă de haină:

— Don Ceferino, e ceasul prânzului, mergem?

Ne despărțirăm de domnii aceia care abia își aruncară privirea spre noi și ne urcarăm într-una din birjele ce plecau spre sat. Pe drum, domnul Paco, trist și abătut, îmi zise:

— Au rămas să râdă de mine domnii aceia… Nu-i nimic, or să se căiască ei într-o zi și-or să-și zică singuri măgari… Dacă aș putea să vorbesc!… Dar nu-i departe ziua când cei mai înalți demnitari vor veni în genunchi să-mi ceară să le dezvăluiesc taina mea…

— Ei, drace! exclamai pentru mine. Am nimerit în casa unui nebun!

• Capitolul 3 •

MĂ ÎNDRĂGOSTESC DE SORA SAN SULPICIO

La două zile după aceea, domnul Paco, însoțindu-mă iar la plimbare, îmi dezvălui jumătate din secret. Nemții nu puteau învinge pentru că se gândise să ofere Franței un sistem de tunuri care le veneau de hac tuturor invențiilor realizate până atunci în materie de artilerie. Tunul său era ceva nemaipomenit, mai bine zis, o minunăție; un om îl putea urca până în vârful celui mai înalt munte.

— Poate n-o fi de fier.

— Nu, domnul meu.

— De lemn?

— Nici.

— De carton?

— De loc.

Rămăsei o clipă pe gânduri.

— Și are același calibru ca și celelalte?

— Sigur că da.

— Nu-nțeleg!

Domnul Paco mă privea cu marii lui ochi nevinovați, în care strălucea un zâmbet triumfător.

— Acum nu-ți pot spune, don Ceferino, din ce-i făcut; ai răbdare, o să afli curând… Zilele astea începe la Paris construirea modelului… O să vezi dumneata până unde-mi va răzbate numele… Să știe Bismarck ce-l așteaptă, mi-ar da oricât i-aș cere. Dar nu-i vând secretul, să știu de bine că mă-ngroapă-n aur; înțelegi dumneata?… Decât prusacului, mai degrabă-l dau gratis franțuzului… Fiecare cu simpatiile lui, nu?… Dumneata ți-ai da și sângele din vine pentru cineva la care ții, altuia nu i-ai da nicio picătură de apă.

— Ai mare dreptate, răspunsei. Problema e atât de serioasă și de însemnată, încât interesele particulare ale cuiva, de ar fi chiar ale inventatorului, trebuie lăsate deoparte, dinaintea nevoilor atâtor milioane de ființe…

Inventatorul sta gata să se emoționeze.

— Da, domnule; mai bine să mă îngroape cu el, decât să-l dăruiesc prințului Bismarck… și vezi dumneata, don Ceferino, n-am de loc

motive să fiu îndatorat francezilor. Acum doi ani a venit aici un monsieur Lefebre, care mi-a rămas dator întreținerea pe cincisprezece zile.

— De două ori te onorează mărinimia aceasta.

Domnul Paco se înduioșă și, dacă aș mai fi stăruit puțin, sunt încredințat că ar fi ajuns să-mi destăinuiască materia primă a faimosului său tun; dar atunci eram zorit și n-am vrut să abuzez de înduioșarea lui.

Călugărițele, după cum îmi spusese patronul, ocupau două odăi aproape de a mea. Într-una dormea maica, în cealaltă surorile San Sulpicio și Maria de la Luz. Nu coborau în sufragerie să mănânce la masa comună, li se ducea în odăi. Atât ale lor cât și a mea aveau intrarea printr-un culoar ce dădea în curte.

Chiar în după-amiaza sosirii mele, le revăzui pe podul de la izvoare și le salutai cu multă curtenie. Îmi răspunseră la fel, și băgai de seamă că sora San Sulpicio mă întâmpină cu un zâmbet deschis, foarte binevoitor. Fui ispitit să mă apropii și să intru în vorbă cu de, dar șovăii timp de vreo trei-patru plimbări, iar când eram gata să mă hotărăsc, plecară să caute birja spre a le duce acasă. A doua zi dimineața nu le mai văzui. Băiatul de la izvoare îmi spuse că trecuseră pe acolo mai devreme. Aflai de la patron că se sculau cu noaptea-n cap și se duceau la biserică pentru utrenie, își făceau rugăciunile, beau apoi paharele de apă prescrise și după aceea se închideau în odăi. Numai rareori se întorceau la izvoare înainte de prânz. Parcă-mi lipsea ceva pentru că nu le întâlnisem, poate fiindcă erau singurele persoane pe care le cunoșteam acolo. Căci don Nemesio, de care nu mai puteam scăpa, de prea curtenitor ce era, începuse să mă plictisească. N-apucam să scot capul pe ușă că, hait! mă și înhăța; ba la o partidă de biliard ori de cărți, ba să merg la plimbare ori să beau o sticlă de bere. Atât mă săturasem de taifasurile lui răsuflate și lungi, că fugeam de el ca dracu de tămâie. Și-apoi iscodirea-i blestemată, strădania lui de a descoase pe toată lumea să afle el ce dregea și ce gândea fiecare te scotea din fire, nu altceva.

După ce citii câtăva vreme lungit în pat (refuzasem mai înainte invitația lui don Nemesio la o partidă de biliard), pornii cu gândul să fac o plimbare până la izvoare. Tocmai în clipa aceea sora San Sulpicio trecea pe sală, și trecea așa de grăbită, încât își agăță rochia într-un cui din perete, sfâșiindu-și-o în forma unui șarpe uriaș.

— Afurisit cui! exclamă mânioasă, bătând cu piciorul în podea și privind cu tristețe la rochia ruptă.

— Acum e rândul meu să râd, soră.

— Râzi cât poftești, nu te sfii, îmi răspunse la iuțeală, râzând ea cea dintâi.

— Nu sunt ranchiunos, îi spusei pe un ton mieros și galant; și, apropiindu-mă în același timp de ea, mă plecai și sărutai crucifixul.

— De ce să-mi păstrezi ranchiună? Pentru râsul de deunăzi?… Dar eu m-am născut râzând și tare mi-e teamă să nu râd și când o fi să închid ochii pentru vecie!

— Bine faci că râzi; eu îți mulțumesc, chiar dacă râzi de mine, pentru că-mi dai prilejul să văd o gură atât de fragedă și de frumoasă.

— Ascultă! Dumneata nu știi că-i păcat să faci complimente unei călugărițe, și e și mai păcat ca ea să le asculte?

— Am să mă spovedesc și gata.

— Nu-i de-ajuns, trebuie să te pocăiești și să iei hotărârea de-a nu mai păcătui.

— Greu, soră!

— Lasă că n-am să-ți mai dau prilej. Adio!

Și se îndepărtă în fugă; dar la câțiva pași întoarse capul și, clipind șiret, îmi zise:

— Știi că maica e bolnavă?

— Ce are? întrebai înaintând foarte serios, ca să n-o sperii și s-o oblig să se oprească.

— Nu știu… Ce să aibă? Beteșuguri femeiești, atunci când îmbătrânim, îmi răspunse fără ocoluri.

— Te rog să-i spui că aș fi foarte bucuros să-i pot fi de folos. Sunt medic.

— Ah! Ești medic? O să ai cam mult de furcă. Cum o afla maica, nu mai scapi de ea… Dacă nu ți s-a urât cu binele, pleacă repede.

— Îți repet că aș fi bucuros s-o ajut. Aștept doar să mă cheme.

Sora intră în odaie și nu întârzie să apară iar.

— Nu-ți spuneam eu! exclamă. Poftim, poftim, intră, și să n-arunci vina pe nimeni, dumneata singur ești vinovat.

Și, în același timp, mă împingea încetișor înăuntru.

Avea dreptate. Bunei maici îi mergea gura ca o meliță, descriindu-mi cele o mie și una de beteșuguri de care suferea.

În clipa aceea zicea că simțea un ghem rece în pântece, care o înghețа toată; în aceeași vreme se mai văieta și de durere de cap.

Pentru a-mi aduce la cunoștință antecedentele bolii, mă ținu mai bine de o jumătate de ceas cu un lux de amănunte atât de obositor, că l-ar fi scos pe oricine din răbdări. Eu însă eram atât de bine dispus, încât o ascultam fără să mă plictisească. În timpul acesta sora San Sulpicio mă privea cu milă, ca și cum ar fi vrut să zică: „Bietul meu domn, adu-ți aminte că nu-i vina mea”. Din când în când îmi pironeam și eu ochii în ochii ei, încercând să-i spun pe tăcute: „Nu mă plânge, mă simt foarte bine. Supărarea auzului e înlocuită foarte bine cu bucuria ochilor!”

După ce maica sfârși de povestit, sau cel puțin crezui că sfârșise, luai cuvântul și, amintindu-mi pe jumătate lecțiile profesorului Tejeiro, descărcai un atât de furios potop de termeni tehnici, încât singur rămăsei uimit. Pesemne că bolnavei îi pricinuiau mare ușurare, judecând după chipul încântat cu care mă asculta, încât eram cât pe ce să nu-i mai prescriu nicio rețetă și s-o consider vindecată; dar de îndată ce terminai, începură să curgă întrebările:

— Și ia spune-mi dumneata, o să mai scap vreodată de ghemul ăsta rece?

— Ghemul nu-i decât o senzație*;* n-are realitate: e un fenomen nervos. Căci nervii, transmițătorii senzațiilor în creier, ne înșală uneori, sunt niște crainici mincinoși… Să vezi dumneata: noi avem un centru nervos în creier, de unde pornesc…

Și mă avântai într-o descriere anatomică, încercând s-o pun la îndemâna înțelegerii feminine căreia îi era adresată. Apoi mă întrebă dacă avea vreo legătură cu inima, și-i explicai pe larg ce însemna acest organ și legăturile lui cu celelalte organe din corpul nostru. Venind rândul stomacului, nu cu mai puțină erudiție îi arătai cunoștințele mele privitoare la acest însemnat organ, pe care, foarte nimerit, îl numii „laboratorul chimic al vieții”.

Maica era încântată, ascultându-mă într-adevăr fermecată. Om de ispravă era și medicul mânăstirii, dar probabil că nu știa mare lucru, căci nu le spunea aproape nimic despre beteșuguri și nici nu le descria așa de bine. După cum mă înștiință patronul mai târziu, maica socotea că sunt un om cu adevărat învățat și se bucura din adâncul sufletului că mă întâlnise; avea mari nădejdi de tămăduire cu rețetele mele. Biata maică!

Iată-mă, dar, în legături de prietenie destul de intime cu maicile, bucurându-mă pe gratis de reputația de doctor preaînvățat. Nu mă mâhnea câtuși de puțin lucrul acesta, chiar dacă de atunci încolo

trebuia să dau patru sau cinci consultații pe zi. Eram răsplătit cu vârf și îndesat de vederea surorii San Sulpicio și de desfătarea ce-mi pricinuia firea-i hotărâtă, neprefăcută și atât de puțin monahală, încât uneori mă uimea. În după-amiaza aceleiași zile le întovărășii la plimbarea care se obișnuia după ce se bea apa și pălăvrăgirăm cu însuflețire în cea mai desăvârșită intimitate, de parcă ne-am fi cunoscut de când lumea. Asemenea lucru, considerat adevărată minune în orice altă parte a planetei, în Andaluzia e lucru obișnuit; aici încrederea și prietenia iau naștere într-o clipă. Mă cam mira că sora San Sulpicio îmi vorbea pe un ton vesel și-mi adresa câte o glumă delicată, pentru că, în Galicia mea, femeile sunt mult mai retrase; mai ales dacă poartă rasă călugărească, mare minune să îndrăznească a sta de vorbă cu un tânăr. Dar cum îmi plăcea, mă lăsam târât de curent, primeam glumele și le înapoiam căutând, desigur, să nu treacă limitele în care trebuie să se oprească, fiind vorba de o călugăriță, și făceam tot posibilul spre a mă arăta spiritual și bine-crescut, în scopul de a le inspira din ce în ce mai mare încredere.

A doua zi lăsai vorbă să fiu sculat foarte devreme și mă dusei la slujba de dimineață. Maica avea o atât de bună părere despre mine, încât nu se miră de loc când mă zări în biserică; dar sora San Sulpicio îmi aruncă o privire iscoditoare, făcându-mă să roșesc. Adevărul este că niciodată n-am fost prea credincios și trebuie să mărturisesc în mod neocolit că de astă dată mă mânase la biserică mai degrabă speranța de a vedea pe grațioasa soră San Sulpicio, decât dorința de a lua parte la utrenie. Totuși nu strică să se afle în același timp că nu sunt ateu și nici nu împărtășesc ideile materialiste ale veacului în care trăim, idei pe care uneori le-am atacat în versuri. Sunt idealist și protestez din toate puterile împotriva naturalismului brutal.

La ieșirea din biserică maica se îndreptă spre mine spre a-mi cere consultarea matinală; neavând încotro, trebui să le întovărășesc la izvoare, urcându-mă în aceeași trăsură. În zilele următoare intimitatea și încrederea dintre noi sporiră simțitor. La plimbări îi eram însoțitor nedespărțit, iar acasă stăteam la taifas fie în odaia stareței, fie câtva timp pe banca din curte. Prinsei de veste că, plimbându-ne prin parc sau la izvoare, lumea ne privea curioasă. Fetele, mai ales, se minunau nevoie mare văzându-mă nedespărțit de niște călugărițe și-mi aruncau priviri malițioase și zâmbete cu înțeles, de unde pricepui că bănuiau admirația pe care mi-o inspirau virtuțile

și ochii surorii San Sulpicio.

Atât ea cât și celelalte două aparțineau unui ordin numit „Inima Mariei”, destinat învățământului copilelor, și locuiau într-o mânăstire din Sevilia. Ordinul era francez și avea mai multe colegii atât în Franța cât și în Spania. Superiorul lor, un preot bătrâior, alerga necontenit de la unul la altul pentru a le inspecta. La fiecare patru ani fetele trebuiau să înnoiască jurământul. La a treia înnoire, sau îl făceau pentru veșnicie sau trebuiau să părăsească ordinul. Atât sora San Sulpicio cât și vara ei, sora Maria de la Luz, crescuseră de mici la mânăstirea aceea din care nu ieșiseră decât pentru a-și îndeplini funcția de dăscălițe în două sau trei locuri din Spania.

Din ce în ce mă fermeca mai mult grația și firea prietenoasă a celei dintâi; și asta cu toate că nu doar o dată râdea, după cum bănuii, pe socoteala mea. La vreo câteva zile după ce ne împrietenisem, mă întrebă:

— De unde ești dumneata?

— Din Bollo.

Mă privi surprinsă.

— Un târgușor din ocolul judecătoresc Viana del Bollo, în provincia Orense, adăugai cu sfială.

În ochi îi scăpără un fulger de veselie și observai că-și mușcă puternic buza, întorcând capul în altă parte.

— Ce? Te face să râzi numele târgului meu? o întrebai înțelegând ce-i trecea prin minte.

— Păi da, domnule… iartă-mă… mă face să râd, răspunse încercând în zadar să-și înăbușe hohotele ce-i gâlgâiau în gât… Iartă-mă, dar atâtea gogoașe[1]… ce vrei… oricui i se opresc în gât.

După ce râse după pofta inimii, adăugă:

— Nu credeam că ești galeg.

— De ce?

— Pentru că nu te cunoști prin nimic.

— După ce cunoști dumneata pe galegi, soră?

— După ce-i cunoaște toată lumea… Se vede cât de colo, răspunse puțin încurcată.

Pornii pe râs, ghicind că-și închipuia că toți galegii sunt slugi ori hamali. Se îmbujoră puțin și grăi:

— După nimic rău… să nu crezi că vreau să-i înjosesc.

În zilele următoare băgai de seamă că sentimentul ei de milă pentru nenorocirea de a te fi născut în Galicia nu se spulberase, căci

îmi arăta o anumită simpatie și bunăvoință nu lipsită de protecție. Când îi adresai câteva întrebări despre Sevilla, îmi vorbi cu entuziasm și mândrie. Se miră că nu fusesem pe acolo. Pentru ea Sevilla era raiul; un loc de desfătare de unde nimeni nu poate pleca fără păreri de rău. Ieșea foarte rar din mânăstire și totuși socotea îndepărtarea de Sevilla ca un surghiun dureros. Petrecuse doi ani în Vergara, unde ordinul avea un colegiu, și nu făcuse altceva decât să ofteze după orașul ei scump, și asta pentru că acest ținut îi pria foarte mult pentru sănătate. Dar ce tristețe să scoți capul printre gratiile ferestrei și să vezi veșnic cerul înnourat, din care cade, fără să obosească vreodată, apă și iar apă! Și-apoi felul acela de croncănit al oamenilor când vor să spună ce le trece prin cap! Parcă sunt lăieți cu toții. Părăsind Vergara, singurul lucru pentru care îi păruse rău că pleacă fusese o copilă la care ținea foarte mult, numită Maximina. Își scriseseră un timp. Aflase mai târziu că se măritase, pe urmă nu mai știu nimic despre ea.

— A murit, o înștiințai.

— A murit? repetă tulburată; dumneata o cunoșteai?… Unde a murit?

— Azi o cunoaște toată lumea. A murit la Madrid. Povestea-i simplă, scrisă și publicată de curând și a făcut să se verse multe lacrimi. Ba, dacă nu mă-nșel, mi se pare că se pomenește și numele dumitale.

Sora rămase tăcută, înlemnită. Stam pe o bancă în parc, pe malul râului, ce curgea trist și tulbure la picioarele noastre. În față, la mică distanță, se lăsa perdeaua întunecoasă a muntelui, acoperindu-ne orizontul. După câteva clipe prinsei de veste că sora plângea.

— Iartă-mă că ți-am dat știrea asta așa deodată… Nu credeam…

— Sărăcuța! De-ai ști ce bună era ființa aceea! spuse ducându-și batista la ochi. Și-apoi a fost una dintre puținele făpturi de pe lumea asta care m-au iubit cu adevărat…

— Puține făpturi!… Cred că te înșeli, soră. Pe dumneata trebuie să te iubească toți câți te cunosc… Cel puțin în ce mă privește pe mine, abia te-am cunoscut și mi se pare că te și iubesc.

După ce rostii cuvintele acestea înțelesei că spusesem ceva nechibzuit și rămăsei zăpăcit. Încercai s-o mai îndulcesc, urmând:

— Ai o fire deschisă, prietenoasă, ce-ți atrage numai simpatii. Eu cred că virtutea și pietatea nu cer negreșit izolarea, tăcerea și chipul încruntat și aspru ce se văd la multe călugărițe, la mai toate.

Presupun că veselia trebuie să fie tovarășa virtuții; tot așa socotea și Sfânta Tereza, cum știi și dumneata prea bine. Afară de asta, un chip senin, voios, o vorbă bună dovedesc, în orice caz, când nu-i fățărnicie, o inimă miloasă.

Își înălță privirea înlăcrimată spre mine, grăind cu grațioasă asprime:

— Ia seama că nouă, călugărițelor, nu ne este îngăduit să ascultăm vorbe dulci; ți-am mai spus-o o dată.

— Acestea nu sunt vorbe dulci, n-am spus nimic de chipul dumitale.

— Dar îmi măgulești firea și e totuna.

În după-amiaza aceea umblă tot tristă și tăcută, ceea ce mă întări în părerea bună ce-mi făcusem despre ea, căci, neîndoios, se întristase în urma știrii pe care i-o dădusem. Mă văzui nevoit să stau de vorbă numai cu maica Florentina; să fi încercat să scot vreun cuvânt din gura surorii Maria de la Luz ar fi fost osteneală zadarnică. Când sosirăm acasă, la despărțire, sora San Sulpicio mă întrebă:

— Ascultă: nu mi-ai putea găsi romanul de care mi-ai vorbit?

— Al Maximinei?

— Da; voi cere voie maicii și părintelui duhovnic să-l citesc. Cred că-mi vor îngădui… Și chiar dacă nu-mi dau voie, tot o să-l citesc, măcar de m-ar costa un canon oricât de aspru.

Îndrăzneala-i mă făcu să râd și-i răspunsei:

— Da, ți-l pot găsi. Chiar azi voi scrie la Madrid să mi-l trimită.

Casa vestitului inventator, hotelul „Continental”, se umpluse ochi. La masa rotundă mâncau doisprezece inși, fără să mai socotim pe maici, cărora li se ducea mâncarea în odăi. Seara, patronul veni să-mi ceară consimțământul ca să mai pună un pat în odaia mea pentru un tânăr care sosise din Málaga.

— Dar, omul lui Dumnezeu, abia mă-nvârtesc eu în ea!

Nu și nu că să primesc. Inventatorul își luase sau zicea că-și luase un angajament față de tânăr pe care nu-l putea călca și ținea morțiș, cu umilință, e drept, dar și cu încăpățânare, să pună patul. Mă revoltai, îi trântii câteva să le țină minte. De bună seamă, nebunul știa să-și chivernisească afacerile. Privirea-i de câine credincios ajunsese să-mi pricinuiască silă. La drept vorbind, dacă n-ar fi fost la mijloc simpatia de nebiruit, pe care nu mi-o mai puteam ascunde mie însumi, inspirată de sora San Sulpicio, chiar în seara aceea m-aș fi mutat. Acceptai, în silă, să se mai pună un pat și nu mă putui stăpâni

să nu arunc veneticului, care se plimba prin curte, câteva priviri pline de ură. Mă hotărâi să mă port cu el cât mai grosolan cu putință.

Când sosi ceasul culcării, mă dusei în odaie, mă dezbrăcai și mă culcai. La puțin după aceea, eram încă treaz, sosi și veneticul. Mă prefăcui că dorm ca să nu-i răspund la salut. A doua zi dimineață mă sculai devreme și mă dusei la biserică, ca de obicei. El încă nu se trezise.

Era un tânăr între douăzeci și șase, douăzeci și opt de ani; avusesem prilejul să-l văd plimbându-se pe la izvoare. Scund la stat și oacheș, chip rotund cu ochi mici și scormonitori, cu o expresie tăioasă și răutăcioasă ce deștepta pe dată antipatie; părul negru și moale descoperea o ușoară și prematură chelie în vârful capului. Se îmbrăca după moda filfizonilor, cum obișnuiesc toți domnișorii din Andaluzia: pantalon strâmt pe pulpă, surtuc scurt și strâns pe talie și pălărie moale. Prinzând un moment când ne întâlnirăm la izvoare, mă simții dator să-i adresez câteva cuvinte:

— După câte am înțeles, dumneata ești tovarășul meu de cameră.

— Așa se pare, îmi răspunse cu un ton hotărât, nelipsit de impertinență.

Nițel înțepat, îi zisei zâmbind:

— Desigur, a fost împotriva vrerii mele. N-aveam nicio poftă de tovărășie.

— Evident, dar ce puteai face? Cine are poftă să i se bată în cameră cuiul lui Pepelea?

Astfel îndreptată conversația pe acest tărâm de o sinceritate puțin cam crudă, ne urmarăm flecăreala prietenește, plimbându-ne în sus și-n jos prin pavilion. Tovarășul meu era din Málaga și ținea tot atât de mult la orașul lui natal ca și sora San Sulpicio la Sevilla. Vorbea cu *zed* în vreme ce ea vorbea cu *se*. Fuma necontenit țigară după țigară, după cum tot necontenit scuipa printre dinți, așa cum numai oamenii lipsiți de educație observasem că obișnuiau. Era totuși dintr-o familie foarte aleasă, fecior al unui podgorean și exportator de stafide și se numea Daniel Suárez. Vorbind de negustoria lui și a tatălui, observai că avea idei destul de practice, dar nu tocmai scrupuloase, în tranzacțiile comerciale. Avea un fel de a se purta hotărât, serios, întrucâtva morocănos și disprețuitor. Nu râdea niciodată, nici măcar nu zâmbea. Cu toate astea nu izbutea să fie pe de-a-ntregul antipatic. Sinceritatea lui era o fărâmă cinică, iar părerile i se păstrau veșnic practice și chibzuite. Tonu-i mohorât

părea mai degrabă o latură a temperamentului său decât o consecință a unui spirit vanitos. Îl întrebai despre patron și îi vorbii despre vestita-i invenție.

— Da; e un nebun atâta vreme cât nu-i vorba de gologani, îmi răspunse. Cum e vorba de gologani, judecata i se limpezește pe dată, și nu găsești om mai cu scaun la cap ca el, să bați o poștă de jur-împrejur. Nu-ți fie teamă c-o să se înșele când ți-o prezenta socoteala.

— Mai bine așa, căci altfel, feciorii lui…

— N-are copii. Are doar nevastă și o nepoată pe care le muncește ca pe niște roabe. Mie și lui tata n-avem păr în cap de câte ori ne-a scris să-i trimitem bani pentru fabricarea tunului. Desigur, nici prin gând nu ne-a trecut să-l ascultăm; dar dacă i-am fi trimis, ar fi băgat banii în buzunar și pe urmă ar fi cerut altcuiva.

— Ieri, când a venit cu propunerea să așeze patul, era să-mi sară mușțarul și să mă mut.

— Bine ai fi făcut. Dacă te supărai cu adevărat, te lăsa numaidecât în pace. Ar fi alergat după toți mușteriii, până să dea peste tontul de care avea nevoie.

Nu mă încântă câtuși de puțin aluzia; dar tăcui în speranța că voi avea prilejul să-i dovedesc că nu eram tont.

Trecurăm pe lângă o tânără elegantă care se plimba cu un bătrân. Însoțitorul meu o salută mai mult în silă decât curtenitor, ceea ce îl și caracteriza.

Tânără, frumoasă foc, deși nițel cam veștejită, îl pironi cu o privire dulce și voioasă, de parcă ar fi vrut să-l vrăjească.

— Cine-i tânără? întrebai.

— Tânără asta, îmi răspunse scuipând printre dinți, e fata domnului ăstuia bătrân, care se numește Serafín Blanco, și locuiesc în Málaga deși sunt de fel din Granada.

— După privirea pe care ți-a aruncat-o, s-ar zice că nu-i ești cu desăvârșire antipatic.

— Nici dumneata, dacă ești becher.

— Atât e de dornică de bărbat?

— Puțintel. Când au venit să se statornicească la Málaga, acum vreo șapte-opt ani, taică-său era un om bogat; fata, pe vremea aceea, să tot fi avut șaisprezece ani. Atunci era altă socoteală. În vremea aceea… tată-său avea cinci vapoare ancorate în port și toată lumea știa când ieșea la plimbare în faeton tras de patru cai de mâna-întâia și toți se învârteau pe lângă ea. Tată-său, care o iubea ca lumina

ochilor, îi făcea toate gusturile și, firește, fetei nu-i mai intra nimeni în voie, nimeni nu era de nasul ei. Ajunsese să aibă mai multe fumuri decât o locomotivă. Când s-au dus s-o ceară trei sau patru tineri, feciori de oameni destul de înstăriți, a strâmbat din nas. Dar de la un timp jupânul a început să se dea la fund. Praful s-a ales și de vapoare, și de cai, și de baluri; au rămas săraci lipiți; peținorii au dispărut, anii au trecut și, desigur, fata-n loc să-și mai dea aere, a lăsat nasul în jos… Așa că dacă-ți dă inima brânci, n-ai decât…

— Mulțumesc!

— Ehei! fata, deși-i cam trecută, nu-i de lepădat… oricum… Totuși, mi se pare că o să se ducă sărmana să ia loc în *polletón*.

— Ce-i asta?

— Nu știi ce-i *polletón*-ul? mă întrebă făcând o strâmbătură ciudată și lăsând să-i scape din gâtlej un sunet și mai ciudat încă, ce trebuia să semene cu un hohot. Păi e un loc înalt colo-n cer, unde se duc să se așeze, când mor, fetele rămase nemăritate.

Ne mai învârtirăm de câteva ori prin parc și observai că cunoștea multă lume, poate și pentru că în zilele acelea sosiseră mulți vizitatori din Málaga. Mă surprindea mai des siguranța și precizia cu care prețuia averea fiecăruia dintre cunoscuții lui. Iată, de pildă, o doamnă cu fiu-său.

— Bărbatul e negustor de mătăsuri. E om de patruzeci de mii de pesetas.

Întâlneam două fete cu logodnicii lor.

— Nicio peseta; frumusețe și nimic mai mult.

Treceam pe lângă un domn în vârstă.

— Cu bine, don Juan… Proprietar bogat; moșia-i face mai mult de o sută de mii de pesetas.

Parcă era sortit doar să prețuiască avutul altuia.

Mă dezgustă puțin josnica-i îndeletnicire. După ce mai făcurăm vreo două-trei tururi, izbutii să zăresc pe călugărițe, pe care tocmai le lăsa părintele Talavera, și mă despărții de Suárez spre a mă apropia de ele.

— Umblă cu Dumnezeu, îmi zise pe un ton în care crezui că descopăr o anume batjocură. În același timp observai că-și pironea neobrăzat ochii, oprindu-se dinadins, asupra surorii San Sulpicio.

Prima oară când îl întâlnii iar la masă, mă întrebă pe un ton frivol, zeflemitor:

— Ce mai face călugărița?

— Care călugăriță? întrebai și eu sec, la rândul meu, gata să mă înfurii.

— Care-ar putea să fie? Cârna cu ochii negri care te-a scos din minți.

— Care m-a scos din minți? repetai, înroșindu-mă ca o cireașă. Ia ascultă, dumneata ori ești nebun ori vrei să te cerți cu mine… Și cu mine nu se joacă nimeni, te anunț. Cunosc pe călugărițe de cinci-șase zile. Am fost chemat ca medic de maica stareță, și apoi, din politețe, le-am însoțit de câteva ori la plimbare. Atât și nimic mai mult. Nimeni nu m-a scos din minți și cu atât mai puțin o călugăriță, ceea ce ar fi o absurditate; nu le cunosc mai mult decât se cunoaște lumea la băi și nici n-am băgat de seamă dacă are ochi negri sau albaștri; așa să știi dumneata…

Rostii aceste cuvinte cu destulă energie, arătându-i lămurit mânia care mă stăpânea.

Suárez mă privi cu uimire și, pe un ton afectuos și disprețuitor totodată, îmi răspunse:

— Nu te supăra, omule! Fii pe pace. Am auzit și eu lumea zicând că-ți place ocheșica. Nu-ți place? Sănătate. Mie, însă, da; e o femeie și jumătate, parcă-ți zice fugi încolo, vino-ncoace!

— Nu mă supăr eu de o glumă ca asta, zisei liniștindu-mă, și fâstâcit întrucâtva. Dar e vorba de o călugăriță și înțelegi dumneata că noi, cei care ne păstrăm credința, nu putem îngădui asemenea lucru. Ar fi și urât și respingător să se vorbească de o călugăriță ca de o femeie oarecare.

— Uite ce, prietene, îmi răspunse foarte calm și repezindu-și obișnuitul scuipat printre dinți; să te vadă cineva așa de zbârlit, ar zice că te-am atins unde te doare. Dacă-i așa, dă-i înainte. Eu te iert de orice păcat… Ascultă, te previn că n-am pus nimic de la mine… Pe aici toată lumea șoptește că te învârtești pe lângă maică; fii cu ochii-n patru!

Răspunsei cu un gest nepăsător; în realitate noutatea mă neliniști.

— Călugărițele astea fac jurământ de castitate pe viață?

— Nicidecum; îl reînnoiesc la fiecare patru ani.

— Bravo! Știu eu una care atunci când i-o veni rândul să-l reînnoiască o să zică: „Să ne vedem sănătoși!”

Nu vrui să prind aluzia și îndreptai conversația pe alte tărâmuri. Terminând acest schimb de cuvinte, mă simții peste măsură de tulburat. Pe deoparte vestea că prietenia mea cu călugărițele atrăgea

atenția vilegiaturiștilor așa fel încât să mă creadă îndrăgostit de una din ele mă plictisea nespus. Mă lepădam înlăuntru-mi de bănuiala răuvoitoare ce pare inerentă inimii omenești din toate țările, și protestam mânios împotriva tendinței de a se vedea latura rea în faptele celorlalți, atribuindu-le un scop interesat și meschin. La urma urmelor, stând drept și judecând strâmb, ce avea așa de neobișnuit faptul că eu, fiind prietenul și medicul, picat la timp, al maicii starețe, trăind sub același acoperământ cu ele, le însoțeam câteodată la plimbare? Dacă ar fi câteșitrele bătrâne, ar mai zice ceva gurile clevetitoare?… Dar în aceeași clipă îmi fulgeră prin minte un gând, răspunzând acestei reflecții: „Dacă ar fi câteșitrele bătrâne, le-ai mai însoți atât de des?" Fui nevoit să-mi mărturisesc că nu. Dacă toate trei ar fi bătrâne le-aș întovărăși mai rar, și dacă toate ar fi ca maica Florentina, aproape de loc.

Nu mai încăpea îndoială: îmi plăcea sora San Sulpicio. „Dar bine, omule, acum o întorci? îmi spuse raționamentul, când ajunsei la punctul acesta. – De câtă vreme ești îndrăgostit de ea? – Cum îndrăgostit? Domol, domol… nu îngădui. – Da, da, îndrăgostit! Păi, dacă n-ai fi îndrăgostit, de ce te-ai scula la patru dimineața? De ce-ți tună și-ți fulgeră când nu le întâlnești la plimbare? De ce, în sfârșit, tresalți acum de bucurie auzind din altă gură ceea ce tu ai gândit de-o sută de ori în aste șase sau șapte zile și anume că sora nu-i legată cu jurământ pe veșnicie?" – Ar fi nostim! exclamai, după ce chibzuii o bucată de vreme, zâmbind, unui gând care mă cuprinse pe neașteptate. Îmi propusei, totuși, să fiu mai prevăzător, căutând să apar cât mai puțin posibil în lume în tovărășia călugărițelor. În schimb îmi dădeam toate silințele să prelungesc cât mai mult clipele de conversație în casă. Chiar ascultând sâcâitoarele dizertații ale maicii starețe despre zecile-i de beteșuguri, îmi plăcea să stau în odaia ei. Ochii surorii San Sulpicio grăiau în răstimp despre lucruri atât de frumoase!

Într-o zi, puțin după ce sosisem de la izvoare, așezați o clipă pe banca din curte, o întrebai:

— Care-i adevăratul dumitale farmec?

— Isuse Cristoase, adevăratul! Ce, am vreunul fals?

— Nicidecum, răspunsei râzând. Tot cât îl ai (și ai foarte mult) e autentic, poartă pecetea celei mai neîndoielnice obârșii andaluze.

— Prea te întreci cu firea; vezi să nu mă scol și să te las pe mâna maicii; are ea leac ca să-ți mai taie din veselie.

— Nu, nu, pentru Dumnezeu!

— Atunci, nicio vorbă.

— Spune-mi cum te chema înainte de a fi călugăriță.

— Pentru ce vrei să știi? Nu-ți folosește la nimic, fiindcă nu mă poți chema așa, și nici eu nu-ți pot răspunde.

— N-are a face, voi ascunde numele în fundul inimii, și-l voi păstra acolo, fără să-l împărtășesc nimănui, ca o amintire prețioasă de la dumneata.

— Oh! Nici nu s-ar zice că ești galeg! Cu vorbulițele astea mai degrabă pari a fi din Cádix.

— Îmi spui numele?

— Nici gând; nu vreau să-l păstrezi în piept. O să-ți dea guturai.

— Râzi de mine?

— Și apoi, cine știe câte vei mai fi adunat acolo? O călugăriță trebuie să bage bine de seamă cu cine stă de vorbă…

Pe urmă, rămânând o clipă pe gânduri, deșteptată ideea, fără îndoială, prin asociație, mă întrebă:

— Te duci astă-seară la bal?

— La balul de la Casino?

— Desigur.

— Poate să dau și eu o raită pe-acolo… Sunt atât de puține prilejuri de petrecere la băi, că dacă n-ai profita de câte o serbare ca asta… Dar dacă nu vrei, nu mă duc.

— Ce mă privește pe mine dacă te duci ori nu? răspunse repede; dar, răzgândindu-se fără zăbavă, adăugă: Adică nu, iartă-mă și să mă ierte și Dumnezeu; am spus o prostie. Balurile sunt locuri de perdiție și trebuie să dorim să nu le calce nimeni.

— Atunci n-ar mai fi… Așa că nu vrei să mă duc.

— Dacă mă întrebi, e de datoria mea să te sfătuiesc să nu te duci, mi-o întoarse, luând pentru prima oară un ton smerit și monahal ce n-o prindea.

— Bine, dacă nu vrei dumneata, nu mă duc; în schimb îmi vei spune cum te chema.

— Ceri răsplată? Faptele bune le răsplătește Dumnezeu în cer.

— Uneori și pe pământ, prin mijlocirea aleșilor săi. Fii dumneata mijlocitoarea lui Dumnezeu, în clipa aceasta, soră.

Mă privi cu aceeași uitătură iscoditoare și mucalită de alte dăți, plecă apoi ochii și, lăsând să treacă un moment de tăcere, se sculă de pe bancă pentru a pleca în odaie. Cu cea mai mare grijă să nu fiu

văzut, o ținui ușor de rochie, grăind în același timp în șoaptă:

— Cum îți zicea?

— Sst! Dă-mi drumu!

Și, smucindu-se, se îndepărtă, nu fără a roti o privire temătoare spre maică.

• Capitolul 4 •

PETENERAS ȘI *SEGUIDILLAS*[2]

Drace! Nu cumva fac curte surorii San Sulpicio? Cel puțin asta a fost impresia cu care am rămas după convorbirea de mai sus. Și dacă e să mărturisesc tot adevărul, mi se pare că măicuța îmi asculta galanteriile fără să se sperie.

Ideea îmi trezește o senzație ciudată de plăcere amestecată cu spaimă. O senzație vie, o înfiorare voluptoasă înfrățită cu uimirea, teama, remușcarea, care mă îngrijoră neîntârziat; dar o îngrijorare suavă, desfătătoare. Eu am o fire pe de-a-ntregul lirică, după cum cred că am avut onoarea s-o dovedesc, și oricine ușor va ghici ce pustiiri aduc în astfel de firi asemenea idei. Nu-i tânăr poet care să nu fi visat să se îndrăgostească măcar o dată de o măicuță, să sară zidurile mânăstirii într-o noapte cu lună, s-o strângă în brațe leșinată, s-o coboare pe scara de mătase, s-o ia în șa pe un armăsar înspumat și să fugă cu ea ca vântul peste câmpii, spre a gusta iubirea-i în loc adăpostit. Nu știu dacă acest vis poetic este inspirat de spectacolul lui *Don Juan Tenorio*[3], sau dacă ia naștere spontan în inimile lirice; dar nimeni nu va tăgădui că l-a avut, iar eu cel dintâi. Se poate închipui, deci, emoția și tulburarea cu care descoperii profanele mele galanterii.

Dar visurile mele luară neîntârziat o întorsătură mai practică decât aceea de a sări zidurile mânăstirii și de a fura o soră din chilie. Pe vremurile acestea trebuie ținută în seamă înrâurirea funestă pe care o exercită asupra poeziei jandarmii. Dacă nu-i avem în vedere, se poate lesne pricinui familiei groaznice neajunsuri. În loc de a sări peste ziduri, mi se păru mai nimerit, dacă nu tot atât de fermecător, să înlesnesc ieșirea surorii pe poarta mare a mânăstirii, în care scop mă hotărâi să cercetez dacă era dispusă să reînnoiască jurământul când ar fi sosit termenul. Dată fiind vârsta ei, nu puteau să fi trecut cei opt ani necesari ca să facă jurământ pe vecie… Afară doar dacă nu l-o fi făcut prima dată. Gândul acesta mă sperie. Folosii cel dintâi prilej pentru a intra în vorbă, între patru ochi, cu stareța. Cu anume viclenie, pe care nu mi-o cunoscusem până atunci, o adusei unde voiam și putui afla o noutate care făcu să-mi tresară inima de

bucurie. Sora San Sulpicio trebuia să-și înnoiască jurământul chiar în luna aceea, când se împlineau patru ani. După câte ajunsei să prind din explicațiile vagi ale maicii starețe, nu prea era mare nădejde să-l înnoiască. Măgulindu-i patima neînfrântă de trăncăneală, izbutii s-o aduc să-mi depene povestea grațioasei sore. Nu mai e nevoie să amintesc că cerui întâi să mi-o povestească pe a surorii Maria de la Luz. Iubirea mă preschimbase în cel mai iscusit diplomat.

Sora San Sulpicio se numea în lume Gloria Bermúdez. Tatăl său murise când ea n-avea decât nouă sau zece ani. Era un negustor bogat din Sevilla. Mama, o doamnă foarte bisericoasă, la scurtă vreme după moartea bărbatului, își dete fata internă, ca să fie crescută la colegiul „Inima Mariei". De atunci și până azi, sora n-a petrecut afară din școală decât prea puțină vreme, și aproape totdeauna pentru a-și îngriji sănătatea.

— Așa că și-a simțit chemarea spre călugărie de timpuriu? iscodii cu teamă.

— A, nu! Sora San Sulpicio a fost totdeauna o neastâmpărată și-o strengărită. Nu-ți închipui cât am avut de furcă cu ea! Doamne, Doamne, ce fată! Parcă are argint-viu în vine. Nu vezi dumneata câtă deosebire-i între ea și vară-sa chiar și acum? Asta de mică se vedea încotro trage: niciodată nu-i auzeai glasul! Și blândă, și modestă! Nu cred s-o fi pedepsit vreodată până acum… Și-apoi s-o vezi ce evlavioasă! Când celelalte se zbenguiau în recreație, ea se strecura în capelă și-și petrecea în rugăciuni ceasurile pe care celelalte le întrebuințau să se joace. N-a răspuns niciodată obraznic celor care-o învățau și nici nu s-a certat cu colegele. Unde o puneai, acolo ședea. Ca acum, nu vezi?

— Da, da… Cealaltă nici gând de-așa ceva, nu? zisei zâmbind ca un nătărău.

— Cealaltă?… Maică Preacurată. Mai rar asemenea zvăpăiată! Era de-ajuns ea singură ca să întoarcă pe dos, nu o clasă, ci colegiul întreg. O pedepseam, îi dam canoane, degeaba. Dimpotrivă, cred că era și mai rău dacă o pedepseai. Deseori sta în genunchi cerând iertare comunității întregi și râdea cu hohote, sau intra în clasă să sărute pământul, și cu strâmbăturile ei isca un tărăboi de să zici Doamne! De câte ori n-a dat ea ceasul înainte ca să vină recreația mai repede! Cu ea în clasă nu se putea să ai liniște. Când nu-și ciupea colegele, le scria scrisorele de dragoste iscălite cu nume bărbătești, ori le trimitea caricatura surorii care ținea lecția, făcută de ea cu

creionul. Când o închideam în pod, făcea semne și se strâmba la lucrătoarele din atelierul de croitorie din fața mânăstirii. Odată a aprins toate lumânările pe care le păstram acolo, a luat foc o rogojină și n-a lipsit mult să ardem cu toatele. Ce să-ți mai spun, domnule doctor, odată și-a înfipt mâna în părul unei maici… Era o împielițată și jumătate. De înzestrată, cât poftești, n-am ce zice; dar ce nu vrea nu-nvăța. Într-un ceas de lucru făcea mai mult decât altele în patru, și făcut, nu glumă, să nu crezi că de mântuială. N-are pereche la brodat și la învățătură, prinde așa de repede, că te crucești. Azi, fără să mâniem pe nimeni, e cea mai bună dăscăliță pe care o avem… Până și-n îndatoririle religioase se vede că ființei ăsteia i-a lipsit totdeauna o doagă. De regulă, dinspre partea asta a fost cam nepăsătoare, dar la două-trei luni o apucă atâta evlavie, că n-o întrece nimeni din colegiu în rugăciuni și canoane… Nu mai mănâncă, nu mai vorbește, își petrece ceasurile libere îngenuncheată în chilie, și pentru cele mai mici păcate se umilește în asemenea chip dinaintea noastră și varsă atâtea lacrimi, de parcă ar fi într-adevăr o sfântă. Dar când nici nu gândești, bate vântul din altă parte și te pomenești cu aceeași copilă veselă și neastâmpărată de altă dată. Nu-i vorbă, de când e soră s-a schimbat mult; se vede că încearcă să se stăpânească, biata fată! Dar, vorba proverbului, lupul își schimbă părul, dar năravul ba; anume fel de a vorbi fără sfială și vioi, care te va fi mirat și pe dumneata la o călugăriță, nu și l-a putut schimba. Când o dojenesc îmi vine cu Sfânta Tereza, care zice că evlavia nu se împotrivește veseliei și bunei dispoziții… Adevărul e că își face datoria ca oricare alta și în unele privințe mai bine ca toate. În colegiu toate o iubesc și copilele mor după ea, așa că suntem nevoite s-o mutăm des dintr-o clasă într-alta, pentru că rânduiala noastră ne oprește să avem anumite preferințe, iar sora San Sulpicio, din pricina firii ei pătimașe, nu se poate să nu se abată de la asemenea reguli… Din pricina asta a avut și unele neplăceri… La Vergara…

— Da, da; mi-a povestit că ținea foarte mult la o copilă… Una dintre cele mai grele datorii ale dumneavoastră e, fără îndoială, să nu puteți iubi pe nimeni… Și neavând astfel o chemare lămurită, și fiind, cum spuneai și dumneata, fată de oameni cu stare, cum s-a întâmplat că sora San Sulpicio s-a călugărit?

— N-am spus că n-avea chemare. N-o avea așa de vădită ca vară-sa, de pildă, dar o avea. Asemenea hotărâri sunt prea grave spre a se lua fără chemare… Cred, însă, că la ceva va fi ajutat și faptul că nu se

împăca prea bine cu mamă-sa… După cât se pare, sunt firi opuse.

Convorbirea aceasta sluji pentru a-mi spori și mai mult dragostea.

Posibilitatea care mi se deschidea așa, pe negândite, de a putea iubi fără păcat pe prea-spirituala soră și de a fi iubit de ea, fu ca o rază de soare ce-mi lumină mintea și mă scăldă în bucurie. Cu închipuirea aprinsă pe loc, mă și socotii logodnicul măicuței, și sărind pe deasupra tuturor etapelor ce trebuiau, cum e firesc, să premeargă acelei fericite stări, mă desfătam gândindu-mă la ciudățenia de a însoți la patul nupțial o călugăriță. Mă gândeam cu plăcere cât de norocos mă puteam numi, azi, când antecedentele unei femei alcătuiesc o adevărată problemă pentru cine se însoară, fiindu-mi sortit să le primesc atât de curate și neprihănite. Mă zăream în căsuța mea, lângă ea, ascultând încântătorul accent andaluz ce atât mă robea, amintindu-ne râzând poate de ciudatele amănunte ale întâlnirii noastre, poate întrerupți în discuție de jocul gălăgios al unor năpârstoci…

Când mă deșteptai din visul acesta fericit, trebui să constat că până acolo mai aveam drum lung de mers. Totuși, mă simții în stare să-l întreprind și luai hotărârea s-o prelucrez pe călugăriță până voi izbuti s-o fac să se lepede de schit sau să schimbe chilia pe alta, mai spațioasă, în care să încăpem amândoi. Pe lângă bunăvoința cu care primea atențiile și galanteriile mele, observasem la ea unele semne neîndoielnic prielnice unei renunțări la starea monahală. De pildă, sora nu mai putea după copii. Cum zărea unul în brațele doicii, ochii îi străluceau, îl privea cu stăruință, zâmbea dădacei și nu se lăsa până nu se apropia de el, îl mângâia și-l dădea huța. Spre a le intra în voie, atât lor cât și mamelor, purta totdeauna cu ea o bună provizie de pungulițe de mătase cu niște evanghelii înăuntru pe care le atârna de gâtul prichindeilor pentru a-i feri de primejdii, cum și pentru a fi mai târziu buni creștini. Până și micuții cei mai urâți și murdari îi atrăgeau atenția. Într-o zi întâlnirăm pe drum unul de vreo trei-patru ani tăvălindu-se în praf, în care gingașă operație părea că află multă desfătare, dacă era să judecăm după chiotele pe care le trăgea uneori, mai ales când praful îi pătrundea în nas și ochi.

— Ia te uită, pentru Dumnezeu, la făptura asta! exclamă sora San Sulpicio. Ia te uită, maică, ce face!

Și se apropie de el apucându-l de braț.

— Ei, mititelule, e dulce, hai? Mă prind că-i mai dulce acadeaua asta.

Copilul o privi cu frică, fără să întindă mâna spre bomboană. Prinse a scânci, gata să plângă.

— Tontule! Plângi că-ți dau dulciuri? Ce faci atunci când te bat?

Desfăcu hârtia cu care era învelită carameaua, îi deschise gura și i-o vârî înăuntru. Simțindu-i gustul dulce, băiețelul se mai îmbună nițel. Cu toate astea în ochi păstra întipărită o spaimă care ne făcu să râdem.

— Stai pe aici pe-aproape?

Copilul lăsă capul în semn de aprobare.

— Unde-i casa voastră?

Înălță mânuța fără să grăiască și arătă o căsuță care se găsea chiar pe șosea, nu prea departe de acolo.

— Hai cu mine!

Îl luă de mână, îndreptându-se spre casă.

Merita să vezi frica nemaipomenită și expresia de durere și spaimă cu care mergea copilul, parcă ar fi fost dus la spânzurătoare. Sora nu-l lua în seamă.

— Care-i mama ta, asta? îl întrebă arătându-i o femeie care-i privea înduioșată, stând în picioare în poarta casei.

— Mamă! strigă copilul speriat.

— Ce-i, maică? grăi mama râzând.

— I-e frică de călugărițe, dar o să-i treacă lui, zise sora. O să ne înțelegem noi amândoi, nu-i așa, flăcăule?… Mă lași să mă duc să-l spăl? Așa cum e nu-i vine nimănui să-l sărute.

Mama se înroși ca o sfeclă.

— Apăi, că l-am spălat azi de vreo două ori, da cine naiba știe unde se murdărește așa, blestematul.

— Știu eu, tăvălindu-se în drum.

— A, haimana ce ești!

— Fugi, fugi, că te bate mama!

Și, râzând, târî copilul, care mergea acum de bunăvoie spre o fântână din apropiere, unde-l spălă, îl pieptănă și-l dichisi de nu-l mai cunoșteai.

Așadar, zic că, după acestea și alte apucături asemănătoare, mi se părea că sora nu era făcută pentru o mireasă model a lui Cristos; spun asta fără a încerca să-i aduc vreo ofensă. Și începui să pregătesc divorțul cu multă osârdie, căci nu-i nimic mai urât decât o căsnicie nepotrivită. Primul lucru pe care-l întreprinsei, chiar în ziua în care maica stareță îmi împărtășise amănuntele pomenite, fu să încerc s-o

iau puțin înainte, la plimbare, în tovărășia ei, și când înțelesei că nu puteam fi auzit de celelalte călugărițe, îi spusei pe neașteptate:

— Ia spune-mi, soră, ai de gând să înnoiești jurământul luna viitoare?

Întrebarea era făcută s-o tulbure și, mulțumită tulburării, să deslușesc ceva din ceea ce se frământa în mintea ei. Dar eu nu fusesem în Andaluzia, și n-aveam idee de ce înseamnă o femeie din Sevilla.

— Și dumitale ce-ți pasă? îmi răspunse fără urmă de tulburare, privindu-mă șireată în ochi.

În loc să se tulbure ea, mă fâstâcii eu, și nu puțin.

— Mie, nimic… Ba, da, mult, fiindcă tot ce te privește pe dumneata, e limpede, mă interesează și pe mine! E limpede!

— Ba nu e limpede de loc, află de la mine. Ce te interesează pe dumneata dacă o maică își înnoiește jurământul?

În clipa aceea trebuia să-i dau drumul declarației pe care o pregătisem, nu sunteți și dumneavoastră de aceeași părere? Prilejul era minunat. Ei, dar nu îndrăznii; nu îndrăznii și pace! În loc să-i zic: „Pentru că te ador și fiindcă pentru mine ar fi o groaznică nenorocire înnoirea aceasta ce-mi smulge orice speranță de a fi într-o bună zi iubit de dumneata”, începui să mă bâlbâi ca un nătărău, sfârșind printr-un pomelnic de nerozii, de care numai amintindu-mi și mi se și urcă sângele în obraz.

— Pentru că aș fi bucuros să-l înnoiești… adică… să-l înnoiești cu plăcere… Nu doar c-ai face-o în silă… Oricum… așa mă taie pe mine capul, dacă se face un jurământ ca ăsta cu vocație, mai merge… Dar dacă se face fără ea, atunci e o adevărată nenorocire… Deoarece e ceva foarte serios… Cum să nu fie serios!

Când spuneam lucrurile acestea, ea părea a fi destul de departe. Se uita la mine cu niște ochi în care clocotea parcă pofta de a pufni în râs. Amuții, deci, pe loc și, mai roșu ca un rac fiert, tușii de trei-patru ori gata să mă înec, ultima prefăcătorie ce-o găsii atunci la-ndemână și-o întrebai, afectând multă stăpânire, câte pahare de apă băuse.

Ne continuarăm conversația despre lucruri indiferente. Dar, la puțină vreme, reluă singură vorba de unde plecasem. Ne așezasem pe o bancă din parc. În față, pe cealaltă, ședea stareța, sora Maria de la Luz și o doamnă din Sevilla, care venise pentru apă, numită doña Rita. Într-o pauză mă întrebă:

— Doreai să știi dacă am de gând să-mi înnoiesc jurământul, nu?

— Da, soră, răspunsei surprins.

— Ca să nu te mai frământi, am să-ți spun. Nu, domnule, n-am de gând să-l înnoiesc.

— Oh, ce bine-mi pare!

— O pot spune fără păcat, adăugă neluându-mi în seamă exclamația, pentru că această hotărâre a mea nestrămutată am luat-o de mai mult timp, cum am mărturisit-o și duhovnicului. Vrei să mai știi altceva, iscoditorule, pisălogule?

— Da, măicuță, i-o întorsei râzând, vreau să știu de ce, neavând chemare… Și sper că nu te superi.

— Nicidecum, dă-i înainte.

— De ce, neavând niciun fel de vocație, te-ai făcut călugăriță?

— O! Asta nu-i chiar așa de ușor de spus, zise înnegurându-se deodată. Și-apoi lucrurile acestea nu se pot destăinui decât unor persoane de mare încredere… și dumneata ești un prieten de ieri.

— Cum de ieri?

— Bine, de alaltăieri, e totuna.

— Chiar dacă sunt așa de proaspăt, te rog să crezi că sunt adevărat și că mi-ar face plăcere să ți-o dovedesc, măcar de m-ar costa orice sacrificiu. Pentru că ești simpatică tuturor prin firea dumitale deschisă, necăutată, dar crede-mă, mie mai mult ca oricui… Nouă care ne naștem și trăim în nord, spontaneitatea și grația andaluzelor ne fac o impresie de netălmăcit. În ce mă privește, mărturisesc că nu găsesc muzică mai plăcută decât accentul dumitale. Aș petrece ceasuri întregi ascultându-te vorbind. Și nu numai pentru grația și farmecul vorbelor, cât pentru că ghicesc în dumneata o inimă duioasă și pasionată.

Acesta era drumul cel mai larg pentru a ajunge la o declarație. Cred că aș fi ajuns acolo fără altă poticneală dacă nu s-ar fi înfățișat pe neașteptate înaintea noastră blestematul acela de copil pe care-l întâlnisem pe șosea cu o zi înainte.

— Perico! exclamă călugărița sculându-se. Ce-i cu mutra asta, ștrengarule? Unde te-ai vârât, purcelușule? Uitați-vă, oameni buni, uitați-vă ce față, adăugă, apucându-l de ceafă și arătându-ni-l, surâzând. Mai există ceva mai caraghios pe lume? Să-l mănânci, nu altceva!

Și, murdar și dezgustător cum era, țoc! țoc! îl sărută cu sete pe amândoi obrajii. Pe urmă, ștergându-și gura cu o repeziciune uimitoare, căindu-se de ceea ce săvârșise, începu să-l ocărască:

— Soiosule! purcelușule! să vii numaidecât cu mine să-ți frec botișorul. N-ai niciun pic de rușine și nici cine să te învețe ce-i aceea.

Și, apucându-l năbădăioasă de mână, îl duse, mai mult târându-l, spre râu. Băiețașul, în douăzeci și patru de ore, căpătase mare încredere în ea, și se lăsa purtat fără împotrivire. Puțin după aceea o zăririm acolo jos, pe mal, spălându-l în smucituri și repezeli, că ne pufni pe toți râsul. Deși nu i se auzeau vorbele, se vedea deslușit că nu-l slăbea din ocări.

Asta se întâmpla sâmbătă. Miercurea următoare hotărâseră să plece. Era, deci, neapărat trebuincios să folosesc scurtul răstimp spre a smulge ceea ce îmi propusesem în mod deschis, ca sora să-mi dea, cu alte cuvinte, speranța că mă va iubi la ieșirea din mânăstire. A doua zi dimineață, cum mergeam cu ele de acasă la izvoare, întâlnii pe Daniel Suárez, tovarășul de cameră. Mă despărții de ele pentru a mă plimba puțin cu el prin pavilion. Cum am mai spus, căutam să mă arăt cât mai rar posibil în lume în tovărășia maicilor. Suárez le salută în silă și cu privirea aceea cinică a lui care nu-mi plăcea de loc. Intrai, prin urmare, în vorbă cu el, destul de rece.

— Bună ziua, amice. I-ai și cerut convorbirea măicuței?

— Ce convorbire? Desigur, dacă vorbesc în fiecare zi cu ele.

— Nu mă înțelegi. A cere convorbire, pe meleagurile mele și ale ei, înseamnă că te ia cu mari fierbințeli pentru ea. Ai priceputără matale?

— Nu, domnule, cum să mă ia cu fierbințeli?

— Adică declarații.

— Aș! Da de unde; nu i-am spus nimic; nici nu m-am gândit vreodată la asta.

— Păcat, fetița nu trebuia să se facă maică. Îi cunosc familia. E fata unui negustor de pe strada Francos care a lăsat cel puțin două milioane. De văduvă, lumea zice că trăiește cu un domn… Știi dumneata… cu un domn. Și se mai zice că pe față, înțeleși amândoi, au vârât-o cu de-a sila în mânăstire.

Aici trebuie să amintesc că, deși poet, sunt galeg. În adâncul firii mele se întâlnesc atât de bine îngemănate aceste două însușiri, încât niciodată nu se jignesc și nici nu-și dăunează una alteia. Galegul slujește să înfrâneze pornirile nesăbuite ale poetului. Poetului îi este hărăzită frumoasa menire de a înnobila, de a da un ritm armonios vieții. Așadar, auzind cuvintele lui Suárez, galegul mă îndemnă să văd pe dată aspectul practic al lucrului, pe care poetul îl uitase într-

un chip jalnic. Două milioane! Farmecele surorii, destul de mari și așa, crescuseră exagerat de mult în neașteptata aureolă de care o zării înconjurată. Bucuria mi se sui la cap, și n-avui prevederea s-o ascund.

— Fii pe pace, amice Suárez, grăii aruncându-i un braț peste umăr într-un avânt de expansivitate. Totul e boală cu leac.

Suárez întoarse spre mine o față puțin mirată.

— E boală cu leac, pentru că sora nu pare prea plecată să se jertfească toată viața lui Dumnezeu.

— Adevărat? întrebă cu glas greu de definit și zâmbind în silă.

— Cum crezi dumneata că o femeie cu ochii ăștia care te bagă-n boale… cu înfățișarea asta… cu șăgălnicia asta s-a născut ca să se îngroape într-un schit?

Dete din umeri disprețuitor.

— Și nu mai posezi și alte date pentru a crede contrariul?… E puțin, neică, zise, trăgând din țigară și repezind obișnuitu-i scuipat.

Rănit de vorbirea-i disprețuitoare, nu-mi putui stăpâni un gest de lăudăroșenie.

— Mai e ceva, mai e ceva, scumpule. Am cuvântul ei nestrămutat.

— În privința măritișului? întrebă cu viclenie.

— Nu. Cuvântul că iese din mânăstire.

— Dacă poate.

— O să facem noi să poată, răspunsei cu îngâmfare.

Rămase pe gânduri și ne urmarăm plimbarea în tăcere.

La sfârșit, începu cum se zice, să mă tragă de limbă, iar eu golii sacul plin cu toate mărunțișurile însemnate ori neînsemnate petrecute între soră și mine în scurtele zile de când o cunoșteam. Simțeam bucuria oricărui îndrăgostit de a-și deschide inima și a-și destăinui bucuriile, temerile și speranțele. Suárez nu rămase prea mulțumit de mărturisirile mele, judecând după nepăsarea afectată cu care îmi vorbi apoi de alte lucruri, cu totul străine de cel ce mă preocupa, așa că nu mă putui stăpâni să nu-l iscodesc îngrijorat.

— Și în ceea ce-o privește pe soră, amice Suárez, crezi că speranțele mele n-au niciun temei, vor fi numai înșelăciune a închipuirii?… Căci, de… când iubești o femeie ți se pare că tot ce zboară se mănâncă.

— Nu… Pare-mi-se că măicuța e o fetișcană cu gărgăuni la cap. Nu știe ce vrea și nici n-a știut vreodată. La urmă va face ce i se va porunci. Îmi cunosc eu marfa.

Cuvintele acestea mă supărară peste măsură, nu atât prin disprețul care-l cuprindeau pentru femeia care mă vrăjise, cât pentru că aflam în ele o aparență de adevăr.

Puțin după aceea, cum căutam să mă despart de el pentru a mă întâlni iar cu maicile, mă ținu de braț.

— Ia ascultă, amice, nu mai face pe ursul, zise râzând. Cât mai ai de gând să joci teatru?

— Cum teatru? exclamai încurcat.

Nu-mi răspunse și merserăm înainte. După câteva clipe, rușinea care mă cuprinse lăsă loc mâniei.

„Cine-i mitocanul ăsta care se amestecă așa în treburile mele și-mi vorbește cu atâta obrăznicie? Ce îndrăzneală pe dumnealui!”

Din ce în ce mai furios, nici nu mai răspunsei la câteva observații pe care le aruncă pe socoteala trecătorilor, și când ne încrucișarăm iar cu maicile, mă despărții de el, grăind cu cel mai tăios glas cu putință:

— Cu bine!

— Umblă sănătos, amice, îl auzii zicând pe un ton atât de impertinent, că-mi venea să mă-ntorc și să-i ard două palme.

Vederea surorii și încântătoru-i ciripit mă făcură să uit repede clipa aceea de neplăcere, deși nu izbutiră să-mi potolească pe de-a-ntregul întărâtarea ce-mi pricinuise. Această întărâtare se manifesta printr-o dorință cam imprudentă de a târî din nou pe soră spre convorbirea din ziua trecută, în care scop încercai s-o luăm iar înainte. Ea, de bună seamă, prevenită sau certată de maica stareță, sau poate ascultând de sentimentul de cochetărie ce sălășluiește în orice femeie, și cu atât mai vârtos cu cât această ființă e andaluză, nu vru să-mi priceapă invitația tacită. Nu se dezlipi absolut de loc de celelalte tovarășe. În zadar le împinsei spre parc; se întâmplă același lucru. Totuși, când ne întoarserăm acasă, avui norocul să-i pot vorbi o bucată de vreme între patru ochi, mulțumită lui Perico, băiețașul cu pricina, pe care-l întâlnisem din întâmplare. Nici n-apucă să-l vadă, că-l și înhăță și, cât ai clipi din ochi, îi suflă nasul și-i șterse fața murdară cu batista ei. Pentru asta fu nevoită să rămână mai în urmă, iar eu, bineînțeles, tot atât de milos față de copil, rămăsei lângă ea. Sfârșită dichiseala de moment, sora îi făgădui că-i dă două migdale dacă vine cu ea acasă, și Perico, bucuros, consimți să-și uite căminul pentru câteva minute. Îl luă de mână, iar eu, ca să nu stau ca un popândău, îl luai de cealaltă, și o pornirăm încet la vale, cu el

între noi. Mărturisesc că numai poftă n-aveam să merg așa, cu băiețașul acela slinos și zdrențăros, slut de mama focului; dar cine m-ar fi văzut atunci ducându-l blând, surâzându-i dulce, adresându-i vorbe mieroase, ar fi crezut, fără îndoială, că-l ador.

Cum am spus că eram nițel întărâtat și doream din toată inima să-mi dezvălui sentimentele măicuței, prinsei prilejul din zbor de îndată ce se prezentă.

— Ia spune-mi, ștrengarule, ai să-ți aduci aminte de mine când voi pleca, sau o să-ți aduci aminte doar de cofeturi? întrebă sora plecându-și capul aproape de al copilului.

Acesta, c-o sălbăticie neîmblânzită, îl cobora și mai mult pe-al lui, fără a binevoi să răspundă.

— Spune, hoțomanule, îți pare rău că plec, ori nu?

— O, Gloria! exclamai atunci cu vocea tremurată, cui nu i-ar părea rău să nu te mai vadă?

Călugărița ridică repede capul și mă privi într-un fel ce mă tulbură.

— Ascultă, cine ți-a spus că mă cheamă Gloria?

— Maica stareță.

— Ce femeie flecară! Și nu știi că ne e oprit să răspundem la vechiul nostru nume?

— Știu, dar…

— Dar ce?

— Îmi place atât de mult să te chem cu numele acesta, că, de-ar fi chiar să-mi atrag mânia dumitale…

— Nu-i vorba de mânie, dar e păcat.

— Atunci să mă ierte și Dumnezeu și dumneata. Dar dacă ceva poate șterge păcatul, trebuie să-ți mărturisesc că pe zi ce trece te socotesc tot mai puțin călugăriță și tot mai mult femeie… Da, Gloria, atâta vreme cât îmi închipuiam că jurământul era de nedesfăcut, te priveam ca pe o ființă ideală, suprapământeană, dacă se poate spune așa; dar din clipa când am înțeles că există putință de dezlegare, mi te-ai arătat sub alt aspect, nu mai puțin frumoasă, de bună seamă, căci pământescul, atunci devine, ca dumneata, model de grație și de frumusețe, se confundă cu cerescul. În vorbele, în mișcările dumitale e un farmec pe care nu l-am văzut la nicio altă femeie… Dacă ai vedea sau ai citi acum înlăuntrul meu…

— Au, au! strigă copilul, căruia, după cât se pare, în înflăcărarea discursului îi strângeam mâna de era să i-o sfărâm.

— Vai, sărăcuțul de tine, iartă-mă! îi zisei grăbindu-mă să-l mângâi.

Sora izbucni într-un hohot de râs atât de fraged, atât de argintiu, atât de delicat, încât, în loc să mă zăpăcesc, mă simții cutremurat de o dulce și plăcută înfiorare și continuai și mai gâtuit, zugrăvindu-i în hiperbole nebunești impresia pe care mi-o pricinuise frumusețea ei. Era o declarație în regulă, aprinsă, pătimașă, arzătoare, ca a unui bărbat care, cu orice chip, vrea să spună un lucru și se teme să nu-i dea răgaz timpul, și plină, totodată, de încâlceli caraghioase. Când îi descriam o iubire platonică, spirituală, fără pic de senzualism, parcă ridicând capacul de peste ceea ce, în realitate, se petrecea înlăuntrul meu, și apăream robit, doborât de ochii-i sfredelitori și chipul de statuie greacă. Când lunecam spre melancolie și vorbeam de moarte, gata să mă podidească lacrimile. Alteori, însuflețit de o boare de speranță, făuream mii de iluzii și, uitând de starea-i monahală, mă apucam să-i zugrăvesc fericirea mea în caz că mi-ar fi dat vreo nădejde.

Nu știu cât timp am vorbit, dar știu că am înșirat multe, foarte multe lucruri, și lăsând pentru un moment modestia deoparte, cred că, în învălmășeala uimitoare a ideilor, și afară de câteva repetiții și nu puține reticențe cu care îmi presărasem discursul, cred, zic, că am reușit să fiu elocvent. Din când în când mă opream, nădăjduind ca ea să răspundă ceva; dar în zadar. Șăgalnica măicuță, pentru prima oară de când o cunoșteam, mi se păru cam încurcată și rușinată. Negreșit că, de trei sau patru ori, orăcăielile lui Perico îmi dădeau de veste că-i strângeam mâna mai mult decât se cuvenea. Lucru care mă înghețа pe loc; dar entuziasmul mi-era tot atât de mare, că repede îmi redobândeam căldura și-i dădeam înainte fără frâu, pierdut.

Când nu mai avui ce spune, tăcui. Mutenia stăruitoare a călugăriței mă rușină oarecum. Aș fi preferat unul din răspunsurile mucalite în care era neîntrecută. Dar nu se lăsă așteptată. Plecându-se și apropiindu-și capul de al copilului spre a-l mângâia, îi zise pe un ton ușurel:

— Te doare mâna? Bietul copilaș! Bine-ți face dac-o dai la oameni pe care-i muncește necuratul!

Înțepătura nu mă ofensă. Dimpotrivă, nu știu de ce, mă simții plăcut impresionat și stam gata-gata să stărui în focoasa-mi declarație, când ne surprinse o voce răsunând în spatele nostru.

— Văd că-ți sunt foarte dragi copiii, amice Sanjurjo.

Era Suárez, care ne ajunsese din urmă. Mă întorsei și-i deslușii pe chip un zâmbet ironic care mă zburli pe dată. În același timp își îndreptă privirea obraznică spre soră, care-și înălțase capul. Dar ea, câtuși de puțin tulburată, îl pironi cu o privire limpede, stăruitoare, întrucâtva sfidătoare, parcă ghicise un dușman, și-l înfrunta.

— Da, mi-s dragi. Dumitale, nu? i-o întorsei cu răceală.

— Mie-mi plac mai mult fetele, răspunse brutal, uitându-se necontenit la soră.

Dacă ar fi luat aminte la expresia de furie și silă ce trebuie să fi avut chipul meu în momentul acela, poate s-ar fi iscat o gâlceavă strașnică. Din fericire, atunci eu nu-i intram de loc în socoteli. Trecu lângă soră, și, cu cinismul care-l caracteriza, intră în vorbă cu ea.

— Dumneata ești din Sevilla, nu?

— Cu voia dumitale.

— Mi se pare că am cunoscut în Málaga o rudă de-a dumitale. N-ai o vară pe care o cheamă María León?

— E mătușa mea, vara mamei. Dumneata ești din Málaga?

— Da, maică.

Și conversația urmă, însuflețindu-se din ce în ce, din partea lui cu o curtenie care mie mi se părea adevărată mojicie, aruncându-i fumul țigării în nas; din a ei cu un firesc desăvârșit, parcă l-ar fi cunoscut de când lumea. Din fericire, eram aproape de casă, unde nu întârziarăm să ajungem. Altfel, nu știu dacă aș fi ieșit cu obrazul curat.

După prânz, la plimbare, veni iar să le însoțească, fapt pentru care mă simțeam teribil de supărat. Din această pricină mă abținui să mă apropii de ele și, trecând de vreo câteva ori pe lângă ei, făcui pe distratul pentru a nu le saluta. Probabil că arătam la chip mai mult decât întunecos, sălbatic. O dată ochii mi se întâlniră cu ai surorii, care mă privea veselă. Cocheto! îmi șoptii. Totuși, la urmă nu mă mai putui stăpâni și mă apropiai tocmai când se pregăteau să se întoarcă. Mai bine îmi vedeam de treabă, căci Suárez nici nu se gândea să se dezlipească de frumoasa soră. De astă dată ne întoarserăm în trăsură, iar el, oricât mă silii eu să-l împiedic, avu destulă îndemânare pentru a se așeza lângă ea. Mie-mi fu sortit să ascult pentru a suta oară ciudatele beteșuguri care-o chinuiau pe maica Florentina. Dar urechile mi-erau ciulite la convorbirea lui Suárez cu sora, și băgai de seamă cu tulburare că blestematul o curta pe față, cu o dibăcie și un haz pe care eu, o mărturisesc cinstit, eram departe de a le avea. Ea se arăta zglobie și lipsită de sfială, ca totdeauna, ba și mai și ca alte

dăți, dând răspunsuri iscusite și pipărate galanteriilor, tot pipărate, ale lui Suárez. Am băgat de seamă că, în Andaluzia, când doi tineri se iubesc, între ei se statornicește o hărțuială glumeață, în care amândoi își dau la iveală imaginația prin repezi și potrivite răspunsuri, spunându-și în glumă fel de fel de lucruri fără perdea. E o moștenire a geniului arab, atât de aplecat întrecerilor fanteziei, subtilizării concepțiilor și dovedirii vioiciunii și grației duhului.

— Așa-i că nu vrei să mărturisești că ți-am fost simpatic? zicea el.

— Niciodată, răspundea ea.

— Dar ți-o citesc în ochi, măicuță!

— Atunci, domnule, trebuie să-i trimiți la școală, pentru că nu știi să citești.

— Și de ce mă chemai adineauri cu mâna?

— Știi că ai haz! Ce, ești cățeluș?

— Dacă aș fi cățeluș, știi ce-aș face acum?

— Ce?

— Ți-aș linge fața.

— Și eu, știi ce-aș face atunci cu dumneata?

— Să auzim.

— Te-aș lua de ceafă și te-aș azvârli în stradă.

— Nu cred.

Eu, care-mi făcusem declarația de dimineață cu atâtea ocolișuri, silindu-mă să acopăr pe Cupidon cu mii de văluri dese, rămăsei înlemnit dinaintea acelei… de ce n-aș spune? dinaintea acelei nerușinări. Și nu puțin mă miră că ea, o călugăriță, oricât ar fi fost ea în ajun de a-și lepăda rasa, asculta cu atâta răbdare și răspundea la asemenea mitocănii. Dar din aceste surprize îmi rămâneau multe în ținutul acela atât de original.

Înserase de-a binelea când ajunserăm la hotel. Aproape toți oaspeții ieșiseră la plimbare. În poartă nu-i găsirăm decât pe don Nemesio și pe patron, luând aer. La rugămintea noastră, maicile mai stătură o bucată de vreme la taifas și, fără să știm cine o adusese, nu întârzie să apară o ghitară. Suárez puse mâna pe ea și începu s-o mânuiască deosebit de iscusit.

— Nu cânți? îl întrebă maica stareță.

— Numai când mă spăl.

— Sora San Sulpicio cântă foarte bine… am auzit-o de câteva ori la colegiu… de ziua superioarei, când se îngăduiesc asemenea lucruri.

— Ce mai aștepți, măicuță? zise Suárez întinzându-i în același timp ghitara.

— Vezi-ți de treabă, omul lui Dumnezeu! răspunse sora râzând și dând-o la o parte.

— Vrei poate să te acompaniez?

— Zău, soră, cântă nițel, să-ți auzim glasul, grăirăm laolaltă don Nemesio, înțeleptul hangiu și cu mine.

— Vă arde de glumă? Vreți să vă bateți joc de mine? Bine mi-ar ședea mie, călugăriță, cântând în poarta casei?

— Dacă asta-i pricina, zise hangiul, haidem în sală. Nu-i nimeni acum.

Sora râdea într-una, nelăsându-se convinsă. Cu toate astea, se ghicea c-o oprea mai mult respectul pentru haina ei și pentru stareță, decât lipsa de dorință. Când stareța, rugată de noi, zise:

— Dacă nu mai e nimeni în afară de dumneavoastră, din partea mea poate cânta.

Se sculă hotărâtă, exclamând:

— Și urât, și rugat, cum e mai rău!… Haidem, atunci!

Ne sculărăm și noi veseli, și intrarăm în sală cu toții.

Sora Maria de la Luz mergea crucindu-se de spaimă.

Sala era o odaie pătrată destul de încăpătoare și aproape tot atât de dărăpănată ca și restul clădirii; o canapea de paie, o duzină de scaune, un scrin de mahon, o mică oglindă într-o ramă aurită deasupra și câteva tablouri atârnate de pereți alcătuiau tot mobilierul.

După ce ne așezarăm cu toții pe scaune, sora luă ghitara și prinse a-i mângâia ușurel coardele. Mă uitam la mâinile ei, care îmi atrăseseră atenția de când o cunoscusem. Fiecare bărbat își are *fetișismul* lui în ce privește femeia, eu îl am pe al mâinilor, după cum alții îl au pe al picioarelor, al ochilor, al părului etc. Pentru mine nu există femeie frumoasă cu mâini urâte. Ale surorii San Sulpicio erau ideale: nu prea mici, căci acestea îmi pricinuiesc, dimpotrivă, mai degrabă greață decât plăcere, cu pielea netedă de un trandafiriu-deschis, plinuțe, cu degete bine turnate, deși nu prea lunguiețe. În minte trimiteam mii de sărutări fermecătoarelor mâini.

— Bre, bre, ce mai ghitară! exclamă zgâlțâind-o nerăbdătoare. A cui e rabla asta?

— A mea, zise patronul inventator rușinat. Dacă toată lumea umblă cu ea, nici nu-i de mirare…

— Lasă ghitara și zi-i din gură, sări Suárez.

După ce mai zdrăngăni puțin la ghitară, sora anunță, întorcând capul spre perete, pentru că se rușina, fără îndoială, de privirile noastre fixe:

— *Ciiinstea*!…

Vocea-i era nițel fonfăită, nu fiindcă o avea așa, cât pentru că voia să semene și să imite vocea femeilor din popor.

Zic că vrei să mă faci de ocară
Și zău! *nu știu de ce.*

— Bine! strigă Suárez profitând de pauză.

De ce tulburi apa?
Din care-o să bei?

— Bravo! strigai eu.

— Zi-i mereu! grăiră ceilalți.

Sora zâmbi, lăsând să se vadă șirul de dinți albi și mici care mă vrăjeau. Cântă iar:

Pe soacră-mea, de necaz
Am blestemat-o
Să-și piardă feciorul
Și să-l găsesc eu.

— Așa, fetița mea! exclamă neobrăzatul de Suárez.

Îl fulgerai cu o uitătură piezișă și ranchiunoasă și zisei ca să spun și eu ceva:

— Sunt *peteneras*, nu?

— Ai brodit-o ca nuca-n perete, amice! răspunse Suárez râzând. *Malagueñas* chiar din inima Perchelului, cântate ca acolo, să-ți meargă la inimă.

Sora, băgând de seamă că mă-nroșisem tot, îmi trimise o privire drăgăstoasă, spunând în același timp:

— Iată și *peteneras*… Pentru dumneata:

Fecioară a speranței,
Icoană din San Gil,

Cristos al Ispășirii!
Maica Domnului știe
Cât am plâns pentru tine.

Versurile și vocea, nițel învăluite și tremurătoare, ale surorii, mă răniră atât de adânc, încât simții cum mi se cutremurau toate coardele inimii, o înfiorare ciudată îmi străbătu tot trupul, iar lacrimile numai cu greutate le puteam stăpâni să nu mă podidească.

Reluă cântecul:

Pe Dumnezeu îți cer, copilă,
Și ți-o cer plângând,
Cristos al Ispășirii:
să nu pomenești nimănui
ce se-ntâmplă cu mine.

Toți aplaudară furtunos, afară de mine, care încremenisem înăbușit de emoție. Maica Florentina grăi:

— Ajunge cu nebuniile! Dacă ar afla cineva, ne-am face de ocară.

— Acum e rândul meu, maică, zise Suárez luând ghitara. Ai auzit dumneata vreodată cântând un șobolan? Atunci, stai pe loc, o să-l auzi îndată.

Mânuia ghitara cu o deosebită măiestrie și, după ce-o zdrăngăni și-o mângâie o bună bucată de vreme, prinse a cânta încetișor un tango care, desigur, nu fusese născocit pentru urechile călugărițelor. Ele sau nu pricepură înțelesul rușinos al cuvintelor, sau se prefăcură. După aceea începu niște *seguidillas*.

— Taci, frățioare, că nu mai pot asculta asta fără să mă furnice prin picioare! exclamă sora făcând un gest expresiv.

— Dansezi? întrebă Suárez.

— În alte vremuri… Ți-aduci aminte, verișoară, cât am dansat la voi? Ce-am mai amețit-o pe biata mătușă-mea?

— Cine-și mai amintește de asemenea lucruri? zise sora Maria de la Luz înroșindu-se.

— De ce să nu ne amintim?… Și ce bine dansai și tu, drăguțo, în tact, măcar că nu puneai destulă inimă.

— Tacă-ți gura, soro; nouă nu ne mai este îngăduit să vorbim așa.

Potrivit regulii ordinului, surorile nu se puteau tutui chiar dacă ar fi fost rude apropiate. Sora Maria de la Luz nu uita niciodată

porunca, dar vara ei o călca la tot pasul.

— Trebuie negreșit să vedem cum dansați, zise Suárez. La dans, la dans!

— Nu, nu, nici în ruptul capului, hotărî maica încruntându-se.

— Zău, maică, lăsați-le, rostirăm cu toții în cor.

Și începurăm s-o rugăm cu atâta stăruință încât, după o scurtă șovăială, nefericita femeie nu se mai putu împotrivi și ajunse să îngăduie, cum zicea ea, scandalul, cu condiția ca să se cerceteze cu luare-aminte camerele alăturate, ca nu cumva să asculte cineva. Cât ținură rugile noastre, ochii surorii San Sulpicio ardeau de neastâmpăr; buzele-i roșii tremurau de dorință. Când, în sfârșit, starețа dădu încuviințarea, tot trupul i se înfioră și un zâmbet de fericire îi lumină chipul expresiv.

Ne rămânea ce era mai greu: s-o înduplecăm pe sora Maria de la Luz. Ființa aceea sfioasă și neînsemnată refuza cu încăpățânare să se scoale de pe scaun. Vara ei fu nevoită s-o apuce voinicește de braț și s-o ridice aproape cu forța.

— Cuvioaso, năzuroaso, crezi c-o să-ți osândești sufletul? Nu-ți fie teamă; nu-ți ia nimeni scaunul din cer.

Dar acum altă belea, n-aveam castagnete.

Preaînțeleptul hangiu se însărcină să le aducă el; și, în adevăr, după câteva clipe sosi cu două perechi de castagnete pe care le încredință celor două surori. Atunci își lepădară fiecare boneta și toca. Pentru prima dată văzui părul surorii San Sulpicio. Era negru și lucios, bătând aproape în albăstrui, doar o fărâmă creț și nu prea lung pentru că, la rostirea jurământului, foarfecele dăduseră iama prin el.

După altă călătorie de cercetare prin camerele alăturate și cu toate ușile închise, Suárez prinse să cânte la ghitară. Domni o clipă de încordare. Cele două dănțuitoare se așezară una în fața alteia și se priveau surâzând; sora Maria de la Luz cu capul în pământ și roșie până în vârful urechilor; vara ei, cu mâinile în șolduri; nițel palidă, cu buzele uscate, sporea ușorul strabism al frumoșilor ei ochi negri catifelați. Mie-mi zvâcnea inima de nerăbdare. Suárez ridică puțin glasul cântând o *seguidilla.* Deodată cele două perechi de castagnete pocniră furtunos, dănțuitoarele deschiseră brațele, înaintară una către alta și se îndepărtară repede, ridicând întâi un picior, pe urmă pe celălalt, în tact și cu multă sprinteneală. Ochii-mi de îndrăgostit deslușiră, dincolo de țesătura aspră, rotunzimea încântătoare a

coapsei surorii San Sulpicio. Urmă o serie de mișcări și de pași potriviți după sunetul ghitarei și al castagnetelor, care nu încetau o clipă pocănitul lor vesel și zgomotos. Trupul celor două verișoare aci se sumețea, aci se pleca, mlădiindu-se într-o parte și cealaltă în mișcări potrivnice de cap și brațe. Brațele, mai ales, aveau rolul de căpetenie; uneori deschise în cruce spre a scoate pieptul înainte în chip de înfruntare, alte dăți culegând de jos ceva nevăzut, ce trebuie să fi fost flori, apoi înălțate are pe deasupra capului, alcătuind astfel o frumoasă ramă de medalion.

Eu nu mă uitam decât la sora San Sulpicio, nu numai pentru dragostea ce-i purtam, cât pentru că în realitate era cea mai bună dănțuitoare. Vara ei, fie de teamă, fie de rușine, sau fiindcă natura n-o înzestrase cu o prea mare cantitate de sare, se mărginea doar să schițeze mișcările și să păstreze tactul. Ea în schimb le reliefa sprințară, alintându-se în atitudini în care mlădierea de lujer a trupului ei se arăta fermecător în fiecare clipă. Frumosu-i cap plecat pe un umăr, cu ochii jumătate închiși, cu gura întredeschisă, lărgită de un zâmbet în care i se îneca întreaga ființă, părea baiadera Orientului dezvăluind într-un extaz mistic, în singurătatea și taina templului, grația supremă a cărnii aurite ca frunzele lotusului toamna și scânteierea fascinantă a ochilor. În clipa aceea se putea jura că nici nu ne vedea, adâncită cu totul în plăcerea de a da la iveală una câte una miile de împletituri elegante pe care era în stare să le închipuie trupul ei mlădios. Patima dansului era patima întregii sale făpturi, era adorația extatică a propriei ei grații. Când termina un joc, parcă se trezea din extaz și ne privea cu ochi rătăciți și înlăcrimați.

Eram cutremurat tot, din cap până-n picioare. Aș fi dorit ca dansul să nu se mai sfârșească și luai hotărârea neclintită de a ticlui câteva stihuri în care să vorbesc despre acesta. Versuri care se publicară câteva luni mai târziu în *Moda Elegantă*; nu știu dacă dumneavoastră le veți fi citit.

Exclamațiile lui Suárez: „Bravo, fetițo! Binecuvântată să-ți fie frumusețea! Mai sus, porumbițo, sus!” și altele în sensul ăsta, pe care le spunea în răstimpuri, mi se păreau grosolane și nepotrivite. Ele însă nu le luau în nume de rău, de unde înțelesei că alcătuiau acompaniamentul firesc și obligatoriu al jocului. Când acesta se termină, sora Maria de la Luz alergă rușinoasă la locul ei. Vara ei rămase în picioare, gâfâind, cu părul răvășit, surâzând cu aceeași șăgălnicie de totdeauna. Suárez, într-o pornire de entuziasm, așeză

ghitara la picioarele ei, strigând:

— Are jar în ea, fetița asta!

Toată lumea râse, în afară de mine. Pe urmă, întinzând ghitara științificului nostru hangiu, îl pofti să cânte pentru ca să mai joace sora; dar maica Florentina se sculă repede și, încruntată la față, se împotrivi hotărât oricărei alte încercări. Ajungea cu năzdrăvăniile. Consimțise prima dată, deși n-ar fi trebuit s-o facă, dar gluma începea să treacă marginile îngăduite. Și, tristă și mâhnită, de parcă ar fi mustrat-o conștiința, făcu un semn poruncitor surorilor și ieși cu ele din sală. Suárez își văzu de treabă înainte, zdrăngănind ghitara și cântând; eu însă, năpădit de o ciudată și dulce neliniște, pornii să dau o raită prin sat, și nu mâncai decât foarte târziu.

— Omule, să fi văzut ce haz a făcut părintele Talavera când i-am povestit de țopăiala de la amiază! îmi spuse don Nemesio când mă întorsei acasă.

Rămăsei împietrit locului.

— Ce, te-ai dus să povestești părintelui Talavera? îl întrebai cu glasul înecat de ciudă.

— L-am întâlnit stând pe bancă dinaintea hotelului sfinției-sale cu alți preoți și-am schimbat câteva vorbe cu el. E un om tare mucalit și de ispravă! S-a tăvălit de râs de mica noastră petrecere. Iezuiții ăștia sunt toți oameni de lume, nu ca popii noștri care știu numai de liturghie și de mâncare…

Îl măsurai de sus până jos cu o privire furioasă și-i zisei răstit:

— O nimerești veșnic ca Ieremia cu oiștea-n gard!

Fără să mai aștept răspuns, îi întorsei spatele și plecai.

Ceea ce prevăzui imediat nu întârzie să se întâmple. A doua zi dimineață izbutii să le văd la biserică și să schimbăm câteva cuvinte. Dar în timpul zilei nu le mai putui descoperi, nici pe săli, nici la izvoare. A doua zi, pe când îmi beam apa, o birjă le ducea la gară să ia trenul de Sevilla.

• Capitolul 5 •

LA SEVILLA

Mare-mi fu tristețea și jalea când aflai de plecarea neașteptată, sau mai degrabă de fuga maicilor. Nu mai încăpea îndoială că fusese pricinuită de flecăreala și neghiobia lui don Nemesio, căruia îi păstrai de atunci încolo cel puțin tot atâta ură câtă trebuie să-i fi păstrat și judecătorul catalan, tovarășul nostru de călătorie. În vecii vecilor nu mai vrui să joc biliard cu el; și amărâtul ajunsese să-mi dea patru linii înainte. Patru linii mie, care, dând o dată cu tacul, făceam zece carambolașe!

În schimb, din clipa aceea, mă simții mai apropiat de Suárez ori, mai bine zis, nu-mi mai fu așa de antipatic. La urma urmelor, dacă-i plăcea și lui sora, eram frați în nenorocire. Drept e că el o îndura cu mai multă filosofie. Când află de isprava lui don Nemesio, râse cu hohote și-o comentă mult și pipărat, dar nu-și mai aminti de călugărițe. Când aduceam eu vorba, îmi răspundea pe un ton atât de deșucheat și împingea uneori atât de departe glumele-i nesărate și deocheate, încât mă ofensa. Trebuie să mărturisesc că în adâncul sufletului necazul se amestecă cu satisfacția de a vedea că șăgalnica soră nu-i înfiorase inima decât în mod trecător.

Trecură zilele, și sosi și ziua plecării mele. Suárez se călătorise spre orașul lui cu una mai înainte. Eu, în loc de a porni spre Madrid, luai trenul de Sevilla. Pentru că e bine să știți și dumneavoastră că din clipa chiar când prinsei de veste de fuga maicilor întocmii planul, ba chiar mă hotărâi să mă îndrept spre acest oraș de îndată ce-aș fi putut-o face fără să se bage de seamă. Nu-mi împărtășii planul absolut nimănui și cu atât mai puțin, desigur, lui Suárez; dimpotrivă umblam să-l păcălesc vorbindu-i de afacerile mele din Madrid și de nevoia de a termina cât mai repede pentru a mă întoarce în târgușorul meu, unde tată-meu mă chema stăruitor pentru alte treburi urgente. În fine că, de îndată ce s-ar fi împlinit cincisprezece zile în cap, mă voi duce la Andujar să iau expresul de Madrid ca să ajung mai degrabă. Avui norocul să plece întâi el, așa că mă putui mișca în voie.

Gând porni trenul și mă văzui călătorind cu mare iuțeală spre

miazăzi, încercai o vie și dulce tulburare; îmi cutremură făptura o desfătătoare înfiorare. De câte ori călătoresc repede, în orice vehicul, mi se întâmplă ceva asemănător. Mișcarea mă îmbată și-mi comunică neîntârziat senzația de forță și biruință. De aceea m-am gândit deseori cum carele eroilor greci, trase de armăsari înspumați, trebuie să fi contribuit nu puțin în a le spori pofta și curajul în bătălii. La această senzație tulburătoare se adăuga acum un zbucium nelămurit. Mă gândeam la ochii surorii San Sulpicio. Și, ca și cum trenul, cu mersu-i năvalnic și amețitor, mă înzestra cu forța de a o cuceri, mă simțeam fericit până la lacrimi. O spaimă ușoară îmi apăsa pieptul. Fiori de neastâmpăr și voluptate mă furnicau de parcă m-aș fi aflat la porțile fericirii. O dată stins extazul acela ciudat ce trebuia pus, în mare măsură, pe seama impresiei materiale a mișcării, mă mai domolii; dar îmi mărturisii cinstit că eram îndrăgostit de călugărița sevillană mult mai mult decât îmi închipuiam. Prin minte-mi săgetă gândul a ceea ce aveam de făcut la sosirea în Sevilla, dar îl gonii neîntârziat din închipuire. În realitate era o problemă nerezolvabilă într-un moment ca acesta. Mai bine să mă las legănat de speranța mângâietoare că totul avea să mi se împlinească după dorință, să mă gândesc la farmecele frumoasei mele stăpâne, să mă odihnesc retrăind clipele fericite pe care le trăisem lângă ea, iar când voi sosi în capitala Andaluziei voi vedea eu ce aveam de făcut. Mă apucai deci să-i scriu câteva versuri, dar la al doilea mă împiedicai de o rimă grea, *buze*; niciunul dintre puținele cuvinte care sfârșeau în aceeași silabă nu se potrivea. Iritat, rupsei hârtia și o aruncai pe fereastră.

Locomotiva gonea pe câmpiile Córdobei. Acoperite de lanuri tinere de grâu se întindeau într-o mare de verde palid, tăiate brusc de zidul întunecos și sălbatic al muntelui. Când ne apropiarăm de oraș, mă simții puternic impresionat de măreția amintirilor lui. Mulțimea aceea de case care se înălța, cenușie și melancolică, între râu și munte, fusese marele oraș al Occidentului, capitala lumii civilizate. Zgomotului și veseliei ce domniseră acolo odinioară le urmaseră ani și ani, veacuri după veacuri de liniște și tristețe. Îl zăream în închipuire frumos și fericit în mijlocul unui ținut rodnic, râzător, îmbelșugat în holde, cuprinzând zeci de leghe cu zidurile-i strălucitoare, înzestrat cu porți monumentale, cu străzi nenumărate, unde mașinile de stropit domoleau pulberea. Vedeam nenumărați trecători vorbind între ei, ieșind și intrând în bazarele la ușile cărora atârnau bogate damascuri și tapete. Pretutindeni se înălțau palate

somptuoase, mai frumoase și mai somptuoase pe dinăuntru decât pe dinafară; pretutindeni boschete și grădini publice unde preafericiții locuitori se desfătau în mireasma florilor de portocal, a scorțișoarei și a mentei, împrejurul lui, ademenitoare livezi se întindeau cât vedeai cu ochiul, presărate de bolți umbroase, fântâni șopotitoare și păsări cântătoare. Înfiptă în vârful minaretului moscheii, semiluna își înălța cornurile-i puternice proteguind orașul. Huruiala carelor, pâlcurile de ostași ce intrau și ieșeau în fiecare ceas pe porțile uriașe, mașinile de război, lărmuiala voioasă ce se împrăștia din atelierele unde se făureau miile de scule trebuincioase rafinatei sale culturi îl făceau zgomotos și asurzitor. Zăream poalele muntelui înțesate de vile, adăposturi încântătoare unde cavalerii arabi veneau cu ibovnicele lor din oraș să petreacă în orgii. Îmi veni în minte mărturisirea unui cronicar de pe vremea califatului, poate singura care există în literatura lor de acest gen. Pentru că neamului acestuia grav și melancolic nu-i plăcea să întrețină publicul cu propriile lui tristeți ori bucurii.

Poetul Ibn Hazm își cunoscu iubita, de copilă, în palatul tatălui său, unde fata își făcea educația. Iubita-i era frumoasă, cuminte și modestă; dar mândră și rezervată. Foarte severă în felul de a gândi, nu arăta nicio înclinare pentru petrecerile vane, deși cânta minunat din lăută. Poetul, de aceeași vârstă cu ea, căuta în zadar prilej de a-i vorbi fără martori. Odată, la o serbare ce se da în palat, jupânițele se strânseră după-amiază într-un chioșc, de unde se puteau bucura de o maiestuoasă panoramă a Córdobei. Strecurându-se printre ele, Ibn Hazm se apropie de ochiul unei ferestre unde se găsea tânăra. Cum îl zări lângă ea, fugi ușoară ca o căprioară spre celălalt colț al chioșcului. El n-o slăbi, dar ea fugi iar. Frumoasa copilă ghicise sentimentele pe care le inspira feciorului stăpânului ei, niciuna însă din celelalte femei nu băgase de seamă ceva. Coborând cu toatele mai târziu în grădină, rugară pe iubita poetului să cânte; la rugămințile lor se uni și poetul. Cedând acestor rugămînți și, dezmierdând lăuta, începu să cânte un cântec duios și melancolic. „În vreme ce cânta, grăiește Ibn Hazm în încântătoarea-i mărturisire, nu coardele lăutei le atingea, ci pe ale inimii mele mi le rănea cu pana. Niciodată nu mi s-a șters din minte ziua aceea fericită, și chiar pe patul de moarte îmi voi aduce aminte de ea. Dar de-atunci vreme îndelungată n-am mai văzut-o de loc. Se întâmplă ca la trei zile după ce Mahdi se sui pe tronul califilor, părăsirăm noul nostru palat,

așezat în partea de răsărit a Córdobei, în mahalaua Zahira, și ne duserăm să locuim în vechea clădire dinspre partea de apus, în Balat-Mogith; însă pentru motive ce nu-i nevoie să le mai amintim, tânăra nu mai veni cu noi."

Povestește apoi poetul nenorocirile pe care avu să le îndure familia sa când Hischam al II-lea se sui din nou pe tron. O singură dată își zări iubita, la înmormântarea unei rude; dar nu-i vorbi. Puțin după aceea trebui să plece din Córdoba. „Când, după cinci ani, m-am întors în Córdoba, spune, m-am dus să stau în casa unor rude unde am întâlnit-o din nou; dar era atât de schimbată, că nici n-am cunoscut-o; trebui să mi se spună cine e. Floarea aceea care fusese încântarea tuturor celor ce o priveau se ofilise din nevoia de a-și ține zilele printr-o muncă fără preget. Totuși, așa cum era, tot ar mai fi putut să mă facă cel mai fericit dintre muritori dacă mi-ar fi adresat numai o singură vorbă drăgăstoasă; dar rămase nepăsătoare și rece, cum fusese totdeauna cu mine. Răceala, încet-încet, mă îndepărtă pe de-a-ntregul de ea. Pierderea frumuseții împlini restul. Nu m-am plâns niciodată de ea. Nici azi n-am ce-i reproșa. Nu-mi acordase niciun drept ca să am de ce mă plânge. De ce-o puteam învinovăți? M-aș fi putut plânge de ea dacă m-ar fi momit cu speranțe amăgitoare; dar niciodată nu mi-a dat nici cea mai mică speranță, nu mi-a făgăduit niciodată nimic."

Căutai, în zadar, cu privirea grădina unde luase naștere acea tristă iubire, căutai palatul nobilului poet. Câtă veselie spulberată! Câtă muncă risipită! Câte cuvinte de iubire, câte lacrimi, câte doruri, câte suspine înăbușite pentru totdeauna!

Pentru totdeauna? De ce? Iubirea, care-i viața însăși, nu moare, doar se preschimbă. Nu cumva rândunicile ce vin să-și clădească cuibul sub balcoanele Córdobei de azi iubesc altfel decât cele care veneau să se cuibărească în Córdoba de altă dată? Și-n mulțimea aceea mohorâtă și melancolică de case nu sunt râsete, nu sunt suspine, nu se varsă lacrimi de iubire? Focul ce ardea în pieptul poetului Ibn Hazm nu se stinsese; îl simțeam în al meu. Frumoșii ochi catifelați ai șăgalnicei mele sevillane prețuiau cel puțin tot atât cât ai frumoasei lui cordobeze. Și, ca și cum firea ar fi vrut să răspundă printr-un semn afirmativ meditațiilor mele, ieșind din gară, văzui, în mijlocul unui lan verde de grâu, o frumoasă fetișcană de treisprezece până la paisprezece ani și un flăcăiandru de aceeași vârstă, ținându-se de mijloc și salutând trenul ce se îndepărta grăbit.

Pe măsură ce ne apropiam de ținutul Sevillei, priveliștea căpăta tonuri tot mai uscate și mai arzătoare. Pământul se rostogolea unduios ca o mare de valuri nesfârșite, împietrite, până la ultimele hotare ale zării. Era un pământ roșcat, sângeros, picurat de verdele-cenușiu al nemăsuratelor șiruri de măslini. Presărate printre ele, aidoma unor porumbițe albe, se zăreau din când în când câteva mori din care se prelingea licoarea amăruie a untdelemnului. Doar rareori verdele palid și fraged al vreunei semănături aducea o notă pașnică în mijlocul pământului acestuia aprins de o vitalitate sălbatică.

Pe măsură ce înaintam, firmamentul se tot boltea, iar azurul lua tonuri de un albastru tot mai intens. Lucea soarele unei după-amiezi de arșiță ucigătoare. Tăria nemiloasă a luminii mă orbea, și toate lucrurile îndepărtate le vedeam ca o masă violacee, învăluită în zăbranice alburii. Contururile celui din urmă mai degrabă se ghiceau decât se deslușeau în marginile orizontului luminos. Natura africană își vestea vecinătatea prin agavele pitice și nopalii țepoși. Măslinii se răsuceau furioși, în întortocheri grotești, sugând cu nesaț din pământul roșcat rarele picături de apă; copaci triști, caraghioși, în care uneori, ca la toate ființele urâte de pe pământ, strălucește o rază de frumusețe când vântul smulge din sărmanele lor frunze o răsfrângere argintie.

Ne apropiam de Sevilla! Inima-mi zvâcnea cu putere. Sevilla fusese în mod statornic pentru mine simbolul luminii, orașul iubirii și al veseliei. Cu atât mai mult acum când mergeam spre el îndrăgostit! Începuse să se zărească grădinile de portocali, printre ale căror frunze de smarald se deslușeau ca niște boabe de rubin, după expresia unui poet arab, portocalele care, de prea coapte, se topeau parcă, în gările apropiate, Brenes, Tocina și Empalme, se observa anume animație ce nu se putea atribui numărului, destul de restrâns, de călători. Câteva fetișcane cu ochi negri, cu garoafe roșii în păr, în picioare, pe peron, zâmbeau celor care se arătau la ferestre. Toate căsuțele acarilor aveau ferestrele împodobite cu glastre de flori. Chiar și acăriților, bătrâne și sărăcăcios îmbrăcate, dând liber trenului cu fanionul strâns, li se vedeau, în părul încărunțit, garoafe ori mixandre.

În sfârșit, ne îndepărtarăm de Empalme. Trebuia să ne oprim în Sevilla. Scosei capul pe fereastră și, cu ochi nerăbdători, cercetai orizontul ce nu se mai înfățișa unduios, ci lat și întins, acoperit de semănături și punctat vesel de felurimea verdelui măslinilor și al

portocalilor. Șirurile de agave albăstrii contribuiau mult la înfrumusețarea sa, dându-i un aspect cu totul meridional. Râul curgea maiestuos în mijlocul văii largi. Acolo, în marginea zării, deslușii un turn înalt, înconjurat de altele, mai mărunțele.

— Sevilla! Sevilla! strigai tare, fără să-mi pot înăbuși ciudata și via emoție care mă stăpânea.

Rușinat pe urmă de strigăt, mă-ntorsei să văd dacă tovarășii de călătorie nu râdeau. Dar, împotriva așteptărilor, nici măcar nu zâmbeau; din contră, se repeziră toți spre ferestre cu aceeași nerăbdare și curiozitate, de parcă n-ar fi văzut-o niciodată, și asta cu toate că cei mai mulți erau născuți și crescuți prin partea locului.

— E Sevilla, rosti grav, după ce scosese capul pe fereastră, un călător între patruzeci și cincizeci de ani, cu favorite lungi până în dreptul nasului, îmbrăcat într-o haină scurtă, cu inel la cravată și pălărie cu boruri largi.

— Ați mai văzut-o? îl întrebai aproape rugător.

— Mai e vorbă! Douăzeci de ani m-am vânturat pe calea Sierpes și am băut douăzeci de mii de păhărușe pe un mal al râului și alte douăzeci de mii pe celălalt… Dar soarta mea, mai neagră ca un fund de ceaun, fie-mi cu iertăciune, m-a aruncat de la o vreme departe… În sfârșit, răbdare, mult a fost puțin a rămas…

Mă uimi tristețea cu care rosti aceste cuvinte.

— Acum nu mai stați în Sevilla?

— Nu, domnule; m-am stabilit de vreo șase ani în Cantillana.

Mi-amintii atunci de vechiul adagiu spaniol, și-i spusei surâzând:

— „Umblă diavolul prin Cantillana”…

— Da de unde! Demult nu mai umblă… A fugit plictisit.

Scosei iar capul pe fereastră, râzând, și-mi cufundai privirea extaziată în priveliștea radioasă care se desfășura în fața noastră. Panorama aceea îmi deșteptă în suflet o emoție plăcută. Totul parcă râdea. Lumina cădea pe câmpuri ca o slavă din cer. Aerul tare ce-mi rănea tâmplele, mireasma pătrunzătoare a florii de portocal, la un loc cu parfumurile țarinelor, mângâierea dogoritoare a acelei naturi puternice ce-mi îmbujora chipul mă îmbătau, îmi dădeau fiori de fericire. Turnul pe care-l zărisem se apropia, creștea tot mai mult. Mănunchiul alb de case de la picioarele lui se lățea.

Trenul își încetini mersul; tic-tacul roților se auzi mai lămurit și mai domol. Intrarăm în gară. După ce salutai politicos pe surghiunitul din Cantillana și susținui din răsputeri și bărbătește o

luptă îndârjită cu peste douăzeci de hamali care se întreceau să-mi smulgă valiza, luai o birjă, dând adresa unei pensiuni din strada Vulturilor, pe care mi-o recomandase învățatul meu hangiu din Marmolejo. Și, *à propos* de hangiu, n-am povestit că la plecare, îmbrățișându-mă strâns, și fără îndoială pentru a-mi da o probă de minunata-i dragoste și stimă, îmi destăinui la ureche că faimosu-i tun era făcut din azbest. Rog pe cititor să nu divulge secretul.

Trăsura mergea printre străzi tare strâmte, săltându-mi oasele mai mult decât s-ar fi cuvenit; dar cum veneam pregătit să admir și să găsesc totul fără pereche, departe de a mă plânge, vâram des capul pe ferăstruică și, aruncând o privire caselor cu înfățișare sărăcăcioasă printre care treceam, mă răsturnam iar pe perini, exclamând încântat: „Oh, ce arab, ce arab e totul!”

Ne oprirăm dinaintea unei case la fel ca toate celelalte, mică, numai cu un cat, cu două pridvoare și două ferestre mari cu gratii în afară, aproape de nivelul pământului. Străjuită de gratii era și ușa prin care se vedea curtea interioară, pavată cu plăci mici de faianță și plină cu stâlpi de marmură, printre care se aflau vase cu flori și plante. „Ce arab!” îmi șopteam pentru mine, în vreme ce căutam în toate părțile soneria. Descoperii în sfârșit o sforicică, trăsei de ea și clopoțelul sună. Tânărul ce străbătu încet curtea și se apropie de grilaj uitându-se fix la mine n-avea nimic arab, deși se deslușea bine: slab, deșirat, palid, cu un nas, ce nas, Dumnezeule Sfinte! care merita onorurile trompetei, cu ochi mici și părul lins. Era îmbrăcat decent, de unde înțelesei că nu e servitor; dar avea pantalonii cu vreo cinci degete mai scurți decât ar fi trebuit. Mă întrebă cu un fir de voce, de parcă ar fi vrut să-și dea cu întrebarea aceea ultima răsuflare, ce doream. Când îi spusei că veneam să caut gazdă, recomandat de stăpânul hotelului „Continental” din Marmolejo, deschise ușa rostind: „Ah!” Pe urmă, făcând altă supremă sforțare, zise: „Matilde, Matilde” de două ori la rând. Fetița care se înfățișă numaidecât țopăind ca o coțofană n-avea nici ea cine știe ce înfățișare arabă. Părea de vreo treisprezece ani, deși pe urmă aflai că număra optsprezece și avea o statură de necrezut: nu se ridica mai mult de un metru de la pământ. Afară de asta rotundă la față și nu urâtă, cu ochii vii pe jumătate închiși și gesturi hotărâte și obraznice.

— Ce doriți dumneavoastră, domnule? mă întrebă, mâncând, ca o adevărată andaluză, jumătate din litere. În același timp închise și mai mult ochii spre a mă privi, înălțând capul și aplecându-l într-o parte,

ca o pasăre ce deslușește un zgomot.

Repetai încă o dată cererea și recomandația. Flăcăul cu pantaloni scurți, de îndată ce se apropie fata, se retrase măreț, proiectând, cu nasul, o umbră uriașă pe pereți.

— A! O odaie? Poftiți cu mine… Felicio, Felicio, vino de ia bagajul domnului… Pe aici…

După ce lăsai valiza în mâinile unei servitoare care sosi numaidecât la chemarea piticei stăpâne, aceasta mă călăuzi, fără să urc scări, la o cameră destul de încăpătoare și mai mult sau mai puțin mobilată, cu fereastra cu gratii spre stradă.

— Vă place?

Cum în realitate nu-mi trebuia una mai bună, răspunsei că da; dar fata, temându-se să nu fi rămas nemulțumit, se grăbi să adauge că mai avea una, la catul de sus, și dacă doream s-o văd…

— Dumneavoastră sunteți stăpâna? o întrebai, încredințat că nu putea fi ea stăpâna.

— Nu, domnule; sunt fiica ei… dar e ca și cum aș fi, răspunse cu o anume îngâmfare.

Și, într-adevăr, de cum mă hotărâi să rămân în odaia aceea, chemă a doua oară pe servitoare și începu să-i dea o serie de dispoziții cu privire la curățenia podelei, a patului, lavaboului etc., pe un ton atât de despotic, de-ți pricinuia râsul văzându-l pornit de la o fetiță atât de microscopică. Băgai de seamă că servitoarea o asculta respectuoasă și fără să crâcnească, și tot așa și un servitor pe care-l chemă să aducă un scrin ce lipsea.

— Tânărul care a venit să-mi deschidă e rudă cu dumneavoastră? o întrebai.

— Eduardito? E fratele meu.

Mi se păru ciudat să-i zică Eduardito unui asemenea nătărău, cu atât mai vârtos cu cât ea putea trece printre picioarele lui fără să se aplece.

— Știți că nu prea semănați?

— Nu-i așa? Toată lumea se miră… Și la firi semănăm tot așa de puțin ca și la chipuri. Parcă n-are nici pic de suflet…

— Și dumneata ai prea mult.

— Sigur, răspunse râzând. Ei, acum te las, că am multă treabă… Vrei să guști ceva?… Dacă ai nevoie de ceva strigă și numaidecât… Se mănâncă la șapte… Vrei să-ți șteargă ghetele?… Gervasio, Gervasio, vino-ncoa… Șterge ghetele domnului, acum, repede… Iute,

iute!… La revedere… Și numele dumitale?

— Ceferino Sanjurjo.

— Foarte mulțumesc. La revedere.

Cum mă spălai și mă aranjai nițel, văzând că nu era decât patru după prânz, pornii să fac o plimbare prin oraș. Nu mai e nevoie să vă spun că gândul care mă preocupa pe de-a-ntregul în clipa aceea era să găsesc și să văd mânăstirea sau colegiul „Inima Mariei" unde se găsea robită iubita mea. Nu vrui s-a chem pe Matilde, dar îi pândii pașii și, când o zării în curte, ieșii din odaie punându-mi mănușile și făcându-mă c-o întâlnesc din întâmplare.

— Te duci să faci o plimbărică? mă întrebă de parcă ne-am fi cunoscut de când lumea.

— Mă duc să văd puțin străzile până la ceasul mesei… Dumneata nu știi pe ce stradă se află mânăstirea zisă, după cum cred, a „Inimii Măriei"? o întrebai într-o doară.

— A „Inimii Mariei"… a „Inimii Mariei", răspunse ducând degetul la frunte de parcă ar fi voit să-și reamintească. Stai puțin… Nu-i un colegiu de fete?

— Așa mi se parte.

— Atunci trebuie să fie, dacă nu mă-nșel, pe strada San José… Știi unde?

— Dacă n-am fost niciodată în Sevilla!

— Ah! Bine. E foarte ușor. Ține strada asta înainte până la Alfalla, înțelegi? Acolo o iei la stânga pe o stradă numită Luchana; vezi o biserică a sfântului Isidor; pe urmă alta, a sfântului Albert; o iei puțin la vale și la dreapta dai de strada Perlei; intri pe strada Cărnii și acolo dai de San José… Ai înțeles?

— De minune, răspunsei, convins că ar fi fost inutil să-i cer să repete.

Și ieșii în stradă hotărât să ajung acolo întrebând necontenit în dreapta și în stânga. Aspectul orașului mă miră și mă încântă în același timp. Străzile tare strâmte, întortocheate, neegale; curțile cu stâlpi de marmură înconjurați de flori, ce se întrezăreau printre grilajuri, contrastând cu înfățișarea modestă a caselor, dunga de cer albastru scânteietor ce se vedea colo sus, lărgind cu lumina-i orbitoare îngustimea străzilor, însuflețirea și larma care domneau în toate părțile îmi deșteptară în suflet o veselie pe care n-o mai simțisem niciodată până atunci: veselia locului. Văzusem în ținuturile unde mă născusem frumoase priveliști râzătoare cum nu-i cu putință

să vezi în niciun colț al lumii, fusesem de față la răsăritul soarelui pe coasta oceanului la Vigo, urcasem și călcasem cu picioarele mele munții vestiți ai Asturiilor. Pretutindeni, spectacolul naturii, chiar în clipele cele mai zâmbitoare, mă împinsese blând spre cugetare și o dulce melancolie. Nimic din toate acestea nu mi se mai întâmpla acum. Cerul împărtășea veselia sa orașului și orașul o împărtășea inimii celui ce-l străbătea. Prin ferestrele largi cu zăbrele ochii mei iscodeau nestânjeniți interiorul locuințelor. Într-una coseau două fete îmbrăcate în alb, cu trandafiri în păr. Observându-mi privirea stăruitoare, surâseră mucalite. În alta, o tânără cânta la pian, cu spatele la stradă; mă oprii o clipă să ascult, și împreună cu mine o femeie din popor care, vârându-și capul printre gratii, zise:

— Domnișoară, domnișoară!

Tânără se întoarse întrebând:

— Ce e?

— Nimic, domnișoară; îmi plăceai pe la spate și ziceam să te văd și din față…

— Și cum sunt din față? întrebă tânăra liniștită.

— Ca un boboc de trandafir, măiculiță.

— Foarte mulțumesc.

Și se întoarse liniștită să-și vadă de cântec.

Eu mă îndepărtai râzând de ciudata scenă.

În alta, un tată ori vreun dascăl învăța abecedarul pe un băiețaș de doisprezece până la paisprezece ani; în alta oamenii stăteau la masă; în alta se cânta la ghitară, mai bine zis în altele, pentru că în mai multe auzii acordurile suave ale instrumentului național. Când trecea vreo birjă sau vreun car, trecătorii trebuiau să se strecoare pe sub vreo poartă spre a nu fi striviți, căci pe străzi cu greu încăpeau vehiculele. Toate balcoanele și ferestrele erau împodobite cu glastre încărcate cu flori; deseori garoafele de la o fereastră se sărutau cu trandafirii de la cea din față. Înfipte în păr le purtau femeile, tinere și bătrâne, pe care le întâlneam. Drumul nu era nici neted, nici lin; picioarele jucau printre pietre și pietroaie spre marea pagubă a bătăturilor; și apoi, la tot pasul te amenința primejdia de-a luneca pe vreo coajă de portocală, pepene ori roșie, din care se aflau din belșug peste tot. Pe ferestre și din balcoane se zvârleau în trecători fără nicio sinchiseală. Din când în când o mireasmă de flori de portocali și lămâi te îneca până la amețeală.

Nu găsii, deci, mijloc mai bun, cum spusei, de a ajunge pe strada

San José, decât de a întreba pe cei cu care mă încrucișam. Și de bună seamă nu-mi păru rău. Toți îmi răspundeau cu deosebită curtenie și se opreau să-mi dea orice explicație de care aș fi avut nevoie. Ba unii împingeau politețea până la a mă întovărăși o bucată de drum spre a mă lămuri mai bine. Și aici trebuie să spun că, așa după cum în Madrid expresia particulară și înnăscută a chipurilor este dușmănia, în Sevilla este bunăvoința. Va fi, poate, aceasta din pricină că sevillanii n-au ajuns încă la gradul acela suprem de civilizație în care un sănătos dispreț față de orice alcătuiește temelia virtuților publice și particulare.

— Ești bună să-mi spui care este strada San José?

— Asta pe care mergi, domnișorule.

— Nu cumva știi unde se află mânăstirea sau colegiul „Inima Mariei"? o întrebai pe femeia aceea cumsecade, văzând, după ce îmi rotii privirea pe stradă, că se aflau vreo trei-patru clădiri cu aspect bisericesc.

— Zău că nu știu… dar stai nițel, mă duc să întreb.

O luă pe stradă în sus și intră într-o prăvălie. Ieșind iar după câteva clipe, veni să mă anunțe că colegiul era lângă biserică.

— În casa din colț, auziși, maică?

Îi mulțumii și mă îndreptai într-acolo cu pas domol. Pentru cazul când femeia s-ar fi oprit să mă privească, intrai sub portal, deși fără intenția de a suna la poartă. Era o clădire veche, fără fațadă regulată. N-avea decât vreo câteva ferestre tăiate la întâmplare, de unde bănuii că partea principală a clădirii trebuia să dea în vreo grădină. Portalul uriaș, pătrat și urât, era de o curățenie exemplară. Încastrată în zid, într-o firidă cu geam, se zărea icoana Fecioarei, deasupra căreia, atârnată de tavan, ardea candela cu untdelemn. Ușa era de stejar bătrân, sculptată ca și ușile bisericilor. Alături se vedea o ferestruică fără gratii. Punând piciorul aici, mă simții profund emoționat. Gândul că în dosul porții se găsea domnița mea scumpă, prea-șăgalnica soră, făcea să-mi zvâcnească inima. Lipii urechea de broască spre a încerca să aud ceva și, într-adevăr, deslușii glasuri și râsete. Iluzia mă îndemnă să cred că auzeam pe sora San Sulpicio certând o copilă. Dar glasurile și râsetele se apropiară îndată, și abia avui vreme să sar în stradă, când poarta se deschise cu zgomot și se iviră până la o duzină de copile, iar în spatele lor două servitoare care apucară pe uliță în sus. Pentru a nu mă mai expune altei spaime și socotind că nu câștigam nimic stând sub portal, mă îndepărtai și eu

de colegiu, aruncându-i, totuși, priviri triste și jinduitoare.

Sosii acasă, după ce mai hoinării pe străzi, tocmai la ceasul mesei. Gazda mea pitică îmi ieși înainte, întâmpinându-mă cu o familiaritate nelipsită de un anume aer protector.

— Te-oi fi pierdut, hai?

— Câteodată; dar tot întrebând, am scos-o la capăt.

— Apoi, băiete, cum ai întârziat atâta, credeam că te-ai rătăcit. Eram gata-gata să dau un anunț la jurnale… Și acum ți-o fi o foame de lup, nu?

— Așa și așa.

— Atunci hai repede la masă.

Și se îndepărtă ca un pițigoi care se duce să se așeze pe altă creangă.

În sufragerie, așezați la masă, se găseau patru domni cu care schimbai un salut ceremonios. Unul din ei era un bărbat de vreo patruzeci de ani, cu o înfățișare simpatică, trăsături regulate și barbă castanie, tăiată scurt. Aflai pe urmă că se numea don Alfredo Villa, maior de infanterie, născut în Cádix. Altul dintre comeseni era un domn cu favorite albe, chip expresiv și bronzat despre care mi se spuse că era primar într-un sat din provincie, nu-mi mai amintesc care anume. Se numea Cueto. Un tinerel bălan, student în drept și, în sfârșit, un catalan colțuros și costeliv, cu ochi holbați și mustăți stufoase, pe oală, căruia îi zicea Llagostera. Cum mă așezai, apăru și Eduardito care luă loc și el, sau, mai bine zis, se lăsă să cadă vlăguit pe un scaun lângă noi. Masa începu tăcută, nu întârzie însă să se însuflețească printr-o convorbire generală și, lucru neașteptat, în ciuda atâtor andaluzi câți se aflau acolo, singurul care vorbea cântat, cine credeți că era? Catalanul. Și mai ciudat era că nu scotea o vorbă fără să-și bată joc, cum îi venea la gură, de Andaluzia și, îndeosebi, de Sevilla. Totdeauna se așeza la masă furios, după cum am putut constata zilele următoare. De regulă reaua dispoziție începea prin a lua o formă ironică.

— Don Alfredo (*adresându-se maiorului*), știi că mi-am comandat niște patine?… De ce?… Ca să umblu pe străzi. Ce zici? Parcă luneci pe gheață cu atâtea coji de ardei și de portocale împrăștiate peste tot.

Rostea peste măsură de deschis vocalele și închidea ochii și lărgea buzele spre a fi încă mai hazliu.

— Să vezi, don Alfredo, ce mai instalație a ridicat primăria din Sevilla la expoziția din Barcelona… Mi-nchipui c-o să trimiteți și

niscaiva dansatoare… Ei, don Alfredo n-a mai venit englezul să cumpere Giralda[{4}]?

Maiorul și toți ceilalți comeseni erau oameni de ispravă, răspundeau fără pic de supărare glumelor lui. Llagostera se credea floarea și suprema expresie a umorismului și a sării atice. Dar de bună seamă că, după mai multe înțepături de acest soi, tot el ieșea cu coada între picioare.

— Domnule maior, vedeți să trimiteți la expoziție și câteva grămezi de portocale și de pepeni…

— Pepeni, nu, răspunse Villa. În asta sunt tari catalanii.

Ceilalți râdeau, lui Llagostera îi sărea țâfna și să te ții apoi ocări și batjocuri pe socoteala andaluzilor și a Andaluziei; îi făcea cu ou și cu oțet.

— Asta-i cinste, aici? (*adresându-mi-se mie*). Du-te 'mneata, de-o pildă, într-o cafenea și cere două degete de coniac, că-ți ia treizeci de santimos. A doua zi ceri tot aia și-ți ia treizeci și cinci. Asta-i cinste? Asta-i rușine?… Du-te pe urmă la teatru, și pentru că ai văzut o prăpădită de comedie, îți iau trei pesetas. La Barcelona, pe o peseta, înțelegi? Pe o peseta stai tolănit toată noaptea într-un fotoliu și asculți o operă cântată de cei mai buni artiști catalani, cu balet cu tot și la urmă, dacă vrei, îi vezi și umblând pe sârmă, înțelegi? Dacă intri într-un restaurant, nu-i ca aici, nu-ți dau crevete și portocale și-apoi te ard la socoteală. Acolo, mușchiuleț bun, felii zdravăne de jambon, costițe de vițel cât pingelele… Iote, la ristorantul „Comercial", pe o peseta și jumătate, înțelegi? Îți dau patru feluri zdravene și vin de Priorat. Dacă aduci 'mneata pâinea, atuncea vine la cinci reali.

Nu obosea niciodată Llagostera să înșire avantajele Barcelonei față de Sevilla și de restul lumii. Îl scotea, iarăși, din fire trândăvia andaluzilor.

— Aci mata să nu care cumva să cauți de lucru (*adresându-mi-se mereu mie*). Nici pomeneală de fabrică. La patru după prânz, înțelegi? bărbații stau turcește în poartă și cântă din ghitară. Când le cade din cer o peseta, se duc la cafenea, cer câteva păhărуțe și dau chelnerului bacșiș un real. La Barcelona chelnerii n-au voie să ia bacșiș. Costă cafeaua un real? Lași un real pe tavă și pleci…

Bacșișul, mai ales, îi sta pe inimă. După el, bacșișul era unul dintre viciile care rod inima societății contemporane.

În afară de supremația Barcelonei în toate privințele, Llagostera mai avea o trăsătură specifică, și anume de a fi fost în toate locurile

de care se pomenea în conversație, de a fi fost de față la toate întâmplările mai de seamă și de a fi luat aproape totdeauna, direct sau indirect, parte la ele. Avusese meserii variate, ca aceea de ostaș și de antreprenor de lucrări publice, inspector polițienesc și ziarist etc. Dacă se vorbea de problema Orientului, el fusese în România și povestea snoave mai mult sau mai puțin interesante; zugrăvea firea prinților ruși cu care se afla în legături de prietenie și obiceiurile feudale ale acestei țări.

— Într-o după-amiază mergeam cu prințul Golitchof într-o *briska*, o trăsurică, înțelegi? și-am întâlnit niște care așezate de-a curmezișul drumului; cărăușii adormiseră lângă ele. Prințul sări din *briska* și, trosc! pleosc! cu biciul pe ei, până îi deșteptă. Crezi dumneata că s-a plâns măcar vreunul? Da de unde! S-au dus la căruțe și le-au dat deoparte fără să crâcnească.

Vorbind de America, o cutreierase dintr-un capăt în altul, vânase tigri cu președintele Guatemalei și se bătuse în calitate de colonel împotriva armatei San Salvadorului. Venind vorba de asasinarea generalului Prim{5}, ne spuse că numai cu vreo două-trei clipe înainte ascultase într-o cârciumă convorbirea asasinilor, și că nu se dusese să anunțe poliția pentru că, prinzând de veste că-i asculta, unul din ei îl urmărise apoi câteva zile în șir, negreșit spre a-l asasina dacă i-ar fi denunțat. În sfârșit, pomenind studentul în drept de luptele cu tauri, ne lămuri cum că la Bordeaux fusese luat drept toreador și din această pricină sărbătorit ca un rege. Primarul cu favorite albe, care până atunci nu scosese niciun cuvânt, stând cu nasul în farfurie, înălță capul mirat și, aruncându-i o privire vicleană și mânioasă în același timp, i-o tăie grăind:

— Jupâne, pe aici să nu spui că te-au luat drept toreador că, să știi de la mine, nu scapi cu coastele întregi!

Catalanul susținu cu foc cele ce spusese, dar, văzând că toți râdeam și primarul nu răspundea, amuți câteva clipe, dând semne de supărare.

Villa începu să-l necăjească pe Eduardito. Se vede treaba că flăcăul acesta moale se îndrăgostise nebunește de o vecină, prietena mamă-si și a soră-si, din care pricină își pierduse aproape cu totul pofta de mâncare. Partea hazlie e că, după câte mi s-a spus, vecinica număra mai bine de douăzeci și șapte de ani și el nici nu împlinise nouăsprezece.

— Eduardito, îți mai dau o bucățică?

— Foarte mulțumesc, domnule Villa… De-ajuns… De -ajuns…

— Hai, tinere, curaj! Numai aripioara asta. Mi-a spus Fernanda că se supără foc dacă nu mănânci.

— Iar începi cu ale dumitale? răspundea Eduardito dând semne de teamă.

— Pe cuvântul meu. Mi-a spus că dacă mai slăbești așa, o să fie nevoită să-ți dea pașaportul… Ea zice, și după părerea mea are dreptate, că vrea să se mărite cu un bărbat nu cu o mumie împăiată.

— Uf! don Alfredo, nu te mai lega tot timpul de mine.

— Atunci ia de mănâncă. Sunt însărcinat să am grijă de dumneata… și poruncile cucoanelor sunt sfinte.

Cum îl furase dragostea pe Eduardito, nimeni nu știa. Fernanda venea pe la ei prin casă de multă vreme: îl văzuse crescând, atât pe el cât și pe Matilde, îi îmbrăcase și îi pieptănase de atâtea ori, îi lua la ea, și se juca tăind și cosând odăjdii pentru cel dintâi (care, la vârsta-i fragedă, dovedea o hotărâtă chemare pentru preoție) și croind rochițe pentru păpușile celei de-a doua. Cu timpul, cum Matilde era precoce și deșteaptă, Fernanda făcu din ea confidenta tainelor ei, și astfel, încet-încet, în ciuda deosebirii de vârstă, între ele se statornici o strânsă prietenie. Ceva și mai mult, cum Matilde avea o fire mai dârză, sau era mai încăpățânată, cum se zice de obicei, repede ajunse să domine pe supusa și blânda-i prietenă. Dar în ceea ce-l privește pe Eduardito, Fernanda nu se purtase niciodată altfel cu el decât arătându-i un sentiment de ocrotire maternă. Când mergea la școală, ca tată-său, care trăia pe atunci, să nu-i scarpine spinarea, ea-i cosea pantalonii spintecați la joacă, îi ștergea nasul cu batista ei și-l freca regulat cu un șervet ud când sosea murdar ca un purcel. Când intră în liceu, chiar dacă nu-l mai ștergea la nas și nu-i mai cosea hainele, îi făcea servicii asemănătoare. Îi spăla și-i călca gulerele de la gât, îi înnoda cravata, îi ascundea prin vreo pioasă minciună poznele, și, din când în când, îi strecura în buzunar câte o peseta. Eduardito, ca un copil răsfățat, se purta cu ea fără sfială, obrăznicindu-se de îndată ce-l certa de vreo ștrengărie.

Dar iată că într-o bună zi flăcăiandrul nostru se schimbă. Începu să devină serios și taciturn și să-i arunce pe furiș niște priviri de te băga în răcori. De astă dată nu mai hoinărea toată ziua cu prietenii pe ulițe, nu se mai ducea la bariera Jerezului să ație calea lucrătoarelor de la fabrica de tutun ori de la Cartuja, ci îi plăcea să stea acasă când venea Fernanda, să-și petreacă după-amiaza la soră-sa și să treacă des

pe la casa tatălui ei, maistru turnător în bronz și fildeș. Și totul pentru ce? Spre a sta nemișcat ceasuri întregi pe un scaun, cu gura încleștată, de parcă ar fi vegheat un mort. Deși semnele erau vădite și femeile, mai ales andaluzele, știu să citească grabnic în inima îndrăgostiților, Fernanda zăbovi multă vreme până să-și dea seama de dragostea lui Eduardito. Era atât de uimitoare și de neobișnuită iubirea aceasta, încât chiar după ce o descoperi nu-i venea să creadă în ea și n-o destăinui nimănui, pentru că, în adevăr, i se părea caraghioasă.

Fernanda era o oacheșă cu trăsături neregulate, nici frumoasă, nici grațioasă. Veșnic cu cearcăne vinete în jurul ochilor, din zi în zi tot mai mari, și știrbă de un dinte din față, când vorbea șuiera cuvintele într-un chip cu totul neplăcut. Și apoi cam ofilită, pentru că începuse să treacă de pragul tinereții. Dar iubirea e oarbă, și unde ceilalți vedeau sluțenie, el zărea frumusețe fără pereche și desăvârșire. Prima care observase lucrul acesta, în afara celei în cauză, fu Matilde. Pe urmă iubirea lui ajunse de domeniul public. Eduardito se topea văzând cu ochii; nasu-i cât o pătlăgică se lungise într-un fel atât de straniu și barbar, încât mai degrabă se asemuia cu accesoriul defensiv al vreunui animal ciudat, decât cu o parte întregitoare a organismului omenesc. Toți doreau ca pacostea aceea să sfârșească într-un fel. Fiindcă-i durea pătimirea unui tânăr așa de însemnat în înfățișarea-i trupească, precum și în cea morală, după cum vom avea prilejul să vedem mai departe.

Totuși, oblăduirea pe care i-o dovedeau oaspeții în loc să-l mulțumească, îl dezgusta, ba uneori îl și înfuria. Nu putea suferi să i se vorbească Fernandei de el, ori să-i zugrăvească iubirea și jalea. Așa că-i arăta neocolit ciuda când Villa îi spuse că, după prânz, stătuse o bucată de vreme cu ea la taifas la fereastră și obiectul convorbirii lor fusese el.

— Eu cred, don Alfredo, rosti flăcăiandrul furios, că nu era nevoie să te amesteci în lucruri care nu te privesc.

— Dar bine, omule, dacă nu-ți faci odată declarația! Ce, vrei să avem mustrări de conștiință când ne-om pomeni cu dumneata că dai ortul popii, fiindcă n-ai avut curajul să-i spui două vorbulițe?

— Și ce dacă l-oi da? N-o să-și cernească nimeni puricii din pricina asta… Poate c-ar fi mai bine să se întâmple așa… adăugă în șoaptă, cu vocea tremurătoare, abia stăpânindu-se să nu-l podidească lacrimile.

— Of, don Alfredo, nu-l mai sâcâi atât!… Vezi să nu te dau și eu pe dumneata de gol, zise iute Matilde, care, în vreme ce mâncam, nu ne pierdea din ochi pentru a ne ghici dorințele și a ni le împlini, ori poruncind lui Gervasio să ni le împlinească.

Maiorul se înroși puțin.

— Hai, gata cu vorba. Mai bine ai avea grijă să fie pilaful ceva mai gustos.

— De, fătul meu, orezul e foarte hoț; suge toată zeama.

— Dă de știre jandarmului, că eu nu mai îngădui asemenea furturi… Și ia spune-ne, domnule Cueto, adăugă schimbând vorba, de teamă ca nu cumva să-și împlinească Matilde amenințarea, ai de gând să stai mai mult printre noi de astă dată?

— Nu. Plec mâine dimineață.

— Așa de repede? Ai ieșit, în sfârșit, în alegeri?

— Ce era să facem? Tot de aia venii și acu. Numai boclucuri.

— O fi furios notarul care vă combătea.

— A murit, săracu.

— Nu mai spune!

— Da, înainte de alegeri… Ca să vezi istoria naibii… Ti-aduci aminte când am fost pe-aici, acu o lună? Vorbind așa de ale noastre, cu domnu prefect, din una-n alta, pomenirăm și de el. Eu, că ațâțase lumea și-ncurcase rău ițele și că dacă nu puneau dumnealor, de-aici de sus, umărul, ne duceam pe copcă. „Știi ce-mi trece acum prin minte, primarule? îmi zise domnu prefect! Îmi spune mie inima că notarului ăstuia o să i se întâmple ceva înainte de alegeri… Am eu o presimțire… ce vrei… și să știi, de câte ori am avut vreuna, aproape întotdeauna s-a împlinit! Omul ăsta, după mine, n-apucă alegerile.” Nu m-am mai gândit la asta și m-am întors în sat. Ei, crezi dumneata că la opt zile numărate, când se ducea pe înserat acasă, l-au lungit cu un glonț în cap în mijlocul uliței? Și-apoi să mai zici că nu trebuie să crezi în prevestiri!

Simții prin spate un fior rece și schimbai cu Villa o privire semnificativă.

— Am venit, urmă, pentru că judecătorul ține morțiș să dea în judecată pe-un prăpădit care-n viața lui n-a omorât nicio muscă. Decât să ducă pe-un nevinovat la spânzurătoare, nu-i mai bine să ne descotorosească de judecătorul ăsta și să ne-aducă altu?

Deși pronunța serios cuvintele și le însoțea cu un gest trist și milos, crezui că deslușesc în dosul lor o ironie crudă, care-mi pricinuia frică

și silă.

— Să mă întrebați pe mine de alegeri cu toroipanul. Să vă spun eu ce-am văzut la Jéres, în ajunul restaurației, zise Villa.

— În timpul revoluției lumea nici nu mai vrea să știe de ele. Se încredea mai mult în răzmerițele și zarva care izbucneau în tot momentul, spusei eu.

Catalanul, care de vreo cinci minute nu mai vorbea și stătea mohorât, prinse numaidecât prilejul pentru a ne întrerupe, grăind cu zâmbet între smerit și îngâmfat:

— Restaurația! He, he! Restaurația; așa cum mă vedeți, dacă nu eram eu nu se făcea.

Toți ridicarăm repede capetele, îl privirăm și ne privirăm pe urmă cu uimire.

— Ei, da, domnilor, dacă nu eram eu nu se făcea, repetă cu zâmbetul lui larg și râzând, desigur, de uimirea noastră. Stați nițel. Eu, pe atunci, scriam la *Timpul*, și, afară de asta, mai făceam punerea în pagină a știrilor scurte. Toți „mahării" din Madrid își scoteau pălăria când mă vedeau și veneau la mine ca să public un articolaș în care să-i ridic în slavă. Llagostera pe dincoace, Llagostera pe dincolo; Llagostera vino să iei masa cu mine; Llagostera, suie-te aici să te duc acasă. În fine, doar că nu-mi curățau ghetele, mă înțelegi? Aveam un foarte bun prieten în generalul Martínez Campos. Deseori, după amiezile le petreceam stând la taifas în salonul ministrului. Cu puține zile înainte de lovitura din Sagunto, îl găsesc trântit pe un divan și moțăind. „Ei, ce faci, generale! Te odihnești, nu-i așa?" îi zisei bătându-l pe umăr. „Lasă-mă, Llagostera; nici nu mai știu unde mi-e capul; colegii mă îndeamnă mereu să scot armata în stradă; parcă poți face așa ceva cât ai bate din palme. Pe de altă parte, acum nu vrea nici Cánovas, nici elementul civil… Încotro s-o iau ca să iasă bine? Dumneata Llagostera, ce mă povățuiești?" „Bre, omule, eu nu cunosc îndeajuns spiritul oștirii, dar mie mi se pare, înțelegi? că nu trebuia să-ncerci nimic la Madrid; numai cu armata din Nord ori din Centru dacă se poate face ceva!" Cum îi spusei asta, rămase pe gânduri, și la vreo câteva zile, țin-te, neică, goană spre Sagunto să-și ia locul în fruntea oștirii din Centru și pe urmă știi ce s-a întâmplat.

Catalanul surâdea fericit, isprăvind de rostit cuvintele acestea. Se așternu o tăcere de moarte. Care mai mult, care mai puțin, dar eram indignați cu toții de atâta nerușinare, și stăteam cu privirile pironite în farfurie. După câteva clipe, Cueto își înălță capul și, îndreptându-

se spre el, îl întrebă cu impertinență:

— Ascultă, domnule Llagostera, tatăl dumitale e din Cabra?

— Nu, domnule; dar de ce mă-ntrebi?

— Degeaba… Fiindcă celor din Cabra li se zice țapi[{6}].

Rămăsei înmărmurit. Crezui că agresiunea aceea brutală avea să provoace o scenă tragică. Din fericire nu se întâmplă nimic. Catalanul îi spunea lui Cueto să poftească să-i repete insulta și afară; Cueto răspundea că i-o repetă oriunde și oricând îi place. Llagostera îi întoarse că el nu umbla cu cuțitul la brâu; își lichida afacerile de onoare cavalerește, cu spada și pistolul și să-și ia seama la vorbă, căci în Peru (unde fusese bărbat de stat și colonel) avusese trei dueluri dintre care unul cu carabina, după moda americană. Cueto îi aminti că lui nu-i păsa cum, și că dacă voia să pună la punct asemenea chestii, n-avea decât să iasă singur cu el și să se învârtească oleacă pe malul râului. Cu toate astea niciunul din ei nu se scula de pe scaun; mâncau de zor tot ce li se așeza dinainte, parcă li se băteau lupii la gură, fără să fie dispuși să iasă la aer, ceea ce ne liniști pe toți. Villa, făcându-mi cu ochiul, aduse vorba despre altceva, și după câteva minute nimeni nu-și mai amintea de incidentul acela neplăcut.

În noaptea aceea dormii destul de prost. Pe de o parte nesiguranța asupra celor ce trebuia să întreprind pentru a intra în legătură cu adorata mea călugăriță; pe de alta, tăria de stâncă a patului mă făcea să mă zbat ca un pește pe uscat. Dimineața, microscopica Matilde veni să mă întrebe cum dormisem.

— Foarte prost, îi răspunsei.

— De ce?

— Nu știu… mi se pare că e cam tare patul.

— Și ai trei saltele. Diseară îți mai dau una.

— Ba nu, mai bine ia-le pe toate trei și pune una mai moale.

În dimineața aceea ieși și intră în odaia mea de cel puțin de o duzină de ori. Nenumăratele treburi ale gospodăriei o sileau în tot momentul să întrerupă convorbirea și să plece. În sfârșit, se hotărî să se așeze într-un balansoar, grăind:

— Cel puțin un sfert de ceas nici nu mă mișc de-aici… Afară numai dacă nu vrei să rămâi singur…

Îi mărturisii, fără umbră de prefăcătorie, că eram încântat de-o atât de gentilă tovărășie; una că n-aveam nicio ocupație, și-apoi mă distra să-i văd trupșorul legănându-se în scaun cu mare grijă de a nu i se zări picioarele.

— Ești voiajor comercial, don Ceferino? mă întrebă.

— Nu, domnișoară, sunt poet.

— Ah, poet! Ce frumos! Faci versuri? Ai să-mi citești și mie câteva? Nu?

— Bucuros, răspunsei, cuprins subit de o arzătoare simpatie pentru copilă.

— Mie-mi plac foarte mult versurile! Mă farmecă! Venea și pe la noi un tânăr care făcea versuri; așa de frumoase! Vai ce frumoase erau! Mai făceau și alții versuri, dar niciunul ca Pepe Ruiz. Mi-a închinat și mie unele; le păstrez sus în odaie… începeau… *Frunze din copac căzute jucăria vântului sunt…*

— *Iluziile pierdute – sunt, vai*! – *frunze desprinse din trunchiul inimii*, sfârșii eu.

— Cum? Le știi și dumneata?

— Da, domnișoară; sunt de Espronceda[7].

— Nu, băiatule, nu sunt de domnul ăsta, sunt de Pepe Ruiz; chiar eu l-am văzut când le scria, repetă energică.

— Atunci or fi de amândoi, răspunsei. Nu-i nicio pagubă.

— Haide, spune-mi câteva din ale dumitale. Dacă ești poet, trebuie să fii îndrăgostit, nu-i așa? Mă prind că da. Toți poeții sunt tare îndrăgostiți. Pepe Ruiz, o! pe care cum o vedea i se și aprindeau călcâiele după ea.

Eu, care simțeam nerăbdarea tuturor amorezaților, de a mă destăinui și a povesti amănuntele iubirii mele, răspunsei zâmbind:

— Da, da!… cred că sunt și eu oleacă.

— O fărâmiță, nu? Vezi că mie nu-mi scapă nimic? exclamă nemaiputând de bucurie, parcă ar fi descoperit o comoară ascunsă.

Mă sili să-i povestesc, în toate amănuntele posibile, povestea pasiunii mele incipiente. Desigur, spunându-i că obiectul ei era o călugăriță, se sperie; dar arătându-i cum stăteau lucrurile, nu întârzie să se liniștească. N-o cunoștea pe Gloria, deși își auzise prietenele vorbind de ea și de familia ei. Aflând că nu-mi respinsese curtea (cred că aici nu mă putui abține să nu mă laud puțin) și că dorea să iasă din mânăstire, îmi oferi protecția ei, cu aceeași autoritate și strășnicie de parcă ar fi fost generalul comandant al ținutului și ar fi pus la ordinele mele forțele garnizoanei spre a scoate o soră din chilie și a o înapoia lumii.

— Las' pe mine, să vezi cum se aranjează toate și, cât ai bate din palme, vă și cununați. Ia te uită la don Ceferino, să vie la Sevilla

îndrăgostit gata de o sevillană!

— Nu-i așa?… și mai fiind și galeg pe deasupra.

— Cum galeg? exclamă în culmea uimirii, schimbându-și deodată expresia feței. Păi nu mi-ai spus adineauri că ești poet?

— Sigur… Sunt și poet și galeg.

Cu greu izbutii s-o fac să înțeleagă cum de se puteau alia aceste două însușiri în una și aceeași ființă. Credea că a fi galeg și a duce poveri în spate e totuna. Ba, bănuiesc că pentru a-și da pe deplin seama de acest lucru își aminti că sosisem cu valiza în mână. Pe jumătate dărâmată originala-i concepție despre obârșia mea, nu și nu, că să-i citesc versuri, iar eu, cu bunăvoința ce caracterizează pe poeți în asemenea împrejurări, atât pe cei lirici cât și pe cei dramatici, îi recitai un număr bunișor de sonete, pe urmă altul și mai și de cuplete, iar la sfârșit vreo două-trei romanțe. Ce mai încoace și-ncolo, mai bine de un ceas îi turnai la versuri cu găleata. Matilduța, care întruchipa în mod fericit spiritul larg, primitor al „Ateneului" din Madrid, le găsea încântătoare, fără pereche; bătea cu micuțele ei palme în brațele balansoarului, iar ochișorii ei, veșnic pe jumătate închiși, scânteiau de o bucurie vie și sinceră. Trebui să-i promit că-i voi închina câteva, și ea mă încredință cu noblețe că avea să le păstreze în veci lângă nemuritoarele versuri ale lui Pepe Ruiz.

Drept e că-mi era foarte aproape de inimă copila aceea, cu tonu-i protector și felu-i de a vorbi scurt și poruncitor. Părea obosită de viață și tare încercată de valurile și ispitele ei. Nu mai contenea numindu-mă băiatule, băiatul meu, și, după câte putui prinde, se credea o prea-pricepută și neprețuită sfătuitoare, mai cu seamă în afaceri de iubire. Din câteva vorbe pe care le scăpase în timpul convorbirii, înțelesei iarăși că micul Cupidon îi fusese potrivnic, și că numai după o dureroasă pățanie ajunsese să capete o cunoștință exactă și desăvârșită a matrapazlâcurilor acestui zeu, ceea ce o punea în situația de a-i învăța pe neofiții ca mine cum să se păzească. După repetate stăruințe din parte-mi, îmi mărturisi că întraripatul zeu i se înfățișase acum trei ani în chip de aspirant telegrafist.

— Trei ani! Dar erai o fetiță.

— Nu, băiatule, aveam aproape cincisprezece… Era țanțoș, băiat frumos, și avea niște ochi ștrengărești, nevoie mare… Venea des pe la noi, fiindcă era prieten cu Eduardito. Într-o dimineață mă găsi singură măturând și vru să intre în vorbă cu mine. Și i-am dat cu mătura-n cap, dar nici eu n-am mai rămas într-ale mele, știi? Pentru

că-mi plăcea Felipe… numai așa, că era cu lipici… Să-l fi auzit cum cânta tangourile! Numai să-l fi auzit! Juca *panaderos* ca un țigan din Macarena. Și ce ghiduș, Dumnezeule! Nu știai niciodată când vorbea serios. Să vezi: într-o zi îl întrebăm de frate-său, care stătea în Cádix, și ne răspunse, cu o mutră plouată, că murise. Toți îl crezuserăm. Zău, și dumneata l-ai fi crezut. Ți-ai găsit; după-amiază ne pomenim cu el spunând că mințise. N-avea pereche de hazliu… Nu știu cine-i șopti tatii (Dumnezeu să-l ierte!) că se ținea de capul meu, și-l dete afară din casă în brânci… în brânci, zău… ba mi se pare că se alese și cu câteva picioare… Da vezi că mie nu-mi mai ardea de altceva; îmi furase inima și pace. Nu m-am sinchisit. Vorbeam cu el prin zăbrelele de la fereastră. Chiar la fereastra asta, câte ceasuri n-am stat de vorbă cu el! Mă fermecase, hoțomanul Nu mă mai duceam la plimbare, fiindcă nu voia el; mă sili să nu mai dau mâna cu niciun băiat, îmi interzise să port breton, îmi luă corsetul…

— Cum corsetul? întrebai surprins.

— Da, corsetul… Ce, nu știi?… Aici mulți nu vor ca logodnicele lor să poarte corset… așa plac mai puțin altora…

Iubirea micuței Matilde se sfârșise în chipul cel mai trist. Telegrafistul cel hazliu o înșelase cu o prietenă din vecini. Dar cum toți trădătorii își primesc pedeapsa, după câteva luni se certă și cu ea.

— Acuma o fi impiegat.

— Da de unde; e soldat în cavalerie. A fost respins la examen și tată-său l-a gonit de-acasă. Bietul băiat, plictisit, s-a dus la armată… Și nu-i șade rău cu tunica albastră, târându-și sabia.

— Asta înseamnă că dacă ar vrea să se-ntoarcă supus la piciorușele mătăluță…

Matildita încruntă sprâncenele și, cu o strâmbătură, făcu un gest de mare demnitate.

• Capitolul 6 •

PATIO-UL DOMNIȘOARELOR DE ANGUITA

— Ce doriți dumneavoastră, domnule?

— Părintele don Sabino… Se poate vorbi cu el? abia putui bâlbâi, privind la călugărița care-și scosese capul pe ferestruica de lângă poartă.

La drept vorbind nu mă așteptam să dau peste o atât de gentilă portăreasă. Era tânără măicuța; avea chipul fraged și rumen, ochii vii și pătrunzători și un hotărât accent străin.

— Da, domnule… dar acum se duce la slujbă. Dacă vreți s-o ascultați și dumneavoastră, pe urmă îl puteți găsi în odaia sfinției-sale.

— Bucuros, răspunsei.

Dispăru de la fereastră și pe dată auzii zornăit de chei, iar poarta se deschise în zgomot de zăvoare trase.

— Poftim!

Închise iar cu cheia și-mi zise:

— Veniți eu mine!

O urmai într-o galerie boltită, podită cu cărămizi, închisă cu geamlâc. Prin el se zăreau o sumedenie de flori și de plante. Se opri dinaintea unei uși, o împinse și-mi zise:

— Poftim și luați loc. Când începe slujba, am să vin să vă anunț.

Se desprindea din căutătura, din glasul și din gesturile maicii o strășnicie foarte îndepărtată de stângăcia și sfiiciunea pe care le socoteam mai înainte firești oricărei călugărițe. Avea în vorba ei un accent protector. Îmi poruncea de parcă ar fi mustruluit o școlăriță. „De, domnul meu (nu mă putui stăpâni să-mi spun amintindu-mi de Matildita), în țara asta toate femeile mă ocrotesc. Mai bine așa!”

Odaia în care mă aflam era, de bună seamă, sala de primire sau de așteptare. Nu prea mare, cu o singură fereastră cu zăbrele, care da spre uliță, dar destul de sus, pentru ca nimeni să nu poată privi afară decât cu ajutorul unei scări. Un divan îmbrăcat în stambă vișinie și câteva scaune, un scrin și o oglindă; pereții nu se mai zăreau de mulțimea gravurilor religioase atârnate peste tot; dușumeaua din plăci de faianță. Când rămăsei singur, mă cuprinse iar neliniștea și

spaima pe care-o simțisem atunci când pătrunsesem sub portal și trăsesem de sforicică clopoțelului. Prezența maicii mă distrase și mă liniștise puțin. Câteva zile de șovăieli și de îndoieli m-a costat până să iau hotărârea aceasta. Mai înainte încercasem, fără niciun rezultat, să momesc pe una din slujnicele mânăstirii pentru a-i duce o scrisoare surorii San Sulpicio. Îmi răspunsese cu indignare, cât pe-aci să-și facă semnul crucii de parcă aș fi fost necuratul. Bănuii că, dacă în loc de două pesetas m-ar fi lăsat inima să-i ofer cinci duros, ar fi fost altă socoteală. Firea sfiicioasă cu care ne-a dăruit natura pe noi, galegii, mă pierdu. Vrui pe urmă s-o conving pe fata care întovărășea la colegiu niște copile, și mă primi bine atâta vreme cât presupuse că mă prăpădesc după ea; dar cum îi destăinuii sfios și pe departe scopul, să te ții ocări și vorbe urâte, că numai răbdarea mea, care-i foarte mare, le putu îndura. În sfârșit, după sfatul Matilditei și nemaizărind în realitate alt mijloc de a ieși din încurcătură, mă hotărâi să dau ochi cu duhovnicul călugărițelor și, povestindu-i întâmplarea, să-ncerc a-i câștiga bunăvoința. Dacă era un bărbat de ispravă, nu se putea să nu vadă că oprirea la mânăstire a unei tinere împotriva vrerii ei se abătea de la orice religie și drept, și să n-o ajute să-și recapete libertatea de îndată ce s-ar fi împlinit sorocul juruinței ce trebuia să cadă foarte curând. Nu luai, totuși, această hotărâre fără să stau mult la îndoială și fără să dau deseori îndărăt, pentru că vedeam bine că n-aveam niciun drept să mă amestec în treburile maicii. Drept e că îi împărtășisem dragostea mea; drept e că ea-mi primise curtea cu bunăvoință, ba chiar dăduse cu câteva prilejuri semne, mai mult sau mai puțin vădite, că stăruințele mele îi erau pe plac, și că avea să sfârșească prin a le asculta. Dar nu-i mai puțin adevărat că, dintr-o pricină sau din alta, până atunci nu se lăsase învinsă, și că nu mă puteam lăuda pe sfânta dreptate că pusesem stăpânire pe inima ei. Totuși, cum trebuia să iau negreșit o hotărâre, căci altfel șederea mea în Sevilla ar fi devenit inutilă și caraghioasă, în cele din urmă făcui pasul pe care-l văzurăți.

De îndată ce călugărița mă lăsă singur, iar mă apucară, cum zic, temerile. Bucuros m-aș fi întors pe unde venisem. Dar poarta era închisă cu cheia și trebuia să caut și să chem din nou pe portăreasă să-mi deschidă, iar portăreasa, mirată, m-ar fi întrebat cum și de ce; în fine, un adevărat bucluc. Pentru a-mi mai potoli neliniștea, luai de pe scrin o carte luxos legată și-o deschisei. Glăsuia despre minunata arătare a Fecioarei în peștera din Lourdes ciobănașilor Maxim și

Bernardette; era în franțuzește și cu gravuri. Citirea, începută în neștire, îmi aprinse după câteva clipe închipuirea, plecând-o nu tocmai spre gânduri cucernice, cât spre un fel de blândă avântare și voluptoasă smerenie pe care o deșteaptă totdeauna misticismul în temperamentele nervoase și lirice. Îmi amintii de șăgalnica soră, și niciodată icoana ei nu mă înfioră mai dulce și pricinuindu-mi mai multă fericire. Eram ispitit să mă plec și să sărut dușumeaua, pentru că, de bună seamă, o călcase și ea. Totul mi se părea în locul acela vrednic de respect, ba chiar și de admirație; până și o cromolitografie destul de urâțică ce-l închipuia pe Isus deschizându-și pieptul cu mâinile și arătându-și inima de culoarea ciocolatei, cu o cruce deasupra și arzând în văpăi de jumări cu pătlăgele roșii. Totuși, nu trebuie să ne înșelăm; cred că mă simțeam mai degrabă cuprins de un sentiment erotic decât de unul religios.

Nu trecu mult până ce maica portăriță să deschidă iar ușa și să-mi spună pe același ton poruncitor și cu același accent străin:

— Începe slujba. Poftim!

O urmai cu supunerea de mai înainte, aidoma unui licean dus la carceră. Cu toate astea, aruncai câteva priviri iscoditoare în toate părțile, în slaba speranță de a zări chipul călugăriței mele printre cele numeroase care treceau în depărtare prin galeriile pustii. Oricât de departe ar fi fost, aveam credința nestrămutată c-aș fi recunoscut-o. Ieșirăm din prima curte și intrarăm în alta mai mare, tot boltită, dar fără geamlâc. Pietruită pe jos, avea în mijloc o fântână cu ghizduri de piatră înnegrită de mucegai; alături se afla un bazin pătrat în care două surori spălau rufe. Într-o parte a curții zării o ușă mai mare decât celelalte, cu arc ogival și cruce de piatră deasupra, și bănuii numaidecât că era a capelei. În adevăr, sosind în dreptul ei, maica se opri; eu înaintai spre agheasmatarul cu apă sfințită, îmi înmuiai degetele și i le întinsei. Maica binevoi atunci să se uite la mine, și zâmbind ușor, cu compătimire, zise:

— Mulțumesc, nu putem.

În același timp își vârî mâna în agheasmatar, făcându-și apoi de mai multe ori semnul crucii. Pe urmă se lipi de zid, spunând:

— Poftim!

Nu puțin turburat de refuz și de înfățișarea impunătoare a surorii, o întrebai pentru a intra în vorbă:

— Maica Florentina e sănătoasă?

— Sora Florentina nu mai e stareță de câteva zile. E mai bine, da,

domnule, îmi răspunse privindu-mă acum nițel intrigată, dar fără a părăsi niciun dram aeru-i protector care, în treacăt fie zis, nu-i ședea rău.

— Ah! Nu mai e stareță? răspunsei într-o doară, neîndoindu-mă o clipă că schimbarea se datora în parte țopăielii din Marmolejo.

— Nu, domnule; azi este ultima dintre surori. Poftim!

„Asta-i bună!" îmi zisei luându-i-o înainte și intrând pe prima ușă ce-mi ieși în cale.

— Pâst, pâst!… Nu pe acolo, pe ușa cealaltă.

Intrai pe unde-mi arăta protectoarea mea și mă pomenii în capelă, fără să văd aproape nimic, așa de întuneric era. Îmi putui da totuși seama că era destul de încăpătoare și frumos decorată. Altarul și tot ce se afla lângă el se deslușea mai bine din pricina luminii ce cădea din ferestrele turlei; dar de acolo până în fund, unde mă aflam eu, umbrele sporeau necontenit. Rămăsei locului nehotărât până ce maica, aprinzând un chibrit, îmi arătă, sprijinite de peretele din fund, niște scăunele pentru rugăciune căptușite cu catifea roșie. Mă așezai pe cel mai apropiat, dar ea mă sili să trec în ultimul, desigur, pentru a nu împiedica pe cei care ar sosi pe urmă. Despărțindu-se de mine cu un „bună ziua", se apropie de o frânghie care atârna de tavan și începu să tragă cu putere. Răsună un clopot cu dangăt dulce și prelungit. Și după ce bătu astfel de liturghie, coborî o candelă, îi turnă untdelemn și apoi șterse cu o cârpă încrustăturile altarului. Se îndreptă apoi spre fundul capelei și dispăru printr-o ușiță lăturalnică aparținând de bună seamă sacristiei.

Capela-mi părea pustie. Cu toate astea, nu după multă vreme deslușii prin preajmă o șopăcăială, și tot ascuțindu-mi privirea, izbutii să zăresc silueta unui preot așezat pe un scaun lângă ușă, precum și pe a unui domn îngenuncheat dinaintea lui, care se spovedea. Preotul ținea mâna pe spatele pocăitului și își pleca urechea la gura lui. Dispus cum eram spre înduioșare, scena mă zgudui puternic. În suflet mi se deșteptară emoțiile adormite ale copilăriei, când mama mă ducea să mă spovedesc la părintele Antolín iertătorul. Mă simții plăcut tulburat și în cea mai nimerită predispoziție cu putință de a-mi plânge păcatele vieții și de a mă apropia pocăit de tribunalul ispășirii. Dar, lucru ciudat, în această căință nu intra păcatul de a iubi o călugăriță; dimpotrivă, tocmai iubirea aceasta mă apropia mai mult de Dumnezeu și alcătuia drumul cel mai neîndoielnic spre mântuire. Când îl văzui pe preot (care era

probabil duhovnicul maicilor) lăsându-se pe spate și ridicând mâna pentru a da binecuvântarea; când îl văzui pe domn sculându-se și scuturându-și genunchii de praf cu batista, mă cuprinse deodată dorința de-a mă arunca la picioarele celui dintâi ca să mă spovedesc și să-i vorbesc de prea-șăgalnica ființă care se afla în puterea lui, cerându-i smerit să mă ocrotească, adică să mă ierte de păcat. Dar timpul cât luptai cu nehotărârea fu de-ajuns ca preotul să pornească și, tușind de se cutremurau pereții, să se îndrepte spre altar, unde neagra-i siluetă se micșoră spre a se înălța din nou și a ieși pe ușița lăturalnică.

Biserica rămase într-adevăr pustie. Ochii-mi, obișnuiți cu întunericul, puteau acum cerceta toate colțurile. Era frumoasă și retrasă, împodobită cu gust; se cunoștea că n-o îngrijeau mâini bărbătești. Până la locul meu, era plină de bănci de lemn, așezate una în spatele alteia, ca fotoliile într-un teatru, lăsând, la fel, loc de trecere prin mijloc. Pe ușa opusă sacristiei pătrunseră patru călugărițe, îngenunchează dinaintea altarului și începură să se roage, cu glas tare, într-un chip ciudat, cum nu mai auzisem până atunci. Fiecare își spunea rugăciunea pe rând, în toate acestea repetându-se deseori *inimă străpunsă*, *dureri prea-sfâșietoare*, *răni prea-scumpe* și alte superlative ce răsunau trist și înfricoșător în tăcerea capelei. Sora portăreasă se ivi pentru a doua oară, și iar apucă de frânghie pentru a trage clopotul. Și aproape în aceeași clipă prinseră să se strecoare călugărițele, pe rând, ducându-se să stea în picioare dinaintea băncilor, în tăcere și ordine desăvârșită. În spatele călugărițelor, vreo treizeci la număr, sosiră elevele interne pe care le recunoscui după pelerina albă de pe umeri. Abia li se puteau deslușì chipurile. Parcă era un șir de fantome, care-mi aminti, oh, sacrilegiu! vedeniile evocate de Beltrán în opera *Roberto*. La fiecare zece sau douăsprezece interne venea altă călugăriță, care se așeza în capul băncii. Când se umplu capela, apăru preotul îmbrăcat în veștminte, și liturghia începu. Călugărițele și elevele se așezară. Nu mai e nevoie să spun că inima-mi zvâcnea în piept și îmi trudeam ochii să ghicesc care din vedenii era adorata mea Gloria. Cu cât mă osteneam mai mult, cu atât parcă mi se împăienjenea mai tare vederea. Mă uitam fix la una și, după cinci minute, din cine știe ce mișcare, înțelegeam că mă înșelasem; fixam apoi alta, cu înfrigurare, ca să mi se întâmple același lucru.

Slujba nu fu lungă. Lângă mine veniseră să ia loc trei sau patru

domni cu aspect clerical, desigur devoți ori protectori ai mânăstirii. Mișcările călugărițelor și ale elevelor, pentru a se scula, așeza sau îngenunchea se făceau ca la comandă, împinse parcă de același resort. La sculare și la îngenunchere se auzea în capelă un vâjâit straniu, ca de tunet depărtat. „Ce să fie?" îmi ziceam, până când înțelesei că era pricinuit de lipăitul palmelor pe pânza scrobită a pelerinelor. La terminarea slujbei, ieșiră în aceeași reculegere și tăcere ca și mai înainte. Domnii de lângă mine îmi ziseră „bună ziua" cu afecție de coreligionari și plecară și ei. Rămăsei iar singur și încurcat în capelă, când mă pomenii din nou cu maica străină, zicându-mi:

— Am înștiințat pe don Sabino, și mi-a spus că vă așteaptă în odaia sfinției-sale.

Văzând că nu mă urneam din loc, adăugă:

— Nu știți pe unde s-o luați? Atunci veniți cu mine.

Mă călăuzi prin niște galerii până la intrarea unei grădini. Și, arătându-mi cu mâna o căsuță în fund, îmi zise:

— Acolo. Bateți tare la ușă, pentru că servitoarea e surdă.

Până să-i mulțumesc, ia-o de unde nu-i.

Sora portăreasă știa să-și dea importanță, aidoma colegilor săi de la Camera Deputaților.

Împlinii întocmai porunca și ciocănii de două ori cu atâta tărie în ușă, încât s-ar fi deșteptat și Făt-Frumos adormit în palatul vrăjitoarei. Îmi deschise numaidecât o femeie sfrijită, iute ca un ardei și cu o garoafă înfiptă în păr, măcar că-i dădeai pe puțin cincizeci de ani. Văzându-mă, rămase cu gura căscată, iar zâmbetul ce-i încrețea buzele se stinse într-o clipă. Sigur că pe ușa aceea nu se primeau vizitele, intrau doar ștafetele mânăstirii și oamenii de serviciu. Și întrebarea obișnuită nu întârzie.

— Ce doriți dumneavoastră?

— E acasă don Sabino?

Trebui să mai repet o dată. Până să-mi răspundă servitoarea, auzii de sus un răcnet, zicând:

— Da, da, poftim sus.

Cum pășii pragul și-o luai pe o scăriță strâmtă cu trepte din plăci de faianță fixate în lemn, zării sus în capul ei chipul preotului care, grav dar prietenos, mă invită să mă urc. După câte îmi putui da seama, casa era micuță. Mi se păru un pavilion clădit de curând în grădină doar pentru duhovnic. Prin fund dădea în stradă.

Mă vârî într-o cămăruță modestă și îngrijită, mă invită să stau jos, și, înainte de orice întrebare, îmi ceru voie să se ducă să-și schimbe hainele, căci tocmai atunci picase de la biserică. Pătrunse în odaia de culcare, unde zăbovi câteva minute, în vreme ce eu, dincoace, mă dădeam de ceasul morții, buimăcit, îngrozit, bătându-mi capul cum să ies din încurcătura în care intrasem parcă legat la ochi. Pentru că, ce avea să zică bunul preot la nesăbuita pretenție ce mă adusese acolo? N-o să mă ia drept nebun? Mă trecură toate nădușelile.

În sfârșit apăru și preotul, în sutană și c-o tichie de catifea neagră pe cap, și înfigându-se dinaintea mea, îmi zise:

— S-auzim.

Era un bărbat voinic, pântecos, cu nas fleșcăit și niște ochi mici de porc, negri și bănuitori. N-avea accent andaluz; aflai pe urmă că era din Rioja.

— Păi… ce mă aduce pe mine aicea… Din capul locului trebuie să vă spun că nu sunt un vântură-lume… Familia mea e cunoscută în toată provincia Orense… Tata e farmacist în Bollo; a făcut avere… Nu cine știe cât, dar cum nu mă are decât pe mine, mi-ajunge ca să trăiesc după pofta inimii, fără să mă prăpădesc muncind. Mama se trage dintr-o familie foarte veche și cunoscută în Galicia, familia Lidonesilor… Poate să fi auzit și sfinția-voastră vorbindu-se de ea…

— Nu, domnule, răspunse sec, iscodindu-mă cu ochii din ce în ce mai întunecați și mai bănuitori.

De aci înțelesei că nu-l prea interesa proslăvirea spiței mele.

După ce că eram atât de zăpăcit, răspunsul, atitudinea inchizitorială și pornirile dușmănoase cu care mi se înfățișa îmi spulberară și ultimele fărâmituri de judecată care-mi mai rămăseseră. Începui să bat câmpii de era mai mare jalea. Nu știu ce-am spus, și nici nu-i ușor de știut: îngânai un șir de fraze încâlcite, schiloade, neînțelese, unde amestecam „convingerile mele hotărât catolice” cu „nebuniile scuzabile ale tinereții”, „înaltul criteriu și recunoscuta erudiție a lui don Sabino” cu „nevoia simțită de sufletul meu de a iubi o femeie sfântă și religios educată”. Când, în sfârșit, isprăvii acel talmeș-balmeș, mă oprii gâfâind, aprins, leoarcă de nădușeală, uitându-mă la preot. Mă dureau fălcile de zâmbetul care-mi încrețise chipul de când stăteam dinaintea lui. De bună-credință, socoteam că mă explicasem îndeajuns și nu mai rămăsese nimic de spus. Așa că înlemnii la răspunsul preotului:

— Ei, și ce mă privește pe mine asta?

— Vedeți că… sfinția-voastră cum sunteți preot… credeam că vă puteam povesti… Cine să-mi dea o povață mai bună ca sfinția-ta?…

— Ah! Vrei, să te spovedești? De ce nu spui așa? Doar să beau o cafea și mergem în capelă.

— Nu, părinte… adică, da. Ar fi o spovedanie și totuși nu e…

Începui iar să mă încurc de mai mare mila, până ce preotul mă chemă din nou la ordine. În fine, deși ca vai de lume, mă explicai și-i mărturisii că eram îndrăgostit de sora San Sulpicio și că voiam să-l rog să mă ajute împotriva familiei care o ținea pe nedrept închisă în mânăstire, spre a-mi deveni soție.

Nici n-apucai să sfârșesc bine ultimele cuvinte, că preotul mă străpunse cu o căutătură disprețuitoare și, întinzând mâna spre ușă, pocăni de vreo trei ori din degete și plescăi limba scoțând sunetul acela particular prin care se gonesc câinii de pe unde încurcă locul. Mă sculai uluit, roșu de rușine și mânie. Îmi venea să mă arunc asupra omului ăstuia josnic. Nu mă îndoiesc că poetul ar fi săvârșit asemenea ispravă, deși avea nouăzeci și nouă la sută șansa de-a fi strivit de preot, dar omul practic ce sălășluiește în mine mă făcu să văd pe dată gravele neajunsuri ale faptului, care ar fi expediat pe apa sâmbetei toate planurile mele, și mă hotărâi să-mi iau pălăria și să plec. Duhovnicul, fără să se sinchisească de privirea fulgerătoare pe care i-o aruncai, plescăi iar din limbă, și trosni și din degete, continuând să-mi arate ușa și să mă măsoare cu un dispreț suveran. Trecându-i pe dinainte, împinse bădărănia până la a zice:

— Afară, afară!

Și pe când scoboram seara, îl auzii mârâind de sus:

— Surioară, hai? Ai mirosit gologani, hai? Lasă că-i aranjăm noi, și-o aranjăm și pe surioara.

Ofensa îmi străpunse inima ca un junghi. Nu mă putui stăpâni să nu șoptesc: „Căpcăunule!” dar pe un ton delicat, așa că nu-i ajunse la urechi. Drept e că în acest prilej nu mă arătai model de energie și demnitate; pe de altă parte, trebuie iarăși să convenim că, dacă m-aș fi purtat altfel, praful și pulberea s-ar fi ales de socotelile mele.

Nu spusei nimic Matilditei de convorbire, deși mă aștepta cu mare nerăbdare să afle rezultatul. Îi spusei doar că-mi fusese imposibil să-l văd pe preot. Cum însă nu izbutii toată ziulica să-mi găsesc astâmpăr de necăjit ce eram, cred că tot a mirosit ceva. Cred că-și împărtăși bănuielile maiorului Villa, cu care în puține zile mă împrietenisem la toartă. Amândoi ne deprinsesem să ne ducem după prânz să bem

cafeaua la berăria „Britanica” și să petrecem acolo câteva ceasuri, privind forfoteala de-afară prin geamurile uriașe care ne despărțeau de strada Sierpes. Era un minunat camarad maiorul Villa, pașnic, vesel, nepărtinitor în gândire și extrem de politicos. Îi căzusem cu tronc, dar nu știu de ce, poate pentru că și eu sunt pașnic din fire și ascult totdeauna cuviincios ce mi se spune. Mă prezentă drept concetățean chelnerului care servea.

— Ah! Și dumneavoastră sunteți asturian? mă întrebă acesta, ștergând masa cu un șervet.

— Nu, sunt galeg.

— Atunci nu sunteți concetățeni, răspunse cu vădită răceală, retrăgându-se.

Pe Villa îl umflă râsul.

— Feciorul lui Pelayo te disprețuiește, frate.

În după-amiaza aceea, după ce ne așezarăm, deschizând vorba, îmi zise:

— Dragă Sanjurjo, te văd cam galeș. La masă nici nu ți-am auzit glasul. Nu cumva ești îndrăgostit?

După intonație și după surâsul cu care întovărăși întrebarea pricepui că știe ceva și mă înroșii.

— Asta-i acum! Ce te-nroșișii așa? Te-a zăpăcit vreo sevillancă? Nu-ți pierde firea… Așa pățesc toți cei care sosesc aici.

După ce tăgăduii totul de două sau trei ori, îi destăinuii, întâi pe departe, apoi, pe măsură ce mă încălzeam, tot mai lămurit „povestea” care mă aducea în Sevilla. Negreșit, o găsi nostimă și cu picățele. „O călugăriță! Asta-i bună, frate!” Dar abia îi povestisem pe scurt iubirea mea, și când începeam, cu o adevărată sete de mărturisiri, să-i depăn prea-interesantele, pentru mine, amănunte, mă pomenii că rămâne dus pe gânduri, cu privirea pierdută în gol, și că un zâmbet de beatitudine începe să-i lumineze puțin câte puțin chipul bărbătesc.

— Hei, hei… ce crezi că numai dumneata ai căpiat? făcu deodată îmbujorându-se nițel. Dacă pe dumneata te-a scos din minți o fată din Sevilla, pe mine m-a băgat în boală una din San Lúcar.

Mă miră emoția ce-l cuprinse pentru că nu mai era la vârsta când iubirea nu te lasă să dormi.

— O sanluquenă bălaie, aurie ca o jimblă și cu niște ochi negri, mari, de hoțoaică, de-ți vine să-i mănânci nu alta. Am zis ceva?

Și, fără alte preambuluri, îmi destăinui pe larg tainele-i de iubire, cu emoție sugrumată de adolescent. Frumoasa care-i furase inima era

o doamnă din lumea mare a Andaluziei, contesita del Padul, fată de nouăsprezece ani, moștenitoarea unei averi fabuloase. O iubea și se credea iubit; nu doar pentru că ea ar fi rostit jinduitul „da", cât pentru că-i dăduse atâtea dovezi tacite încât Villa nu se mai putea împotrivi să nu creadă în dragostea ei. Nu numai că-l prefera pe el în conversații, deși avea adoratori cu duzina, nu numai că cocheta cu el la teatru și la plimbare, dar că-i primea florile pe care i le trimitea destul de des, și de foarte multe ori și le punea în păr și la piept. Într-o zi, într-o excursie la țară, bând din paharul pe care tocmai îl lăsase contesa, îl răsuci spre a atinge cu buzele locul pe care-l atinsese buzele ei. Contesa, observându-l, îi trimise un zâmbet foarte elocvent. Cu alt prilej, după ce-i oferiseră brațul mai mulți tineri, îl luă pe al lui, zicând: „Brațul unui ostaș e mai sigur". Altădată, plimbându-se pe sub ferestrele ei, lăsase să-i cadă pe cap un trandafir. Deși nu-i declarase iubirea pe față, o dată îi spusese că e îndrăgostit, iar ea, îndepărtându-se râzând, exclamă:

— Nu-i nevoie să-mi spui de cine, că știu!

Deși semnele acestea și altele la fel pe care mi le povesti nu mi se părură tot așa de evidente ca și lui, nu-mi fu greu să cred în norocul lui și să-l felicit. La urma urmelor, nu era vorba de un cadet lipsit de experiență. Era maior, avea aproape patruzeci de ani, dacă nu-i împlinise chiar, bărbat în toată puterea cuvântului, obișnuit cu femeile și trăit în societate. Convorbirea-l îmbăta. Cu ochii pe jumătate închiși și înghițind cu voluptate fumul țigării, cu chipul iluminat într-una de același surâs de beatitudine, îngrămădea amănunte peste amănunte, toate atât de neînsemnate, încât sfârșii prin a nu-l mai urmări și a mă gândi la scumpa mea călugăriță. Uneori îmi lăsam privirea să rătăcească pe chipul bărbătesc și corect al maiorului, a cărui barbă tăiată scurt începea să încărunțească pe ici, pe colo; alteori mi-o întorceam spre stradă, unde se încrucișau necontenit trecătorii, schimbând cu noi ocheade repezi. Aproape de noi, la cealaltă fereastră, erau niște tineri care se strâmbau, ziceau „bau" și făceau felurite semne tuturor femeilor frumoase sau urâte care treceau pe stradă. Când nu se uitau la ei, le atrăgeau atenția cu lovituri ușoare în geam. Niciuna nu se socotea ofensată. Atât doamnele care se plimbau învârtindu-și pe umăr umbreluța de mătase și arătându-și piciorușele încălțate în pantofi de marochin, cât și lucrătoarele cu șalul alb pe spate și garoafa nelipsită din păr, ridicând ochii negri, expresivi și întâlnindu-se cu zâmbetele și

caraghioasele lor gesturi de admirație, zâmbeau și ele grațios. Unele, mai îndrăznețe, răspundeau cu altă strâmbătură mucalită care stârnea și mai rău pe tinerele haimanale, făcându-i să izbucnească în răsunătoare hohote de râs. Treceau atingând geamul. Scânteierea privirilor, candide și șirete în același timp, înveselea inima și mâna mintea spre suave și fericite năluciri. Nu-i ușor să fii pesimist în Sevilla. Năduful pricinuit de scena rușinoasă de dimineață mi se risipise fără să prind de veste, lăsând loc unei speranțe, pe cât de arzătoare pe atât de neîntemeiate și anume că, la urmă, totul avea să se termine cu bine. Mă molipsiseră gândurile voioase și biruitoare ale lui Villa. Pentru doi îndrăgostiți nu există piedici de neînvins. Cele întâlnite în drum mă îndemnau să lupt cu și mai multă plăcere și râvnă. La urmă, tovarășul meu, fie pentru că nu mai avea ce spune, fie pentru că-și amintise că nu se purta destul de politicos, prinse a vorbi iar de treburile mele, pe un ton necăutat și ușurel, ca cineva care dorește să-ți fie pe plac, dar fără să se îngrijească prea mult de ceea ce spune.

Eram însă atât de dornic să vorbesc de soră, că-i mulțumii din inimă. Tocmai când discutam mai aprins și maiorul se oferise să mă ocrotească din toate puterile, băgai de seamă că se schimbă la față, privind neliniștit în stradă, întorsei capul și zării o tânără elegantă, mlădioasă și bălaie, întovărășită de un domn. Uitându-se spre noi, tânăra salută afectuos cu mâna de mai multe ori, surâzând insinuantă. Când mă uit din nou la Villa, îl văd răspunzând la salut cu o profundă reverență și un zâmbet mieros, roșu până în vârful urechilor.

— Ea e, îmi zise cu vocea tremurătoare.

— Frumoasă, făcui eu pentru a-l măguli și pentru că așa și era.

— Divină! mi-o întoarse el dând ochii peste cap. Și dacă ai ști ce talent! Zilele trecute a avut una grozavă…

Și ține-te iar potop de mărunțișuri despre contesa lui. În realitate le ascultam cu prea puțin interes, dar mă prefăceam că le sorb, pentru că-mi mersese la inimă promisiunea făcută, deși nu vedeam lămurit în ce ar fi putut consta această ocrotire.

— Probabil c-o voi vedea astă-seară la domnișoarele de Anguita… Și, *à propos*, nu vrei să ți le prezint? N-are să-ți pară rău; sunt niște fete foarte originale. Are să-ți prindă bine să-ți faci relații; nu se știe la ce-ți pot servi.

Răspunsei afirmativ, numai că mă îndoii că puteam fi prezentat

fără o prealabilă înștiințare.

Pe Villa îl umflă râsul.

— Aici nu merge cu farafastâcuri din astea. Vii cu mine diseară și vei fi primit ca și când ai fi fost anunțat din ziua nașterii. Mâine, la ora ceaiului, le poți face o vizită și, desigur, nu se vor mira. Atât le-ar mai lipsi, să fie și mofturoase!

După-masă ne întoarserăm să luăm cafeaua la „Britanica". De aici, pe la nouă, ne duserăm la domnișoarele de Anguita. Aveau casa în piața Ducelui, așa că nu zăbovirăm mult până să ajungem. Prin grilajul porții deslușirăm oarecare larmă. Veni să ne deschidă o slujnicuță nostimă, cu ochi negri și părul încârlionțat, dar până să tragă zăvorul răsări ca din pământ o domnișoară subțirică, palidă, cu părul blond-cenușiu și ochii albaștri.

— Domnului Villa îi deschid eu, pentru că e un domn foarte fin, care giugiulește portăresele… Haide, mângâie-mă și pe mine pe obraz, ca pe Carmen.

Slujnicuța cu ochii negri fugi rușinată. Maiorul se supără sau se prefăcu îmbufnat.

— Ascultă, seña Josefa, vorbește frumos și nu minți, că eu nu-s din cei care ciupesc servitoarele. Ce-o să-și închipuie domnul despre mine?

— Ce meriți, pramatie. O dată te-am prins bătând-o peste obraz, altă dată trăgând-o de bărbie; și eu nu vreau scandal la mine în casă. Ai înțeles? Dumneata nu ierți pe niciuna, „de la prințesa trufașă până la pescărița din barca slinoasă". Eu însă sunt aici ca să am grijă de morală.

— Fugit-a morala din Grecia,
Cadrilul nu se mai joacă.

Începu să cânte maiorul, repetând niște versuri dintr-o operetă bufă foarte populară. În același timp o trăgea de nas pe Josefa, care fugi furioasă.

— Lasă-mă-n pace, obraznicule, slutule, fandositule! A mințit cine-a zis că ești din Cádix. Ai merita să fii galeg… (*Eu mă înroșii*). Dar am eu ac de cojocul dumitale. Cum o veni Isabel, te și dau de gol.

— Să nu te împingă păcatele, frumoaso, că te fac de minciună. Sanjurjo (*îndreptându-se spre mine*), știi de ce pățesc așa?… Pentru că domnișoara e amorezată de mine.

— Eu, de dumneata, nesăratule? Cu picioarele astea strâmbe și umbletul de vătaf? Mai pune-ți pofta-n cui, galeg sadea ce ești!

„Dă-i cu galegii!" îmi zisei pentru mine, din ce în ce mai neliniștit.

— Hai, Pepita, nu te mai roși; fiecare cu slăbiciunea lui. Dacă nu ești îndrăgostită de mine, atunci de ce aștepți la fereastră până la miezul nopții să mă vezi când mă duc la culcare?

— Eu?… Nu zău! ai gărgăuni la cap. Domnul ăsta a băut ceva astăzi, nu-i așa? (*Adresându-mi-se mie.*)

Eu râsei mânzește, pentru că nu știam ce să răspund. Ea, fără să mai aștepte răspuns, se îndepărtă grăind:

— Uf! Cum duhnești a vin!

— Vino-ncoa!

— Ca să-mi mai spui baliverne? întrebă de departe.

— Nu, ca să-ți prezint pe domnul.

Pepita se apropie din nou, iar maiorul, plecându-se adânc și afectând o solemnitate comică, zise:

— Am cinstea să-ți prezint pe prietenul meu don Ceferino Sanjurjo, tânăr cu remarcabile înzestrări, îndrăgostit, galant și prea-cunoscut poet.

Pepita îmi întinse mâna-i osoasă, zicând:

— Dacă semeni cu prietenul dumitale, de la mine să nu te aștepți la niciun pic de simpatie… Dar nu; se vede, arăți mult mai bine.

— Sigur, e și mai galeg ca mine, rosti Villa pufnindu-l râsul.

— Are dreptate, domnișoară, grăii hotărât; sunt din Orense.

— N-are a face, replică ea cu amabilitate. El merită să fie galeg și dumneata andaluz.

În sfârșit, trecurăm în *patio*, care în ziua aceea se transformase pentru prima dată în salon de primire. În Sevilla, o dată cu această schimbare, vine vara. Se acoperă cu o pânză de cort, se dau mobilele jos și începe adevărata viață andaluză. *Patio*-ul domnișoarelor de Anguita nu era prea mare și nici confortabil, dar avea, ca toate celelalte, farmecul plantelor și al florilor. De crengile lămâilor atârnau colivii cu păsări. Pe jos era pardosit cu plăci de faianță roșii și galbene. Sub arcadă se aflau pianul și câteva foteluri de damasc albastru destul de învechit. Afară, pe lângă glastre, ici și colo, erau doar scaune de paie și mai multe balansoare. Așezate comod în ele, câteva doamne în rochii deschise și ușoare pălăvrăgeau și râdeau cu hohote. Se deslușea o larmă insuportabilă, care nu conteni deloc la intrarea noastră. Nu pricinuirăm nicio emoție. Pepita se apropie de o

tânără blondă, semănând cu ea, care vorbea însuflețită cu altele, și o chemă de mai multe ori până să-i răspundă.

— Ramoncita… Ramoncita…

În sfârșit, întoarse capul și mă privi distrată.

— Îți prezint pe domnul Sanjurjo, un prieten de-al lui Villa.

Ramoncita îmi întinse mâna, tot osoasă, ca de ceară, și mă întrebă în grabă cum mă simt. Pe urmă, fără să mai aștepte măcar răspunsul, se întoarse spre prietenele ei, care mă priveau cu ceva mai mult interes, reluând și mai animată convorbirea întreruptă. Cele două surori semănau destul de bine; aceiași ochi de un albastru spălăcit, câtuși de puțin frumoși, aceeași culoare a feței și același păr blond-cenușiu. Ramoncita, cu toate astea, părea mai trecută și arăta treizeci de ani bătuți pe muche, pe câtă vreme Pepita nu număra mai mult de douăzeci.

— Vino-ncoa, îmi zise aceasta. Să-ți prezint pe cealaltă surioară… Joaquinita!… Joaquinita!… începu să cheme.

— Ce e? răspunse altă tânără, ieșind de sub o boltă.

— Domnul Sanjurjo, un prieten de-al lui Villa…

— Ah! Foarte încântată…

Mi se păru mai curtenitoare și mai frumușică decât celelalte două. Era tot blondă și cu ochi albaștri, nițel mai împlinită la trup și cu o față blajină și simpatică. Intrând în vorbă cu mine, se informă cu luare-aminte de data sosirii, dacă-mi plăcea Sevilla etc. Pepita părăsindu-ne, Joaquinita mă invită să stau lângă ea într-un balansoar, aproape de un portocal pitic crescut într-un vas de lemn vopsit în verde.

Patio-ul nu era prea luminat. Lumina a două lămpi ce ardeau pe o masă sub arcadă și lumânările pianului n-ajungeau să lumineze pe de-a-ntregul partea din mijloc, unde umbrele se îndeseau din pricina frunzișului arbuștilor.

— Așază-te bine, Sanjurjo, mă îndemnă, spunându-mi pe nume.

Eu, neînțelegând de ce stăteam rău, făcui o mișcare și rămăsei în aceeași poziție.

— Și spui că-ți place Sevilla!… Ce minune! Cei din Nord, când vin aici, rămân dezamăgiți… Drept e că străzile nu sunt frumoase și largi ca la Madrid și Barcelona și nici nu sunt îngrijite. Casele sunt scunde și sărăcăcioase pe dinafară… Dar așază-te cum trebuie, Sanjurjo.

Mai făcui o mișcare, mai pronunțată, și zâmbind afectat, exclamai:

— O! Totul îmi place, totul mă încântă! E așa de arab! Parcă vezi

trecând pe poartă domnițele din vremea regilor arabi ai Sevillei înfășurate în burnuzurile lor albe. Dumneavoastră sunteți fiicele lor și nu le faceți de rușine.

— Cum se cunoaște că ești poet… Dar așază-te, omule, ca lumea; lasă-te pe spate.

„Am pățit-o!" gândii și pusei numaidecât în practică ceea ce-mi poruncea, legănându-mă fără nicio sfială.

— O să vezi dumneata, Sevilla e tare amăgitoare. Cum ai să-i prinzi gustul, nu te mai urnește nimeni de aici.

— I l-am și prins. Bărbații sunt amabili și deschiși; femeile atât de frumoase… Dumneata ai ceva încântător, și englezesc și sevillan…

Și, cum se întâmplă când cineva e bine primit într-o casă străină și răsfățat de o femeie nu lipsită de farmec, o acoperii de flori, proslăvindu-i însușirile pe toate tonurile și în toate felurile cu putință. Ea se arăta încântată și-mi plătea cu aceeași monedă. Sau cu una apropiată. Îmi mărturisi că de la început îi fusesem foarte simpatic, că numaidecât se vedea omul bine-crescut și că-mi admira inima de aur; că ochii mei erau foarte dulci, deși cam strengari… în sfârșit, nu mai urmez că mi-e rușine. A fost prima și ultima dată când am vorbit cu o femeie care să mă tămâie. Amândoi, prin urmare, eram foarte mulțumiți unul de altul. O clipă uitai de călugărița mea de neuitat și era cât pe-aci să săvârșesc o grosolană infidelitate, declarând dragoste Joaquinitei, când sosi să mă împiedice și să ne trezească pe amândoi din visare prietenul Villa.

— Ei! Ați și făcut menaj aparte? rosti pe un ton brutal, care nu-mi plăcu, înfigându-se înaintea noastră.

— Dumitale ce-ți pasă? întrebă Joaquinita înțepată și arțăgoasă, așa cum nu mi-aș fi închipuit-o.

— Nimic, fetițo, nimic, să vă fie de bine; dar nu se face să amețești băiatul de cum a intrat pe ușă… Nu vezi? L-ai și data gata… Ia te uită cum îi ard obrajii…

— Mucalitule! Se cunoaște că n-a sosit Isabel ca să-ți ia piuitul.

Împunsătura era pesemne otrăvită, pentru că îl văzui pe Villa schimbând fețe-fețe. După felul cum șuierase cuvintele, se vedea că Joaquinita fierbea de necaz.

— Na, na, s-a înfuriat viespea. Fug, să nu mă înțepe mai rău.

După ce se îndepărtă, începurăm a vorbi de el. Joaquinita, stăpânindu-se sincer sau în mod prefăcut, îi înălță în slavă inima și caracterul.

— Veșnic ne certăm, după cum vezi. Cred totuși că n-avem prieten mai bun ca el. Nu-i nimeni mai îndatoritor și mai afectuos la nevoie. Când cu boala soră-mi Ramoncita, acum șase luni, de ziceam că nu mai scapă, nici nu mai pleca de la noi: vorbea cu doctorul, se ducea după doctorii, o veghea la căpătâi… În sfârșit, frate să fi fost și nu s-ar fi purtat mai bine. Dacă nu i-ar sfârâi așa de ușor călcâiele după te miri cine…

— Mi se pare că acum e îndrăgostit, spusei.

— Asta-i buba! Bietul Villa!

— Ce, logodnica nu ține la el?

— Logodnică? Dumnezeu cu mila. S-a îndrăgostit săracul de o femeie căreia nu-i place altceva decât să-i vadă pe bărbați la picioarele ei. Apoi, între noi fie vorba și fără să zicem ceva de rău împotriva lui Villa, care e un om admirabil, crezi dumneata că pentru contesa del Padul un maior din infanterie e o partidă?

Pentru a nu bârfi un prieten absent, ridicai din umeri. O dată pornită, Joaquinita nu se lăsă până nu-mi povesti de-a fir-a-păr toate peripețiile pasiunii maiorului. Deși învăluită în cuvinte măgulitoare pentru el, nu-mi fu greu să ghicesc, în povestire, o fărâmă de necaz, iar în compătimirea nenorocului anume bucurie.

Ne întrerupse vocea unei domnișoare micuțe, cârne, durdulii, care, așezată dinaintea pianului cânta rondoul final din *Lucia.* Nu era altceva de făcut decât s-o ascultăm. De observat era că o acompania un preot în haine civile, cu guler înalt, care, din vreme în vreme întorcea capul înapoi și îi trimitea priviri galeșe, leșinate, pentru a o îndemna să pună sentiment și expresie în note, sau poate spre a-i dovedi că el, în ciuda faptului că era preot, nu rămânea nesimțitor la muzica aceea duioasă și mișcătoare. Să tot fi avut preotul treizeci și patru până la treizeci și șase de ani, tuciuriu la față, cu ochii mari și negri și mâinile păroase. Întrebai pe Joaquinita cine era și aflai că se numea don Alejandro și că slujea la catedrală. După ce încetă domnișoara, aplaudată călduros, din mijlocul *patio*-ului se auziră voci strigând:

— Să cânte don Alejandro!

Preotul se scuză, spunând că nu-l ajuta gâtlejul. Dar, silit de public, cântă la urmă cu glas răgușit de tenor *Spirto gentile*, târșâind notele și schimonosindu-l până-l preschimbă într-o fonfăită cântare bisericească. Desigur, pe noi ne usturară palmele aplaudând. În vremea aceasta sosiră câțiva mânzoci care se amestecară printre

doamne, așezându-se cum se nimeriră, întorcându-și unul altuia spatele, dacă așa le venea mai la-ndemână, pentru a vorbi în voie cu vecina. Judecând după răsunătoarele hohote de râs care se auzeau la fiece clipă și glumele schimbate în gura mare, veselia era în toi. Printre cei mai gălăgioși și veseli era prietenul Villa. Ca obișnuit al casei își îngăduia unele libertăți: să ciupească fetele, ori să le pună să-i facă vânt cu evantaiul. Uneori dispărea din *patio*, strecurându-se prin încăperile interioare; dar Pepita, care se ținea scai de el, nu întârzia să-l aducă de urechi:

— Priviți-l; cum îl pierd din ochi, o și zbughește la bucătărie.

— Nu vă potriviți la ce spune. Doamna aceasta și-a băgat în cap să nu mă lase să-mi împlinesc unele nevoi urgente… Nu răspund de urmări.

Ramoncita își avea grupul ei de doamne în jurul a treizeci de ani și nu îngăduia nici unui mânzoc să vină să le întrerupă. Conversația le era veșnic însuflețită, și, desigur, foarte importantă, judecând după seriozitatea pe care o păstrau.

Nu lipsea nici domnul cu menirea de măscărici, care face glume pe socoteala tuturor și apoi îl ia pe „nu știu, n-am văzut” în brațe. Era un bărbat de cincizeci de ani, mai mult sau mai puțin, de statură mijlocie, sfrijit la față, cu ochi de răcănel și mustață cănită, pomădată la vârf. Se numea don Acisclo. Un mare umorist. În această privință se bucura de-o asemenea reputație, că nu putea deschide gura fără ca vecinii să nu surâdă și să nu încerce să ghicească un dedesubt viclean în vorbele lui, oricât ar fi fost de limpezi și de nemeșteșugite. Dacă zicea, de pildă: „Elenita, de ce nu cânți și dumneata?”, cea întrebată îl privea cu spaima întipărită pe chip, iar ceilalți prindeau să schițeze un zâmbet ce voia să însemne: „Cu ce-o mai pocni-o acu?” Dacă-și exprima părerea de rău pentru nenorocirea cuiva, deși o făcea cu sinceritate, se găsea numaidecât cineva care să exclame râzând și, punându-i mâna pe umăr: „Don Acisclo, dumneata nu cruți pe nimeni!” Și don Acisclo, măgulit în talentu-i umoristic, chiar dacă n-avusese intenția să zeflemisească pe cineva în clipa aceea, să te ții glume! Temelia umorului său era forma aceea a gândirii numită de retorici ironie, și care constă în a exprima tocmai contrariul a ceea ce simți. În același timp știa să mlădieze cu anume solemnitate cuvintele și să nu lase să i se miște nicio trăsătură a feței, pentru ca fraza să obțină succesul dorit. Îi plăcea să-și bată joc de toată lumea, dar mai ales de mânzocii îndrăgostiți. De aceea ei, în fond, îl urau cordial,

deși în aparență îi bătea în strună. Totuși, din instinct sau datorită bunului-simț, se ferea să se lege de cine i-ar fi putut întoarce zeflemeaua; aproape totdeauna își căuta victima în vreun biet băiat care-l răbda fără să crâcnească.

— Acum, să ne cânte niște *granadinas*, zise un mânzoc.

— Da, da; și pe urmă să joace un *panaderos* adăugă don Acisclo.

— De ce nu? răspunse don Alejandro uitându-se pieziș la el, dar să acompanieze și să chiuie don Acisclo.

Se aduse o ghitară, și preotul începu să cânte gros și gâtuit o chiuitură, care, dacă nu mă înșel, suna așa:

Ești ca aluna
mititică și-mplinită
mititică și-ndesată
cum te vrea ibovnicul.

Don Alejandro era alpujaren și, ca să fim drepți, cântă chiuitura și altele la fel mult mai bine decât *Spirto gentile.* Să amintim iarăși că următoarele fură din ce în ce mai expresive, ca să nu zicem pipărate, și că, de la una la alta, preotul de la catedrală arunca pe sub sprâncenele-i negre și stufoase priviri ispititoare tinerei durdulii care cântase rondoul din *Lucia.* Am aflat pe urmă că era profesorul ei de muzică.

De astă dată aplaudarăm mai sincer.

— Bravo, părințele! strigă don Acisclo.

Vreo câțiva gură-cască se opriseră la poarta dinspre stradă și prin grilaj se uitau la noi fără nicio curiozitate, atenți doar la muzică. De cum încetă, își văzură și ei de drum.

— Hei, ajunge atâta șopăcăială! rosti Pepita, apropiindu-se de soră-sa și de mine, care rămăsesem pe scaune. Nu v-ați dezlipit unul de altul de o jumătate de ceas, și regulamentul casei nu îngăduie decât cincisprezece minute.

Ridicai ochii spre ea, surprins.

— Da, domnule, cincisprezece minute. Nimeni nu poate să stea lângă o fată mai mult de atâta, și eu sunt însărcinată să aduc la îndeplinire regulamentul… Uf! Dacă n-aș fi eu cu ochii în patru, și-ar face toți de cap. Cu dumneavoastră am lăsat-o mai moale pentru că e soră-mea la mijloc, și pentru că merită și pentru că și dumneata ești cu lipici… Și pentru că așa am avut eu poftă, na!… Nu-i așa că-ți vine

s-o mănânci? adăugă luând-o pe soră-sa de bărbie. N-ar fi mai mare păcatul ca bobocelul ăsta de trandafir să rămână fată bătrână?

— Ce tontuță! exclamă Joaquinita, părând că se înroșește.

— Zău, spune-mi sincer, cum ți se pare *la soirée de Cachupin*? mă întrebă schimbând cu afectată volubilitate discuția.

— Care *soirée*?

— Asta unde te găsești. Ai mai fost la vreuna așa de anostă?

— Oh! mă grăbii să protestez. Nicidecum anostă. O societate foarte plăcută și distinsă.

— Doar prea puțin luminată, nu? grăi zâmbind șireată.

— E mai bine așa. O lumină mai scăzută într-un *patio* merge de minune, îi dă un aer misterios și poetic.

— Pe-al nostru n-am vrut să-l facem noi mai poetic, dar ne-am gândit să cheltuim mai puțin, îmi răspunse fără sfială, căutându-mi în ochi cu atâta ironie, că începea să mă neliniștească. Înainte aprindeam patru lămpi, dar cheltuiam o avere și noi eram mai sărăcuțe decât păianjenii. Ne-am dat și noi de partea obscurantismului… Trebuie să fiu cu ochii în patru, cu toți ipochimenii ăștia care vin pe la noi… Umblu de colo până colo, cum vezi și dumneata. Parcă aș dădăci copii de școală… Ai fost la bufet?

— Nu, răspunsei.

O umflă râsul.

— Uite-l colo, în colț.

— Ce nebună ești, Pepita! exclamă Joaquinita, hohotind și ea.

În colțul pe care mi-l arăta cu mâna se afla o măsuță cu o sticlă de apă și câteva pahare.

— În vremurile bune erau și pișcoturi. Era epoca de aur a casei de Anguita. Acum, domnul meu, suntem în plină decadență. Nici casa de Austria nu stă mai rău. Afară cu pișcoturile, că îngreunează bugetul. Și-apoi, ce crezi dumneata? mulți le mâncau goale, din lăcomie. Ruină în toată regula. Vezi colo, pe cocoșelul acela de-i toacă gura ca o meliță și-și caută creierii cu degetele prin nas? Dumnealui a hăpăit într-o seară treisprezece și n-a avut nimic. Desigur, l-am dat imediat afară, a doua zi însă a venit să-și ceară iertare, făgăduind să nu mai facă. I-am deschis iar ușa, dar ne-am păzit prăjiturile… În sfârșit, când te vei întoarce la Madrid, vei putea spune că ai fost la o serată de prost gust, dar cu adevărat de prost gust. Nu mai lipsește decât să-l vezi și pe amfitrion. Un bob zăbavă și-o să vie îndată și dumnealui… Ia uitați-vă porumbeii! adăugă îndreptându-și privirile

spre cealaltă parte a *patio*-ului, unde gungureau, lângă pian, preotul cu școlărița. Uite-l pe don Alejandro cum i se scurg ochii după Elena. E mai dulce ca mierea. Toate ca toate, dar preoții mă scot din sărite când fac pe cocoșii. Mă duc să-i scutur nițel.

Și porni ca o săgeată.

— Pleacă și dumneata, îmi spuse Joaquinita învăluindu-mă într-o privire plină de simpatie. Pleacă să n-aibă ce zice. După ce vom sta despărțiți câtăva vreme, ne vom întâlni iar, ca să gustăm alt sfert de ceas de siguranță. La revedere!

Mă îndepărtai de ea și pornii să dau ocol *patio*-ului, observând mosafirii. Îmi atrase atenția o codană destul de frumoasă care, în vreme ce vorbea cu don Acisclo, arunca uitături drăgăstoase printre frunzele unei ortenzii gaditanului aceluia limbut, care îi răspundea pe aceeași cale, neîncetând a se scobi cu degetul în nas. Pereții erau acoperiți cu tablouri în ulei. Mă apropiai să le cercetez și, cu toate că sunt departe de a mă pricepe la pictură, mi se părură niște mâzgăliturі groaznice. Pe o ușă îl zării ieșind pe Villa și mă apropiai de el.

— În fine, ai putut ajunge la bucătărie? îl întrebai râzând.

— În sfârșit, dar e o asemenea înghesuială pe săliță, mă înțelegi, nu? Am profitat de momentul când Pepita vorbea cu dumneata.

— M-am întins la taifas cu Joaquinita. E o fată foarte amabilă.

— Crezi?… răspunse cercetându-mă cu o privire mucalită.

— De… Așa mi s-a părut, răspunsei cam încurcat.

— Bine, bine; fie și așa.

Cum ne găseam într-un colț și nu ne vedea nimeni, căutai să mă informez mai aproape de viața acestei familii. Villa mă lămuri pe deplin. Domnișoarele de Anguita erau fetele unui medic bătrân care, pe vremuri, avusese o clientelă numeroasă la Sevilla. Fie din pricina vârstei înaintate, fie pentru că sosiseră medici tineri mai pricepuți, fie din pricina zvăpăielii fetelor, cert e că, încet-încet, pierdu aproape toată clientela; nu-i mai rămăseseră decât foarte puține familii. Nevastă-sa murise demult. Fetele, crescute fără mamă, dăduseră mereu de vorbit prin țicnelile lor. Câtă vreme câștigul lui papa mergea crescând, în casă se cheltuia din plin, se trăia în belșug și în lux. Ba țineau și trăsură la scară. Nu se gândea nimeni la ziua de mâine. Domnul de Anguita, un bătrân maniac, care se bucurase de o reputație excelentă, deși în realitate nu se prăpădise cu firea pentru bolnavi, lăsa fetelor grija și conducerea gospodăriei, care nu putea fi

mai dezastruoasă. Pasiunea bătrânului era arta, iar mândria lui să se priceapă la pictură. Să-i fi spus că fusese uimitor în cutare sau cutare rețetă prescrisă de el puțin îi păsa. În schimb, dacă te duceai să-l consulți asupra meritelor unui tablou, sau era numit în comisia de examinare de la școala de Belle Arte, nu mai putea de bucurie. Nu-l supăra decadența sa profesională decât pentru neplăcerea momentană, când fetele veneau să-i ceară bani și el n-avea de unde să le dea. De suportau sau se făceau că suportă cu voie bună sărăcia, dar în loc să nu mai frecventeze societatea, lucru care costa bani, preferau să se arate în toate părțile și să-și bată joc de propria lor mizerie, ducându-se pretutindeni unde nu se cerea cheltuială, făcând zilnic un număr considerabil de vizite și dând sindrofii ca cea din ziua aceea. Villa bănuia că în zeflemelile acestea era și nițică prefăcătorie și că era un procedeu ingenios pentru a ieși cu față curată. De altfel nu se petrecea rău la ele. Îngăduiau orice glumă fără să se supere și erau miloase și îndatoritoare. Nu ascundeau faptul că se dădeau în vânt după bărbații buni de însurat, și singure râdeau cu mult haz de mania lor. Până să nu le acopere ridicolul, ieșeau ele în întâmpinarea acestuia. Ramoncita renunțase cea dintâi. Rareori se gândea la putința de a pune mâna pe vreun bărbat. Legase o prietenie intimă, foarte intimă, cu două doamne care se aflau și ele acolo, aproape de aceeași vârstă cu ea, și nu se întâmpla nimic, nu numai în Sevilla, dar în întreg regatul Andaluziei pe care să nu-l fi știut ele. Citise prin cărțile de medicină ale lui tată-său și cunoștea tot atât de temeinic organismul uman ca și un medic, mai ales anume funcțiuni. Fără pic de sfială și în termeni tehnici, vorbea de cele mai deocheate capitole ale medicinii. Sora ei Joaquinita umbla nebună după măritiș. Pe ultima, Pepita, o bătea vântul din toate părțile. Totuși, Villa credea că era cea mai bună dintre toate, măcar că în nebunia ei intra și o fărâmă de farsă sau, ceea ce e totuna, mai mult făcea pe nebuna decât era.

— Să nu crezi că adineauri am tachinat-o fără niciun temei… Fata ține cu orice chip să fac dragoste cu ea.

— E adevărat că așteaptă noaptea să te vadă când te întorci acasă?

— Negreșit! Și are haz, pentru că uneori mă învârtesc de câteva ori pe dinaintea casei Isabelei, care e la doi pași, în strada Traian.

— Biata fată! Atunci trebuie s-o doară glumele dumitale.

— Ți-ai găsit. Când ai s-o cunoști mai bine, ai să vezi cât e de flușturatică.

Tocmai în clipa aceea se apropie de noi Pepita, zicând:

— Mă prind că vorbiți de mine!

— Ai ghicit! răspunse maiorul râzând. Îmi informam prietenul de secretele casei, dezvăluind firea și șiretlicurile fiecăreia dintre dumneavoastră. Acum era rândul dumitale.

— Parcă văd că-i spuneai o gugumănie.

— Foarte mulțumesc; chiar acum îi spuneam că regret din suflet că nu-ți pot răspunde la iubire. Dacă ai fi sosit mai înainte…

— Ai mai văzut dumneata vreodată (*adresându-mi-se mie*) nătăfleț mai mare ca dumnealui? Și să nu crezi că glumește. Crede tot ce spune. Barem dacă ar fi frumos. Dar dumnealui nici nu mai știe câți ani are. Uită-te ce labe… Ce picioare! Cu două noduri cât toate zilele.

— Dă-i înainte. Ocărăște cât poftești. Cu cât o să mă faci mai urât, cu atât înseamnă că ai gust mai prost.

Apariția, pe una din ușile ce comunicau cu odăile dinăuntru, a unui domn bătrân, ne întrerupse.

— Iată-l și pe amfitrion, îmi zise Pepita. Să te prezint… Papa (*adresându-se bătrânului*), îți prezint un nou prieten, domnul Sanjurjo, băiat drăguț, foarte simpatic și apoi mare poet. Nu? Și mai ce?

— Foarte încântat, foarte încântat, rosti bătrânul înclinându-se.

Rar am văzut în viața mea o persoană mai caraghioasă ca domnul de Anguita. Era înalt, numai piele și oase, ras, doar cu două scurte favorite albe, cu ochii mari, stinși, ca de sticlă, măsliniu la față și cu dinți lungi îngălbeniți. Purta pe cap o tichie de catifea albastră, brodată, probabil de fetele lui, halat de culoarea scorțișoarei, și peste halat, până pe la genunchi, un pardesiu de vară.

— Așadar poet… poet, șopti cu voce domoală și accent obosit. Și mie-mi place mult poezia. Pe vremuri am scris și eu versuri.

— Foarte frumoase, de bună seamă, îl întrerupse Pepita. Așa cum îl vezi, papa a fost cocoșul Sevillei. Înnebunise femeile cu jiletcile și vorbulițele lui dulci.

— Ștrengărițo! murmură bătrânul, mângâind-o cu vădită înduioșare. Poezia e un lucru superior, superior… Da ca pictura!… Ca pictura nu-i nimic pe lume.

— Am aflat că sunteți amator și încă foarte priceput, îi zisei.

— Numai amator, răspunse zâmbind încântat. Nu pot tăgădui că, tot privind și observând, am ajuns să mă descurc nițel; dar asta nu-i cine știe ce scofală.

Villa, pentru a-i face plăcere, îl rugă să ne arate colecția de

tablouri, și el primi numaidecât. Cea mai mare parte erau atârnate sub arcada din *patio.* Pepita aprinse o lumânare, apropiind-o pe rând de fiecare tablou, ca să-l vedem mai bine; în vreme ce domnul de Anguita, care ținea necontenit mâinile la spate, își dezlipea din când în când dreapta spre a ne arăta frumusețile execuției, care se aflau din belșug aproape în toate. Când era o marină, apa era așa de străvezie, „că-ți venea să bagi mâna-n ea”; dacă era vorba de o priveliște de munte, „îți venea să te zbengui pe pajiște, aproape se simțea mirosul fânului”; chipurile „stăteau să vorbească, nu mai lipsea decât să se miște”. În sfârșit, domnul de Anguita socotea că numeroasa-i colecție se putea lua la întrecere cu cele mai bune din Madrid. Pepita aplauda și ea călduros, cu obișnuita-i exagerare, la fiecare operă cercetată. Numele artiștilor erau cu desăvârșire necunoscute. Cei mai mulți pictori tineri, după părerea stăpânului casei, aveau să-i întreacă în curând pe Fortuny și Rosales. După ce isprăvirăm, Villa și Pepita se amestecară printre musafiri și observai că maiorul nu mai înceta cu glumele și hazul făcându-i pe toți să râdă cu ghidușiile lui, afară de don Acisclo, care nu vedea cu ochi buni că se râde de alte glume decât ale lui. Bătrânul medic mă atrase într-un colț, și acolo, în picioare, mereu cu mâinile la spate, își continuă discursul despre pictură. Mărturisea că galeria lui nu era dintre cele mai bogate, și mai ales nu număra iscălituri recunoscute; dar era încredințat, în schimb, că posedă opere remarcabile, vrednice să-și imortalizeze autorii. Oricât ar fi fost ei de puțin pretențioși în fixarea prețurilor tablourilor, asemenea colecție nu se putea înjgheba decât cu multă cheltuială de timp și de bani.

— Cât socotești dumneata că am cheltuit pe tablouri? mă întrebă privindu-mă stăruitor în ochi.

— Zău… nu mă pricep în materie.

— Spune o cifră aproximativă…

— Nu pot…

— Am scos din buzunar mai bine de cinci mii de reali, grăi solemn, luând o mână de la spate și punându-mi-o pe umăr.

— Sunt scumpe… adică, ieftine… Pentru că sunt superbe.

— Admirabile!

Puțin după aceasta, domnul de Anguita îmi mărturisi că-i era frig, ceea ce mă surprinse aproape tot atât cât prețul colecției. Nu se prăpădea după viața din *patio.* Nici în luna lui august nu intra în el fără pardesiu. Fetele se încăpățânau s-o ia înaintea anotimpului,

fiindcă nu era cald, nu-i așa? Eu, deși mă trecuseră toate nădușelile, îi cântai în strună, afirmând că mi se părea mai degrabă răcoare. Astfel îl întării în dorința ce și-o exprimase de-a se retrage fără întârziere. Punându-și hotărârea în aplicare, nu uită să mă asigure că era oricând la ordinele mele, după cum ușa casei lui mi s-ar fi deschis oricând aș fi dorit. Dar asta nu constituia cine știe ce favoare pentru că, după Villa, nu exista câine sau cotoi în Sevilla care să nu fi intrat aici ca la el acasă.

Elena, eleva preotului, pleca în clipa aceea, deși nu bătuse încă zece. Unchiu-său, un domn bătrân, bondoc și grăsuliu ca și ea, cu buzele groase și râzând veșnic, care umbla singuratic prin colțuri, nu îngăduia să întârzie mai mult.

Fata, o drăcoaică și jumătate, luându-și rămas bun și țocăindu-se zgomotos cu prietenele, încerca să-l ridiculizeze: „Ce vrei, draga mea; unchiul s-a hotărât să se ia la întrecere cu găinile. Trebuie să-i citesc viața sfântului zilei. Nu poate adormi până nu se documentează asupra muceniciei sfintei Irina sau a sfântului Laurențiu. La revedere, la revedere; rugați-vă Fecioarei să-l tămăduiască la cap!" Acesta, oțărât, și stins zâmbetul care-i lumina într-una chipul, își lua rămas bun și el, negăsind cuvinte spre a-și scuza mania. Făcea pe grăbitul ca să scape de râsetele musafirilor. În pragul ușii se întâlniră cu o tânără cu o pălăriuță roșie pe cap, însoțită de un servitor în livrea. Elena și cu ea se salutară cu însuflețire, sărutându-se de câteva ori. Auzii hohotele noii-sosite, pricinuite fără îndoială de înțepăturile prietenei la adresa unchiului. Preotul nu mai zăbovi nici el. Tânăra care intra era contesa del Padul, adorata prietenului Villa. Și, în adevăr, avea un gust minunat. După-amiază, când trecuse repede pe strada Sierpes, nu-i putusem prețui îndeajuns frumusețea neobișnuită a chipului, grația și mlădierea trupului. Era o femeie cu adevărat frumoasă. Auriul părului alcătuia un fermecător contrast cu negrul ochilor. Expresia feței suavă și atrăgătoare; gesturile nobile. Toată făptura ei vădea cât de colo leagănul ilustru în care se născuse. În toaleta simplă și elegantă pe care o purta se ghicea croiala pariziană. Salută pe toate doamnele cu nestânjenită afecție. Pe urmă o zării îndreptându-se surâzătoare spre Villa și strângându-i mâna. Sosirea ei pricinui oarecare tulburare printre musafiri, deși se ostenea, cu amabilitatea-i familiară, să nu stingherească pe nimeni de la locul său. Mi se păru că nu se mândrea de spița-i înaltă, sau că, dacă se mândrea, știa s-o ascundă la perfecție. Cum mă privi de câteva ori

iscoditor, desigur pentru că nu mă mai văzuse niciodată pe acolo, Joaquinita se grăbi să mă prezinte. Îmi dete mâna cu desăvârșită curtenie și-mi surâse atât de drăgăstos, că mă robi pe dată. Și ca pe mine, după cât se vedea, pe toți ceilalți, pentru că de la intrarea ei atât privirile mânzocilor cât și ale fetelor erau toate ațintite asupra ei. Măgulită de efectul produs, răpitoarea contesă se silea să apară și mai naturală și mai amabilă.

Din contemplația mea admirativă mă scoase Joaquinita care mă pofti din nou să mă așez lângă ea în balansoar.

— Iar avem un sfert de oră de taifas, îmi zise.

În această de a doua convorbire a noastră, a doua dintre domnișoarele de Anguita mi se păru cam pisăloagă și dulceagă. Mă descusu despre familia și locul meu natal și mă rugă să-i povestesc amănunte din viața mea. Negreșit că nu suflai niciun cuvânt despre afacerea care mă adusese la Sevilla. Venisem să dau o raită prin Andaluzia și să cunosc niște rude din Sanlúcar. Se interesa atât de stăruitor de tot ceea ce mă privea, că mă surprinse și mă puse pe gânduri. Printre verzi și uscate îmi adresă și cuvinte măgulitoare prinzând orice prilej pentru a-mi proslăvi caracterul (când mi l-o fi cunoscut?) și talentul ce se desprindeau din vorbele mele. În sfârșit, semăna cu alvița; la început place mult, dar te satură repede. Abia așteptam s-o părăsesc, dar nu era lucru ușor. Nu admitea nicio pauză în conversație. Îmi amintii de zâmbetul lui Villa, atunci când îi vorbisem de ea, și nu întârziai să-l înțeleg. Observându-mă distrat, îmi zise:

— Ce-o mai fi și asta? Ai băgat de seamă ce serios e Villa? Totdeauna e la fel. Cum sosește Isabel, parcă-i piere glasul. Face o mutră plouată, plouată, de ți-e și milă să te uiți la el… Bietul om! E amorezat lulea.

Eu, care nu luasem aminte la asta, mă încredințai, uitându-mă la maior, că observația e tot atât de fină și malițioasă pe cât de exactă. De la sosirea contesei nu-i mai ardea nici de glume, nici de râs, ca mai înainte. Dacă mai spunea câte o snoavă, se vedea cât de colo că era cu gândul în altă parte. Isabel, în schimb, se arăta din ce în ce mai amabilă și afectuoasă cu el și cu toată lumea, dar mai ales cu el. O înconjurase o ceată de mânzoci care o tămâiau de zor. Răspundea tuturor cu aceeași privire nevinovată și amețitoare. Dacă era mai atentă cu cineva, acesta era Villa, asupra lui își oprea mai des, cu drăgăstoasă expresie, marii ei ochi negri inocenți și limpezi, iar eu,

de departe, deslușeam înfiorarea pe care i-o pricinuia prietenului meu privirea aceea limpede și-l invidiam.

Sindrofia se sparse târziu. Intrară câțiva servitori să-și caute stăpânele, ducându-se apoi să aștepte la bucătărie. La douăsprezece și jumătate sosi contele văduv del Padul să-și ia fata, și acesta fu semnalul plecării. Venea de la Clubul Plugarilor, unde, după câte îmi spuse cineva, lăsase pe postavul verde al mesei de joc o avere întreagă. Era un bărbat de vârstă mijlocie, încă voinic, la care excesele vieții destrăbălate pe care o dusese nu se vădeau decât în privirea-i rătăcită și leneșă. Recunoșteai în același timp în el și pe cavaler și pe chefliu. Sevilla întreagă își mai aducea aminte de aventurile lui galante, de orgiile sau de duelurile neobișnuite și crude, de barbaria de neînțeles a câtorva isprăvi săvârșite în frenezia beției. Salută cu amabilitatea-i cavalerească, nelipsită de proteguire, pe toată lumea, și-și luă fata. După el plecarăm cu toții. Domnișoarele de Anguita ieșiră în stradă să-și petreacă prietenele. Pepita mă întrebă dacă aveam de gând să mă întorc a doua zi, și cum îi răspunsei că nu știam de-mi va fi cu putință, rosti, cu o strâmbătură de ciudă, că eram „tot așa de nesuferit și anost” ca și prietenul meu Villa. Ieșirăm grupuri-grupuri, care se împrăștiară în răspântiile labirintice ale străzilor. Villa mergea în frunte luând peste picior niște fete, din nou voios și nepăsător. În urma lui pășeam eu, alături de umoristul don Acisclo. Neștiind cum să intru în vorbă cu el, zisei:

— Plăcută sindrofia domnișoarelor de Anguita… și foarte originală… Se petrece bine.

— Dumneata ești străin, nu? mă întrebă grav.

— Da, până acum n-am mai fost în Andaluzia.

— Atunci bine ai făcut de-ai venit, pentru că în Sevilla doar trei lucruri sunt vrednice de văzut: catedrala, *alcázar*-ul și *patio*-ul domnișoarelor de Anguita, răspunse cu hazlie solemnitate.

• Capitolul 7 •

PREGĂTIRI PENTRU ASEDIU

Matildita, cum am spus mai sus, bănuia pesemne jalnicul rezultat al întrevederii mele cu duhovnicul colegiului „Inima Mariei". Nu făcea altceva decât să se învârtă în jurul meu și să mă tragă cât mai mult de limbă pentru a stoarce adevărul, sau poate pentru a-și vârî nasul în treburile mele și a-și mulțumi nesăbuita poftă de a da sfaturi care-o chinuia. Cum n-aveam niciun interes să-i ascund înfrângerea, fiindcă aproape se risipise rușinea ce-mi pricinuise, sfârșii prin a-i destăinui totul. Și să te ții mirare. Nu-și mai găsea astâmpăr de indignare. Mă puse să-i repet de câteva ori cuvintele grosolane ale preotului și-mi mărturisi că ea nu le-ar fi înghițit. Asta nu mi se păru nimerit. Dar o făcui să vadă îndată neajunsurile pe care le-ar fi pricinuit în asemenea clipă orice hotărâre violentă, și nu întârzie să-mi dea dreptate că fusese mai bine să-l disprețuiesc. După ce păstră câteva momente de tăcere într-o atitudine de cugetare, deschise desagii cu povețe. Acum, după părerea ei, n-aveam altceva de făcut decât să mă prezint mamei Gloriei, să-i vorbesc despre pasiunea mea pentru fiica ei, să mă arunc la picioare, s-o implor s-o scoată din mânăstire și să ne îngăduie să ne căsătorim și să fim fericiți. Sfatul era prea puțin practic și mă convinse că iubirea oficiantului telegrafist lăsase în spiritul Matildei o urmă neștearsă de romantism.

Eu chibzuisem mai bine. Mi se pare că nimeni nu ne întrece pe noi, cei care ne-am născut în văile pitorești din Galicia, în a vedea lucrurile așa cum sunt și în a izbuti în ce ne propunem. Voi spune mai departe ceea ce mintea mea, silită de nevoie, urzise pentru a dobândi ceea ce râvneam.

Zilele acelea primarul Cueto plecase în satul lui și sosise o pereche din Écija. Deci, la ceasul prânzului și al cinei, se așeza la masă o doamnă, ceea ce făcuse să se mai schimbe nițel tonul conversației. Doamna se numea Raquel. N-avea mai mult de treizeci de ani și era o femeie frumoasă cum sunt puține, falnică la trup, înaltă, oacheșă, nas coroiat, buze groase și ochi negri și mari, poate chiar prea mari. Trăsăturile prea pronunțate, trupu-i voinic, aproape mătăhălos, o făcea să pară mai frumoasă de departe decât de aproape. Ochii

limpezi, mari, de vițea, nasul energic, burbonic, buzele groase și roșii, de la o anumită distanță alcătuiau un tot armonios și uimitor. Cu toate astea, chiar de aproape putea fi socotit un bun model de sculptură feminină. Era măritată cu un bătrân, don José Torres, căruia, deși purta perucă și-și vopsea mustața, nu-i dădea nimeni mai puțin de optzeci de ani. După cum am aflat curând, pentru că în pensiuni nu se poate ține nimic ascuns, era un proprietar bogat. Avusese capriciul să se însoare cu tânăra aceea pe care, la cununie, o înzestrase cu patruzeci de mii de duros. Pentru ea, o amărâtă, fără niciun venit, fusese un mare noroc, mai ales dacă se ținea seama că unchiașul n-avea să zăbovească mult până s-o lase liberă. Mi se prezentă repede prilejul să mă încredințez că frumoasa nu răspundea cu recunoștință generozității și atențiilor necontenite pe care i le arăta bărbatul. Fiindu-mi sortit să stau la masă lângă ea, nu întârziarăm să intrăm în vorbă și să ne împrietenim. Raquel vorbea veșnic cu emfază, vorbea mult și pe măsură ce înainta în cuvântare se tot aprindea, nu știu dacă în mod natural sau căutat, așa fel că totdeauna sfârșea în diapazonul cel mai ridicat și deseori cu obrajii dogoritori. Dacă era afectare, atunci se preschimbase, din deprindere, în a doua fire. Nu-și mai încăpea în piele de îngâmfată, și avea un caracter susceptibil și despotic. Nu se sfia să adreseze soțului, în fața noastră a tuturor, cuvinte nerespectuoase, pline de dispreț. Domnul Torres era un bătrân blajin, împăciuitor, chibzuit; vedea bine ridicolul în care nevastă-sa căuta să-l înece în fiece clipă dar răbda și încerca să-l evite potolind-o, când se supăra, cu vorbe drăgăstoase și glume nevinovate. Mi-aduc aminte că într-o seară, după masă, se discuta mai în glumă, mai în serios, problema căsniciei, oprindu-ne asupra însușirilor ce trebuia să întrunească o femeie pentru a fi o bună soție etc. Ne spusesem cu toții părerea, chiar și Eduardito, a cărui opinie, favorabilă femeilor coapte și experimentate, fu primită cu o salvă de aplauze și hohote. Mai lipsea doar domnul Torres căruia, după Villa, i se cuvenea să facă rezumatul discuțiilor. Don José, după ce se codi oleacă, mărturisi, cu ochii în jos, poate pentru a nu-i întâlni pe ai soției, care-l fulgerau haini, că soția cea mai bună era soția cea mai smerită, aceea care-și cunoaște îndatoririle și știe să și le împlinească, preschimbând căminul într-un paradis. Observai pe chipul soției sale o încruntare nervoasă, care nu anunța nimic bun. Și, în adevăr, cu un zâmbet silit, dincolo de care i se întrevedea mânia, începu să răstoarne afirmațiile bărbatului, susținând că

smerenia era virtutea roabelor, nu a femeilor; femeilor le trebuia demnitate și, dacă ar avea-o, n-ar mai fi atâtea căsnicii distruse. Ca de obicei, pe măsură ce vorbea, se înfierbânta de propriile ei cuvinte. De astă dată isprăvi atât de violent, adresând vorbe atât de provocătoare și nelalocul lor bărbatului, încât trebui să intervină și Villa și eu pentru a o potoli.

— Mă înfurii, fiindcă știu eu unde vrea s-ajungă dumnealui. Mie-mi place să mi se vorbească deschis. Să rănești pe cineva mișelește e o lașitate, da, domnule, o lașitate!

— Dar bine, femeie, zicea bietul moșneag cu zâmbetu-i sfios, aici n-a încercat nimeni să te rănească. Am făcut o apreciere generală; nici prin gând nu mi-a trecut să te ating pe tine.

— Repet că-i o lașitate și permite-mi să-ți spun că a o săvârși în fața tuturor e un lucru și mai urât.

Pe toți ne indispuse scena și amuțirăm pentru o bucată de vreme. Într-un târziu, pentru a risipi jena, Villa aduse vorba de altceva.

De când sosise perechea, Olóriz, studentul în drept, care locuia cu noi, își ferchezuia și mai și părul și barba, deoarece aceste două podoabe capilare alcătuiau necontenit obiectul atențiilor și îngrijirilor asidue ale juristului. Părul bălai, lucios și creț, îl purta cu o impecabilă cărare la mijloc, lăsându-și pe frunte doar doi zulufi artistic încârlionțați. Barba, tot bălaie, creață și lungă și-o purta tot așa, despărțită în două. Felicia, servitoarea, ne spunea că stătea câte o jumătate de ceas să și-o perie și să și-o ungă cu tot felul de pomezi și parfumuri, că niciodată, la venire sau la plecare, nu uita să se privească în oglindă cu desfătare, îndepărtându-se și apropiindu-se spre a-și admira chipul din diferite unghiuri și că așezatul pălăriei, când ieșea în stradă, era o treabă tot așa de lungă. De altfel, părea un prăpădit, tăcut, râzând la orice se spunea, doar din când în când trântind și el câte un moft. Așadar, acest flăcău gingaș, după observațiile mele, ascundea planuri de seducere a biblicei doamne Torres. Se așeza în fața noastră, și cât ținea prânzul și cina nu înceta a o învălui într-o plasă deasă de raze vizuale. Mărturisind adevărul, sunt dator să adaug că Raquel nu se simțea rău ca prizonieră înlăuntrul ei; dimpotrivă, răspundea cu alta, dacă nu tot așa de deasă, îndeajuns pentru ca tânărul să creadă, și pe drept cuvânt, că faimosul lui păr și barba erau prețuite la adevărata lor valoare de frumoasa doamnă. La masă, abia schimbau câte o vorbă; dar în diferite rânduri îi văzui întreținându-se prietenește, rezemați de

balustrada de pe coridor, cu ochii extaziați, pironiți pe plăcile de faianță ale dușumelei. Mai observai iarăși o dată, când mă dusei la liturghia de la nouă la Sfântul Isidro, că Olóriz, așezat în poziție strategică, schimba cu doamna, îngenuncheată în apropierea unei capele, surâsuri și ocheade. Nu știu dacă domnul Torres făcuse aceleași observații ca și mine. Bănuiesc că da, pentru că nu era prost, și trebuia să fii ca să nu vezi stăruitoarele priviri ale flăcăului.

Fiindu-mi simpatic bătrânul, îl compătimii sincer. Legarăm repede prietenie și o dată, când rămaserăm singuri după-masă, avurăm o conversație destul de intimă. Se plângea de căldură, cu care nu se putuse împăca, deși trăia în Écija, numită cuptorul Andaluziei, și-mi spunea că-l supără afară din cale peruca.

— N-am purtat-o niciodată până mai acum câtăva vreme, și doar am rămas chel de peste patruzeci de ani… Ce să-i faci? Capriții de ale soției, adăugă zâmbind blajin. Zice că fără ea și cu barba albă pe care o purtam, par așa de bătrân, că i-e rușine să meargă cu mine pe stradă, ca și cum cu drăcoveniile astea caraghioase nu s-ar cunoaște c-am trecut de optzeci de ani!… Înțeleg să-i fie rușine că s-a măritat cu un babalâc, chiar și dumneata îți vei fi zis văzându-ne: „Halal de-așa pereche!… Cum i-o fi trăsnit prin minte moșului ăstuia ramolit să se-nsoare cu o fată așa de chipeșă?”… Știu, nu protesta, și ca dumneata zic toți câți ne cunosc. A fost o greșeală, o recunosc; dar există unele împrejurări care-o mai atenuează. În primul rând, Raquel e fata unui vechi prieten. Acum patru ani a rămas orfană și fără niciun sprijin. A trebuit să se ducă să trăiască la o soră măritată… Eu, ducându-mă des pe la ei, mă încredințai curând că n-o tratau cum se cuvenea; ea singură mi se văieta, cu lacrimile-n ochi, că în casa soră-sii nu era altceva decât o servitoare fără simbrie. Nu ședea jos o clipă; îmbrăca și spăla copiii, făcea paturile, mătura și deretica prin casă, călca rufele, etcetera. Iar soră-sa, ca o prințesă, își petrecea vremea legănându-se într-un balansoar, dojenind-o cu asprime pentru cea mai mică greșeală… În fine, îți poți închipui cum mergeau lucrurile. Mi-era tare milă de felul în care trăia și, gândindu-mă cum să-i viu în ajutor, vrui s-o iau acasă la mine. Dar asta nu era tocmai ușor. Sub ce cuvânt să vie la mine acasă? Oricât mă sucii și mă răsucii, nu putea veni decât în două chipuri: sau ca nevastă, sau ca servitoare. Să-i dau bani să trăiască pe seama ei, n-ar fi fost cu neputință; n-ar fi însemnat că-i rănesc susceptibilitatea, care, cum ai văzut, și așa nu mai are margini? Atunci mă bătu gândul s-o iau de

nevastă. Îi vorbii neocolit. „Fata mea, eu sunt o rablă bătrână, n-o să mă înduri mult. În schimb, la moartea mea rămâi de capul tău și putred de bogată. Oricât de mult aș mai avea de trăit, tot puțin va fi. Gândește-te și vezi dacă plictiselile ce-ți voi pricinui vor putea fi plătite de o viață independentă și îmbelșugată!" Ea primi arătându-se recunoscătoare și de atunci – asta s-a întâmplat acum trei ani – am încercat s-o stingheresc cât mai puțin, s-o fac să trăiască nu numai în belșug, dar chiar în lux, ca să-i pară cât mai ușoară situația. Cu toate astea, uneori tot își pierde răbdarea. E firesc. Săraca, se vede tânără, frumoasă, curtată. Gândește-te că stă legată de un buștean bătrân și găunos, și asta o face să sufere.

Simplitatea și sinceritatea bătrânului mă mișcară. Din clipa aceea îi arătai și mai mult respect și considerație și rămaserăm prieteni. De aceea îndrăznii să spun Raquelei, într-o zi pe când se lăuda cu sacrificiul pe care-l făcuse măritându-se cu el și-și jelea tristețea tinereții închinată îngrijirii unui bătrân bolnav:

— Ei lasă, ai răbdare, că n-o să mai ție mult. Pe urmă o să rămâi tânără și cu avere.

— Da, da; așa-mi ziceau și prietenele când m-am măritat; dar prea ține mult.

Răspunsu-i cinic ne îngheță pe toți. De-atunci, cu toată frumusețea ei, fugeam de ea ca dracu de tămâie.

Și acum, întorcându-mă la socotelile mele, zic că începu să-mi încolțească în minte o idee, anume de a păși iar pe calea duhovnicului colegiului pentru a ajunge la adorata mea Gloria. Duhul șiret al neamului galeg, ce bate în adâncul ființei mele lirice, îmi suflă o născocire potrivită împrejurării. Am în Madrid un unchi, fratele mamei, înalt funcționar în Ministerul Justiției de multă vreme. Se bucură acolo de mare stimă, și-n viața lui a împărțit multe stăreții, ba chiar a înrâurit puternic la alegerea câte unui episcop… Și acestuia îi scrisei rugându-l să-mi trimită un bilețel de recomandație către vreunul din demnitarii catedralei. Până să sosească răspunsul, îmi continuai vizitele la sindrofiile domnișoarelor de Anguita. Și, de bună seamă, nu petreceam rău. La vreo trei-patru zile, după cum mă asigurase Villa, eram intimul casei. Pepita nu mă mai scotea din anost și galeg afurisit. Ramoncita mă primea cu aceeași gravitate francă a vechilor prieteni, iar Joaquinita avea cu mine dese convorbiri de câte cincisprezece minute fiecare. Acesta era punctul negru al sindrofiei. Ținându-se scai de mine, domnișoara aceasta

începuse să devină plictisitoare.

Deși recomandasem călduros lui Villa să-mi păstreze taina iubirii, bănuii că-l mâncase limba, ori că nu putuse rezista ispitei de-a o informa pe adorata-i contesă, deoarece observai că într-o seară, Isabel, în vreme ce vorbea cu el, mă privea cu ochii-i frumoși, iscoditoare și binevoitoare în același timp. Puțin după aceea maiorul se apropie de mine și-mi zise voios:

— Du-te la Isabel; dorește să-ți vorbească.

Mă grăbii să-mplinesc porunca domniței, care mă primi cu deosebită curtenie.

— Poftim aici; stai; am multe de vorbit cu dumneata… Știu că ești îndrăgostit…

— O, și Villa ăsta! exclamai.

— Nu te supăra pe el; poate să-ți fie de folos indiscreția lui. Află că drăguța de călugăriță pentru care pătimești e vara mea.

— Adevărat? întrebai năucit și nu prea galant.

— Nu prea apropiată, dar de-ajuns ca s-o pot numi așa. Mama ei e vară de al doilea cu tata.

Dacă mai putea lipsi ceva pentru ca frumoasa și amabila contesă să-mi fie pe de-a-ntregul simpatică, apoi tocmai descoperirea aceasta era. O privii fermecat, într-un extaz religios, care nu trecu neobservat.

— Așa-mi place, grăi surâzând. Când iubești o femeie, s-o iubești cu adevărat.

Râsei și eu, roșu ca focul.

— N-am fost niciodată prea intime, urmă, pentru că eu am crescut la Sanlúcar, iar ea a intrat de timpuriu internă la colegiu. Dar îmi aduc aminte că ori de câte ori veneam să petrecem un răstimp la Sevilla, m-am jucat cu ea la ei acasă și ne-am plimbat des împreună. După ce a intrat la colegiu, n-am mai văzut-o decât de vreo trei-patru ori, când mă duceam dinadins s-o vizitez cu o mătușă de-a noastră… Ai gust bun. Gloria e foarte șăgalnică și simpatică. S-o fi văzut ce bine juca de copilă *seguidillas*!

— Ca și acum.

— Cum acum? întrebă speriată.

Atunci îi explicai în ce chip am văzut-o dansând la Marmolejo, și râse cu poftă.

— Totdeauna a fost foarte încăpățânată și cam zvăpăiată… Dacă n-ar fi fost dăruită cu o fire veselă, demult s-ar fi prăpădit.

Voii să aflu amănunte despre viața ei. Datele vagi pe care mi le procurase maica Florentina mă făcuseră să stau ca pe jăratec, iar ocolișurile de acum nu erau câtuși de puțin menite să mă potolească. Isabel știa puține, ori nu vru să vorbească. Mătușa Tula (mama Gloriei) era o cucoană foarte ciudată, cu o fire cu totul diferită de a fie-si. Se pare că Gloria a fost internată la colegiu fără voia ei și că apoi se călugărise pentru a nu se certa cu mamă-sa. Despre insinuarea ce mi-o făcuse Suárez la Marmolejo, cu privire la un domn ce se ocupa de afacerile doñei Tula și trăia cu ea ca bărbat și nevastă, nu suflă un cuvânt și nici eu nu îndrăznii s-o întreb. Apoi îmi spuse, căutându-mi în ochi surâzătoare:

— Afară de asta, te vestesc că vară-mea e bogată. Tată-său trecea drept un om cu avere frumoasă.

Eu (oh, ce mai ipocrit!) făcui un gest de nepăsare.

— Nu vreau să spun că prin asta îți sporește interesul dumitale pentru ea, se grăbi ea să adauge. Dar… oricum, banii nu strică niciodată…

Se informă de asemenea despre relațiile mele cu Gloria, și cu ea mă arătai mai deschis decât cu Matildita. Nu povestii decât cum se petrecuseră lucrurile. Avui satisfacția să aud că, după părerea ei, era de-ajuns spre a-mi putea închipui, fără a cădea în păcatul trufiei, că nu eram indiferent verei sale. Despre întrevederea cu preotul nu scosei niciun cuvânt, pentru că adevărul pățaniei ar fi făcut-o să râdă pe socoteala mea, și-o minciună n-ar fi fost de niciun folos. Desigur, ca să nu fie altfel decât ceilalți, îmi oferi și ea să mă ocrotească.

— Țiu foarte mult să ți se împlinească dorința, atât pentru vară-mea, de care ar fi mai mare păcatul să-și mănânce tinerețea între zidurile schitului, neavând nicio aplecare spre călugărie, cât și pentru dumneata. Cred că la ceva îți voi putea fi de ajutor. Gândește-te și vezi cum mă poți folosi, fiindcă aș fi foarte bucuroasă să te servesc.

Îi mulțumii de o mie de ori, plin de recunoștință, și-i făgăduii că de îndată ce se va prezenta prilejul nu mă voi sfii s-o supăr, deoarece îmi inspira o desăvârșită încredere. Din prima seară când o văzusem, îmi fusese nespus de simpatică. Ochii ei dulci și binevoitori dezvăluiau o inimă de aur, glasul ei mângâios deștepta pe loc dragoste și încredere etc. etcetera.

Mânuii cădelnița de ți-era mai mare dragul, deși lăudând de preferință înzestrările morale înaintea celor trupești, pentru a părea de bun gust și pentru a nu da de bănuit.

Pe când ne întrețineam astfel, ne pomenirăm cu Joaquinita, grăind cu un zâmbet silit:

— Isabel, draga mea, ai pus mâna pe toți cavalerii. Lasă-ne și nouă barem câte unul, de milă.

— Domnul îmi dădea vești de la niște rude din Galicia, răspunse contesa repede.

Îi mulțumii de prefăcătorie, în care mi se păru mai meșteră decât îmi închipuisem, și mă sculai să îndur altă bucată de vreme maliția domnișoarei de Anguita, care, din ce în ce mai nesățioasă, se interesa de tot ceea ce mă privea. Dacă n-ar fi puțin ridicul, aș spune că nu mă slăbea cu tămâierea. Declar că mă plictiseam și că nici nu mai puteam fi atent la ceea ce-mi spunea. De multe ori răspunsurile mele nu mai aveau niciun Dumnezeu. Căscam fără rușine, ba uneori ajunsei să și moțăi. Dar Joaquinita nu se supăra și nici nu se dădea bătută. Îndreptându-mi privirea spre un grup unde se găsea și don Acisclo, băgai de seamă că se uita la noi râzând. Pe urmă aflai că don Acisclo spusese:

— Uitați-vă la Joaquinita cum dă cu undița.

În sfârșit, sosi scrisoarea de la unchiul meu și înăuntru alta în care mă recomanda foarte călduros unui econom de la catedrală, numit don Cosme de la Puente. Nu mai puteam de bucurie și aproape că nici nu prânzii, în zorul de a mă duce să-l vizitez și să-mi pun planul în practică. Cum înghiții ultima bucătură, trecui în odaie să-mi iau bastonul și mănușile, deschisei ușa și mă pregătii să ies în stradă. Dar când să pășesc pragul ușii de la intrare, o femeie din popor, care, neîndoielnic mă aștepta, veni să mă întâmpine, zicându-mi în graiul exagerat al vulgului andaluz:

— Domnișorule, hii bun. Mătăluță ăi hi don Seferino?

— Ceferino mă cheamă, răspunsei cercetând-o mirat.

Era o femeie ofilită, cu ochi buni, slabă, gălbejită și sărăcăcios îmbrăcată, cu o basma de mătase înnodată în jurul gâtului și cu capul gol. Părea de patruzeci de ani, dar mă tem că era mai tânără. Pe chipu-i își săpase urmele munca și mizeria mai degrabă decât timpul.

— Sanuro?

— Sanjurjo.

— Păi am să-ți dau un bilețel… Dă-te mătălică ici sub poartă.

— Poftim, răspunsei foarte curios.

Ne îndepărtarăm, într-adevăr, de pe trotuarul strâmt, și o dată în poartă, femeia scoase din sân o scrisoare îndoită și mi-o dete. Rupsei

plicul nerăbdător și alergai cu ochii drept la iscălitură. Nu avea.

— De la cine e scrisoarea?

— De la domnișoara mea.

— Și cine-i domnișoara dumitale?

— Na-ți-o! Domnișoara Gloria.

Nu-mi putui stăpâni o mișcare de spaimă, și mă apucai nu să citesc, ci să mănânc scrisoarea, gâfâind, cu mâinile tremurătoare. Buna femeie băgă de seamă pesemne tulburarea mea, pentru că, ridicând ochii, îi zării pe buze un zâmbet. Scrisoarea suna așa, într-o măreață slovă de colegiu:

> *„Stimate domn. Fiind aspru pedepsită de maica stareță, cu interzicerea pe cinci zile a oricărei comunicări cu surorile și elevele, după ce m-am rugat cu lacrimi cât pumnul, mi s-a spus că pricina pedepsei era că un tânăr ale cărui semnalmente se potrivesc cu ale dumitale s-a prezentat părintelui Sabino spunându-i că era logodnicul meu și că venea să mă scoată din mânăstire. Dacă vei fi dumneata, cum bănui, autorul acestei amabilități, ai merita să te ție toată viața închis într-o pușcărie cum m-au ținut pe mine cinci zile. Te rog să nu te mai ocupi de o biată femeie căreia i-ai pricinuit și-i mai poți pricinui încă serioase neplăceri.”*

Zăpăcit și îndurerat, întrebai curiera:

— Adevărat că e de la sora San Sulpicio?

— Așa i-o fi zicând la schit. Pentru mine e și-o să fie domnișoara Gloria.

— Se poate răspunde?

— De ce nu?

— Dar cine ești dumneata și cum poți duce scrisori unei călugărițe?

Îmi explică pe scurt, în graiul spontan și pitoresc ce caracterizează pe lucrătoarele sevillane. Se numea Paca și „fusese hăt mult” în casă la domnișoara Gloria. Mamă-sa fusese doica acesteia și ea dădaca, deși avea doar doisprezece ani mai mult ca domnișoara. Doña Tula îi ținea parte și numai pe ea o trimitea unde era vorba să facă un comision. Avea o vară, servitoare la niște eleve de la colegiul „Inima Mariei”, și prin ea se înțelegea cu domnișoara Gloria pe care de asemenea se ducea s-o vadă din când în când. Vară-sa îi strecurase

scrisoarea pe care mi-o adusese.

— Dar cum știai dumneata că eram eu și unde locuiam?

— Să vezi, 'mneata, domnișorule. Mătălică te împlimbi toată ziulica de vreo trei-patru ori pe strada San José și teee uiți așa spre partea mânăstirii roșu ca para focului, așa-i? Păi vară-mea ți-a prins de veste și și-a zis înde ea: „Ăsta-i domnișoru duduiței", și ți-a luat urma pân-a dat de han. P-ormă mi-a spus-o mie… și iote-mă.

— Și-ai mai întrebat pe cineva?

— De când aștept eu, doar mătăluță ai ieșit din casă.

— Mai ești servitoare la mama domnișoarei?

— Nu, domnișorule; sunt măritată și lucrez la fabrică.

— La care fabrică?

— Na-ți-o! La care să fie? La a de țigări. Să mai viu după răspuns?

— Da, da; vino pe-nserat.

După ce se îndepărtă, eu, în loc să iau drumul spre casa canonicului, fugii într-un suflet să mă ascund în odaie, pradă unei puternice emoții. Nu era de loc de glumit. Scrisoarea îmi răsturna toate proiectele mele de dragoste. Începui să mă plimb agitat prin cameră. Tristețea, mânia și ciuda fierbeau în sufletul meu ca apa în scoc. Pe deasupra scăpăra mai viu sentimentul de ură profundă de a mă răzbuna, cu orice preț, pe mizerabilul capelan. Noian de planuri asasine îmi fulgeră prin minte într-o clipită. Când alergam întins la el acasă și-i găuream creierii c-un glonte, când îl pândeam mișelește noaptea și-i zdrobeam capul cu un drug de fier, ori mai bine îl străpungeam dintr-o lovitură cu un pumnal ascuțit pe care-l primisem în dar după citirea câtorva poezii la Cercul de Propășire a Artelor. Oricum, dacă forma varia, fondul era statornic același: hârșc! hârșc! și la cimitir cu el. Din fericire, după ce șoptii, fatidic, hârșc! hârșc! de câteva duzini de ori, mă mai domolii nițel și putui chibzui. După vreun ceas de plimbare, îmi veni o idee care, de n-aș fi fost tulburat, trebuia să-mi fi venit de îndată ce am citit scrisoarea și anume: chiar dacă eram tratat cu asprime și cu nițel dispreț, faptul pozitiv, tangibil, era că sora îmi trimitea o scrisoare și că pentru aceasta trebuia să se expună și să caute mijloace clandestine. Dacă i-aș fi fost cu desăvârșire indiferent, n-ar fi riscat atâta. Declarând sincer stareței și duhovnicului că ea nu putea fi trasă la răspundere dacă unui nebun îi trăsnise prin minte să-l viziteze pe preot, amândoi s-ar fi mulțumit cu explicația, și n-ar mai fi avut de ce să se teamă. Gândul acesta măgulitor spori mereu până-mi inundă tot sufletul. Cu cât îl

adânceam, cu atât mi se părea mai verosimil. Atunci, cu inima săltându-mi de bucurie, mă așezai la masă, scosei hârtie și mă apucai să scriu. Nu izbuteam să încheg decât protestări exagerate, înduioșări răsuflate, pe care, recitite, le aruncai să nu se vadă. Așa că, după ce rupsei trei sau patru foi de hârtie, mă hotărâi să aștept să mi se rânduiască ideile în cap. Mi se păru mai nimerit, până una alta, să mă duc să-l vizitez pe canonic. În drum spre casa lui, așezată în strada Mării, mă întăream tot mai mult în intriga proiectată, o dată convins că sora n-avea să mă respingă.

Canonicul don Cosme, după citirea scrisorii unchiului, mă primi foarte cordial, mărturisindu-mi că era bucuros să mă servească cu orice i-ar fi stat în putință. Era un bărbat bătrân, cu părul alb colilie și rozete aprinse în obraji, ochi vii și sinceri și gura mare, surâzătoare. Locuia într-o casă spațioasă și observai în odăi un lux extrem de mare, mai ales asemuindu-le cu ceea ce eram deprins să văd în părțile mele prin casele preoților. Îmi declară sincer că postul îl datora unchiului meu. Deși își avea meritele sale, dacă n-ar fi fost sprijinit din răsputeri de unchiul meu, i l-ar fi suflat un rival din Teruel. „Luntre și punte trebuia să se facă pentru a-l servi.” Încurajat de primire, cât p-aci să-mi dezleg băierile inimii, să-i destăinuiesc tot și să-i cer să mă ocrotească. Avui, totuși, prudența să mă stăpânesc și să mă mărginesc să-i cer doar o carte de vizită mai expresivă pentru duhovnicul colegiului „Inima Mariei”.

— Don Sabino Guerra? Cum să nu. Îl cunosc. Mi-a fost paracliser la catedrală acum vreo câțiva ani.

Dintr-un birou de stejar sculptat scoase o carte de vizită și începu să scrie. Deși nu mă întrebase, din discreție, socotii potrivit să-i spun că aveam nevoie de serviciile lui don Sabino pentru niște probleme cu privire la o rudă, călugăriță în ordinul „Inima Mariei”.

— Fii sigur că te va asculta! zise încredințându-mi scrisorica. Te previn că e cam încăpățânat. Dar dacă-l zgâlțâi nițel, se înmoaie ca un mielușel. Știe să se dea după păr. Mai ales când o auzi că ești nepotul domnului Gemerediz, șef de secție la Ministerul Cultelor și Justiției.

Îi mulțumii de mii de ori și-i făgăduii, după stăruința sa, să mă duc să cinez cu el. Nu mă invită la prânz pentru că orele slujbei îi deranjau toate planurile. Mă încredințai că nu prea avea tragere de inimă pentru slujbă și cor.

Sosind acasă, după ce mă mai învârtii pe străzi, îmi găsii liniștea

sufletească pentru a putea scrie scrisoarea Gloriei. Mă apucai s-o ticluiesc și-o terminai dintr-un condei fără șovăiri ori ștersături.

„Frumoasă și prea-gentilă prietenă: Într-adevăr, eu am fost nefericitul care a săvârșit isprava de a se duce să viziteze pe părintele Sabino și de a-ți pricinui asemenea neplăcere. Ai dreptate. Pentru asta ar trebui să gem toată viața într-o temniță întunecoasă. Dar e și mai groaznică pedeapsa ce-am primit prin supărarea dumitale. Am cutezat atâta fiindcă sărmana mea închipuire n-a găsit alt mijloc să se apropie de dumneata. Afară de aceasta, cum mă asiguraseși că erai hotărâtă să părăsești mânăstirea, nu mi s-a părut o faptă reprobabilă să încerc a afla dacă o dată liberă mă vei refuza. Că sunt îndrăgostit de dumneata nu mai e nevoie s-o repet, pentru că am dovedit-o îndeajuns. De aceea scrisoarea dumitale m-a înecat în deznădejde, deoarece mă încredințează că speranțele mele s-au spulberat, iar convorbirile din Marmolejo n-au fost decât un vis frumos, despre care voi păstra o neștearsă amintire toată viața.

Al dumitale până la moarte.
S.

P.S. Am cunoscut la o sindrofie pe o vară de-a dumitale, contesa del Padul care, fiind din familie, trebuie să fie, de bună seamă, frumoasă și amabilă.

Îmi vei răspunde la aceste rânduri?

Dacă va fi altfel, voi aștepta cu răbdare să părăsești mânăstirea, pentru a te mai vedea încă o dată înainte de-a pleca.

S.”

Scrisoarea, recitită, mă mulțumi, pentru că, fără umpluturile celorlalte, atingea toate punctele. Era umilă, elocventă și o îndemna pe nesimțite să-mi răspundă, lucru care constituia dorința mea cea mai arzătoare.

Paca nu se arătă așa de punctuală cum ar fi fost de dorit. De mai bine de un ceas se încheiase noaptea, și de mai bine de două îi pândeam sosirea de la fereastra odăii, când, în sfârșit, se ivi. Alergai

întins la poartă și, călcându-mi pe inimă, împreună cu bilețelul îi întinsei și un duro. Ceartă și gâlceavă până să-l primească, în care timp era gata-gata să mi-l iau înapoi. La urmă cele cinci pesetas intrară definitiv în stăpânirea ei.

Ce de canoane pe mine de-aici încolo! Răspunsul, dacă era, avea să mi-l aducă Paca tot pe înserat. A doua zi nu ieșii din casă toată după-amiaza. Nici la berărie nu vrui să mă duc cu Villa, după masă. Când scăpată soarele, nemulțumit de-a mai pândi din dosul storurilor, coborâi la poartă și de aici îmi scosei ochii uitându-mă în sus și-n jos pe stradă ca s-o zăresc pe Paca. Nici pomeneală. În seara aceea trebui să mă retrag trist și plouat. A doua zi la fel; cealaltă așijderea. Începusem să-mi pierd nădejdea. Villa, văzându-mă trist, mă întrebă ce am, dar nu-i spusei nimic, fiindcă-l prinsei râzând pe sub mustață. Mie mi se părea că aceea era cea mai serioasă afacere de pe pământ.

În sfârșit, după patru zile de chinuri, se ivi și Paca.

— Îmi aduci o scrisoare? o întrebai tremurând de nerăbdare.

— Ce-mi dai mătăluță pe ea? răspunse hoțoaica privindu-mă veselă.

— Ad-o-ncoa! exclamai gâfâind, temându-mă în același timp să nu mă facă într-adevăr să i-o plătesc.

Nu cuprindea decât două rânduri. Grăia așa:

> „*Ești la fel de viclean ca și mai înainte*! *O să vorbim după ce voi ieși din mânăstire*.”

Ce-am simțit atunci a fost un deliciu. Îmi furnica tot trupul o înfiorare de plăcere și în primele momente nu știui să fac altceva decât să mă-nroșesc de bucurie și să râd ca un nerod dinaintea lucrătoarei, pe care, la rândul ei, o umflă râsul.

— Măiculița ta Cristoase, ce m-aș mai bucura de mătăluță și de duduița să… zău așa! exclamă împreunându-și într-un gest expresiv cele două arătătoare.

— Să vedem, să vedem, răspunsei fudul, prefăcându-mă îngândurat. Vino dimineață, că vreau să-ți dau altă scrisoare.

Cu veselia îmi reveni și pofta de lucru. Aproape nu mă mai îndoiam că mi se plătea cu aceeași iubire. Villa căruia avusei slăbiciunea să-i împărtășesc bucuria, între două sorbituri de cafea, îmi întări convingerea, zicând:

— Ura! Trăiască măicuța cea veselă! Felicitările mele, prietene.

Vezi, de atâta vreme de când ne iubim, Isabel și cu mine, până azi încă n-am primit nicio scrisoare de la ea.

Geniul intrigii îmi aprinse iar duhul. Fără zăbavă, de a doua zi trebuia s-o reiau pe cea începută. Înarmat cu scrisoarea canonicului ca de un permis pentru o regiune periculoasă, cutezai să pornesc din nou să-l vizitez pe sălbaticul don Sabino. De astă dată nu mai trecui prin mânăstire, mă dusei să bat la poarta din stradă. Veni să-mi deschidă servitoarea cea surdă care, văzându-mă, păru că-l zărește pe însuși Necuratul. Desigur, stăpânu-său își vărsase necazul după prima mea vizită, căci, de îndată ce o întrebai, țipând tare, dacă puteam vorbi cu duhovnicul, îmi răspunse că nu, fiindcă era în rugăciune. Îi întorsei că, oricum, să-l înștiințeze după ce-o isprăvi. Veni să-mi spună că nici acum nici altă dată nu mă putea primi. Bănuii că preotul, auzind bătând, se uitase printre obloanele de la fereastră și mă zărise. Atunci i-am dat scrisoarea și i-am spus că aștept răspunsul. Nu zăbovi de loc. Surda alergă să-mi spună „să am bunătatea să urc".

Don Sabino ieși să mă întâmpine în ietăcel în sutană și cu tichie. Se schimbase boierul. Ochii lui de porc, bănuitori și răutăcioși, care mă urmăriseră cu vreo câteva zile mai înainte scoborând aceeași scară, străluceau acum cu o expresie slugarnică și temătoare.

— Poftim, domnule Sanjurjo, poftim, îmi zise scoțându-și tichia și ploconindu-se.

„Așadar…" îmi zisei.

Și intrai triumfător, purtându-mă serios și puțin disprețuitor, ceea ce avu un efect minunat. Expresia de teamă de pe chipul preotului se accentuă.

— Domnule Sanjurjo, să mă ierți dacă rândul trecut nu te-am primit cum se cuvenea. Dacă aș fi avut cinstea să știu că aveam de-a face cu o persoană atât de respectabilă și decentă, niciodată n-aș fi îndrăznit…

Îl oprii ridicând din umeri și întinzându-i mâna.

— Dumneata nu mă cunoșteai, rostii grav.

— Asta-i, nu te cunoșteam. Aș vrea să-mi îndrept greșeala. Deajuns să te recomande prietenul don Cosme ca să te servesc cu tot ce-mi va sta în putință.

Nu mă păcălea el pe mine. Nu scrisorica lui don Cosme îl îndemna să se poarte atât de îndatoritor, cât faptul că eram nepotul unchiului. Așa că-i zisei pe un ton protector:

— Don Cosme e un bărbat foarte simpatic și săritor. Unchiul

Anselmo ține mult la dumnealui.

— Da, știu… Mi se pare că unchiului dumitale îi datorează situația pe care o are…

— Nu chiar atât!… Dar, în sfârșit, e bine să ai sfinți la Ierusalim, care să te susțină.

Preotul, văzându-mă râzând, se grăbi să mă imite, descoperind niște dinți putrezi de-ți era mai mare sila.

Înțelesei că dădusem peste un om vulgar și slugarnic, de la care puteam scoate tot ce voiam. Deocamdată, până să ajung unde țînteam, lăsai convorbirea să curgă după cum începuse, vorbind de don Cosme și de unchi. Cu îndemânare și pe ocolite, îi vârâi în cap ideea că unchiul e un om influent. Episcopul cutare, canonicul cutare, ministrul Tribunalului Ecleziastic D.N., toți erau vechii lui prieteni. Fără să i-o spun direct, reușii să-l conving că toți aceștia îi datorau funcțiile pe care le ocupau. Astfel îi deșteptai ambiția, și, ca să-l ațât și mai și, prinsei a-l iscodi despre el și situația lui. Era de mulți ani duhovnicul colegiului? Când venise în Sevilla? Cu ce se ocupa înainte? Era mulțumit de slujbă? Nu întârzie să ciulească urechile. Don Sabino era un om înăcrit, plin de fiere împotriva societății și, mai ales, împotriva actualei stări de lucruri, în care izbuteau numai intriganții, pe câtă vreme oamenii care nu știu să-și îndoaie șira spinării erau dați la o parte. După ce fusese mulți ani paracliser, ceruse o slujbă cu leafă la catedrală și de două ori i-o suflaseră alții. Câteva personalități din Sevilla, marchizul și bancherul cutare se interesaseră de el, dar degeaba.

— Așa e, rosti el grav, când n-ai pe cineva în minister care să te sprijine călduros.

— Da, domnule. Asta-i adevărat.

Se așternu o tăcere, dinadins prelungită de mine, pentru ca duhovnicul să aibă timp să cugete la ceea ce doream. În sfârșit, scoțând tabachera, îi oferii o minunată havană și atacai „chestiunea”.

— Am venit la sfinția-ta, zisei ca și când nu s-ar fi petrecut nimic înainte, pentru niște lămuriri în legătură cu o profesoară de la colegiu, sora San Sulpicio.

— Cu multă plăcere, răspunse nițel rușinat.

Neluându-i în seamă rușinea și înfășurându-mă într-un nor de fum, începui să-l descos cu prefăcută nepăsare. Don Sabino neștiind cum să-mi intre pe sub piele, se întrecea aproape cu firea. Trăgea și el din țigară mai-mai să-și scrântească fălcile, pentru a-și ascunde fâstâceala

care nu întârzie să se risipească. Îmi destăinui câte în lună și-n stele, și despre ceea ce voiam să știu și despre ce nu voiam. Îmi povesti cum intrase sora de mică la colegiu și cum mamă-sa îi dăduse în grijă stareței s-o împingă pe nesimțite spre viața monahală. Grea treabă! Fetița avea parcă argint-viu în vine. Cât fu mică nu se prea sinchisi nimeni, dar când ajunse femeie în lege, în zadar încercară s-o dea pe brazdă. Tocmai în timpul acesta venise sfinția-sa duhovnic la colegiu. Mamă-sa vorbi cu el mărturisindu-i că e bolnavă și c-o durea sufletul să-și lase fata în vârtejul primejdiilor lumești; că în nicio parte n-ar fi fost mai fericită ca-n mânăstire; că n-ar fi avut bucurie mai mare decât să-și știe odorul cât mai aproape de Dumnezeu, și multe altele care-l hotărâseră să influențeze asupra sufletului fetei. Ea nu se arăta de loc dispusă să consimtă la ceea ce i se pretindea. O luă atunci acasă. Dar după trei luni, spre uimirea sfinției-sale, se pomeni iar cu dânsa la mânăstire, cerând să fie primită novice. Don Sabino credea că la pasul făcut o îndemnase neînțelegerile cu mamă-sa. După anul de noviciat, fu trimisă în Guipúzcoa unde-și exercită meseria timp de doi ani. Întoarsă iar în Sevilla, nu-și mai ascunsese hotărârea de a părăsi mânăstirea de îndată ce s-ar fi împlinit patru ani de la primul jurământ. Mă înștiință de asemenea că mamă-sa, o ființă bisericoasă și foarte cumsecade, o tot îndemna să înnoiască jurământul și că superiorul o chemase de mai multe ori în chilia lui pentru a o povățui același lucru.

— Cum, nu ești dumneata superiorul mânăstirii?

— Da de unde! Nu sunt decât duhovnic. E un superior general peste toate colegiile „Inima Mariei”, atât pentru cele din Spania cât și din Franța, unde s-au înființat întâi. E francez, și tot timpul e pe drumuri, umblând de la unul la altul ca să le inspecteze și să le conducă. Toți banii strânși intră în mâinile lui…

— Ah! exclamai.

— Da, domnule, toți banii se duc în Franța.

Îmi dădui seama că rosti cuvintele acestea cu nițică ciudă, de unde înțelesei că se socotea jignit de faptul că fusese îndepărtat de la treburile economice.

— Lasă, e o întreprindere unde personalul nu costă nimic, zisei râzând.

Preotul nu răspunse, dar din scânteierea răutăcioasă a ochilor îmi dovedi că tăcea numai din prudență.

— Bine, zisei după ce mai trăsei, în tăcere, de trei-patru ori din

țigară. Un singur lucru te rog, deocamdată, să supraveghezi ca sora să nu fie hărțuită. Sunt încredințat, nu numai din ce mi-ai spus sfinția-ta, dar chiar din gura ei, că este nestrămutat hotărâtă să iasă din mânăstire, cu sau fără voia mamă-si. Iar când va veni sorocul, care nu-i departe, sper că sfinția-ta nu-i vei pune piedici…

— Eu, domnule Sanjurjo, până acum am făcut ceea ce-am socotit că era de datoria mea să fac, povățuind-o, călăuzind-o pe drumul credinței și al evlaviei… Dar de vreme ce ea nu vrea să mai reînnoiască jurământul, cred că mi-aș mânji conștiința dacă aș ajuta câtuși de puțin să fie constrânsă. Vezi dumneata, aș fi răspunzător în fața lui Dumnezeu că am format o călugăriță rea.

— Sigur, sigur, zisei plecând capul în semn de aprobare și gândind în același timp în mine: „Ah, mehenghiule, ți-ai mai fi adus aminte de fleacurile astea dacă n-ai fi mirosit slujba la catedrală?”

Mă despărții de el, făgăduindu-i să-l mai vizitez o dată pentru a rândui ce mai era de făcut în problema aceasta a noastră. La plecare, îi spusei:

— Foarte mulțumesc, don Sabino, și contează pe mine; abia aștept să-ți arăt toată gratitudinea mea.

Am scris altă scrisoare surorii, povestindu-i cele întâmplate la duhovnic și asigurând-o de neclintitu-mi devotament. Îmi răspunse pe aceeași cale, zicându-mi că tindeam să săvârșesc lucruri care nu mă priveau, că n-aveam niciun drept să mă amestec în treburile ei și că îmi lăsa întreaga răspundere a tot ceea ce s-ar fi putut întâmpla: „Și apoi, la ieșirea din mânăstire o să-ți întorc spatele, așa că să fii pregătit”, sfârșea. Dar asta nu mă descurajă. Dimpotrivă, printre rândurile răspunsului mucalit, citii lămurit că-mi primea galanteriile.

„Foarte bine, i-am replicat. Poți să-mi întorci spatele cât vei pofti când o să ieși din mânăstire, dar până atunci lasă-mă să pun și eu umărul să ieși.” În sfârșit, ne scriam aproape în fiecare zi. Înțelegeam destul de bine câtă trudă o costa pe Gloria, pentru că în fiecare zi biletul era scris pe altă hârtie; pe partea albă a altei scrisori, pe temele de franceză ale elevelor, chiar și pe dosul unei poze mi-a scris o dată.

Ceea ce nu-mi trecu mie prin gând, îi trecu ei: să caut să mă asigur de intervenția contelui del Padul. Într-o scrisoare mă vesti că, deși contele nu mai călcase demult prin casa mamă-si, aceasta-i păstra dragoste și stimă și-l pomenea des în conversație. „Mama e mândră de neamul ei și chiar dacă-i un chefliu fără pereche, cred că nu ar ieși

din cuvântul unchiului Jenaro. Vorbește întâi cu Isabel, dar nu-i spune că ideea a pornit de la mine.”

M-am executat întocmai a doua seară, la sindrofia domnișoarelor de Anguita. Isabel se arătă foarte dispusă să mă ajute și încântată de încrederea ce-i acordam. Se însărcină să povestească tot tatălui ei și să-l roage să întrebuințeze întreaga-i înrâurire spre folosul meu. Era sigură de succes. Contele avea o inimă de aur, nimeni pe lume nu era gata ca el să se jertfească pentru alții.

— Să vezi ce simpatic e papa al meu. Ai să rămâi încântat de el. Nu-i om în Sevilla care să-l cunoască și să nu-l iubească.

Mă mișcară duioșia și entuziasmul cu care vorbea contesa despre tatăl ei, deși, din zvon public, el nu-i pregătea decât ruina. Rămaserăm înțeleși că-n seara aceea, când se va întoarce acasă, îl va informa cu de-amănuntul și că, a doua zi până-n prânz, mă voi duce să-l vizitez pentru a-i aduce la cunoștință ceea ce aveam de gând. Într-adevăr, a doua zi, corect îmbrăcat în redingotă neagră încheiată până sus, mănuși, pantofi de lac și joben (aproape cu totul neobișnuit la Sevilla) m-am prezentat la palatul conților del Padul, situat pe strada Traian. Fațada nu era somptuoasă: o căsoaie cu fațada roasă și înnegrită, și câteva înfloriturі fără gust; pridvoarele de fier tot urâte, blazonul conților del Padul la mijloc, lângă acoperiș. Pe dinăuntru era însă foarte distinsă. *Patio*-ul magnific, numai în bolți de marmură artistic sculptate; în mijloc cu o grădiniță, prin al cărei frunziș se zărea albind o fântână monumentală de marmură și se auzea șopotul apei. Printr-o ușă în cristale, alt *patio* și altă grădină. M-am urcat pe o seară tot de marmură, urmat de servitorul care venise să-mi deschidă. Sus, în capăt, aștepta Isabel, surâzătoare și frumoasă ca în vis. Era îmbrăcată într-un capot alb cu broderii albastre, iar părul auriu îi cădea pe spate, într-o cosiță groasă legată cu o panglicuță de aceeași culoare cu broderia. Am înțeles mai bine ca oricând iubirea nebună a prietenului Villa. Ochii-mi trebuie că dovedeau o atât de sinceră admirație, încât se înroși nițel.

— Papa nu s-a sculat încă, îmi zise.

— Atunci mă întorc mai târziu.

— Ba deloc; poftim; e tocmai timpul să se scoale.

Mă sili să trec într-un salon luxos împodobit cu covoare și obiecte vechi de mare preț. Îl stricau nițel niște mobile moderne, ce contrastau neplăcut cu celelalte. Se așează pe un divan, iar eu căutai un jeț; dar contesa mă invită să iau loc pe divan și m-am așezat lângă

ea.

Mă înștiință că nu vorbise cu tatăl său, pentru că se întorsese târziu.

— Nu-i nimic; cum s-o scula mă duc să-l văd și-n două cuvinte, gata, va afla tot ce trebuie să știe. N-avea nicio grijă; pentru dumneata va face tot ce va putea. Dacă i-o cer eu…

Cu toate asigurările pe care mi le dădea, nu mă simțeam tocmai liniștit. Ar fi fost mult mai bine să-l fi prevenit. În sfârșit, nu mai era nimic de făcut și mă pregătii să aștept. Contesa aduse vorba de lucruri indiferente: de trupa care juca la teatrul *San Fernando*, de Palatul regal, la ale cărui recepții, seara, se ducea și ea când venea regina; de sindrofiile domnișoarelor de Anguita etc. Isabel vorbea cu o perfectă naturalețe, cu zâmbetul pe buze și o intonație dulce și simpatică ce vrăjea. Rostea cuvintele cu o atât de aleasă curtenie, pe care o stăpânea atât de bine, încât pe dată se vedea leagănul ilustru în care se născuse și deprinderea conviețuirii cu lumea de neam mare. Nu bârfea niciodată pe nimeni. Până și pentru apucăturile cele mai caraghioase găsea totdeauna vorbe îngăduitoare de dezvinovățire; preamărea însușirile bune ale prietenelor; pe toate le socotea frumoase, elegante sau discrete. Prietenii erau talentați, leali, afectuoși; pe Villa îl ridica în slava cerului.

— Ce om simpatic, nu? Așa de îndatoritor, de delicat și-apoi are o inimă de copil. Veșnic gata să facă bine. N-ai idee cum mă distrează atunci când glumește cu Pepita… Râd ca o nebună.

Fără îndoială, era o femeie sortită să farmece pe oricine. Îi sporea frumusețea neobișnuită nu numai strălucirea nobleței, ci și firea ei atrăgătoare. Totuși, după o jumătate de ceas de conversație, parcă mă simțeam nițel obosit. În ceea ce spunea se strecura parcă ceva monoton; niciodată o observație fină, nicio scânteiere, nicio vorbă care să emoționeze inima. Același zâmbet, eternul joc al ochilor spre a mângâia pe interlocutor, aceleași laude pentru tot ce exista. S-ar fi zis că, în fond, nu era decât o fată destul de vulgară, cu o fire bună și deprinderi dintre cele mai alese. Ce deosebire de adorata mea soră, de grația-i spontană, de ochii ei vorbăreți, spunând veșnic altceva, de întorsătura nebănuită a cuvântului, vibrantă, cuprinzând tot focul și toată sarea Andaluziei! Negreșit, contesa era mai frumoasă, dar nu cred s-o fi schimbat prea mulți pe vară-sa. Cel puțin, așa mi se părea mie.

— Iartă-mă un moment. Mă duc să văd dacă s-a deșteptat papa,

îmi zise, ieșind din odaie. Și, pășind pragul, se întoarse pentru a adăuga: Dacă întârzii puțin, înseamnă că-l informez. Se poate?

Într-adevăr, nu se întoarse repede, iar eu eram agitat și-mi părea rău de ceea ce făcusem. Ce avea să zică contele că un ins, cu care nu schimbase nicio vorbă, venea să-l supere pentru un fleac de nimic, nepotrivit cu anii și cu rangul lui? Abia atunci zării partea ridicolă a proiectului meu și-mi crăpă obrazul de rușine. Mare minune că n-o luai la goană din casă; ar fi fost și nepoliticos și neghiob. Isabel se purtase peste măsură de delicat cu mine, și părea sincer interesată să izbutesc. După vreo zece minute se înapoie tot zâmbitoare, făcându-mi semn cu mâna să mă apropii.

— Vino… I-am spus… Nu se opune; dar trebuie să-i explicăm ce trebuie să facă.

Străbătând câteva săli și odăi, mă călăuzi în cea ocupată de tatăl său. Pretutindeni erau risipite mobile foarte felurite. Pe câtă vreme salonul, unde fusesem primit, era mobilat, cum am amintit, cu lux, nu același lucru se putea spune despre încăperile pe unde treceam. Cuprindeau numai câteva vechituri; pereții mâzgăliți, pardoseala de plăci de faianță stricată și găurită. Isabel îmi explică contrastul. Casa fusese nelocuită multă vreme, fiindcă familia trăia în Sanlúcar. Tatăsău, care-și petrecea timpul mai mult în Sevilla, stătea la hotel. Acum patru ani, când se hotărâseră să se stabilească în orașul acesta, mobilară din nou câteva odăi de care aveau nevoie. Restul casei fusese lăsat așa cum se afla, în cazul că le-ar fi venit iar pofta să se mute la Sanlúcar.

Împinse o ușă și pătrunse în odaia tatălui său. Pe urmă mă chemă. Era o încăpere spațioasă, cu balcon spre stradă, somptuos decorată. Și aici aceeași felurime de mobile vechi și moderne. Primele, desigur, moștenite o dată cu casa; celelalte, cumpărate de curând. Se înțelegea, după bogăția și rafinamentul obiectelor de toate zilele și neorânduiala ce domnea că odaia era a unui bărbat cu apucături de boier mare și caracter dezordonat. Masa de scris mică și elegantă, ca a unei doamne; fotolii de diferite forme, îmbrăcate în stofe prețioase; candelabre de argint din veacul trecut, pereții tapetați cu damasc stacojiu; la balcon o persiană în stil modern; pe un jeț, o pălărie cordobeză cu boruri largi și drepte; pe jos o pereche de cizme de călărie, cu pintenii nescoși; pe masa de scris, în loc de hârtii, o cutie deschisă, plină cu havane și un revolver nichelat. Nicăieri nu se vedea nicio carte.

— Papa, iată-l pe domnul Sanjurjo.

— Numaidecât, răspunse contele din alcov.

Și, după câteva clipe, ridicând draperia de mătase stacojie cu ornamente galbene, apăru contele, îmbrăcat doar pe jumătate într-un halat cenușiu tighelit cu albastru, și cu un fular alb de mătase care nu-i acoperea bine gâtul. În ciuda costumului de casă, era aceeași persoană arogantă pe care o văzusem de două sau trei ori în casa domnișoarelor de Anguita. Numai că expresia de oboseală pe care i-o notasem pe chip de astă dată se zărea și mai lămurit în oacheșul măsliniu al feței. Avea trăsături regulate și hotărâte; ochii mari, negri și opaci, părul cărunt, creț și bogat. O figură energică și interesantă. Îmi strânse mâna cu sinceră cordialitate. Simt cum mă copleșește rușinea și câteva clipe rămân în fața lui încurcat. Se făcu a nu observa nimic. Cum mă sili să stau jos, îmi și întinse cutia cu țigări. Începând să fumez și încurajat de privirile Isabelei, izbutii să mă mai liniștesc.

Contele se arătă nespus de curtenitor și de politicos. Își amintea, așa spuse, că mă văzuse în casa de Anguita, deși nu avusesem cinstea să schimb vreo vorbă cu dânsul. Mă întrebă de locul nașterii, de vârstă, de meserie, dovedind un interes ce mă fermecă tot atât pe cât mă surprinse. Știam că era un om tăios și disprețuitor față de ceilalți, așa cum sunt deprinși să fie chefliii vestiți, poate și din pricina plictiselii ce-i cuprinde după ce au trecut pragul vârstei tinere. Despre don Jenaro Montalvo (pentru că așa se numea) auzisem povestindu-se întâmplări uimitoare și isprăvi nemaipomenite. Cele mai multe dintre ele nu-l arătau ca pe un om cult și bine-crescut. Unii bănuiau că simțirile lui nu erau dintre cele mai gingașe. Se povestea, în Sevilla, că don Jenaro se îmbăta des, și în timpul chefurilor pe care le trăgea cu prietenii, toți niște nespălați, săvârșea lucruri nedemne de numele său. Într-o noapte, dezbrăcase niște muierușe care-l însoțeau și le aruncase în râu. Se șoptea că odată trăsese cu revolverul în niște băieți care se distrau trimițându-i răsfrângerea unei oglinzi în ochi; se bătuse cu un pistol încărcat cu nisip și altul cu praf de pușcă și-și ucisese rivalul. Fusese prieten intim cu Naranjero, vestitul bandit din Córdoba, de care era nedespărțit în vânătorile-i prin munți. Toate aceste lucruri cât și altele pe care le las la o parte formaseră în jurul său o legendă, jumătate cavalerească, jumătate de pezevenglâc, care-l făcea foarte cunoscut și popular în oraș. Stând de vorbă cu el mi le aminteam pe toate și-l priveam cu multă

curiozitate, cu silă și admirație în același timp. Purtarea curtenitoare și amabilitatea-i desăvârșită șterseră însă repede aceste impresii. Nimeni n-ar fi crezut că omul acela blajin, atent, politicos era eroul atâtor întâmplări scandaloase și brutale. Prin vorba așezată și gravă, prin manierele aristocratice, lipsite de trufie, dar din care i se ghicea obârșia, prin surâsul ușor insinuant ce-i întovărășea cuvintele alcătuia tipul desăvârșit al cavalerului spaniol de odinioară.

— Așadar, voi avea plăcerea să te numesc în curând rudă?

— Oh! domnule conte, răspunsei fâstâcit de-a binelea, cinstea ar fi pentru mine… dar nici nu-i vorba de asta.

— De ce nu? Nepoțica mea te iubește… Dumneata o iubești… Vă căsătoriți și pace.

— Până acolo mai e drum.

— Îl vom face, zise Isabel.

— Perfect, grăi contele zâmbind și adresându-se în același timp și fie-si și mie. Și ce doriți dumneavoastră să fac eu în această afacere?

În zâmbetul ce-i încrețea buzele se deslușea bunăvoință, dar și nițică ironie, și iar mă fâstâcii. Isabel răspunse în locul meu:

— Vreau să faci în așa fel ca Gloria să fie scoasă din mânăstire. După propria-i mărturisire, abia așteaptă să iasă. Se pare însă că ar fi unele piedici. Vreau ca tu să vezi care sunt și să le îndepărtezi.

— Vreau! Spune mai bine „comand și poruncesc”, rosti contele pufnindu-l râsul. Ce spui de mica prințesă? Știe ori nu să comande?

Mă mulțumii doar să zâmbesc.

— Mătușa Tula, urmă tânără, fără să se sinchisească, ține mult la tine. Sunt sigură că nu-ți va ieși din cuvânt.

— Cât ai bate din palme! Numai că n-am văzut-o de-un veac!

— Nu-i nimic! Te faci că te întâlnești cu ea… Pentru asta e nevoie să te scoli într-o dimineață devreme… Știi că se duce la utrenie la Sfântul Alberto… Îi spui c-ai fost, cu un motiv oarecare… cu mine, spre pildă, la colegiul „Inima Mariei”, că ai vorbit cu Gloria și că ești de părere că nu mai trebuie să stea în mânăstire pentru cutare și cutare pricină… Că n-are nicio chemare pentru călugărie, și că ar trebui s-o mustre conștiința s-o mai țină acolo fără voia ei. Mătușa, măcar de rușine, se va grăbi s-o scoată… Cu restul, mă însărcinez eu.

— De minune, zise contele după o vreme, privindu-și înduioșat fata. Există însă un punct negru.

— Știu; să te scoli devreme, nu? Mă îngrijesc eu să te scol…

— Nu, nu! exclamă el speriat. Mai bine mă duc de-a dreptul acasă

la verișoara.

— Ce leneș!

— Regret sincer, domnule conte, că vă pricinuiesc o supărare… cu atât mai mult cu cât n-am niciun drept… mă grăbii să zic.

— Nu-i nicio supărare, domnul meu… Vom face tot, dar fără atâtea ocoluri câte pretinde fetița… Lăsați-o pe mine; aranjez eu totul cum trebuie… Ei, și acum, adăugă adresându-se fie-si, domnul, desigur, drept răsplată, îmi va trimite cofeturi în ziua nunții… Dar tu ce-o să-mi dai?

— Eu? O îmbrățișare zdravănă și-un milion de sărutări. Îți convine prețul?

— Îmi convine, răspunse don Jenaro, luându-i căpșorul în mâini și sărutând-o pe păr. Acum du-te și spune să pună masa… Bănui că domnul va prinzi cu noi.

Am încercat să mă scuz, pentru că mi se părea că prea abuzam de bunătatea lor, și chiar din prima zi; dar dinaintea stăruinței afectuoase a tatălui și a fiicei, trebui să cedez. Până să ne cheme la masă, ne continuarăm convorbirea. Contele îmi ceru voie să-și termine toaleta în fața mea. Vorbirăm de cai și de tauri. Era foarte priceput la lucruri din astea. Dar, cum am schimbat conversația aducând-o pe tărâmul politicii, don Jenaro nu dete dovadă decât de păreri vulgare și fără nicio noimă. Spania, după capul lui, nu putea fi cârmuită decât cu gârbaciul. Întâi și-ntâi trebuiau măturați toți pungașii care mișună prin ministere. Și-n locul lor puși oameni de ispravă și cu greutate. Pe urmă, la ce servește Parlamentul? Ca să-și facă treburile câțiva țopârlani care nu știu decât să pălăvrăgească. Afară, și cu Camera și cu Senatul! Cineva de sus, numească-se rege, președinte, ori ce-o fi și cum i-o zice, să țină vârtos de hățuri și să croiască la sânge cu biciul pe cine n-o trage în ham. Și nicio milă. Pe cine conspiră, un glonț în cap gata. Când s-ar umple pușcăriile, să se strângă toți pușcăriașii într-o corabie veche, s-o scoată în largul mării și cu ea la fund. De ce să întreție nația, pe mâncare și băutură, pe toți bandiții, ba nu zău?

Eu, care încremenisem la auzul atâtor atrocități, aprobam dând din cap și zâmbind. În clipa aceea aș fi căzut de acord cu el că trebuia să li se taie capul la două treimi din spanioli. După ce se dichisi, am trecut în sufragerie, care se găsea la catul de jos, având două uși cu geamuri spre *patio*. Era o încăpere mare, nițel dărăpănată, mobilată cu două bufete de stejar vechi, sculptat, cu o

oglindă rotundă în ramă neagră, o masă modernă, care se lungea și se scurta, și scaune de paie. Cu noi veni să ia loc și o doamnă bătrână, îmbrăcată chiar prea modest, gălbejită la față și zbârcită, cu părul alb și ochelari afumați. Ne-am salutat amândoi ușor din cap, și nu știu dacă a scos cinci vorbe în timpul cât ținu masa. Nu mă prezentă nici tatăl, nici fiica. Am aflat pe urmă că era o rudă îndepărtată, numită Etelvina, pe care o adusese contele pentru a o întovărăși și supraveghea pe fie-sa, după caz.

Prânzul fu simplu. În Andaluzia nu se dă aceeași importanță mesei ca în ținuturile din Nord. Am băgat de seamă că contele mânca puțin, ceea ce i se întâmpla, după cum îmi spuse, aproape totdeauna la prânz, poate pentru că se scula târziu. În schimb, seara, avea poftă de mâncare.

— De asta nu pot să jur, zise Isabel zâmbind trist.

— Sigur, dacă nu m-ai văzut niciodată cinând! rosti contele nițel contrariat de dojana ascunsă.

— De prea puține ori, adăugă sfios tânără.

— Mde! mormăi contele, ridicând din umeri nepăsător. Bănui, domnule Sanjurjo, că te-ai obișnuit cu exagerările andaluzelor.

Continuarăm să vorbim despre politică. Apoi vorbirăm din nou de luptele de tauri. La urmă veni și rândul poeziei. Amabilitatea desăvârșită a contelui îl îndemna să n-o uite, pentru că-i fusesem prezentat drept poet.

— Sunt mulți poeți buni în Spania, grăi cu cea mai mare aproximație.

— Eh!.. Da, da, câțiva.

Cum această povestire este o adevărată spovedanie, declar că acel *Eh*! pronunțat cu indiferență disprețuitoare, voia să însemne că eu, ca un mare poet ce mă aflu, nu eram obligat să-i admir pe toți ceilalți mari poeți, ci să le arăt stima datorată unor tovarăși de breaslă. Să mi se ierte această slăbiciune pe care o mărturisesc. Alții au slăbiciuni și nu le mărturisesc.

— Mi-au plăcut totdeauna versurile… Citesc însă puțin… Cu atâtea câte am pe cap… Și care-i poetul la care ții dumneata?

— Eu? Zorilla[8].

— Iartă-mă, domnule Sanjurjo; mărturisesc că scrie foarte frumoase versuri… Am citit câteva; ba știu unele și pe dinafară; mă încântă… Uite, astea:

Biet bâtlan între zăbrele,
nici de-ntâiul cuib nu știe…
zborul liber în tărie,
viață, cum le-ar ști?

sunt minunate, minunate!… Dar eu nu-l pot suferi pe domnul acesta. Cred că el e cel care poartă vina tuturor relelor ce bântuie Spania în ziua de azi.

Rămăsei cu gura căscată.

— Cum?

— Da, pentru că dacă n-ar fi aţâţat într-una ţara, ne-am bucura acum de toate binefacerile păcii. Industria ar prospera, iar agricultura şi păstoritul la fel…

Înţelesei că bietul conte credea că poetul Zorilla şi revoluţionarul{9} cu acelaşi nume erau una şi aceeaşi persoană. Mă grăbii să-l scot din greşeală, luând precauţiuni ca lecţia să nu-l supere. Dar nu se simţi câtuşi de puţin ofensat, ca şi cum ignorarea acestor lucruri nu însemna nimic. Şi conversaţia se întoarse iar, bineînţeles, la cai. Contele pregătea doi pentru cursele apropiate. De aici, ca prin farmec, pătrunserăm încă o dată pe tărâmul taurilor, şi din nou am avut prilejul să admir cunoştinţele şi îndemânarea contelui. Odinioară fusese unul dintre cei mai mari amatori, deşi nu voise niciodată să lupte în public.

— Asta-i doar o glumă, crede-mă pe cuvânt, îmi zicea pe un ton dispreţuitor.

Îi plăcea mai ales, chiar azi, să întărâte şi să doboare juncani pe proprietăţile lui şi ale prietenilor, să încalece cai buni, să vâneze cerbi şi mistreţi prin munţi. Ştiam eu că-i plăceau şi alte lucruri, tot atât, ori şi mai mult încă. Dar pe acestea nu mi le mărturisi, ci mă lăsă doar să le subînţeleg. În timpul cât luarăm cafeaua, bău o sticlă întreagă de coniac. Şi vorbind, vorbind, aflai că amabilul conte nu era prea tare în geografie. Venind vorba de călătoria lui Cúchares în Cuba, am băgat de seamă că don Jenaro bănuia că Buenos Aires este foarte aproape de această insulă.

În ciuda lipsei de cultură, care ar fi părut oricărui ridicolă, era un bărbat impunător. Nu-ţi venea niciodată să râzi de el. Până şi o anumită energie din vorbire, dispreţul ascuns dinapoia unei politeţi desăvârşite impuneau respect, ba chiar frică. În privirea-i ştearsă, distrată, se citea lămurit că trecuse prin întâmplări rare şi groaznice,

că avusese de-a face cu tot felul de oameni și că nu-i lipsea nici priceperea și nici înțelepciunea. Era un bărbat deprins să domine, nu atât prin situația sa, cât prin curajul său despre care se povesteau lucruri fantastice în Sevilla. Isabel îl învăluia, în timpul acesta, într-o privire de admirație și de dragoste, pe care el părea că nici n-o observă. Totuși, o răsfăța: nu-i zicea niciodată altfel decât „fetițo", iar la masă ținea seama de cele mai mici dorințe ale ei cu o atenție de parcă ar fi fost cine știe ce mare doamnă. Pe vara Etelvina nici n-o băga în seamă. Ea, din parte-i, s-ar fi zis că-și ajungea sieși, mâncând și tăcând, îndreptându-și ochii încercănați cu roșu, spre cine vorbea, pe deasupra ochelarilor afumați. Nici nepoata nu se sinchisea de ea, iar când uneori se vedea nevoită să-i dea vreun obiect, i-l întindea fără s-o privească. Numai când contele vru sa vorbească iar de dragostea mea, îi făcu semn ca să-i aducă aminte că nu se cădea dinaintea altora. Dar el, fie că n-o văzu, fie că nu voi să asculte de îndemn, îi dete înainte pe aceeași temă.

— Vară-mea Tula e foarte ciudată… Dumneaei o cunoaște bine… Nu, Etelvina?

— Da, o cunosc bine, răspunse bătrâna cu un glas lugubru, ca de strigoi.

— Ați crescut împreună, așa e?

— Da, am crescut împreună, răspunse iar strigoiul.

— Când v-ați despărțit?

— Acum treizeci de ani.

— Și-i foarte ciudată, nu-i așa?

— Foarte ciudată.

Amănuntele despre ciudățeniile vară-si nu fu cu putință să i se smulgă. Întărea ceea ce povestea contele, dând din cap.

Gând ne sculărăm de la masă, mă grăbii să plec spre a nu-i deranja. Isabel profită de ocazie pentru a-l ruga pe tatăl-său să se ducă seara cu ea la teatru. Contele răspunse, pe când își aprindea o țigară:

— Nu se poate; știi că nu-mi place opera.

— Haide, tăticule; numai astă-scară, repetă tânără alintându-se și sărutându-i mâna pe care i-o apucase.

— Nu se poate; mă plictisesc și adorm. De ce nu te duci cu domnișoarele Enríquez?

— Tocmai de aceea. M-au invitat de atâtea ori, și mi-e rușine să nu le invit și eu câteodată.

— Trimite după o lojă și invită-le.

— Știi bine că asta nu se poate, papa. Ar fi urât să mă lași singură.

— De, fetițo, îmi pare rău… dar nu merg.

— Cum poți să-mi refuzi atâta lucru? Dacă ți-aș cere-o în fiecare zi, aș înțelege… Dar numai într-o seară! Ai putea să-ți sacrifici pentru o dată prietenii, îngăimă tânăra cu vocea tremurătoare, abia stăpânindu-se să n-o podidească plânsul.

Contele își întoarse ochii spre ea și-o fulgeră cu o privire lungă și tăioasă, fără să scoată nicio vorbă. Isabel și-i plecă pe ai ei cu teamă, iar pe sub genele-i negre, se ivi tremurândă o lacrimă.

Scena aceea scurtă și fără însemnătate mă impresionă urât. Mi se păru că contele era un tată iubitor numai atât cât nu se atingea nimeni de gusturile și plăcerile lui.

• Capitolul 8 •

CU VOIA DUMNEAVOASTRĂ, ÎNȘIR MĂRGĂRITE

Începea să se simtă căldura. Eram pe la jumătatea lui iunie. Soarele, de la cinci dimineața, învăluia vestitul oraș într-o mângâiere aprinsă și prelungită până la șapte seara, dintr-un cer neprihănit și încins. Îngustimea și întortocherea străzilor nu ne apărau pe de-a-ntregul de dogorile lui. Prin crăpăturile strâmte pătrundea lumina ca o văpaie, ca un harapnic de foc ce aprindea chipul și înfierbânta capul. Ajunsesem să știu de frica acestui uriaș soare sălbatic al Andaluziei, și ieșeam numai rar din casă.

— Ia spune-mi, Matildita, e și mai cald decât acum în Sevilla?

— Bravo! Ei, dragul meu, acum e răcoare! Nu vezi ce nopți frumoase?

În adevăr, noaptea, căldura scădea binișor. Dar eu, deprins cu temperatura primăvăratică a meleagurilor mele chiar și în timpul verii, o simțeam copleșitoare. Mi se zburlea părul pe cap, deși eram năclăit de nădușeală, gândindu-mă la nopțile ce se anunțau.

În strada Sierpes, artera principală a Sevillei și centrul ei comercial, se întinsese pe deasupra o pânză în chip de umbrar, așa că se putea umbla în voie. Ca să pătrundă în numeroasele cazinouri și berării, presărate aici la tot pasul, trecătorii nu mai aveau nevoie de uși; toate erau deschise vraiște. Noaptea, lumea, închisă în case în timpul zilei, ieșea să se răcorească. După cină îmi plăcea să stau câte un ceas la „Britanica” în tovărășia lui Villa, privind lumea forfotind încoa și-ncolo. Când ne plictiseam aici, dacă nu ne duceam la sindrofia domnișoarelor Anguita, ori până să se împlinească ora ca să ne ducem, porneam să ne învârtim prin Piața Nouă, ce-și merita numele, fiind singura din oraș destul de spațioasă și regulată. În grădinile din centru, împodobite cu portocali și palmieri, se așezau rânduri de scaune unde-și petreceau vremea, până la miezul nopții, mulțime de familii.

— În epoca asta, îmi spunea maiorul, se văd aici chipuri pe care n-ai să le mai vezi pe urmă tot anul… Și sunt unele, boboc!…

Alteori ne duceam pe malul râului, unde în nopțile cu lună nu se aprind felinarele. De-a lungul zidului ce desparte bulevardul de chei,

nenumărate siluete de femei ocupau toate băncile de piatră cu rezemătoare de fier. Trecând pe dinaintea lor, cum lumea le venea din spate, nu puteam desluși decât conturul frumoaselor capete goale ori acoperite cu tulpane albe. În schimb, însă, vedeam bine lucirea vie, scânteietoare a ochilor negri și a dinților albi, africani. Și imaginea aceea fugară ne pricinuia în suflete dulci neliniști, de al căror farmec nici Villa, cu toată adorația pentru mica lui contesă, nici eu cu entuziasmul meu pentru sora San Sulpicio, nu ne puteam feri.

— Primejdios, amice, zicea în gura mare pentru a fi auzit de cele interesate, pe aici nu-i de trecut fără pavăză.

Câteva hohote înăbușite răspundeau complimentului.

Dar în Sevilla nu soarele era dușmanul meu de căpetenie ori cel mai supărător. Alții, deși mai mărunți, mă hărțuiau necontenit, cu înverșunare. Erau evantaiurile. Oricine s-ar putea mira cum aceste lucruri atât de inofensive și folositoare pentru toată lumea îmi puteau fi, doar mie, trufașe și groaznic de vrăjmașe. Dar aici se cuvine să amintesc că evantaiurile sunt în general de hârtie, și că hârtia, pe o parte e pictată cu motive câmpenești, iar pe cealaltă rămâne albă. Ei bine, pe mine nu mă necăjeau atât peisajele, ori faptul că de închipuiau munți de cafea cu lapte și fluturi ce spintecă inimi, cât partea lor albă, ceea ce pare că n-ar trebui să dea prea mult de gândit nimănui. De îndată ce se află, de la sindrofia domnișoarelor de Anguita, că eram poet, nu numai fetele din casă, dar toate invitatele care veneau pe acolo se crezură îndreptățite să-mi pretindă să le umplu cu versuri afurisitul acela de loc alb. Și nu numai invitatele, dar și prietenele și cunoscutele lor îmi trimiteau evantaiurile, când prin cineva, când de-a dreptul însoțite de un bilețel în care se recomandau galanteriei mele și-mi proslăveau înzestrările poetice. Răspundeam și eu prin câteva versuri spunând că ochi ca ai stăpânei nu se mai găseau pe lume, că invidiam văzduhul ce-i mângâia chipul fermecător, și că tot ce era mai grațios în Andaluzia, fără să rămână nimic pe dinafară, se strânsese în cutare (de care, de cele mai multe ori, habar n-aveam) etc. etc. Dar repetasem atât de des ticluirile acestea și altele asemănătoare, încât, pentru a găsi o formă diferită în care să le îmbrac, îmi frământam capul și-mi mușcam degetele de turbare. Ajunsesem până acolo încât nu puteam zări unul în mâna vreunei domnișoare, mai mult sau mai puțin apropiată de vreo cunoștință de-a mea, fără să mă apuce groaza și să mă treacă nădușeli reci, ba uneori crampe și vărsături. Trebuie totuși să

mărturisim că astfel de pacoste nu-i răspândită doar în țările calde. E răspândită, mai mult sau mai puțin îndulcită, în toate ținuturile cuprinse între tropicul Racului și al Capricornului.

Trecură patru zile până să primesc o scrisoare de la Gloria. Patru zile cât patru secole! Deznădăjduisem. Amețisem tot învârtindu-mă pe strada San José. Așteptai pe Paca la ieșirea din fabrică, dar degeaba. Isabel nu mai apărea nici ea pe la domnișoarele de Anguita. Față de Villa nu mă încumetam să-mi vărs focul, de teamă să n-o ia în glumă. Parcă de glume-mi ardea mie! În sfârșit, într-o seară sosi și Isabel la sindrofia din casa surorilor Anguita. Din privirea stăruitoare și iscoditoare pe care mi-o aruncă, înțelesei că avea să-mi comunice lucruri însemnate. Începui să tremur, pentru că, în starea de spirit în care mă aflam de câteva zile, îmi sărea inima dintr-un nimic.

— Am să vorbesc ceva cu dumneata, îmi zise în șoaptă, trecând încruntată pe lângă mine.

Trebuie să mă fi îngălbenit la gândul că avea să-mi anunțe vreo nenorocire. Dacă aș fi avut mintea limpede, aș fi înțeles că femeilor le place să se amestece în intrigile amoroase, și-și joacă rolul cu toată seriozitatea. O văzui apropiindu-se de pian și atingând distrată clapele. Agitat și tremurând, mă apropiai și eu.

— Pregătește-te să afli o noutate importantă, șopti contesita scurt și misterios, cu ochii aiurea.

— Ce s-a întâmplat? îngăimai cu vocea stinsă.

— Gloria s-a întors acasă.

Crezui că mă prăbușesc. Trecură câteva minute până să-mi revie glasul.

— Cum? Acasă? De când?

În clipa aceea Joaquinita, blestemat fie-i boiul! se opri lângă noi cu un zâmbet înțepat.

— Ce tot meremetisiți pe-aici? Împotriva cui conspirați?

Nu mi-am putut stăpâni un gest de nerăbdare. Dar Isabel, cu cel mai desăvârșit sânge rece, și zâmbind galeș, răspunse:

— Împotriva ta.

— Taci! replică domnișoara de Anguita râzând, spre a-și ascunde bănuiala.

— Ăsta-i purul adevăr.

— Se poate; pentru că nu ți-am fost niciodată simpatică, grăi Joaquinita zâmbind mereu, dar puțin iritată.

— Într-adevăr; ceea ce se cheamă simpatică, nu-mi ești.

Vorbind astfel, surâdea cu aceeași blândețe. Credeam că glumesc.

— Draga mea, nu-mi întorci decât ceea ce ți-am dăruit demult.

— Asta o cred. Știu că mă urăști.

— Nu, de urât nu, dar nici nu te iubesc.

— Ba da, mă urăști; de ce nu vrei să fii sinceră?

— Sincer îți spun că nu te iubesc.

Își vorbeau așa de liniștit și cu atâta naturalețe, își zâmbeau atât de dulce, mai ales Isabel, încât nimeni, ca și mine, nu s-ar fi îndoit că glumeau. La urmă, însă, izbutii să mă încredințez că-și vorbeau foarte serios; mă surprinse, dar recunoscui că aveau haz. Le-am lăsat întreținându-se prietenește, vezi Doamne, și am pornit să-i povestesc lui Villa, care-și trase spuza pe turta lui, exclamând:

— Ce inimă deschisă are Isabel! Ce-i în gușă și-n căpușă, și când urăște și când iubește.

Înainte de-a pleca, Isabel găsi prilejul să mă invite din partea lui tată-său a doua zi la masa de prânz. Primii cu bucurie, pentru că știam că aveam să vorbim de ceea ce mă interesa. Până să mă duc la ei, în dimineața aceea, mă învârtii mai bine de treizeci de ori pe strada Argote de Molina, unde ședea Gloria. Strada e una dintre cele mai originale și interesante din Sevilla; pornește din strada Conteros și ține până la biserica Sfântul Alberto. E strâmtă și face o mulțime de ocoluri, în cotituri neașteptate, ceea ce-i dă o înfățișare misterioasă și poetică. Numai din când în când vezi câte un suflet de creștin trecând pe acolo, și e locuită, îndeobște, de familii cu stare, dacă e să judeci după *patio*-urile elegante ce se zăresc la stânga și la dreapta prin grilajurile porților. Casa mătușii Tula ocupa unul din colțurile cele mai singuratice. Nu era mare, dar fusese reparată de curând destul de luxos. Catul de sus avea două balcoane, iar cel de jos două mari ferestre zăbrelite. Portalul era pardosit cu marmură fină, grilajul elegant, cu prețioase înfloriturі în fier; *patio*-ul potrivit, înconjurat de sprinteni stâlpi de jasp și înțesat de plante și flori. Se observa că nu lipseau nici banii, nici gustul. Cunoșteam bine casa aceea. A fost una din cele dintâi pe care le-am vizitat, când am sosit în Sevilla, pentru că-mi dăduse adresa Gloria. Dar de când locuiam în orașul acesta, nu izbutisem să zăresc țipenie de om nici în balcoane, nici la ferestre, deși trecusem de atâtea ori pe dinaintea ei.

Același lucru se întâmplă și în dimineața aceea, lucru care mă mâhni, cum e și firesc, mai mult ca oricând. Nu zării nici urmă de Gloria. Balcoanele, cu aceleași perdele încrețite, ferestrele, cu

aceleași persiene verzi, *patio*-ul veșnic singuratic. Nicio umbră, nici cel mai mic zgomot. Și ce nerăbdător și curios eram să-mi văd măicuța în haine lumești! În timpul prânzului, Isabel îmi povesti ce anume întreprinsese tată-său în folosul meu. Contele nu mai fu așa de vorbăreț și voios ca rândul trecut. Se cunoștea că-l preocupa ceva, poate o pierdere gravă la joc, în ajun. Se dusese cu Isabel în vizită la vara lui Tula, sub cuvânt că avea să-i comunice vești de la o rubedenie din Filipine. Ascultând îndemnurile firii sale impulsive, atacă dintr-o dată cetățuia, osândind în termeni foarte aspri șederea Gloriei în mânăstire. Mătușa încercase să se apere, ținând-o una și bună cu vocația fetei și zicând că o mustra conștiința să i se împotrivească; dar contele i-o întoarse cu tărie, arătând că pentru a crede în asemenea vocație trebuia s-o și dovedească.

— Ascultă, verișoară, scoate-o din mânăstire; dar nu pentru a mi-o închide tot în casă, ca data trecută. Să vadă lumea, să frecventeze societatea, să se ducă la teatru, la plimbare, la sindrofii. După șase luni sau un an de viață de aceasta, dacă stăruie să se călugărească, las-o-n plata Domnului, să se întoarcă la mânăstire. Până una alta nu crede nimeni că n-o ții cu de-a sila acolo.

— Uf! exclamă Isabel, după ce repetă cuvintele tatălui. Mătușa se învineți. Am crezut c-o să-i vină damblaua.

— I-am vorbit așa de tăios, rosti contele morocănos și fără să-și ridice privirea, pentru că era de față și domnul acela antipatic.

— Săracu, n-a zis nici pâs. Parcă era un mut.

— Să fi poftit să zică ceva! grăi contele trufaș.

— Cine-i domnul acela? întrebai în șoaptă pe Isabel.

Dete din umeri, zâmbi șireată și apoi zise:

— … Un domn! Un om al lui Dumnezeu, cum spune mătușa Tula!

— Cum îl cheamă?

— Don Oscar.

— Romantic nume.

— Poate, dar el n-are nimic romantic și nici poetic, răspunse, schimbând o privire și un surâs semnificativ cu tată-său.

Într-un cuvânt, după vizita aceea memorabilă și exact la patru zile după ce avusese loc, Isabel primi o scrisoare de la Gloria în care-i spunea că se întorsese acasă.

— Ce zici de isprava noastră? Nu credeai să biruim așa de repede? Spune drept!

Mă arătai în adevăr surprins de repeziciune, dar mai ales

recunoscător decât surprins. Drept răsplată, contesita îmi ceru să-i închin vreuna din poeziile pe care le publicam din vreme în vreme în *Ilustrația Spaniolă* și primii cu plăcere. Totuși ultimele-i cuvinte îmi deșteptară în minte un gând chinuitor. Gloria se întorsese acasă, îi scrisese verișoarei ei, iar mie nu-mi trimisese nici măcar două rânduri. Nu cumva mă bucuram ca un guguman de o întâmplare ce n-avea să-mi aducă niciun folos? Oare nu erau adevărate amenințările pe care mi le anunțase în glumă? Rămăsei îngândurat. Mă silii să par vesel, dar nu izbutii. Pentru a nu mi se ghici tulburarea, mă grăbii să mă despart de conte și de Isabel, mulțumindu-le de mii de ori. Până să plec, Isabel putu să-mi șoptească:

— Fii pe pace; o s-o aduc pe Gloria la noi și-o să-ți dau de știre, ca să aveți prilejul să vorbiți.

Promisiunea aceasta mă mișcă nespus. Teama, bucuria, speranța, toate puseră deodată stăpânire pe inima mea. Contele, de asemenea, strângându-mi mâna la despărțire, îmi spuse cu aleasă curtenie:

— Nu-i de ajuns ceea ce am înfăptuit. Trebuie să mergem până la capăt… Știi ceva?… Mai vino într-o zi pe la noi să rânduim goana.

Am plecat într-o stare de spirit nelămurită, fără să știu dacă eram trist sau vesel. După trei-patru ceasuri tristețea spori într-atâta, încât rămase stăpână pe câmpul de bătălie. În amurg se întâmplă un lucru care-mi schimbă pe de-a-ntregul cursul emoțiilor. Întorcându-mă acasă să cinez, o găsii pe Paca așteptându-mă să-mi dea o scrisoare de la Gloria. Nu voiam s-o deschid dinaintea mesagerei și am încercat să scap de ea cât mai iute. Dar buna femeie prea nu-și mai afla astâmpăr de bucurie cu prilejul ieșirii domnișoarei din mânăstire, pentru a nu-și descărca nițel inima. Și, nerăbdător și atent, am ascultat toate amănuntele: cum doña Tula se dusese s-o ia într-o trăsură; mojicia cu care se purtaseră cu ea la mânăstire, nevenind nimeni să-și ia rămas bun, în afară de duhovnic; ce bine-i ședea domnișoarei în haine lumești, veselia tuturor văzând-o așa de „mândră și isteață”, și toate fleacurile pe care i le spusese Gloriei în convorbirea avută. În sfârșit, plecă, iar eu alergai într-un suflet în odaie, aprinsei în grabă lumânarea și deschisei scrisoarea. „Nu mai sunt în mânăstire, zicea. Dacă vrei să primești papucii promiși, treci astă-seară la unsprezece pe dinaintea casei. Voi fi la fereastră și vom vorbi.” Oricine își poate închipui câtă bucurie mi-a putut aduce scrisoarea aceasta. Mi se realizau toate visurile. Gloria mă iubea, îmi

dădea o întâlnire, iar întâlnirea avea deosebitul farmec pentru un poet și om din nordul țării de a avea loc la o fereastră înflorită! Nu-i așa că vorbele acestea vrăjesc, deșteaptă în închipuire un roi de gânduri dulci și nedeslușite, ca și cum ar fi simbolul și miezul iubirii și al poeziei? Cine-i acela care, oricât de puțină imaginație ar avea, n-a visat o convorbire drăgăstoasă la o fereastră înflorită, pe o noapte cu lună? Și apoi convorbirile și nopțile acestea au imensul folos de a putea fi descrise fără să le fi văzut. Nu se află țânțar liric din câți bâzâie în ținuturile meridionale și septentrionale ale Spaniei care să nu-și fi însăilat impresiile despre ele ori să nu fi clădit o schelă mai mult sau mai puțin armonioasă din „dulcile acorduri ale ghitarei", „mireasma crinilor", „lumina lunii revărsându-și razele argintii pe fereastră", „cerul spuzit de stele", „floarea de portocal", „ochii vrăjiți ai fecioarei", „respirația-i caldă, aromitoare" etc… Eu însumi, în calitate de poet descriptiv și colorist, frământasem de sute de ori aceste locuri comune ale esteticii andaluze, în aplauzele publicului. Dar acum realitatea întrecea și se îndepărta puțin de convenționalismul poetic. Deocamdată, nu băgai de seamă, pătrunzând pe strada Argote de Molina, la ora unsprezece, dacă pe cer erau lună și stele. Trebuie să fi fost, pentru că sunt lucruri naturale; dar nu luai seama. În schimb văzui într-o lumină divină pe vardist cu măciulia și felinarul lui rezemat de o poartă, nu prea departe de a Gloriei. „Va trebui să aștept până pleacă dumnealui"? mă întrebai speriat. Din fericire, după câteva clipe de pândă, se îndepărtă, pornind pe stradă în sus. Afară de asta, mă duceam la întâlnire fără ghitară și pelerină, doar cu un bețișor în mână și îmbrăcat într-un costum obișnuit, inofensiv. Nici pe armăsar negru înspumat, bălan ori murg. Pe bietele mele picioare, care, desigur, îmi tremurau apropiindu-mă de ferestrele casei. La una din ele zării albind ceva și mă apropiai ca să ciocănesc.

— Gloria! zisei în șoaptă.

— Prezent! răspunse glasul fetei.

Și în același timp grațiosu-i cap gol se plecă printre cercevele, și văzui lucindu-i dințișorii mărunți; pe buze avea același zâmbet fermecător și șăgalnic ce-mi rămăsese pecetluit în suflet. Zării scânteindu-i ochii negri catifelați. Încremenii uluit, ca dinaintea unei năluciri supraomenești, agățat cu amândouă mâinile de gratii. Nu izbutii să bâlbâi decât:

— Ce mai faci?

După cât se vede treaba obișnuita formulă de politețe nu-i deșteptă gânduri triste, pentru că o văzui ducând mâna la gură spre a-și ascunde râsul. După câteva clipe de tăcere răspunse:

— Bine, dar dumneata?

— Cât doream să sosească clipa aceasta, exclamai, înțelegând că nu eram în rol, cum se zice la teatru. Nu-ți poți închipui, Gloria, cu câtă nerăbdare o așteptam…

— Și de ce erai așa de nerăbdător?

— Pentru că mă chinuia dorul să-ți spun că te iubesc.

— Proaspătă noutate! Dragă băiatule, în cele nouă scrisori pe care mi le-ai scris, mi-ai repetat-o de patruzeci și una de ori… Le-am numărat.

— Atunci va fi ca să ți-o spun pentru a patruzeci și doua oară. Ceea ce ni s-a întâmplat, Gloria, pare un roman! Nu sunt nici trei luni de când te-am cunoscut și parcă am trăit trei ani. Câte schimbări! Câte peripeții! Erai o călugăriță și acum te regăsesc preschimbată într-o frumoasă domnișoară…

— Mă găsești într-adevăr frumoasă?

— Divină.

— Mii de mulțumiri. Și cum aș mai fi dac-ai putea să mă vezi!

— Te văd… nu prea bine; dar îndeajuns pentru a-mi da seama cât îți stă de frumos schimbată.

Până la un punct era adevărat. Deși lumina din colțul acela nu-mi îngăduia să-i disting trăsăturile, îi zăream silueta căpșorului adorabil, acoperit de părul creț. Când îl pleca nițel printre cercevele, lumina slabă a străzii îi lumina chipul, care mi se păru ceva mai palid, deși nu mai puțin grațios.

Încurcat, după un moment de tăcere, grăii:

— Asta-i odaia dumitale?

— Nu-i odaia mea, e salonul.

— Ah!

Se așternu iar tăcerea. Observasem că-și ținea ochii pironiți asupra mea, și, la drept vorbind, nu-mi închipuiam că erau plini de dragoste, cât mai degrabă de șăgalnică iscodire.

— Dacă ai ști, Gloria, ce trist am fost zilele din urmă când n-am mai avut vești de la dumneata! Am crezut că m-ai uitat.

— Eu nu-mi uit niciodată prietenii adevărați. Și apoi îți făgăduisem un lucru, și cu niciun preț nu voiam să nu-mi țin făgăduiala.

— Care?

— Nu-ți aduci aminte? Papucii…

— Ah, da! exclamai râzând.

Și, îndemnat de aceste cuvinte, mi se păru nimerit să pecetluiesc pentru totdeauna legăturile noastre de iubire, și grăii:

— Desigur, Gloria, de aceea am și venit aici; să mă dezmeticești dacă m-am înșelat, sau să-mi întărești speranțele că sunt iubit, dacă au vreun temei. Fiindcă ți-am mărturisit că te ador de patruzeci și una de ori, nu mai e nevoie să ți-o spun iar. De când te-am văzut la Marmolejo, m-ai robit, ți-am dăruit toată iubirea și admirația. Soarta mea e în mâinile dumitale și-mi aștept sentința cu frică.

Până să răspundă trecură câteva minute. Tușind puțin, în cele din urmă rosti:

— A sosit clipa fatală. Pregătește-te; vine… Domnule Ceferino, aș minți dacă ți-aș spune că din primele momente când am vorbit cu dumneata la Marmolejo n-am înțeles că-mi faci curte. Ceva mai mult: cred că sărutarea dată cruciuliței maicii Florentina prima dată când ne-am văzut, ai dat-o în sănătatea mea… Îți vine să râzi? Bine; vezi că nu mă vinde nimeni? Galanteriile dumitale m-au costat unele neplăceri, dar nu-ți păstrez ranchiună. Mai curând sau mai târziu trebuia să explodeze bomba, fiindcă eram hotărâtă să nu mai rămân la mânăstire, chiar dacă ar fi trebuit să mă duc să mă angajez servitoare. Dumneata m-ai ajutat mult să-mi ajung scopul, și de aceea îți sunt recunoscătoare… Dar una e recunoștința și alta iubirea… Până acum n-am izbutit să te iubesc… Te stimez… îmi ești simpatic și nu voi uita niciodată cât ai fost de bun cu mine; dar sunt sinceră, nu vreau să te amăgesc… Îți voi fi prietenă devotată și afectuoasă… Logodnică, încă, nu se poate…

Mi-e cu neputință să descriu starea mea sufletească, după ce-i auzii cuvintele. Le rostise pe un ton ironic, care ar fi putut face să se creadă că era vorba de o glumă; dar argumentarea era atât de verosimilă, încât spulbera asemenea supoziție. Totuși, făcând o sforțare, pufnii în râs, exclamând:

— Ăștia, da, papuci. Nici nu se puteau mai nostimi.

— Cum? Nu crezi ce-ți spun?… Dragă băiatule, bună părere ai de persoana dumitale!

— Nu că aș fi îngâmfat, Gloria, i-o întorsei cu gravitate, dar nu-mi vine să cred că ai putut aștepta atâta vreme până să-mi dai asemenea papuci.

— Dacă nu mi i-ai cerut până acum!

— Gloria, vorbești serios?

— De ce nu? Adică ce ți-ai închipuit dumneata? Dacă am primit să mă ajuți să ies din mânăstire, credeai că m-am legat și să te ador? Da?

Tot sângele îmi năvăli în obraji. Urechile-mi vâjâiau. Înțelesei, dintr-o dată, că fusesem un prostănac și că fetișcana își bătuse crunt joc de mine. De indignare și furie toată fierea mi se vărsă într-un potop de vorbe. Încleștat cu mâinile de zăbrele, o privii o bucată de vreme cu ochii scăpărând foc. În sfârșit, cu vocea sugrumată, îi zisei:

— Ești o cochetă fără pereche, nevrednică de a reține atenția unui bărbat de ispravă. Nu-mi pare rău de timpul pe care l-am pierdut iubindu-te, cât îmi pare de rău că te-am iubit. Am crezut că sub aparența aceea de frivolitate se ascundea o inimă, dar văd că totul nu-i decât vanitate și zvăpăială. Mă bucur că am aflat-o dintr-o dată, pentru că tot dintr-o dată te voi smulge din inima și gândul meu, unde n-ar fi trebuit să fii niciodată. Rămâi cu bine și să ne vedem când o vrea Dumnezeu…

Dând să-mi desprind mâinile încleștate de zăbrele, simții apăsarea ușoară a mâinilor ei și în același timp auzii un hohot de râs înăbușit care mă zăpăci.

— Așa mai înțeleg! Așa-mi place, omule! Mi se aplecase de atâta dulceață.

— Ce înseamnă asta, Gloria?

— Înseamnă că nu trebuie să mai fi așa de mieros, fiindcă limonada-i limonadă și tămâia amețește. Vezi acum, înecându-mă în ocări, ai înaintat, într-o clipă, mai mult decât în trei luni cu vorbele dulci. Vei zice că-mi place mi se dea cu nuiaua peste degete. Se prea poate. Dar îți răspund și eu că unui bărbat îi șade totdeauna bine nițică dârzenie.

— Da? Atunci stai să te-nvăț eu cum știu să insult, zisei râzând.

— Nu zău! exclamă ea, tot râzând. Pentru azi ajunge.

În această dulce și memorabilă convorbire, prelungită până la unu, rămase pecetluită pentru totdeauna iubirea noastră. Fără stingherealâ, începurăm să ne tutuim și ne făgăduirăm credință până la moarte, orice s-ar fi întâmplat. Pe stradă nu era țipenie de om. Vardistul, de când mă văzu rezemat de fereastră, nu se mai apropie. Arătându-mi teama ca nu cumva să-i vorbească mătușii Tula despre convorbirile noastre, Gloria mă liniști afirmând că nimeni nu trăda,

în Sevilla, pe cei îndrăgostiți. Vardistul, mai puțin ca oricare altul, nu dădea atenție gunguriturilor de la fereastră, pe care le vedea în fiecare noapte. Servitoarele iarăși tăceau ca pământul. Ni se deschidea deci o perspectivă de agreabile convorbiri, care mă îmbătau de bucurie.

— Mai curând sau mai târziu, tot are să afle. Dar să poftească. Vor avea de furcă mult cu mine, dacă vor încerca să se împotrivească.

Și-n ochii ei frumoși zării licărind o scânteiere de zburdălnicie provocatoare care mă convinse, în adevăr, că n-ar fi fost ușor de călăuzit pe drumuri pe care n-ar fi vrut să le urmeze.

— E târziu acuma. Mama se scoală cu noaptea-n cap și o să țină să mă duc cu ea la biserică. Du-te!

— Doar nițel. N-a bătut încă miezul nopții.

— Ba da, la Giralda a bătut unu. La revedere!

— Ba nu; a fost doar douăsprezece și un sfert…

Clopotul grav și lent al ceasului din turla Giraldei bătu atunci unu și un sfert.

— Auzi? Unu și un sfert. La revedere, la revedere!

— Și pleci fără să-mi dai mâna?

Îmi întinse mâna, iar eu, cum e logic, încercai să i-o sărut; dar și-o smuci cu putere.

— Asta nu! Așteaptă nițel, să-ți dau cruciulița, ca la Marmolejo, răspunse râzând.

— Prefer mâna.

— Ereticule, pleacă.

— Dumnezeu e în toate părțile. Dar, în fine, dacă vrei să-mi dai cruciulița, o voi păstra cu dragoste ca pe o amintire.

— Stai nițel. Am aici rasa.

Se retrase o clipă și se întoarse cu cruciulița de bronz, pe care mi-o întinse printre zăbrele. Luând-o, îi apucai mâna oacheșă și pietroasă și i-o sărutai cu lăcomie cât putui mai mult.

— Ajunge, hoțomanule! Ce, crezi c-o să se sfârșească de azi pe mâine?

Ce greu mă dezlipii de fereastră, îmbătat de iubire și bucurie. Eram așa de transportat încât, întâlnind la câțiva pași vardistul, îi detei două pesetas. Pe urmă mă căii, pentru că, după câte îmi spusese Gloria, n-ar fi fost nevoie. Nici de astă dată nu băgai de seamă dacă stelele scânteiau sus pe cer într-o blândă licărire, nici dacă lumina lunii se furișa prin labirintul străzilor, pătându-le ici și colo cu dungi

de argint. Duceam în suflet un soare strălucitor care mă înăbușea și mă împiedica să văd asemenea mărunțișuri.

• Capitolul 9 •

LEG PRIETENIE CU UN DOMN DE ISPRAVĂ

A doua zi primii o scrisoare de la don Sabino, duhovnicul, invitându-mă să trec pe la el. Voia să-mi spună, în mare taină, că Gloria ieșise din mânăstire. Îi mulțumii de noutate, și, știind că mai aștepta și altceva, îl întrebai dacă avea intenția să rămână tot în slujba pe care o ocupa sau năzuia la alta. Îmi mărturisi că cea mai arzătoare dorință a lui era să ocupe un post la catedrală. Îi promisei să-i scriu unchiului și, în adevăr, mă ținui de cuvânt. Desigur, îmi răspunse aspru, întrebându-mă dacă nu socoteam îndestulătoare sutele de intervenții pe care le primea în fiecare zi, pentru ca un nepot să mai vină și el cu ale lui. Lui don Sabino, nu-i pomenii, bineînțeles, nimic de această scrisoare.

Convorbirea din noaptea următoare, dacă nu tot atât de prelungită, nu fu mai puțin dulce decât cea din noaptea anterioară. Gloria, mai rodnică în născociri ca prudentul Ulise, își întocmise un plan. Dându-mi seama că nu ne vom putea căsători din pricina mamă-si, care n-ar fi consimțit, exclamă râzând:

— Da repede mai mergi dumneata! Cine are timp să se gândească la asemenea lucruri?

În silă, trebui să schimb vorba, de teamă să nu fi săvârșit vreo imprudență; dar după o bucată de vreme veni singură la moara mea, șăgalnic și spontan așa cum îi era felul de a vorbi.

— Ascultă, când ne vom căsători, vom face o călătorie în Franța și vom trece prin Asturii, nu-i așa? Mi-e dor să mai văd o dată colegiul din Vergara, unde am stat doi ani… Fiindcă, o să ne căsătorim; e lucru hotărât… O vrea ea mama să mă vadă fată bătrână, dar îi foarte mulțumesc, renunț de pe acum la meseria asta. N-am chef să mă treacă Sfântul Ilie în catastiful lui.

— Ce catastif?

Mă lămuri că în procesiunile din Săptămâna Mare, apare într-o zi Sfântul Ilie, cu o pană în mână, uitându-se pe la ferestre. În Sevilla se zice că întocmește lista fetelor bătrâne.

Râsei din toată inima, pentru că mă încânta hotărârea luată și, aducând vorba de căsătorie, mă plânsei, din nou, anticipat, de

piedicile de care aveam să ne izbim.

— Știi ce-mi trece prin minte? zise deodată privindu-mă fix. Mi-a venit așa o idee c-ar trebui să pătrunzi în casă și să devii prietenul mamei și… al lui don Oscar.

— Cine-i don Oscar? întrebai cu viclenie, căci, deși vag, îmi ajunsese pe la urechi cine era și ce învârtea pe acolo personajul.

— Don Oscar, grăi șovăind, e un domn care îngrijește de avutul mamei… Un vechi prieten al familiei…

— Și stă la voi?

— Da, de vreo trei-patru ani… Cum e văduv fără copii și mama n-avea ce face cu o casă atât de mare… a venit să stea aici…

Pe urmă mă înștiință că-i era foarte antipatic, fiindcă prea-și băga nasu-n toate și voia să conducă și să facă pe stăpânul.

— Cât am mai plâns din pricina blestematului ăstuia în lunile cât am stat acasă până să mă-ntorc la mânăstire! Mă supusese unui regulament mai aspru decât al colegiului. De dimineață când mă sculam până seara când mă culcam, nu-mi lăsa o clipă de răgaz… Și-acu a încercat să facă la fel… dar l-am repezit de i-au mers fulgii… Dă-l încolo, adăugă schițând un gest cu mâna de parcă ar fi alungat niște gânduri supărătoare. Negreșit, trebuie să-i intri sub piele pentru că mama vede doar cu ochii lui. Cel mai bun lucru ar fi să vii recomandat de vreun carlist cu vază. Vezi Doamne, dumnealui e tare bisericos… Dacă te-ai da drept ofițer de-al lui Don Carlos{10}, știu c-ai da o lovitură. De bună seamă, te-ar primi cu brațele deschise. Și tu ai tip de militar, cu mustățile răsucite și ciocul ăsta. Și-apoi, nu ești băiat urât.

— Foarte mulțumesc.

— Lasă-mă și pe mine să-ți spun câte o minciunică; tu mi-ai înșirat atâtea de când ne-am cunoscut! Hotărât lucru, te faci ofițer, ceri o scrisoare de recomandație de la cineva și vii să ne vizitezi.

După neclintirea cu oare-și susținu planul și după felul sigur și îndemânatic prin care îndepărta piedicile, pricepui că-l meditase îndelung. Mă încredințai că, în ciuda celor spuse mai înainte, se zorise tot cât și mine să se gândească la măritiș. Greutatea cea mai mare era că nu fusesem în război și nu puteam vorbi de bătălii și asedii decât din auzite ori din relatările ziarelor.

— Ascultă, don Oscar are o grămadă de povestiri și de documente de război. Mâine îți aduc două-trei cărți, le citești și pe urmă le pun la loc. Chiar dacă ar băga de seamă că-i lipsesc, tot n-o să-și închipuie

că i le-am luat eu.

— Și scrisoarea de recomandare?

— Pentru asta înțelege-te cu unchiul Jenaro. Și el e o idee carlist și are un frate care a fost general sub Don Carlos… Știe multe despre război; de la el poți afla destule dacă-l descoși.

Planul era primejdios; dar Gloria îmi da curaj și mă pregătii să-l duc la bun sfârșit. Nu cerui recomandație de la conte. Înțelegeam că, fiind și el carlist, i-ar fi displăcut farsa, chiar dacă din amabilitate ar fi consimțit. Mă adresai lui Villa, pe care-l auzisem vorbind că avea un unchi în Cádix, președintele comitetului carlist. Cum îi destăinuii planul, se grăbi voios să mă ajute. Scrise unchiului cerându-i o scrisoare de recomandație pentru don Oscar, destinată unui ofițer carlist, prietenul lui. Peste câteva zile sosi. Înarmat cu ea, și după ce statornicisem cu Gloria ora și amănuntele vizitei, mă prezentai acasă la ei pe la unsprezece înainte de amiază, întrebând de don Oscar.

Servitoarea care veni să-mi deschidă mă conduse prin *patio*-ul pe care de atâtea ori îl privisem de afară, în salonul de unde-mi vorbea Gloria. Deși tulburat și neliniștit, nu mă putui stăpâni să n-arunc ferestrei o căutătură înduioșată. Pe pervazul ei se așeza în fiecare seară șăgalnica domniță a gândurilor mele. Unde o fi acum? Inima-mi spunea că nu trebuie să fie prea departe; dar, cu toate că privisem cu toată atenția și pretutindeni după ce trecusem pragul, nu izbutisem să-i zăresc nici barem poalele rochiei. Odaia unde mă aflam nu era prea mare. Purta pecetea caracteristică odăilor unde nu se desfășoară viața de familie, rămânând destinate vizitelor. Mobilele, toate vechi, întreținute cu îngrijire și așezate în ordine și desăvârșită simetrie, scaunele tapițate cu mătase, cu spătarul înalt și cu niște ciucuri de prost gust. Dușumeaua era acoperită de împletituri fine de trestie. Cu pălăria în mână și mâinile la spate, începui să-i dau ocol cercetând tablourile de pe pereți. Cel dintâi îmi atrase atenția un portret în ulei, reprezentând o femeie tânără și grațioasă, aducând de departe cu Gloria. Purta pe cap pieptenul înalt, la modă la începutul veacului; avea piept frumos și-n mâini ținea un porumbel. Bănuii c-ar putea fi mama Gloriei. În stânga și-n dreapta atârnau două mici pasteluri, iar dedesubt inscripția: *Les petits favoris du jeune âge.* Unul înfățișa un copil dând de mâncare unor iepurași de casă. În celălalt se vedea alt copil, ținând în brațe un mielușel. În față, pe peretele opus, atârna un ceas reprezentând și el un peisaj: în timpul zilei orele erau indicate de un disc ce închipuia cu meșteșugire soarele; noaptea trebuie să le

fi indicat altul, care-ar fi închipuit luna. De o parte și de alta se găseau două medalioane brodate pe hârtie de mătase colorată, iar în mijloc iscălitura Gloriei Bermúdez; dedesubt o dată destul de veche.

Începerea avea un caracter exagerat, cum am spune noi azi. Se respira aici o atmosferă unde se amesteca tihna, fățărnicia, sănătatea, misticismul, singurătatea și bogăția, și despre care n-aș ști să spun dacă o făcea plăcută sau neplăcută. Nu era dintre acelea care să destăinuiască pe dată gusturile, viața, ba chiar firea stăpânilor. În dosul rânduielii, curățeniei și a îngrijirii, nu se deslușea decât o anume păstrare a tradiției și năzuința spre o viață retrasă, fără să știi din ce pricină. Tot așa de bine ar fi putut trăi aci o familie din Biblie ca și una dintr-o tragedie de Shakespeare. Uitasem să spun că nu numai în *patio*, ci peste tot locul pe unde trecusem, în colțurile salonului ca și în mijloc, se zăreau glastre cu flori. Isprăvind de cercetat tot ce exista acolo, îmi apropiai nasul de flori, garoafe, micsandre, trandafiri și petrecui câteva clipe încercând să mă îmbăt cu parfumul lor ca să-mi domolesc neastâmpărul. Atunci auzii câteva bătăi ușoare date ca într-un geam. Ridicând ochii văzui lipit de cristalele ușii de la odaia de culcare chipul zâmbitor al Gloriei. Plăcut surprins, cum se poate închipui, dădui să mă îndrept într-acolo; dar, cu degetul pe buze, dispăru repede și pe urmă n-o mai zării.

Trecuseră cel puțin zece minute de când servitoarea mă lăsase în salon și don Oscar nu mai apărea. Mai trecură alte câteva. În sfârșit, ușa întredeschisă se deschise lăsând trecere liberă unui bărbat cu o înfățișare, desigur, extrem de originală. Era de statură mult mai mică decât cea mijlocie, care se datora, fără îndoială, scurtimii picioarelor, pentru că torsul îi era mare, ca de atlet aproape. Trăsăturile regulate, ochii holbați și negri, împodobiți cu gene dese. Ceea ce-i caracteriza mai ales chipul erau niște uriașe mustăți albe care i-l acopereau mai bine de jumătate. Să fi avut șaizeci și ceva de ani.

— Servitorul dumitale, cavalere, îmi zise cu tot firescul, pironindu-mă cu ochii săi mari.

Glasul mă zăpăci și mai mult. Era un glas bubuitor de bas profund, aspru și sec, ca și cum coardele-i vocale ar fi fost de cânepă. Îl salutai politicos și, învingându-mi neliniștea ce era gata să mă doboare, îi întinsei scrisoarea de la unchiul lui Villa.

— Ah! De la don Alfonso.

Și, luând repede cunoștință de cuprins, înălță capul grăind cu satisfacție:

— Așadar ești de-ai noștri? Și ai făcut campania din Nord? Dă mâna, prietene. Nimănui n-o dau cu mai multă mulțumire decât ostașilor regelui și ai religiei… Sub ce general ai luptat?

— Am fost sub comanda lui Ollo și a lui Dorregaray.

În două zile înghițisem o cantitate bunișoară de amănunte privitoare la război, scoase chiar din biblioteca straniului personaj. Mi se-nvârtea capul, și tare mi-era teamă să nu le încurc și să trântesc vreo năzbâtie. Dar, înțelegând că în situația în care mă găseam aveam nevoie de seninătate și cutezanță, mă pregătii să răspund cu sânge rece la toate întrebările.

— Bietul Ollo! exclamă don Oscar. Păcat de el! Era unul dintre cei mai buni generali ai regelui.

— A căzut mort la treizeci de pași de mine, rostii cu cea mai mare nerușinare.

— O schijă de obuz?

— I-a făcut capul țăndări.

— Ce grad aveai?

— Locotenent în compania a patra din batalionul I, navarez.

— La intrarea regelui în Franța, te vor fi făcut căpitan.

— În adevăr, toți am fost avansați cu un grad.

Mă pofti stăruitor să stau jos și vorbirăm o bucată de vreme de război și de nădejdile noastre, vreau să zic ale lui, pentru că ale mele se îndreptau spre lucruri cu totul deosebite, și de care el, din fericire, era străin. Cred că pot mărturisi, fără a păcătui împotriva modestiei, că ieșii nu numai bine, dar chiar minunat, din impas. Imaginația-mi știu să umple golurile dintre amănuntele date de cărți, descriind isprăvi interesante și pitorești, întâmplări din bătăliile la care luasem parte, asedii, oameni, reconstituind totul din datele vagi pe care le dețineam. În același timp fugeam cu grijă de faptele mai însemnate pe care, poate, omul meu le cunoștea bine. Nu stăruii decât asupra hărțuielilor. Într-una din ele, pe când așteptam un convoi dușman ascunși într-o pădure de stejar, auzii un zornăit ciudat și înfricoșător. Erau pintenii cavaleriștilor, care se ciocneau, din pricina tremurului picioarelor, de tecile săbiilor.

— Cum din pricina tremurului? Eu credeam că vitejii voluntari ai regelui nu tremură niciodată.

— Oh! Crede-mă, domnul meu, când intri în bătălie, unuia mai puțin altuia mai mult, tuturor le ticăie oleacă inima. E lucru de o clipită. Cum ai intrat în foc, a trecut de parcă n-ar fi fost de când

lumea.

Amănuntul, auzit de la un prieten ofițer, fiind în dauna noastră, întipări o pecete de adevăr tuturor știrilor mele. În vreme ce sporovăiam, nu încetam să-l cercetez. Vorbea cu hotărâre și nestânjenit, nu părea prost și vădea o superioritate care mă umilea, chiar dacă eu împrumutasem pielea altuia. Uneori mă întrerupea întinzând mâna; strecura o observație în termeni preciși, iar când terminam întindea iar mâna, grăind plin de condescendență:

— Poți continua.

Când îmi adresa vreo întrebare și mă pregăteam să-i răspund la voia întâmplării, mi-o tăia de obicei scurt, exclamând:

— Domol! S-o luăm după toate regulile. Nu-ncepe de la sfârșit, că n-o să ne mai înțelegem.

Asculta apoi cu politețe nevăduvită de severitate, binevoind a aproba din cap în vremea când aveam eu cuvântul. În sfârșit, apucăturile, vorbele precum și chipul respectabilului domn semănau cu ale unei ființe superioare, cu ale unui uriaș încrezător în forța lui, sigur că fusese ursit să cârmuiască pe celelalte făpturi ale pământului. Trecea cu vederea jalnicele lui picioare. Fără îndoială că își făurea iluzia că se potrivesc de minune trunchiului ciclopic și duhului său trufaș. Mă întrebă despre câteva personalități carliste pe care le cunoscuse, și se întâmplă că veșnic mă găseam doar la doi-trei kilometri de ele. În schimb, îi vorbii pe larg de pretendent, pe care-l cunoscusem din fotografii, cât și de soția lui, Doña Margarita.

În fine, sosi și întrebarea așteptată.

— Și ce vânt te aduce pe la noi, domnule Sanjurjo? Cum îmi pregătisem bine răspunsul, îi explicai cu lux de amănunte nenorocirile care mă loviseră de la încheierea păcii. Mai întâi, stătusem trei ani în Bayonne, ținându-mi zilele cu ce bruma de bani trimiteau surghiuniților cei câțiva bogătași din partid. Când încetară subvențiile, mă văzui nevoit să mă întorc în Spania și să trăiesc pe spinarea unui frate din Galicia, ajutându-l în ale gospodăriei. Dar fratele acesta muri și soția lui, căreia îi aparținea întreaga avere, avea un caracter care mă făcu să sufăr foarte mult, până ce, în cele din urmă, am terminat definitiv unul cu altul. Plecând de acolo, rămăsei aproape muritor de foame. O mai dusei eu, de azi pe mâine, prin sat, o bucată de vreme, dar la urmă, ajungând rău de tot și crăpându-mi obrazul de rușine că datoram pe vreo câteva luni întreținerea la han, mă hotărâi să plec să-mi caut un post ca să-mi câștig cinstit pâinea

zilnică.

Don Oscar îmi ascultă cu atenție basmul. Nu zăbovi apoi să mă dojenească aspru pentru relele prilejuite de lipsa de prevedere și nechibzuința în agoniseală. Îmi ținu o adevărată lecție de economie domestică. După el, toate nenorocirile omenești se trăgeau din lipsa de prevedere și de metodă în viață:

— Împarte-ți bine timpul, împarte-ți bine banii și toți vom fi fericiți, iar lumea se va preschimba într-o baltă de untdelemn.

— Aici, în Andaluzia, mai că-ți vine să crezi că te scalzi în ea. Bucătăresele gătesc toate bucatele numai cu untdelemn, zisei surâzând.

Nu-l prea încântă gluma. Cu aceeași gravitate și asprime continuă să-și dezvolte teza. Nu doar că ar fi bănuit că fusesem un măsluitor… dar își îngăduia să presupună că nu-mi întrebuințasem timpul în lucruri folositoare.

— Oh, cât despre asta!…

— Vezi? exclamă cu un aer triumfător. Dar, în sfârșit, ești încă destul de tânăr, te poți îndrepta.

După câteva clipe de gândire profundă rosti, ca și cum ar fi luat cine știe ce hotărâre importantă:

— Am să te prezint stăpânei casei, o persoană de mare talent și pricepere. O fac pentru că ești ofițer al Maiestății-sale și vreau să-ți fiu de folos.

Îi mulțumii pentru neobișnuita favoare ce-mi acorda. Cum se sculă în picioare, pierdui respectul ce-i păstrasem cât timp stătuse pe scaun. În poziția aceasta, și fără să-i fi privit picioarele, te băga cu adevărat în sperieți, datorită mustăților, torsului său uriaș, și, mai cu osebire, prin vocea-i bubuitoare ce-ți spărgea urechile. Dar de îndată ce punea picioarele pe pământ, reapărea piticul caraghios care-mi pricinuise râsul la intrare. Uitându-și într-una de picioare, sau înșelându-se asupra valorii sale intrinsece, înaintă spre ușă călcând îndesat, o deschise și strigă cu glas bubuitor:

— Doña Tula! Doña Tula!

Îndată se auzi un glăscior îndepărtat:

— Ce-i, don Oscar?

— Fii bună și vino un moment până aici, grăi herculele-pitic.

— Numaidecât.

Se așeză iar lângă mine, vorbindu-mi cu o voce care, voind să fie tainică, reuși să semene cu un grohăit înfundat:

— Uimitor talent; ai să vezi. Toată lumea se crucește de agerimea minții acestei doamne…

Începui să tremur gândindu-mă ca nu care cumva să ghicească, fiind atât de deșteaptă, că nu sunt ofițer carlist, ci numai logodnicul galeg al fiicei sale Gloria.

— Ce inteligență grozavă, domnule; și ce cucernicie!… Fără pereche!… Oh, pe dânsa s-o auzi cum se aprinde când e vorba de vitejii războiului!… D-apoi în societate cu ce tact se poartă, deși deprinderile-i evlavioase nu-i dau pas să umble mai des prin lume… E o sfântă! S-o cunoști numai și-i dai numaidecât respectul cuvenit. Îți vine să-ngenunchi și să-i săruți poalele rochiei…

„Prin obrajii fie-si, n-aș zice nu”, gândii.

— Nevinovată, cu toată vârsta ei, ca o porumbiță… Dar ce-o fi făcând de nu mai vine? adăugă sculându-se și îndreptându-se iar spre ușă cu pas tot mai îndesat și răsunător.

— Doña Tula! Doña Tula!

Glasul piticului zgâlțâi toată casa.

— Imediat!

Totuși mai întârzie câteva minute. În vremea aceasta don Oscar rămase nemișcat, rezemat de ușă aidoma piticilor decorativi așezați la intrarea panoramelor spre a atrage lumea.

În sfârșit, sosi doña Tula. Era o doamnă scundă ca și el, dar destul de bine făcută, palidă la față, cu ochii limpezi și trăsături regulate. Părul blond, în care străluceau câteva fire de argint, îl purta pieptănat în fel de fel de cârlionți și zulufi lipiți pe frunte cu gumă. Veșmântul îi era cam ciudat, sau cel puțin nepotrivit pentru o doamnă de vârsta ei, căci avea aproape șaizeci de ani. Foi și bluză de culoare închisă, încinsă la mijloc cu un cordon de mătase *crême*, așa cum obișnuiesc lucrătoarele de prin părțile mele, iar la gât, în chip de cravată, o băsmăluță de batist. Tânără va fi fost frumoasă, deși fără să aibă farmecul fiică-si, cu care semăna nițel în ceea ce mai degrabă s-ar fi numit aerul familiei. Privită din cap până-n picioare nu era simpatică. Avea în toată ființa un nu știu ce extravagant și misterios ce izbea neplăcut și respingea. Dar gândul că era mama Gloriei mă îndemna s-o privesc cu viu interes, ba chiar cu dragoste.

— Am onoarea să-ți prezint pe domnul Sanjurjo, ofițer din oștirea majestății-sale regelui Don Carlos. A făcut campania din Nord.

— Oh! Ești ostaș carlist? exclamă cu voce blândă și surâzând. Mă bucur, mă bucur de cunoștință! Sărăcuțu! Sărăcuțu!

Mă surprinse compătimirea aceasta atât de timpurie, pentru că nu-mi povestisem nenorocirile în fața ei, nici măcar nu deschisesem gura.

— Doamnă, onoarea și plăcerea sunt pentru mine, rostii oarecum tulburat.

— Și-ai venit să faci o călătorie prin ținutul nostru, nu? Ce bine-mi pare! îți place Sevilla?

— Foarte mult! E un oraș încântător.

— Foarte mult, nu-i așa? Sărăcuțu! Și ai de gând să stai aici toată vara?

— Doamnă, atârnă de împrejurări, zisei aruncând o privire cu înțeles lui don Oscar, care binevoi să aprobe moțăind din cap.

— Cum se vede treaba ai afaceri cu dumnealui. Mă bucur, mă bucur! N-o să-ți pară rău. E un om care se pricepe să-ți descurce chiar și afacerile cele mai încâlcite. De unde vii acum, din Navarra?

— Nu, doamnă; din Galicia, unde m-am născut.

— Ah, din Galicia! Atunci nu mă mir că ești încântat de ținutul nostru. Câtă deosebire! Nu?

— Da, doamnă, mare… Dar și pe la noi e frumos.

— Crezi? Vai, sărăcuțu, cum își iubește locul unde s-a născut!

Și-și întoarse ochii spre don Oscar, spre a-l lua părtaș al compătimirii pe care-o simțea, nu știu dacă pentru mine ori pentru Galicia, sau pentru amândoi laolaltă.

Doña Tula, după vorbă, era andaluză și mai neaoșă, dacă se poate, decât Gloria. Dacă ultima mânca jumătate din literele alfabetului, mamă-sa mânca pe puțin două treimi. Amabilitatea-i prea mieroasă nu mă fermeca. Se vedea numaidecât că spunea lucrurile mașinal și că, sub interesul acela aparent, nu era decât indiferență. Câteva clipe nu mă mai slăbi cu întrebările, unele dintre de atât de vagi, încât nu știam ce să răspund. Mă țintuia cu ochii încărcați de-o atât de dureroasă expresie de milă, de parcă i-aș fi povestit cele mai amarnice necazuri. Mărturisesc că privirea-i stăruitoare și caraghios compătimitoare izbuti să mă scoată din sărite.

— Așadar, până acum n-ai mai văzut Sevilla? Sărăcuțu! Atunci n-ai fost aici în Săptămâna Mare? O, Dumnezeule, să nu fi văzut niciodată procesiunile din Joia și Vinerea Mare, să nu fi văzut preoțimea cu prapuri și icoane, crucea Mântuitorului și icoana Maicii Domnului! Nu-ți vine să crezi, pe legea mea, nu-ți vine să crezi! Sărăcuțu!

Dacă m-aș fi lăsat împins de diavol, i-aș fi spus că erau multe lucruri pe lume pe care mi-ar fi plăcut să le văd înaintea acestora. Dar în loc de asta, îi declarai cu cea mai mare smerenie că socoteam asta drept o mare nenorocire și că aș fi jertfit nu știu cât pentru a le vedea într-o zi. Coborâi în josnicie până la a o ruga să mă-nvețe cum să fac spre a vizita câteva din sfintele și neprețuitele icoane în sanctuarele lor. Atunci, doña Tula, ca și cum ar fi arătat unui muribund mijlocul de-a se scutura de suferințe și de-a se întoarce la viață, începu să-mi dea amănunte despre biserici, despre străzile unde se aflau, ceasurile când puteau fi văzute și locurile din capele unde se găseau icoanele.

Ascultam cu prefăcută atenție, dar severul don Oscar prinse a da semne de nerăbdare și sfârși zicând:

— Bine, doña Tula; o să-i spui dumneata toate astea pe rând; dintr-o dată nu le poate ține minte.

— Ai dreptate, don Oscar, ai dreptate. Foarte mare dreptate. Dar dacă nu pot sta locului, ce să-mi faci?… Tot așa era și răposatul. Ne găsisem pereche; doar atâta lipsea (*arătând pe unghia degetului*) ca să nu sărim amândoi pe coș.

— Parcă nu se vede ce-a ieșit din căsnicia dumneavoastră, zise piticul posac.

— Ai dreptate… Spune asta din pricina fie-mi, Gloria (*adresându-mi-se mie*).

— Aveți o fată? întrebai cu cea mai mare nepăsare.

— Da, domnule, am o fată și parcă are argint-viu în vine. Isuse, ce titirez! De când a venit pe lume n-a stat o clipă locului, nicăieri.

„Señora, nu minți. Slavă Domnului! În fiecare noapte stă două ceasuri pe policioara ferestrei vorbind cu mine.”

Așa-mi venea să-i spun, dar mă stăpânii. Iar la timpul potrivit începui s-o iscodesc din ce în ce mai nepăsător:

— Sunteți de mult văduvă?

— Oh! Da, demult. Bărbatu-meu, sărăcuțu, prea se trecea cu firea ca să poată trăi mult. Sărmana fiică-mea a rămas orfană la șapte ani…

Și într-o obositoare prolixitate pentru oricare altul în afară de mine, fiindcă mă interesa, îmi depănă toată povestea, pierzându-se în tot felul de mărunțișuri, în vreme ce don Oscar, nerăbdător și încruntat, bătea toba cu degetele pe brațul divanului.

— Oh! Câte mi-a văzut sufletul, numai eu știu! Fie-mea, cu

zburdălniciile ei nu-mi dădea pace o clipă. Și mă mai loviseră și niște afurisite de dureri de cap, de credeam că-nnebunesc nu altceva. Mă durea capul fiindcă vedeam cum se sfeterisește averea agonisită de bietul bărbată-meu, și n-aveam ce să fac. Vezi bine, pe noi femeile ne-nșală oricine. De unde să știu eu cum să conduc și să descurc astfel de negustorii așa de complicate? Atunci cerui ajutor omului ăstuia al lui Dumnezeu, pe care-l vezi. Cum puse el mâna pe conducere și se-nhămă la treabă, toate începură să meargă strună. Descurcă socotelile, se înțelese cu creditorii și reorganiză fabrica, ce lucra în pierdere… Ce mai calea-valea, pentru fie-mea și pentru mine a fost mântuirea. Bogdaproste c-a fost omul lui Dumnezeu! Fără el, cine știe dacă eu și fie-mea n-ajungeam să cerem de pomană pe la colțul străzilor. Doamne ferește! Te și crucești de unde le-o mai fi scoțând! Și la toate se pricepe!

Don Oscar întinse mâna, exclamând:

— Ajunge, doña Tula, ajunge!

— Lasă-mă, don Oscar, lasă-mă să spui domnului de ce-ți suntem datoare atâta recunoștință.

— I-ai spus destul. Acum te rog să ne lași singuri, avem ceva de vorbit între patru ochi.

— Bine, don Oscar. Bine.

Își luă rămas bun de la mine cu vorba-i miorlăită și se grăbi să iasă din odaie cu o supunere care mă miră peste măsură. Drept e că tonul lui don Oscar și gesturile-i hotărâte și tăioase nu-i îngăduiau împotrivire.

Rămânând singur cu mine, omul lui Dumnezeu începu iar să mă mustruluiască sever, amintindu-mi de datoriile pe care trebuia să le am față de mine însumi. Altă lecție după toate regulile în timpul căreia îmi venea să-i închid gura cu un pumn. La urmă îmi oferi, firesc și modest, un post în fabrică, observând că leafa nu putea fi decât mică, douăzeci de duros pe lună, atâta vreme cât fabrica nu producea mai mult.

— Puțin, foarte puțin pentru gradul dumitale din oștire, dar vremurile sunt grele, atât pentru dumneavoastră cât și pentru noi. Mulțumește-te deocamdată cu atât; mai târziu…

Îi mulțumii călduros de mii de ori, gândind că postul mă apropia de Gloria și-mi înlesnea drumul pentru a-i obține mâna. Don Oscar, închipuindu-și că mă pierdeam așa în ploconeli din pricina stării mizerabile în care mă aflam, îmi aruncă o privire plină de milă, care

mă rușină. Îmi puse o mână pe umăr (cât stăteam jos o putea face) și iar, cu ocrotire sporită, mă încurajă la muncă și economie. Ne despărțirăm cordial. Când să trecem pragul, chemă din nou, cu vocea-i tunătoare, pe doña Tula, care sosi cu același zâmbet dulceag și-mi întinse mâna ca să i-o strâng. Deși îmi fugeau ochii în toate părțile, nu izbutii s-o descopăr pe Gloria. În schimb, apropiindu-mă de grilaj în tovărășia lui don Oscar, avui o întâlnire care era cât pe-aci să se transforme în catastrofă și să-mi năruie toate planurile. Când să ieșim, intra pe poartă Paca. Zărindu-mă, holbă niște ochi cât toate zilele și, zâmbind apoi cu toată fața, exclamă:

— Măiculița ta Cristoase! Dumneata aici, domnișorule?

Dar îi aruncai o privire atât de furibundă, încât biata femeie, speriată, își schimbă pe dată expresia și, cu pătrunderea și viclenia caracteristice andaluzelor, zise cu un desăvârșit firesc:

— Iartă-mă, domnișorule… Te luasem drept don Celipe, inspectorul de la fabrică.

Piticul ciclop nu luă în seamă confuzia și putui ieși în stradă mulțumit de reușita vizitei.

Ce-a mai râs Gloria și cu mine de faimoasa întrevedere și de primejdioasa întâlnire dar a doua zi trebuii să devin serios, când, înfățișându-mă lui don Oscar, acesta îmi întinse o hârtie îndoită, zicându-mi:

— Aici ai lista obligațiilor sau a lucrărilor pe care ești ținut să le îndeplinești.

O desfăcui și văzui un fel de tablou sinoptic, așa cum se întrebuințează în școli pentru a fixa lucrările elevilor, încondeiat cu chei artistic desenate și de linii admirabil trase cu cerneală roșie. Era opera unui mare caligraf: *Mâine*. De la cutare până la cutare ceas: Cercetarea socotelilor. De la cutare până la cutare ceas: Corespondența. Apoi o jumătate de ceas pentru masa de prânz, un sfert de ceas pentru odihnă. Nu-mi rămânea timp nici să mă scarpin. Uimitoarea operă caligrafică îmi strică tot cheful, mai ales când observai că trebuia să petrec cea mai mare parte din zi în birourile fabricii, așezată afară din oraș, în mahalaua Sfântului Bernard. Când i-o spusei, amărât, Gloriei, aceasta pufni într-un râs cu hohote.

— Puișoru mamei, ți-a căzut tabloul pe cap. Mângâie-te, băiatule, că și Gloria ta, câte lacrimi n-a vărsat pe altele la fel! Ce pacoste de om! Când eram copilă, în loc să-mi aducă bomboane, mâzgălea toată ziulica la tablouri ca să-mi împartă ceasurile. De la cutare la cutare

ceas, gramatica spaniolă. Pe urmă lecția de muzică. Apoi brodatul. După-amiază, lecția de desen… Și cum mama îi ținea isonul, n-aveam încotro; trebuia să-l rabd… Blestemată fie-i mutra!… Da nu zici c-a avut și acum nerușinarea să mă ia tot așa? Să vezi! A doua zi după ce-am sosit de la mânăstire, trecând pe dinaintea biroului, îl văd cufundat în hârțoage, cu sticla de cerneală roșie într-o parte și cu tocu-n mână… „Hait! am pățit-o; iar mă pocnește cu tablourile, îmi zisei. O să vezi, tu, otrăvitule, ce fac eu cu litografiile tale!” După-amiază, mi-l prezintă foarte ceremonios. Îl primesc la fel și-i mulțumesc de un milion de ori. Dau fuga repede în odaie și fac din el un cocoș, o minune… Nu-mi ieșise niciunul așa de bine… Știi, hârtia era groscioară… Avea ciocul în sus, să-l mănânci, nu altceva… Mă duc tiptil-tiptil în odaia lui și i-l așez pe măsuța de noapte. A doua zi îl întâlnesc c-un nas lung cât o prăjină, că nici azi nu i s-a scurtat; mama la fel… dar n-au zis nici pâs.

Mă pregătii să-mi împlinesc lucrările din tabloul sinoptic, în nădejdea că n-avea să dureze mult. Lui Villa și Matilditei nu le spusei nimic; nici măcar Isabelei. S-ar fi prăpădit de râs pe socoteala mea. Deși-mi petreceam cele mai multe ceasuri în *Inovatoarea, mare fabrică de săpunuri de casă și parfumate* (pe care, desigur, o cercetai cu de-amănuntul ca unul care avea să fie curând stăpân), câtăva vreme stăteam și acasă la Gloria, dând socoteală lui don Oscar de ceea ce lucrasem, ori scriindu-i scrisori. În aceste ocazii rar îmi vedeam logodnica, iar când se întâmpla s-o întâlnesc pe săli, treceam unul pe lângă altul făcându-ne că nu ne cunoaștem. Prima zi când o zării, îl întrebai pe don Oscar, care mergea alături de mine:

— Cine-i tânăra?

Într-un târziu, doar, îmi răspunse pe un ton în care se ghicea că clocotea o surdă mânie.

— Fata doñei Tula.

— Mai are și alți copii?

— Nu… ajunge și încă prea.

Nu mai stăruii, fiindcă din tonul concludent al piticului ghicii că nu mirosea a bine.

Pe la spate, Gloria se strâmba în fel și chip, și numai cu greutate mă puteam stăpâni să nu-mi pierd seriozitatea și să nu fac să se ducă naibii planurile noastre. În opt zile mă invitară la masă de două ori. Mâncărurile lor de predilecție erau tot așa de extravagante ca și ei. Oscar lua un pumn de foi de salată, le băga în gură și le rumega ca

boul. Apoi turna oțet în toate, până și-n supă. Doña Tula, grijulie, îl dojenea:

— Don Oscar! Don Oscar!

— Lasă-mă-n pace, doña Tula. Vezi-ți de stomacul dumitale, nu te amesteca în al celorlalți, răspundea cu glas bubuitor piticul, trăgând sticluța cu oțet spre el.

În schimb, doña Tula abuza din cale-afară de zahăr. Mi-era greață când o vedeam vărsând linguri pline cu vârf. În orice mâncare i se aducea. Don Oscar mânca felii de portocale cu untdelemn și oțet. Doña Tula presăra zahăr pe ardei.

Trecură astfel zece sau douăsprezece zile. Mă apucau pandaliile de exactitatea lui don Oscar. De mai bine de douăzeci de ori era să-l dau dracului. Când mă însărcina cu vreo treabă, scotea din buzunar un cronometru cât o baniță.

— Trebuie să duci scrisorile. Pe urmă treci pe la prăvălia lui Ricardo să vezi dacă vrea să ne achite ceva în contul celor cincizeci de lăzi ridicate luna trecută. E zece și treizeci și cinci. Până la biroul lui Arias, din strada Sfântul Pavel, ți-ajung opt minute; cinci ca să dai scrisorile, fac treisprezece; să zicem zece până la Ricardo, fac douăzeci și trei; opt ca să tratezi cu el chestia banilor. Sunt treizeci și unu, și șase ca să te-ntorci… să zicem nouă… fac patruzeci… La unsprezece și un sfert, cel mult unsprezece și douăzeci, poți foarte bine să fii înapoi.

Nu era chip decât să alerg prin Sevilla cu limba scoasă dacă nu voiam să cad în dizgrația piticului autoritar, care-ți vorbea politicos, dar hotărât și aspru. Să fi fost orice, la opt dimineața, în fiecare zi, don Oscar se ducea la slujbă în tovărășia doñei Tula. Câteodată da, câteodată nu, îi însoțea și Gloria. Când îi însoțea, o lua înainte cel puțin cu douăzeci-treizeci de pași. Omul datoriei nu călca niciodată pe la cafenea, nici la teatru, și nici nu ieșea la plimbare. În ceasurile de odihnă, tot așa de metodic împărțite, ca și cele de muncă, juca dame cu doña Tula. Ea dereteca toată ziua prin casă și îngrijea de flori, pe care le idolatriza. Nu știu s-o fi întâlnit vreodată pe culoare fără o glastră în brațe, pe care s-o așeze când la soare, când la umbră, după cum se simțea nevoia.

— Cu bine, mă duc să așez colo, în dos, mușcata asta mititică, mi-a prăjit-o de tot soarele în curte. Ai văzut trandafirașul meu? Ia te uită ce mai boboc frumos și dulce are, și doar l-am sădit numai de-o lună… Îi mai dau o rază de soare pe policioara ferestrei, să se mai

veselească și el…

Și tot căutând raze de soare și pete de umbră, biata cocoană nu stătea locului o clipă; gonea într-una de colo până colo cu câte un ghiveci în brațe. La udatul lor, dimineața și seara, nu numai că se ocupa ea, dar îșI ținea prin preajmă toată servitorimea. Era una dintre treburile de căpetenie ale casei. Don Oscar nu se împăca de fel cu această manie, dar i-o trecea eu vederea, îngăduitor, ca pe o slăbiciune femeiască. Uneori îi zicea zâmbind cu superioritate:

— Zău, doña Tula, nu vrei să-mi spui și mie ce folos ți-aduc florile?

Doña Tula nu găsea ce să răspundă.

— Florile sunt foarte frumoase, don Oscar! exclama cu ciudă.

— Bine, bine, or fi de frumoase… dar nu sunt folositoare.

Timp mult îi lua și toaleta; ciudat, fiindcă afară de biserică nu ieșea niciodată din casă, și vizite primea foarte rar. Zulufii, atât de egali, atât de desăvârșiți, lipiți cu îngrijire pe frunte, n-avea cine să-i vadă în afară de cele vreo patru babe care se duceau dimineața la slujbă la Sfântul Albert, de fiică-sa, de don Oscar și de servitori. Doña Tula păstra viu sentimentul frumuseții, înrădăcinat aproape fără excepție în sufletul tuturor andaluzelor. Când mă întâlnea și nu era prea ocupată, obișnuia să se oprească și să stea de vorbă cu mine, arătându-mi necontenit aceeași milă. De câte ori mi-a zis sărăcuțu, biata doña Tula, n-am păr în cap!

Ce fel de legături existau între ea și don Oscar? Dacă ar fi să dau crezare zvonurilor și șoaptelor auzite, omul lui Dumnezeu era amantul ei. Dar, pe lângă faptul că vârsta amândurora nu admitea asemenea supoziție, tot timpul cât frecventai casa nu putui descoperi niciun indiciu care s-o confirme. Se purtau unul cu altul veșnic cu aceeași ceremonie, don Oscar cu anume superioritate intelectuală, doña Tula cu afectuoasă smerenie. Nicio privire care să fi trădat un sentiment mai intim, niciun fapt care să-i acuze. Doña Tula locuia în odăile din catul de jos; don Oscar în catul de sus. Cu toate astea, n-aș jura că ceea ce se șoptea era pe de-a-ntregul neîntemeiat.

În zilele acelea am dus o viață peste măsură de agitată și de hărțuită, și ceea ce-i mai rău e că nu-i vedeam utilitatea, cum n-o vedea don Oscar pe aceea a florilor. Pătrunderea mea în casă, deși altfel gândise Gloria, nu ușurase dezlegarea problemei pe care amândoi căutam s-o dezlegăm. Dimpotrivă, mi se părea că, în clipa când s-ar fi descoperit înșelăciunea, ar fi rămas și mai încurcată. Și

apoi nu-mi adusese niciun minut mai mult de taifas cu logodnica. Când mă tânguii ei și-i spusei că mă vlăguise cu munca don Oscar, pufni în râs, zicând:

— Ce credeai tu, băiatule, că era să cucerești cetățuia fără nicio trudă, așa cât ai bate din palme? Să fi fost în alte vremuri, acu ai fi gemut în cine știe ce temniță a Inchiziției, fiindcă ai cutezat să te învârți ca un cocoș pe lângă o călugăriță.

Zărind prin întuneric cum îi străluceau ochii negri, jucăuși și lucindu-i șirul de dinți mauri, tristețea îmi trecu pe dată. Totuși adăugai, oftând:

— Dacă mai ține mult pacostea asta, o să ajung ca un țâr de slab… Uite cum îmi joacă inelele pe deget.

— Mai bine; cu cât vei fi mai subțirel cu atât vei fi mai puțin galeg. Să vezi pe urmă, puișorule, să vezi ce-am să te mai iubesc după ce vei trece și prin vama asta. Trebuie, negreșit, să-i intri mamei pe sub piele și să te prețuiască don Oscar. Uf! A și-nceput să vorbească de tine de parcă ar fi descoperit o comoară… Când o veni vremea, dăm lovitura… Te prezinți într-o zi; în redingota ta cea lungă… Ascultă, te rog din tot sufletul, să nu mi te mai arăți cu ea. Parcă ești un popă… Dar în ziua aceea da, pricep?… Să-l înfricoșezi pe don Oscar… Ceri mâna-mi albă, adică neagra-mi mână… Lui don Oscar i se zburlesc mustățile și răcnește. Mama plânge și zice: „Sărăcuța de ea! Dacă e s-o dau după unul, mai bine după domnul ăsta cu redingota cât o sutană, pentru că tot se pricepe la săpunuri”. Să vezi tu cum or să meargă toate strună.

Cum am spus, eu nu-i prea împărtășeam optimismul. Tabloul omului lui Dumnezeu mă făcea să-mi iau câmpii. Matildita murea de ciudă că nu putea afla de ce porneam dis-de-dimineață de acasă și nu mă întorceam decât noaptea târziu, căci de cele mai multe ori la prânz mâncam la iuțeală în vreo cafenea. La sindrofiile domnișoarelor de Anguita începuseră glumele pe socoteala dispariților mele misterioase. Nu mai e nevoie să spun că, cea mai intrigată, era Joaquinita. Isabel iar mi se plânsese că nu mai mă duceam pe la ei și nu-i mai spusesem nimic de cum îmi mergea cu dragostea. Mă înștiință că fusese într-o zi pe la vară-sa și aflase de la ea că vorbeam la fereastră.

— Prea ești închis!

Era gata-gata să-mi descarc tot focul, dar un instinct de prudență mă împiedică. Cine știe dacă nu m-ar fi socotit un nătărău, văzându-

mă într-o atât de caraghioasă situație. Din fericire sau din nefericire o întâmplare neprevăzută veni să mă scoată mai degrabă decât bănuiam din încurcătură. Într-o zi, intrând în biroul lui don Oscar, de cine credeți că dau cu ochii? Într-un jeț stătea tolănit malaguenul cunoscut la Marmolejo, Daniel Suárez, presupusul meu rival la dragostea Gloriei. Îmi îngheță tot sângele în vine. Inima încetă parcă să-mi mai bată. Abia avui putere să fac o strâmbătură ce vru să fie zâmbet.

— Noroc! Da ce cauți pe-aici? zise văzându-mă, sculându-se într-o rână de pe scaun și întinzându-mi mâna. Nu mă așteptam să te revăd așa de repede, amice. Cum ai mai petrecut?

— După câte văd, vă cunoașteți? întrebă don Oscar cu vocea-i bubuitoare.

— Am fost tovarăși de odaie la Marmolejo, acum vreo trei luni… când era și Gloria, pentru cură, mă-nțelegi?

Era același om cinic și grețos. Ochii-i negri și mici îi jucau în cap, privind șireți și zâmbitori când la mine, când la don Oscar. După ultimele-i cuvinte, dacă ar fi fost posibil să rămân și mai încurcat și zăpăcit, desigur că aș fi rămas. Simții privirea lui don Oscar în obraz, ca o palmă ce mi-l înroși, dar nu-mi întorsei ochii spre el.

— Vii din Málaga? întrebai, ca să zic ceva.

— Da, domnule, din Málaga… Am venit pentru o trebușoară, mă-nțelegi?… o trebușoară, grăi trăgând din țigară și repezind printre dinți obișnuitu-i scuipat. În același timp mă-mpungea cu o căutătură veselă, în care mă-ndemna să citesc o anumită batjocură. Și dumneata tot pentru afaceri, hai?

— Da, domnule, tot pentru o treabă pe care, din fericire, aproape c-am terminat-o, răspunsei pe un ton impertinent și plătindu-i uitătura batjocoritoare printr-una care avea aerul să zică: „Numai să poftești”.

Amorul propriu rănit îmi răscoli mânia. Și, niciuna, nici două, fără să mă mai întorc spre don Oscar, ai cărui ochi mă sfredeleau parcă, spusei:

— Apoi, vă las, domnilor; veți fi având de vorbit… Să ne vedem sănătoși!

— Cu bine, amice… și-ți urez să termini pe de-a-ntregul trebușoara, răspunse Suárez.

Don Oscar nu scoase nicio vorbă. Dar, ieșind arogant și țâfnos din birou, gata de orice violență dacă mă provocau, tot îi simții privirea

lucioasă și tăioasă fulgerându-mă în ceafă.

• Capitolul 10 •

MĂ ÎMPIEDIC DE UN BUȘTEAN

După ce trecuseră primele momente de surprindere și de mânie, ieșind în stradă și putând să cuget, mă simții de parcă m-ar fi pocnit cineva c-o măciucă în moalele capului. Crezui că totul se năruise, tot ceea ce-mi alcătuia fericirea. Nu puteam ignora scopul urmărit de malaguen. Ceea ce avea să urmeze după ce don Oscar și doña Tula își vor da seama de uneltirile mele nu era greu de ghicit. Blestemam ceasul în care îl cunoscusem pe antipaticul individ și-i dorii cu tot dinadinsul moartea. Astfel gândind, mi-am spus cu eroică hotărâre: „Un milion să fie ca el, și nu renunța la iubirea Gloriei, în ruptul capului. Ehei, să-ndrăznească numai să mai dea ochii cu mine!”

Totuși, zarea se înfățișa neagră catran. Eram nevoit s-o recunosc. Trebuia să încep din nou să urzesc intrigi. Și aveam să le urzesc. Sigur că aveam să le urzesc. Dar de unde să încep dacă tăiau orice legături între Gloria și mine și-o duceau în altă parte, poate într-o mânăstire? Până la capătul lumii aș fi urmărit-o și aș fi iscat atâtea buclucuri, c-avea să le fie lehamite și-aveau să cedeze. Să cedeze, vai! Dacă n-ar fi fost la mijloc cele o sută de mii de pesetas ale Gloriei, ehe, de când ar fi cedat! „Dară nici la ei nu renunț, să știu că mă taie-n bucăți, mi-am spus dârz și scrâșnind din dinți. Dacă ar fi vorba numai de mine, hai să zicem, și de ea, la urma urmelor aș putea renunța. Să nu uit însă că mâine, poimâine vor veni copiii și nu-mi este îngăduit, judecând drept, să-i despoi de ceea ce li se cuvine!” Gândindu-mă la feciorii încă nenăscuți, despuiați fără nicio vină de avutul matern, mă înduioșai. Mi-am petrecut ziua frământându-mă, trecându-mi prin cap tot felul de monstruozități și de prostii. Seara, la unsprezece, deși știam că Gloria nu putea fi la fereastră, picioarele mă purtară în neștire spre strada Argote de Molina. Ușor de închipuit mirarea și veselia mea când, trecând pe dinaintea casei, zării fereastra deschisă și deslușii, ca-n fiecare noapte, albind silueta visului meu adorat. Mă apropiai cu băgare de seamă, temându-mă de o cursă; dar pe dată mă încredințai, auzindu-i glasul, că temerile nu mi erau întemeiate. Mă primi bosumflată rău, numindu-mă nesuferit, slut, găgăuță, nerod… galeg! Aceasta era ultima insultă, aceea care,

după ea, rezuma pe toate celelalte. De ce credeți că mă înecă în potopul acesta de ocări? Fiindcă trecuseră zece minute de când mă aștepta. Înmărmurii.

— Dar bine, fetițo, nu știi?

— Ce?

Voii să-i povestesc întâlnirea de dimineață.

— Nu-mi mai spune, știu tot… Și ce-are a face?

— Am crezut și eu că mamă-ta și don Oscar, aflând înșelăciunea, te-au certat…

— Să mă certe?… Mi-au făcut un scandal teribil! Numai că m-am lepădat de tine mai sfruntat ca Sfântu Petru de Mântuitorul… Ce vrei, băiatule, nevoia!… M-au întrebat dacă te cunosc… „Nu l-am văzut în viața mea”, am răspuns. „Păi, a fost la Marmolejo o dată cu tine. „O fi fost, da n-am băgat de seamă!” Nu cred să fi-nghițit hapul, că-i prea gogoneț; Daniel însă n-a suflat o vorbă. Nu mă așteptam să se poarte așa.

— Dacă n-a spus încă nimic, va spune, mârâii acru, pentru c-o auzisem spunându-i pe numele cel mic și asta mi se părea o infidelitate.

— Să poftească să spună! Dacă mă sâcâie mult, mă împotrivesc și eu ca un catâr galeg… (iartă-mă, băiatule!) și zic: „Doamnelor și domnilor, de aici nu mă mai urniți”…

Am întrebat-o ce vârstă are; nouăsprezece ani împliniți. Atunci mi-am pus în gând să consult un avocat și să aflu dacă se putea mărita fără consimțământul mamei. Îi mai spusei iar că, deși Suárez fusese discret, păstram credința nestrămutată că urzea ceva împotriva noastră; în curând se va vedea ce. Recunoscu, împreună cu mine, că nu mă mai puteam întoarce la ei. Nu aflaseră încă amănuntele, dar atât don Oscar cât și mamă-sa știau cu siguranță că nu eram ofițer carlist și că venisem de la Marmolejo după ea. Când i-am mărturisit că mă temeam să nu ne silească să punem capăt și întâlnirilor de la fereastră, îmi răspunse hotărâtă:

— Dacă ne gonesc de la fereastră, vom găsi alt mijloc.

Curajul Gloriei și încrederea pe care o avea în inventivitatea imaginației mă îmbărbătară și pe mine și mă liniștiră. A doua zi, necunoscând alt jurist în Sevilla decât pe Olóriz, care era în ultimul an de drept, îl consultai asupra formalităților căsătoriei. Deși-și mângâie cu gravitate barba-i prețioasă și-și trecu de vreo două-trei ori degetele prin claia de păr cârlionțat, morfolind câteva

generalități, înțelesei că era tot așa de ageamiu în problemă ca și mine. Ne duserăm în odaia lui să cercetăm textele de lege. Descoperirăm că odorul meu va avea în curând vârsta spre a se putea mărita cu cine ar fi vrut. Seara-i împărtășii vestea; dar, în loc s-o primească voioasă, strâmbă din nas bombănind:

— Ce? Încă un an? Și mi-o spui așa, cu inima ușoară?… Ceferino, ascultă ce-ți spun eu, tu n-ai inimă!

— Oh, Gloria! răspunsei gâtuit și ducând mâna la inimă. E păcat să vorbești așa. O simt bătând aici numai pentru tine. Dacă ai înceta să mă iubești vreodată, am credința…

— Da bine, omule, vezi c-ai pus mâna în partea dreaptă, și inima nu poate fi acolo.

Pe urmă grăi profetic, cu o hotărâre care mă umplu de bucurie:

— În câte suntem azi? În patru ale lui august, nu?… Ei bine, la întâi octombrie vom avea nunta.

Fără nicio piedică, în aceeași siguranță și seninătate, ne continuarăm gungureala nocturnă la fereastră. Uneori mă simțeam totuși neliniștit, gândindu-mă că, atunci când ne-am fi așteptat mai puțin, o trădare de-a malaguenului putea strica totul. Tăcerea lui mă înfricoșa, făcându-mă să mă gândesc la curse îngrozitoare. Dar Gloria nici nu se sinchisea. Când o întrebai despre Suárez, îmi răspundea că venea pe la ei, fiindcă avea afaceri negustorești cu don Oscar; că vorbeau uneori, dar că niciodată nu-i pomenise de legăturile noastre, și-n galanterii nu-și îngăduise să depășească limitele acelea vagi care-n Andaluzia sunt cu desăvârșire lipsite de importanță. Încet-încet mă liniștisem. Poate că în fond eram mulțumit că scăpasem de fiorosul tablou sinoptic al lui don Oscar.

Nopțile deveniseră călduroase, înăbușitoare. Când nu mă duceam pe la domnișoarele de Anguita, după ce părăseam pe prietenul Villa îmi plăcea să hoinăresc până la unsprezece prin oraș, cu pași mici și leneși, abia târându-mi picioarele. Să te plimbi la asemenea ceasuri pe străzile Sevillei însemna că vizitezi interiorul caselor. Familiile și musafirii se strângeau în *patio*-uri, iar în ele te puteai uita admirabil printre zăbrelele grilajurilor. Se zăreau fetele, în rochii deschise, legănându-se în balansoare, cu părul negru despletit pe spate, împodobit cu flori bătătoare la ochi în vreme ce curtezanii lor, trântiți cum le venea la îndemână pe scaune, le șopteau nimicuri, ori le făceau vânt cu evantaiurile. În unele *patio*-uri se cânta, în acompaniament de ghitară, *malagueñas* săltărețe sau *peteneras* cu note

tânguitoare, melancolice, însoțite de chiuituri și aplauze. În altele, perechi de codane jucau *seguidillas*. Castagnetele răpăiau în pocănit vesel; siluetele dănțuitoarelor apăreau și dispăreau din fața grilajului în atitudini când semețe, când languroase și domoale, veșnic ațâțătoare, pline de făgăduinți voluptoase. Acestea erau *patio*-urile care se puteau numi tradiționale. Erau și din cele moderne sau modernizate, unde se cânta la pian valsurile la modă ori cupletele din operetele jucate de curând la Madrid, când nu se cânta *Vorrei morir*, *La stella confidente* sau alte arii întocmite de italieni pentru desfătarea familiilor sentimentale din clasele mijlocii. În sfârșit, erau și din cele tainice, sobru luminate, tăcute, triste în aparență. Cu puțină atenție, deslușeai, de obicei, la lumina slabă printre frunzișul plantelor, câte o pereche de îndrăgostiți. Iar dacă trecătorul își oprea pasul, poate îi ajungea la ureche zgomot lin de sărutare, deși pentru asta nu pun mâna-n foc.

Oricum, vâlvătăile vii de lumină ce țâșneau din *patio*-uri, rumoarea aceea care răzbea prin zăbrelele porților însuflețeau ulițele și-nfiorau orașul cu un duh de cordialitate și veselie. Era viața meridională, deschisă, gălăgioasă, expansivă, care nu se teme de privirea iscoditoare a trecătorului, dimpotrivă, o caută și se amuză, viața unde mai zvâcnește încă, puternic, după atâtea veacuri, sentimentul ospitalității, religia arabilor. Sevilla capătă la asemenea ceas o înfățișare vrăjită, un farmec ce tulbura sufletul și-l îndemna la visare. Parcă te găseai într-un oraș cufundat, străveziu, într-una din uriașele panorame care, în copilărie, ne biciuiesc fantezia și ne deșteaptă în inimi dorul neînfrânt de a zbura spre alte tărâmuri, misterioase și poetice. Se simțeau miresme îmbătătoare. Nici cea mai ușoară adiere nu-ți răcorea fruntea. Pășeam din ce în ce mai alene, străbătând amețit labirintul străzilor însuflețite de pale de lumină, scăldate în muzică, vibrând de strigăte și hohote feminine.

Bătea unsprezece și atunci pașii mi se îndreptau zoriți spre întortocheata stradă Argote de Molina, până ajungeam la casa Gloriei. Taina ne învăluia întâlnirile într-un farmec infinit. Cu fruntea rezemată de gratiile ferestrei, simțind răsuflarea lină a iubitei și atingerea părului parfumat, lăsam să se scurgă ceasurile care, poate, vor fi cele mai fericite din viața mea. Gloria vorbea, vorbea într-una. Eu, orbit de para ochilor ei care, asemenea unor acumulatori electrici, mă magnetizau blând și încet, o ascultam fără să clipesc, mângâiat de accentul andaluz, dulce și sărat în același timp, la a

cărui amintire mulți englezi vor fi oftând acolo, sub cețurile Marii Britanii. Despre ce vorbea? Nici nu mai știu: de nimicurile zilei, de mărunțișurile vieții, adesea de viitor, făurind mii de planuri potrivnice care mă făceau să râd; câteodată iarăși de amintirile de la mânăstire. Mă desfătam nespus auzind-o povestind de nebuniile din vremea școlii, de mulțimea de întâmplări triste sau comice petrecute în colegiu.

De mică fusese o împieliță și jumătate, o recunoștea fără înconjur. Nu trecea zi de la Dumnezeu să nu facă vreo poznă maicilor. Viața tristă și monotonă a colegiului nu era pentru ea. Se sculau cu noaptea-n cap și petreceau o jumătate de ceas în rugăciuni în sala de clasă. Apoi mergeau la slujbă. La ieșire își vorbeau, întrebându-se doar de sănătate. Mai vorbeau iar în recreație, sau *récréation*, cum se mai zicea acolo. Restul timpului n-aveau voie să schimbe niciun cuvânt. Dar ea nu respectase niciodată porunca, nici ca elevă, nici ca soră.

— Nu puteam, băiete, nu puteam. Aveam mâncărime la limbă și, ori îi dădeam drumu, ori plesneam.

Odată, fiindcă își bătuse joc de sora San Onofre, o închiseseră în pod. De acolo se vedea o cazarmă și, auzind pe sentinelă strigând: *La post, sentinelă*! răspunse cât o ținea gura: *La post*! Să te ții pe urmă zarvă în mânăstire; și ce pedeapsă strașnică! Dar își bătea joc și de pedepse cum își bătea și de maici. Deseori îi dădeau drept canon să intre în toate clasele, să se așeze în genunchi în mijlocul lor și să facă pe jos, cu limba, câteva cruci. Nu-i păsa. Dimpotrivă, cu scălâmbăielile ei, isca un râs de vuia clasa. Vrui să aflu ceva și despre maica Florentina. Îmi ațâțase curiozitatea ceea ce-mi spusese călugărița franceză.

— Ah! Ce bună era maica Florentina! Nu ne scotea din „fetițelor” și ne lăsa să facem ce voiam; când trebuia să lucrăm era însă altceva. Oh, atunci nu mai mergea cu gluma. Să nu fi văzut un fir de praf în odăile noastre, că se supăra foc. Ne punea să măturăm și totul era ca oglinda. Nu știi cât a plătit și ea țopăiala din Marmolejo! Au scos-o din stăreție și drept canon i-au dat să ceară iertare în genunchi întregii comunități. Biata maică! Din vina noastră… adică dintr-a ta.

— Am aflat că nu mai e stareță de la călugărița care a venit să-mi deschidă la colegiu, o măicuță cu adevărat frumoasă, încruntată la privire și cu un accent străin.

— Ah! da, sora Désirée.

— Afurisită trebuie să fie.

— Să dai și să fugi. Nu suntem prietene. Când eram școlăriță se lega tot timpul de mine. Până ce-ntr-o zi i-am făcut una boacănă, știi? i-am spart capul. De-atunci se poartă ca o mielușică.

— I-ai spart capul? exclamai mirat.

Mi-o povesti cu lux de amănunte. Într-o zi, la masa de prânz, Gloria observă că lingura era coclită și-o spuse în gura mare. Sora Désirée, care căuta pricină cu lumânarea, luă lingura, o curăță și se duse cu ea la stareță s-o pârască, spunându-i că nu voia să mănânce fiindcă așa i se năzărise. Stareța îi poruncise atunci să lingă lingura în fața comunității și a celorlalte eleve. Se supuse pentru a nu da pildă rea, dar pe urmă se sculă și fugi să se-nchidă în chilie. Sora Désirée se luă după ea și voi s-o aducă înapoi la masă cu sila. Prinse a o dojeni cu asprime, insultând-o cum îi venea la gură, ba încercă s-o și pălmuiască. Atunci, simțind mâna maicii pe obraz, văzu negru înaintea ochilor, puse mâna pe un scăunaș și i-l trânti în cap.

— Ce spaimă, băiatule, când am zărit-o cu fața plină de sânge!

Se repezi s-o ajute ștergând-o cu batista, spălându-i rana și plângând ca o Magdalenă; i se aruncă apoi la picioare, cerându-i iertare. Când i se pretinse apoi să facă același lucru dinaintea comunității, se împotrivi cu încăpățânare. Însăși sora Désirée interveni să n-o pedepsească și să nu i se facă nimic. De la pocinogul ăsta parcă nu se mai uita așa de urât la ea, cel puțin n-o mai dojenea ca mai înainte. Gloria băgase de seamă că sora, uneori, se înduioșa. Când credea că n-o vede nimeni, rămânea dusă pe gânduri, cu ochii în gol, licărind de o înduioșare nemărginită, preschimbată iute în lacrimi. Atunci era frumoasă cu adevărat. Îți venea să te repezi s-o săruți. Dar cum prindea de veste c-o privește cineva, făcea niște ochi de scorpie de te vâra-n sperieți. Mai târziu aflase că se călugărise din pricina unei iubiri nenorocite.

Afară de sora Désirée, îmi zugrăvea cu mult haz tipul altor surori pe care le avusese dăscălițe. Era una, tot franțuzoaică, numită sora Saint Etienne, pe care o imita cu neîntrecută iscusință.

— *Oh, silence, enfant*! *Oh, malheureux enfant, je vous mettrai en cachot*![11]

Era o încântare s-o auzi rostind franțuzește.

— Avea dreptate, săraca, sfârșea râzând, prea eram împielițată.

În seara aceea îmi povesti și cum se călugărise. Fiind peste măsură de sâcâită acasă, se hotărî să se întoarcă la mânăstire. Totuși nu voia

să se călugărească. Altfel nu mai era însă chip să stea în mânăstire. În sfârșit, de voie, de nevoie și tot îndemnată de toți cei din juru-i, într-o zi se hotărî. Era în ziua de nouă mai. Mamă-sa și alte câteva verișoare din Sevilla veniseră la mânăstire să asiste la îmbrăcarea rasei. După ce ascultase predica duhovnicului și se isprăviseră toate ceremoniile, o soră o călăuzi în chilie, lăsând-o apoi singură pentru a-și îmbrăca rasa și a-și pune scufia. Cu rasa se îmbrăcase fără șovăire; dar ajungând la scufie o apucase cu atâta silă, încât de trei ori o aruncă, zicând: „Nu-mi pun tichia asta!" Și tot de trei ori o luă de pe jos. În sfârșit, și-o puse. Când sosi dar sora, îi ceru o oglindă. În colegiu nu se găsea așa ceva, dar îi spuse c-avea s-o ducă la sacristie unde era una și se putea privi în voie. Nu vru să se ducă. Era atât de arțăgoasă, de parcă ar fi avut toți dracii în ea. Trecând pe dinaintea unei uși cu perdele stacojii la geamuri, își putuse zări chipul răsfrânt în de.

— Și știi că nu eram de lepădat cu scufia?

— Dimpotrivă, îi răspunsei, îți ședea minunat. Erai răpitoare.

— Sst! Lasă-mă să termin. După ce mă văzui în geam, îmi mai veni inima la loc. Sosind în capelă, mă sărutară toate prietenele. Vai, ce-am plâns atunci! Gârlă îmi curgeau lacrimile. „Hait, să știi că mă topesc", îmi ziceam.

Dar cum era o copilă, trecu într-o clipită de la plâns la râs. Comunitatea sărbători îmbrăcarea rasei printr-o gustare copioasă și-o comedie în care jucară elevele. Toată ziua nu-și mai găsise astâmpăr de nervoasă; aci plângea, aci râdea. După ce se văzu călugăriță, se mai schimbă puțin. Ba uneori crezuse că avea într-adevăr vocație, și-atunci n-o întrecea nici sora în penitențe și conștiinciozitate. Mai-mai s-o socotească sfântă. Așa fel o mustra conștiința pentru cea mai mică greșeală, încât nu se mulțumea numai să ceară iertare celei înfruntate ci, în vremea când se strângea comunitatea la ceasul prânzului, îngenunchea dinaintea fiecăreia și zicea cu lacrimi cât pumnul: „Surioarelor, mă învinovățesc că am păcătuit împotriva cutăreia, în cutare și cutare chip, dând pildă rea comunității", și se învinovățea și de gândurile rele ce-i trecuseră prin minte. „Surioarelor, mă învinovățesc că sunt trufașă, că am prea mult amor propriu și cred că fac lucrurile mai bine ca oricare alta. Surioarelor, îmi iartă milostivirile-voastre c-am rătăcit cu gândul aiurea în timpul slujbei?"

— În sfârșit, băiatule, le ofticasem cu iertările. Nici nu știu cum mă mai răbdau.

Pe urmă sărea tocmai la extrema cealaltă. Zile de-a rândul o apuca din senin să fie rea, să chinuiască orice făptură îi ieșea în cale. Elevele tremurau de frica ei. Căuta prilejuri să le pedepsească. Era duhul rău al mânăstirii. Epocile acestea se isprăveau, ca și celelalte, prin crize nervoase, prin vreun atac ce-o trântea pe câteva zile la pat. Avea apoi clipe de tristețe atât de adâncă, de jinduia, ba chiar căuta moartea. Odată se aruncă într-un puț de unde fu scoasă pe jumătate înecată; dar, afară de duhovnic, nu mai știu nimeni că avusese intenția să se sinucidă. Singurele zile fericite le petrecuse la mânăstirea din Vergara, când legase o prietenie strânsă cu Maximina. Iubirea oarbă, mai bine zis adorația exaltată a copilei, o mângâiase de multe necazuri.

— Dumnezeu să-l ierte pe cel care m-a despărțit de ea!

Vorbirea necontenită, domoală, monotonă a Gloriei, în care se deslușea sâsâiala continuă a s-urilor, îmi pricinuia o amețeală ușoară, o toropeală voluptoasă, sporită de văzduhul dogoritor și de aroma pătrunzătoare a florilor și a plantelor, a mentei și a busuiocului printre care ședea fata.

În timpul acestor confidențe intime, preocupată pe de-a-ntregul de amintiri, îmi lăsa mâna în stăpânire. Atingerea călduță a pieliței delicate, prin care simțeam zvâcnind focul tainic al vieții, mă umplea de fericire, de o fericire adâncă, de neasemuit, infinită. Mă jucam ușurel cu degetele plinuțe și parcă simțeam prin ele când nerăbdătoare înfiorări, când moleșeli de nebiruit, făgăduințI arzătoare și înăbușite porniri de duioșie. Din când în când îmi dezlipeam capul, pentru că mă înecam, și aspiram prelung și puternic aerul cu un oftat ciudat care o făcea să râdă. Pe măsură ce înainta noaptea, se închideau unul câte unul ochiurile de lumină de pe stradă. Văzduhul liniștit și încins aducea zgomote nelămurite de uși ce se închid, urări, pași ce se îndepărtează: toate zgomote ce premerg odihnei. Și odihna sosea. Prin văzduhul pustiu și melancolic nu mai răzbătea niciun murmur. Numai din timp în timp bătaia lentă a orologiului din turla Giraldei îl înfiora deodată cu un dangăt metalic. Sultana Andaluziei se lăsa pradă somnului sub scânteietor uranisc de stele. Cu toate astea, în cuprinsul ei veghea veșnic iubirea. Până-n zori se puteau zări, pe la strâmtele-i și tainicele-i răspântii, tineri care, ca și mine, rămâneau pironiți locului, cu fruntea lipită de zăbrelele vreunei ferestre.

Ceasurile treceau repezi, dar noi nu auzeam, sau nu voiam să

auzim bătăile orologiului răsunând agale în tăcerea și singurătatea nopții. Totuși, bătaia de unu ne cutremura și ne îngrijora. Tot mai stăteam la taifas o bucată de vreme. Bătea unu și jumătate.

— Du-te, du-te.

— Doar cinci minute.

Treceau cinci minute, și apoi alte cinci, și eu tot nu mă mișcăm. Atunci Gloria, deodată, la mijlocul cuvântului, se scula supărată pe ea și-mi spunea pe neașteptate:

— Le revedere; pe mâine!

— Dă-mi măcar mâna ca să-mi iau rămas bun.

Mi-o da și i-o țineam încă vreo două-trei minute. Deodată înălța capul speriată și grăia cu voce tremurătoare:

— Aud zgomot!

Eu, speriat, îi dădeam drumul, iar ea se îndepărta râzând de păcăleală.

Fără nicio poftă, mă îndepărtam și eu de colțișorul întunecos și discret, unde-mi lăsam fericirea. În pas grăbit străbăteam străzile înguste cufundate în beznă, nezărind pe deasupra capului decât o dungă de albastru-închis, smălțată cu stele.

În fiecare zi mă decora, cu alte cuvinte îmi înfigea la butonieră floarea purtată la piept. A doua zi trebuia să i-o aduc veștejită; îi smulgea petalele una câte una și-mi punea alta nouă. Gândul c-aș fi putut dărui altei femei floarea o cutremura. Începusem să observ, încântat, că era geloasă, de o gelozie inconștientă și vagă, ce nu izbutea să se închege într-o formulă. Îmi punea fel de fel de întrebări despre sindrofiile domnișoarelor de Anguita, mă silea să-i zugrăvesc cu de-amănuntul toate fetele care veneau pe acolo și apoi, deodată, pironindu-și ochii într-ai mei, mă întreba:

— Haide, spune-mi, care-ți place mai mult din toate?

— Niciuna. Toate sunt la fel pentru mine.

— Ce-mi vii cu copilării din astea? Crezi c-o să mă supăr dacă-ți place una mai mult ca alta? Dimpotrivă, băiatule!

— Eu nu mai am ochi decât pentru tine. Și de când îmi placi tu, celelalte nu mai au niciun farmec.

Ea stăruia de zor, numindu-mă păcălici, țigan, măscărici. În sfârșit, într-o noapte, mai mult ca să-i fac gustul, nu de altceva, spusei:

— Sincer vorbind, cea mai bine dintre toate e vară-ta Isabel.

Dumnezeule veșnic, ce făcusem! La lumina slabă a străzii o zării îngălbenind ca ceara.

— Bănuiam eu! rosti cu glas înfundat și așa de ciudat, că mă sperie. Vezi bine! Cum să nu-ți placă o fată așa de frumoasă? Și tu îi vei fi plăcând ei; parc-o văd… Știu că v-ați bătut joc de mine! Dar asta-i o infamie, da, o infamie… De când ai început cu bilețelele cu ea, trebuia să pricep că mai voia încă un logodnic; mai degrabă, încă un rob din cei pe care-i târăște după ea legați cu o panglicuță…

— Dar bine, Gloria, ce tot vorbești?

— Te rog să nu mă tutuiești, grăi cu ochi scăpărători de mânie. Cu dumneata am terminat… Pleacă, pleacă odată, lasă-mi sufletul în pace…

Uimit, îndurerat, neștiind ce mi se întâmplă, încercai s-o potolesc. Zadarnic. Nu mă asculta. Ațâțată de propriile-i vorbe, ce se rostogoleau furioase, năbădăioasă, vânătă la față, mă ocăra cum îi venea la gură, repetând mereu:

— Pleacă! Nu vreau să te mai văd!

N-avui încotro; trebui s-o las să-și verse focul. Când isprăvi, căzu într-o toropeală stranie. Își acoperi chipul cu mâinile și țin-te apoi, plânset; plângea și ofta cu sughițuri. Profitai de moment pentru a-i spune ce credeam, dovedindu-i cu probe temeinice înșelăciunea ei și ofensa pe care mi-o aducea. Se pare că vorbele și atitudinea mea hotărâtă și senină o impresionară, pentru că nu după mult începu să vorbească iarăși cu mine.

Nu mă slăbi însă cu întrebările, încercând să mă prindă cu șoalda, sfredelindu-mi chipul cu ochi de inchizitor. Mă puse apoi să jur mai bine de o sută de ori pe toate ființele scumpe care-mi muriseră, pe toți sfinții cerului, că numai ea-mi plăcea cu adevărat și numai pe ea o iubeam. Ultimul dintre jurăminte, cel mai solemn, mă sili să-l rostesc în genunchi, pe caldarâmul uliței.

— Dacă mă înșeli, sfârși zicând, încruntată și privindu-mă sever, ține minte: îți înfig un pumnal în inimă.

— Poftim pumnalul, zisei, scoțând pe cel care-mi fusese dăruit la Cercul Artelor și pe care, din prudență, îl purtam cu mine în rătăcirile-mi nocturne. Te-ai înjunghia pe tine, înfigându-mi-l mie în inimă, adăugai zâmbind.

— Ah, țigane, fanfaronule, exclamă privindu-mă totodată cu mirare și iubire. Adu-l încoa… Îl păstrez… Fii sigur că nu scapi viu dacă mă-nșeli.

— Aproape că-mi vine poftă să te-nșel ca să mor ucis de mâinile tale.

Cât ai bate din palme trecu de la durere la veselie, de la plâns la râs. Voind parcă să mă despăgubească de spaimă și de ocări, în noaptea aceea se arătă mai drăgăstoasă și mai cu lipici ca oricând. Strângându-mi mâinile și zâmbind printre lacrimi, exclama:

— Cui să-i treacă prin minte c-aveam să mă-ndrăgostesc în asemenea hal de un galeg!

Cu toate acestea, urmară zile când mă făcea să sufăr îngrozitor cu gelozia-i neîntemeiată. Se temea ca de foc să nu fie trasă pe sfoară, cum zicea ea. Numai gândindu-se la asemenea lucru, o apucau năbădăile și iar începea să mă ocărască. Pe urmă-și cerea iertare, râzând singură de ea.

Aproape de casa ei se afla o cârciumă, care ținea deschis până târziu de tot. Într-o noapte, pe când șopteam drăgăstos ca de obicei, mă pomenesc cu un băiețaș purtând o tavă cu niște pahare de vin. Se apropie și-mi zise

— Din partea domnilor de colo, de la masă. Vă roagă să beți în sănătatea domnișoarei.

Uimit și crezând că era vorba de o glumă de prost gust, spusei răstit:

— Nu cunosc pe domnii; cum își permit…

Dar Gloria mă trase de mânecă, șoptindu-mi:

— Bea!

Mă uitai mirat la ea.

— Trebuie negreșit să beau?

— Da, da, omule, bea.

Făcui așa cum îmi porunci și golii un pahar, grăind apoi:

— Spune-le că le foarte mulțumesc.

După ce plecă băiatul, mă preveni:

— Ți-ai fi găsit beleaua dacă nu primeai! Nu scăpai teafăr din mâna jupânilor!

Îmi explică apoi că lucrul acela n-avea nimic surprinzător în Andaluzia; dimpotrivă, constituia un act de politețe pentru care trebuia să rămâi îndatorat. Îmi recomandă să trec negreșit să le mulțumesc, dar, dându-mi stăruitor în grijă să nu stau mai mult decât timpul necesar, fiindcă se iscau certuri și bătăi la fiece clipă. Nițel mirat de ciudatele deprinderi, de îndată ce-mi luai rămas bun de la ea mă grăbii să-mi împlinesc însărcinarea. În cârciumă găsii o jumătate de duzină de inși cu înfățișarea unor oameni de ispravă, ce ronțăiau capere și crevete, udându-le des cu păhărușe de vin. Întrebai

băiatul dacă dumnealor mă cinstiseră și, acesta răspunzând afirmativ, comandai o sticlă de vin. Ducându-mă să le mulțumesc, mă primiră cu o cordialitate pe cât de neobișnuită, pe atât de plăcută. După cinci minute petrecute printre ei, parcă eram prieteni de când lumea și pământul. Să mai fi stat un ceas, mare lucru dacă n-am fi ieșit tutuindu-ne. Pe Gloria o înălțară în slava cerului; cu laude cam pipărate, e drept, și, dacă voiți, chiar brutale, dar pe care trebui să le primesc fără să zic cârc, pentru că erau pornite din inimă și spuse cu gândul de a-mi face plăcere. Ciocnirăm și băurăm în sănătatea ei vreo douăsprezece rânduri de pahare, iar la urmă se poftiră voioși să mai bea și la nuntă câteva în sănătatea însurăților. Amintindu-mi de recomandațiile Gloriei, mă pregăteam să plec, când mi se păru că aud sus zornăit de bani și murmur de voci.

— Ce-i sus? întrebai pe unul.

— Jocuri de noroc. Dacă vrei să-ți arunci și dumneata ochii, suiete pe seara asta.

Deși nu sunt jucător, am avut totdeauna o mică slăbiciune pentru jocul de cărți. Mă suii, deci, pe unde mi se arătă, mânat de curiozitate și, sosind în sala de deasupra, zării ca la vreo douăzeci de persoane strânse în jurul unei mese de joc. Detei să mă uit la cărți peste umerii jucătorilor și primul om pe care-l văzui – și avea haz! – fu tocmai faimosul Llagostera, tovarășul de pensiune, catalanul, eternul defăimător al trândăviei andaluze, cu cărțile în mână și jucând stos. Pe arhiepiscop în carne și oase să-l fi văzut și tot n-aș fi rămas așa de mirat. Învârtea cărțile ca un cartofor de meserie. Din când în când, la sfârșitul pontărilor, grăia tare, cu accentul aspru care-i era firesc:

— Jucați, domnilor.

O dată trecută mirarea, mă cuprinse ciuda, dar parcă îmi venea să și râd. Dumnealui era omul care ne amețea cu munca din Catalonia și disprețuia atâta pe ceilalți spanioli? „Nu scapi tu fără să dai ochii cu mine”, mi-am spus și, tot dând din coate, am ajuns în primul rând. Am scos din buzunar un duro și, aruncându-l pe masă, am strigat:

— Merg și eu, domnule Llagostera.

Înălță capul și, zărindu-mă, se schimbă nițel la chip; dar venindu-și repede în fire, mă salută cu cea mai mare nerușinare:

— Bună seara, prietene!

Când îi povestii lui Villa întâmplarea, se tăvăli pe pat de râs. Imediat, la masa de prânz, începu să proslăvească foloasele muncii,

cerând într-una aprobarea catalanului:

— Nu-i așa, domnule Llagostera, că acesta-i izvorul bogăției? (*Totodată, pe ascuns, făcea ca și cum ar fi dat o carte.*) Nu-i așa, domnule Llagostera, că atât națiile cât și indivizii nu pot propăși decât prin muncă, prin muncă cinstită? Hai? Munca onestă? (*Același gest.*) Numai catalanii știu să tragă… să tragă bine de carul bogăției, ce zici? (*Trăgând cartea închipuită.*) Oh, dacă ar trage și andaluzii tot așa de bine!…

Mesenii abia-și puteau stăpâni râsul. Eu mă temeam să nu izbucnească vreun conflict. Nici pomeneală. Chiar în seara aceea catalanul se mută în altă parte.

Deși nu tot atât de des ca mai înainte, dar tot mă mai abăteam pe la sindrofiile domnișoarelor de Anguita, îngrijindu-mă, firește, să mă fac nevăzut înainte de unsprezece. Joaquinita se ținea scai de mine cu sferturile-i de oră de conversație mieroasă și plictisitoare. Deși Villa și Isabel păstraseră o mutenie desăvârșită, bănuia totuși că inima mi-era prinsă în altă parte și nu mă mai slăbea cu:

— Te-am pierdut, Sanjurjo, te cunoști după ochi. Câteodată parcă ești pe altă lume, aproape dormi.

Și așa și era. Deseori adormisem ascultând-o. Zilele acelea Isabel se dusese cu tată-său la Sanlúcar, la nunta unei verișoare. Pepita îl persecuta cu aceeași îndârjire pe Villa, iar el, zburdând ca un ied din pricină că lipsea Isabel, pândea slujnicuța și-o ciupea chiar în nasul domnișoarei. Domnul de Anguita, care nu se mai încălzea, deși ne găseam în zilele de cuptor ale lui August, înnebunise de bucurie pentru că primise o dairea cu portretul unei muieruște; și încaltea de-ar fi înnebunit numai el, dar ne înnebunise și pe noi. Ramoncita, veșnic în vreo conversație gravă și foarte importantă cu prietenele ei, tomnatice toate. Don Acisclo presărând cu dărnicie umorul în stânga și-n dreapta, urmărit cu o vie dorință de răzbunare de mânzocii zeflemisiți. Mă interesa doar dragostea lui don Alejandro, preotul, pentru școlărița lui. În ciuda supravegherii Pepitei, îi vedeam când într-un ungher, când în altul, șopocăind ca la spovedanie. Preotului îi pierise de tot graiul; abia mai răspundea la ce-l întrebai. Se pricăjise, umbla cu ochii duși în fundul capului, iar când mai cânta uneori câte o arie de operă, se bocea ca după mort. Elenita, dimpotrivă, glumea și râdea, săgetându-l cu priviri galeșe și îmbunându-l cu zâmbete promițătoare. Aceasta n-o împiedica, firește, să le împartă și celorlalți tineri „disponibili”, aflători la sindrofie. Ajunsei să bănui că

ștrengărița aceea de fetișcană își bătea joc de oftaturile și chinurile profesorului.

O întâmplare neașteptată veni să mă scuture din letargia și plictiseala pricinuită de sindrofie. Daniel Suárez, odiosul malaguen care-mi inspirase atâta teamă și îmi inspira încă, fu prezentat domnișoarelor de Anguita de un mânzoc de care nu prinsesem de veste. Faptul n-avea nimic surprinzător. Pe la sindrofia aceea trecuseră toți străinii, după cum trecuseră și toți băștinașii. Dar îmi pricinui anume emoție și, de ce n-aș mărturisi-o? mă făcu să mă simt nelalocul meu. Pentru a-mi ascunde stinghereala, mă silii să fiu cât mai amabil. El, din parte-i, se purtă cu mine ireproșabil, vorbindu-mi firesc, ca unui cunoscut demn de stimă, dar fără prietenie, nefugind de mine și nici căutându-mă. Desigur, nu părăsea vorbirea grețoasă, gesturile tăioase și întorsăturile cinice care-i erau caracteristice. În puținele clipe cât ne întreținurăm nu pomeni nimic de Gloria sau de don Oscar și nici de casa lor. Se mulțumea să-i bârfească pe stăpânii casei unde se afla, sau pe oricine îi trecea pe dinainte. De antipatic ce era, te scuturai ca de-o dihanie spurcată. Căutai așa fel ca prezența lui să nu-mi tulbure câtuși de puțin obiceiurile; cu alte cuvinte, îmi petreceam timpul sporovăind cu Joaquinita sau cu Villa, iar la unsprezece fără un sfert dispăream. Privirea-i fixă, lucitoare, mă urmărea până la ușă; dar nu mă sinchiseam. Dimpotrivă, cu o plăcere sălbatică, ziceam scrâșnind din dinți: „Știi unde mă duc. Turbează, turbează, antipaticule!” Uneori, pe când stăteam de vorbă cu Joaquinita în vreun colț, mă simțeam pironit de ochii-i mici și dușmănoși. Cum înălțăm capul spre el, începea să se uite în altă parte.

Zilele acelea, a doua dintre domnișoarele de Anguita îmi dete o veste care mă întristă. Îmi destăinui că se pusese la cale nunta contesitei del Padul cu un văr, ducele de Malagón.

— Și Villa? o întrebai mirat.

Joaquinita mă privi lung și batjocoritor.

— Ți-ai închipuit că Isabel îl târa după ea ca pe-un cățeluș ca să se mărite cu el?

— Nu știu… dar credeam că tot îi păstrează nițică dragoste…

— Ți-ai găsit dragoste!

Și cu o anume bucurie, care mă supără, îmi povesti câteva amănunte proaspete în legătură cu iubirea lui Villa. Se pare că în ultima vreme îi trimisese contesitei o scrisoare rugând-o să-i dea un

răspuns limpede. În loc de asta, ea-i răspunse încâlcit și în doi peri. Îi scria că se află într-o mare încurcătură, că inima-i cerea una, dar că ei îi era imposibil s-o asculte; că piedici serioase o îndemnau să răspundă altfel decât ar fi dorit etc., etc.; vorbe mieroase pentru un adevăr foarte amar. Bietul Villa, în loc să-și dea seama de aceasta, îi răspunsese cerându-i să-i arate care erau acele piedici, spre a le învinge dacă ar fi fost cu putință, și că rămânea veșnic același îndrăgostit până la moarte.

— Dar cum s-a aflat lucrul acesta? întrebai cu silă.

— Chiar de la Isabel; i-a șoptit la ureche Ramoncitei.

„Urâtă purtare", mi-am spus și mi-am schimbat părerea pe care o aveam despre Isabel. De-atunci n-am mai putut sta de vorbă cu Villa fără să-mi fie milă de el, firește, nedându-i nimic să înțeleagă.

Datorită prostiei obișnuită oamenilor lipsiți de experiență, trăisem câteva zile într-o fericită încredere, care și azi, amintindu-mi-o, mă revoltă împotriva mea însumi. Credeam îngerește că totul merge strună, că don Oscar și doña Tula nici nu se mai gândeau la renghiul pe care li-l jucasem, că Gloria avea să născocească ceva pentru a ne cununa înainte de majoratul ei, și (asta-i partea cea mai nostimă) că Daniel își luase cu desăvârșire gândul de la ea, lăsându-mi câmpul liber. Curând însă am avut prilejul să mă căiesc de asemenea încredere.

În ziua de Sfânta Maria, la 15 august (toată viața îmi voi aduce aminte de data aceasta) seara stătusem cu Villa la „Britanica". Pe la zece, deși pentru mine era târziu, nu și nu că să dăm o raită pe la domnișoarele de Anguita; îl însoții bucuros. Daniel, mai gureș și mai vesel ca de obicei, pălăvrăgea însuflețit într-un grup de fete. La intrarea mea, privirea-i, aproape totdeauna dușmănoasă, mă țintui cu o expresie de șiretenie și batjocură, care mă ustură ca o palmă. Îi plătii cu alta înghețată și disprețuitoare, iar pentru a nu mă apropia de grup, mă pregăteam să mă așez lângă Joaquinita. Dar malaguenul, săltăreț și voios, țop și el să stea lângă Joaquinita și, cu bădărănia pe care și-o permiteau toți tinerii față de domnișoarele de Anguita, iar el, prin firea lui, cu atât mai vârtos, îi zise:

— De ce te mai ții dumneata de capul flăcăului ăstuia, că i l-a sucit de tot o altă fetiță din Sevilla?

— Adevărat, Sanjurjo, ești amorezat? mă întrebă Joaquinita vădit contrariată.

— Dacă zice dumnealui… răspunsei ca de gheață.

— Nu te mai ascunde… E o ocheșică… cu niște ochi negri ca mura… să te bage-n boale… Și un mers, parcă și pământul tresare de plăcere când îi simte tocul pantofului… Și apoi o inimă, zbârnâie ca o vioară!… Să n-o atingi că sare ca un arc!…

Laudele brutale, rostite mai degrabă în bătaie de joc, îmi răscoliră toată indignarea și grăii zâmbind mânzește:

— Ai uitat lucrul de căpetenie.

— Care?

— Că are o zestre de-o sută de mii de duros.

Sarcasmul nu-l atinse de loc.

— Așa e! Îți mai vine pe cap și pacostea asta de-o sută de mii de duros. Și să zici că domnișorul nu-i mai înțelept ca Victor Hugo!

Nu știu cum s-ar fi isprăvit convorbirea, dacă nu se scula și pleca. Fierbea sângele-n mine. După ce se duse, mă mai potolii nițel, dar câteva minute tot alandala răspunsei la întrebările Joaquinitei. Abia putând să-și ascundă tulburarea și ciuda, îmi cerea fel de fel de amănunte despre logodnică și atât de stăruitor și cu un glas așa de miorlăit, încât aproape aș fi preferat obrăzniciile malaguenului.

— Zău, Sanjurjo, nu te mai preface… E așa de frumoasă cum a zugrăvit-o Daniel?

— Domnișoară, îți repet, n-a fost decât o glumă pentru a petrece puțin pe socoteala mea.

— Vai ce nesuferit și închis ești astăzi! Ce-ți închipui, că vorbind de ea o să se evaporeze în aer ca spirtul volatil?

Răbdai sâcâiala cât putui, nu prea mult însă, pentru că se făcuse unsprezece fără un sfert! Se ținu de mine până la poartă, și-mi făgădui c-o să afle tot „fiindcă de la mine nu era chip să smulgă nimic”. Pornii, în sfârșit, spre strada Argote de Molina. Pe măsură ce mă apropiam, se risipea pâcla neagră de ură și greață ce-mi așternuse pe spirit nerușinarea malaguenului și nerozia domnișoarei de Anguita. Când intrai pe stradă și izbutii să zăresc casa Gloriei, îmi regăsii buna dispoziție cu care alergam totdeauna la întâlnire. Dar, în aceeași clipă, aruncându-mi ochii spre fereastră, văd rezemată de grilaj, sau, cel puțin, aproape, silueta unui ins. Mă oprii uimit. Bănuii mai întâi că era paznicul. Pe urmă crezui că era vreun om beat; apoi că insul nu stătea sprijinit de fereastra la care vorbeam cu Gloria, ci de una vecină. Totul în mai puțin de o secundă. Înaintai doi-trei pași și mă încredințai că, în adevăr, un bărbat stătea rezemat de fereastra logodnicei, în aceeași poziție în care obișnuiam să stau eu. Mai făcui

alți câțiva pași și văzui că bărbatul era, fără pic de îndoială, Daniel Suárez.

Groaznic de spus, dar voi mărturisi-o pentru că vreau ca această carte să fie o spovedanie. Dacă mi s-ar fi vestit în clipa aceea: „A murit tată-tău", n-aș fi rămas mai uimit. Mă uitam și nu voiam să-mi cred ochilor. Mă aflam la vreo douăzeci de pași distanță. În lumina slabă a felinarului din colț se desprindea limpede silueta malaguenului sprijinit de grilaj, cu haina-i scurtă, pantaloni strâmți de culoare deschisă și pălărie cordobeză cu boruri drepte. Nedându-mi seama de ceea ce fac, înaintai încet, împleticindu-mă, și mă asigurai că în dosul gratiilor se găsea Gloria. Fui atât de guguman, sau mă zăpăcisem în așa fel, încât, în loc să mă trag îndărăt și să fug repede de acolo, mersei înainte și trecui pe dinaintea lor cu fața sucită spre fereastră. Daniel îmi întoarse spatele cu totul. Cum mă îndepărtai nițel, auzii șopocăieli și hohote de râs înăbușit. Nu izbutesc să descriu ce se petrecu atunci, cu mine. Deși eram într-una din cele mai călduroase nopți de august, îmi simții fruntea scăldată într-o nădușeală înghețată și mă clătinai ca un bețiv. Pentru o clipă trebui să mă sprijin de perete. Apoi, printr-un mare efort sau, mai bine zis, dintr-un sentiment de amor propriu, îmi văzui hotărât de drum. Și mersei cu pași mari nu știu câtă vreme, prin nu-mi mai amintesc ce străzi. Mi-aduc aminte doar că ajunsei pe chei și că mă ispiti păcatul să mă arunc în apă. Intrai într-o cafenea și băui câteva păhărele de coniac. În loc să mă tulbure, băutura îmi limpezi gândurile. Cel puțin așa mi se păru atunci. Revăzui pe îndelete întâmplarea și recunoscui pe dată că avusesem nenorocul să cad în mâinile unei cochete fără pereche. Pățania nu era nouă. Același lucru se întâmplase cu mii de oameni mai înainte și avea să se mai întâmple și după. Mărturisesc că mă cuprinse o vie dorință de răzbunare, nu atât pentru fapta în sine, cât pentru chipul grosolan și înjositor în care fusese săvârșită. Pe ea nu mă puteam răzbuna, cel puțin pentru moment. Dar pe el, da. Eram sigur că el născocise rușinoasa scenă. Lui trebuia să-i cer socoteală. Cum mă oprii la hotărârea asta, mai sorbii, dintr-o înghițitură, un alt păhărel de coniac, mă sculai și pornii hotărât să mă răfuiesc cu craidonul. Luând-o la picior spre strada Argote de Molina, chibzuii că era nedemn să-l iau așa din senin la palme. Și-apoi eu nu umblam să-i dau doar câteva palme. În clipele acelea mă simțeam plecat spre tragic. O spadă care să-i străpungă inima, un glonte care să-i zboare

scăfârlia realizau mai bine modestele mele dorințe, și la asta mă oprii cu o voluptoasă delectare. Dacă aș fi un bărbat nesocotit, lipsit de prevedere și de calcul, poate c-aș fi săvârșit în noaptea aceea cine știe ce măcel fioros. Dar, oricât mă desfăta gândul consolator de a găuri tigva sau măruntaiele rivalului meu, înțelesei pe loc că oamenii civilizați nu-și pot îngădui asemenea satisfacții neprihănite fără să se împiedice de poliție, de tribunal și de temniță. Trebuia deci să renunț la ea, dacă nu-l provocam la duel. Lucru care nu mă mângâia într-atât. Măcar că-mi ascuții cât putui priceperea, nu găsii altă soluție.

Pătrunsei în stradă prin partea de jos, cu alte cuvinte prin străzile Mercaderes și Conteros, și tiptil-tiptil, o luai la deal lipit bine de ziduri, până putui ajunge să deslușesc casa Gloriei. Zării, fără să fiu observat, că Suárez nu plecase. Mare stăpânire de sine trebui să am ca să nu alerg și să-l calc în picioare. O avui totuși. Așteptai cu răbdare o bucată de vreme, scoțând din când în când capul spre a vedea dacă era tot acolo. Inima-mi zvâcnea să-mi sară din piept. Greu mi-ar fi fost să stau așa multă vreme; norocul rândui altfel. Când bătu ceasul douăsprezece, fereastra se închise și Suárez se urni din loc. Sunt dator să nu ascund că încercai o mulțumire copilărească gândindu-mă că ședea mai mult cu mine; până la unu jumătate, ba, uneori, și mai târziu. Iscodii o clipă să văd încotro apucă dușmanul și, observând că pornea pe stradă-n jos, alergai, gâfâind, să i-o iau înainte. După ce dădui colțul străzii Conteros, mă oprii și așteptai. Nu zăbovii până să se ivească și el.

— Doar o vorbă, prietene, îi zisei ieșindu-i în întâmpinare și punându-i o mână pe umăr.

Se îngălbeni ca un mort, se trase câțiva pași înapoi și duse repede mâna la buzunarul hainei, desigur în căutarea unei arme. Dar, văzându-mă liniștit și aproape surprins de mișcare, o lăsă în jos și mă întrebă:

— Ce poftești?

— Am să vorbesc cu dumneata doar două vorbe.

— Câte vrei.

— Aici, în uliță, nu-i tocmai nimerit. Ce-ai zice dacă am intra într-o cafenea ori într-o bodegă? Pe aici pe aproape sunt mai multe.

— Fie, haidem!

Gândul de a intra într-o cafenea îl liniști complet, cum e și firesc. Ne întoarserăm pe stradă-n sus și intrarăm în cârciuma de unde mi se trimisese de băut în cinstea Gloriei cu două sau trei zile înainte.

Găsirăm aceiași veseli cheflii, care mă primiră prietenoși și plini de voie bună. Ridicară paharele toți deodată, invitându-ne să ciocnim. Unul dintre ei mă întrebă:

— Ce mai face bruneta?

Întrebarea nu mă încântă defel în clipa aceea.

— Ei, așa și-așa.

Băurăm un rând, pentru a nu-i jigni, și ne duserăm să ne așezăm într-un colț.

Suárez și cu mine ne privirăm o secundă drept în ochi, fără să ne ascundem ura. Eu, cel dintâi, rupsei tăcerea, grăind:

— Întâi de toate, să vorbim încet ca să n-audă domnii… Vreau să-ți spun că, după cele întâmplate în noaptea asta, vei înțelege că trebuie să te ucid.

— Nu-nțeleg de ce e nevoie de lucrul ăsta: dar dacă te zgândăre atâta, nu trebuia să mă înștiințezi, că acuma o să ai ceva mai mult de furcă.

— Nu sunt un asasin. Deși ceea ce ți-ai permis dumneata față de mine e o josnicie… o porcărie, și-ți voi face onoarea să mă bat cu dumneata.

— Mulțumim de cinste, prietene. Dar știi dumneata ce-mi trece mie prin minte?… Că ești cam… (și-și duse degetul arătător la tâmplă). Nu te supăra.

— Nu mă supăr. Da; nebun trebuie să fi fost adineauri când, în loc să-ți calc mutra-n picioare, te-am așteptat să-ți spun foarte politicos că ești o canalie.

Malaguenul își schimbă culoarea măslinie și firească a feței pe una mai închisă; dar nu păru să se tulbure. Tăcu un timp, trase de câteva ori din țigara, pe care-o ținea veșnic între dinți, o scoase apoi din gură, repezi obișnuitul scuipat, scutură scrumul cu degetul mic și rosti liniștit:

— Cum bag de seamă, dumneata cauți ceartă.

— Ceartă, nu. Vreau numai să te omor. Ți-am mai spus-o.

— Totuna e, fiindcă n-o să mor fără un pic de gâlceavă. Dar să-ți spun ceva care mă apasă pe inimă, și să n-o iei în nume de rău… Povestea asta cu duel, cu martori, cu spade ori cu săbii e un moft, mă-nțelegi? Când îți otrăvește cineva sângele, ce-i nevoie de atâta așteptare ca să-ți verși necazul? Și-apoi să ne ucidem pentru un fleac ca ăsta, mi se pare, mă-nțelegi, o mare copilărie.

— O fi cum crezi dumneata, i-o întorsei iute, dar eu țin negreșit să

ne omorâm.

— Ai răbdare, nenișorule! O să ne și omorâm.

Vorbeam în șoaptă și încercam amândoi să ne spunem zâmbind grozăviile de mai sus; astfel încât cei din cârciumă credeau că ne întreținem prietenește.

— O să ne și omorâm, dacă ții dumneata cu tot dinadinsul… Dar să fim lămuriți: când te-am văzut cu fata la fereastră eu n-am venit să-ți caut ceartă.

— Asta-i bună! Și de ce era să mi-o cauți?

— Păi pentru aceeași pricină pentru care mi-o cauți dumneata mie… Ce, dumneata ești bărbatul fetei? Îi ești tată ori frate? Păi, atunci cu ce drept vrei să mă faci să nu mai vorbesc cu ea, dacă-i place ei?… Dumneata ai cunoscut-o în aceeași zi cu mine… Ți-au plăcut dumitale ochii ei, mi-au plăcut și mie. Ți-a rămas dumitale inima la cei o sută de mii de duros zestre? Tot așa și mie, prietene. Ai început dumneata să te învârtești pe lângă ea?… M-am învârtit și eu. Prin urmare, suntem chit. O să lege calul la gard cu cine-o vrea fata. Se pare că acuma-i rândul meu. Ce să-i faci?

— Nu sunt pe de-a-ntregul de aceeași părere; dar să nu mai discutăm. Ai un fel de-a prețui lucrurile prea… prea prozaic, pentru a nu întrebuința alt calificativ… Prea te gândești numai la duros…

— Și dumneata îi scuipi, prietene?

— Am să te rog să-mi faci o favoare… să nu-mi mai spui prietene.

— Să mă ierți dacă voi cere un pahar cu limonadă ca să te mai răcorești… Ești foarte nervos… După ce ți-o trece pala de gelozie care te-a apucat, o să râzi singur de ce spui și ce faci… Că te arde la ficați văzându-mă la fereastră cu fetița pe care credeai c-ai dat-o gata, te înțeleg; dar să-ți ieși așa din sărite, zău, prietene (iartă-mă), zău, parcă nu șade bine!

— Nu-mi ies din sărite pentru muierea asta sau pentru oricare alta fiindcă nu mă mai iubește sau i se scurg ochii după altul, să-ți intre bine-n cap. Liberă-i să facă ce vrea. Nu îngădui însă ceea ce-ai săvârșit dumneata, desigur cu foarte puțină delicatețe… să pui la cale o scenă așa de urâtă și de rușinoasă numai cu scopul de-a mă înjosi. Dacă mi te-ai îi adresat mie și mi-ai fi spus: „Gloria nu te mai iubește pe dumneata, mă iubește pe mine”, de îndată ce-aș fi verificat îndeajuns afirmația m-aș fi dat la o parte și am fi rămas prieteni, cel puțin în aparență.

— Până aici, prietene. Scena de care vorbești n-am pregătit-o eu;

ea a dorit-o. După stăruința ei m-am dus la fereastră nițel mai înainte de ora unsprezece. Ceva mai mult, am vrut să mă împotrivesc, fiindcă știam că la ceasul acela te duceai dumneata la întâlnire, dar cine s-a putut înțelege cu fata? N-am avut încotro.

— Permite-mi să mă îndoiesc.

— Voia la dumneata… Dacă dorești să te convingi, vino mâine seară cu mine s-o întrebăm. Nu cred să mă facă de ocară.

— N-am de ce să mai dau încă o dată ochii cu c… asta, exclamai înroșindu-mă tot.

Crezui că insulta adresată iubitei lui avea să-l scoată din țâțâni. Ți-ai găsit. Nici nu se sinchisi.

Tăcurăm amândoi. Eu rămăsei dus pe gânduri. Ultimele cuvinte ale malaguenului mă secaseră la inimă. Nu mă mai puteam îndoi că insulta venea de-a dreptul de la ea. Deși stăteam cu ochii pironiți în masă, îi simțeam pe ai lui Suárez cercetându-mă bănuitori. Înălțai, în sfârșit, capul și rostii grav:

— Foarte bine. Deoarece numai ea a vrut să mă insulte, e ca și când n-am spus nimic. Rămâi cu bine!

În același timp mă sculai de pe scaun și ieșii din cârciumă puțin surprins, în adevăr, că Suárez mă lăsă să plec așa de liniștit, căci în scurta noastră convorbire îi adresasem câteva injurii care meritau explicații.

• Capitolul 11 •

UMBLU S-O CAUT PE PACA

Ceea ce-mi trecuse prin minte cât timp mă aflasem sub impresia mâniei am pus la cale de îndată ce m-am mai înseninat și mi-am adunat ideile. Cu alte cuvinte, abia am apucat să mă odihnesc puțin, întins pe pat, când, deșteptându-mă la miezul nopții, am văzut numaidecât cu toată limpezimea că Gloria nu putea săvârși o faptă atât de mârșavă doar din capriciu. Mă putea părăsi, putea să se îndrăgostească de altul, putea cocheta, își putea bate joc și râde de mine. Toate acestea erau de crezut, dar să mă rănească în chip josnic și cu atâta brutalitate fără alt păcat în afară de acela de-a o fi iubit nu puteam crede. Lucru curat nu era la mijloc. Ticăloșia din noaptea aceea părea inspirată dintr-o dorință de răzbunare, iar pentru răzbunare trebuia o ofensă. Judecata aceasta mă mai consolă. Mă hotăra, deci ca, de cum s-o lumina de ziuă, să folosesc toate mijloacele pentru a prinde firul intrigii pe care, negreșit, o urzise malaguenul împotriva mea. Regretam că nu-l „zvântasem în bătaie”, dar îmi făgăduii s-o fac la cel dintâi prilej. Și cu acest gând întremător somnul lin al drepților îmi închise iar pleoapele și nu mă deșteptai decât la nouă.

Mă îmbrăcai în grabă și ieșii în stradă fără să știu încotro aveam s-o pornesc, dar cu hotărârea nestrămutată de a mă duce undeva. Deocamdată, picioarele mă purtară spre casa contelui del Padul.

— Domnul conte și domnișoara se întorc poimâine.

Ceruri! Încă două zile! O veșnicie pentru mine! Gândii că-n două zile aveam destulă vreme să mor de inimă rea, și dacă nu de inimă rea cel puțin de foame, deoarece simțeam că n-aveam poftă de mâncare și n-aș fi pus nimic în gură până nu mi s-ar fi risipit îndoielile. La cine să alerg în aceste groaznice și critice împrejurări? Dacă mi-ar fi stat în putință, aș fi poruncit autorității militare, episcopului ori prefectului să descurce ei lucrurile. Dar cum așa ceva nu era cu putință, hotărâi s-o caut pe Paca. Unde? Eu, care studiasem matematicile, istoria Spaniei, patologia internă și atâtea alte lucruri inutile, nu știam unde ședea Paca! Afurisii de o sută de ori neiertata-mi neglijență, nepăsarea mea față de niște lucruri de-o atât de

recunoscută trebuință. Nu era alt mijloc decât să aștept ieșirea lucrătoarelor din fabrică, dar și-așa riscam, cum mi s-a și întâmplat, să n-o văd. Toate nenorocirile se abăteau asupra capului meu dintr-o dată.

Trecând pe strada Francos într-o stare de deprimare vecină cu mormântul, mă auzii chemat pe nume dintr-un magazin de mătăsuri. Erau domnișoarele de Anguita.

— Osenește-te până aci, Sanjurjo… rosti Ramoncita. Ajută-ne să alegem un costum, ca să-l putem purta toate trei. Am amețit de un ceas de când alegem o culoare care să meargă cu toate chipurile noastre.

Băieții din prăvălie surâseră cu neobrăzare. Eu rămăsei încruntat. Atunci Joaquinita, uitându-se mai bine la mine, mă întrebă mirată:

— Dar ce ai, Sanjurjo? Ești galben ca o lămâie.

— Ce să am? Nu mă simt tocmai bine azi.

— Ori ți-a dat cu tifla logodnica?

Întrebarea, pusă așa pe nepusă masă, parcă-mi încreți toată pielea pe mine. Mă înroșii pesemne până în albul ochilor și zâmbii în silă. Pe Joaquinita o umflă râsul.

— Hait! Am atins buba fără să știu.

Năucit, bâlbâii câteva cuvinte pe care nu mi le mai amintesc, și pornii ca din pușcă, dorind domnișoarelor să le trăsnească Dumnezeu chiar în clipa aceea.

Parcă de glume îmi ardea mie! Rătăcind o vreme pe străzi, îmi veni ideea, nu prea fericită, de-a mă duce la Fabrica de tutun să întreb de Paca… Paca și mai cum?… Uriașa-mi ignoranță ajungea până acolo că nu-i știam nici numele de familie. Caută pe o Paca oarecare printre șase mii de femei. În fabrică se găseau cel puțin două sau trei sute de Paca. Totuși mă agățai de idee, pentru că nu-mi venea alta mai nimerită, cum îmi ardea capul ca un cuptor încins. Pe nesimțite mă apropiai de bariera Jerezului și, pe neașteptate, mă pomenii dinaintea vastei și somptuoasei clădiri, înălțată de Filip al III-lea pentru fabricarea tutunului. Mă sucii, mă răsucii, îi detei târcoale și la urmă mă îndreptai spre una din porți.

— Unde-i biroul domnului administrator? întrebai pe un om care mi se păru portarul.

După întrebare rămăsei zăpăcit. Ce voiam eu cu administratorul?

— Mergi drept înainte, te urci pe scara de colo, o iei la stânga, ții gangul, o iei la dreapta, te urci pe altă scăriță, și în față e biroul

dumnealui.

Din tot ce-mi spusese nu reținui decât că trebuie să merg drept înainte. Și mersei. Zării scara și urcai.

— Unde-i biroul domnului administrator? întrebai un alt om.

— Vino cu mine, te duc eu.

În vreme ce mă călăuzea prin spațioasele și murdarele coridoare, îmi zisei în mine: „Ceferino, iartă-mă, băiete, dar ai făcut-o boacănă”. Ici și colo ne întâlneam cu bărbați și femei care mă priveau fix, de parcă ar fi ghicit judecata puțin măgulitoare ce-o formulasem în legătură cu persoana mea și-o confirmau în întregime. În sfârșit, mă găsii față-n față cu administratorul, un domn bătrân, sfrijit, cu mustață și favoriți albi, înfățișare de militar în retragere, și tichie de catifea albastră pe cap.

— Ce doriți dumneavoastră?

Întrebarea mi se păru atât de nemaipomenită, atât de crudă, încât rămăsei pironit locului, uitându-mă la el cu groază.

— Ei, domnule, ce doriți?

Tușii, mă trecură nădușelile, îngălbenii, învârtii pălăria în mână, trăsei de gulerul cămășii, ce mă strângea, și, la urmă, îi întinsei mâna:

— Ce mai faceți?

Îmi luă mâna cercetându-mă cu neîncredere și răspunse fără niciun chef la salut.

— Să-mi fie cu iertăciune… Da eu o căutam pe Paca, o lucrătoare din fabrică, înțelegeți dumneavoastră… Trebuie să-i dau neapărat o veste… Dacă ați binevoi dumneavoastră… v-aș mulțumi din tot sufletul…

— Ce să binevoiesc?

— Să dați ordin să vină până aici să-i spun doar două vorbe.

— Cum o mai cheamă și-n ce atelier lucrează?

Groaznica întrebare mă fâstâci iar.

— Vă rog să mă credeți, dar nu știu! răspunsei, zâmbind cu gura până la urechi.

Administratorul mă măsură grav din cap până-n picioare și stete o clipă la îndoială; nu știa ce să creadă că sunt nebun, un caraghios sau un tont. Parcă înclină pentru ultima alternativă, pentru că dete din umeri și se adresă unuia care tocmai atunci intra pe ușă.

— Ascultă, Nieto, domnul dorește să-i căutăm pe „una Paca”.

Și apăsă puternic pe ultimele cuvinte, fapt care nu-mi prea veni la

îndemână.

— Paca și mai cum? întrebă funcționarul care intrase, adresându-mi-se.

Eu, apucat subit de o mare demnitate, răspunsei cu un gest disprețuitor:

— Nu știu!

Dar funcționarul, om de treabă, pesemne, stărui zicând:

— Dacă i-ați ști numele de familie, poate c-am putea da peste ea întrebând prin ateliere.

— E o femeie ca la treizeci de ani, trasă la față, cu ochi negri, și poartă la gât o băsmăluță albă.

Administratorul și funcționarul se priviră, zâmbindu-și ușor, cu un zâmbet nu prea măgulitor pentru mine.

— Bine, bine, vino dumneata cu mine, încuviință binevoitor Nieto, jumătate galant, jumătate mucalit. Să vedem, poate c-om da de ea.

Ieșii, înclinând cu multă răceală capul în fața administratorului, și pășii în urma funcționarului care o luă înainte pentru a mă călăuzi prin coridoare.

— Nu știi în ce atelier lucrează?

— Nu, domnule.

Nieto regretă această neștiință cu glasul moale, ca și când i-ar fi stat la inimă să mă servească. Era un bărbat înalt, vânjos, deschis la față și simpatic. Fără să pricep de ce, parcă-l interesa zorul meu, și pe drum nu încetă să mă întrebe felurite lucruri, doar o prinde ceva care să-l ajute să dea de urma lucrătoarei. Mă informă că era inspector al atelierului de țigarete și cunoștea personal pe foarte multe lucrătoare, mai ales din vedere.

— Când văd o femeie pe stradă, greu să nu pot spune dacă lucrează sau nu în fabrică.

După părerea lui, cel mai bun lucru era să intrăm în ateliere, să le străbatem pe îndelete, și să încerc s-o descopăr printre femei pe cea cu pricina. Mă întrebă dacă nu voiam să începem cu atelierul țigaretelor de care se ocupa el și unde se aflau și cele mai multe lucrătoare. N-avui de ce să mă împotrivesc. Sosind la ușă mă izbi-n față un abur fierbinte și mă înecă o duhoare acră, pătrunzătoare, nu numai de tutun, pentru că acesta se simte cum pui piciorul în fabrică, cât de sudoare și aer stătut; într-un cuvânt, duhoarea pricinuită totdeauna vara de-o mare grămădeală de lume. Erau ceasurile unsprezece înainte de amiază, în toiul vipiei.

— Așteaptă un moment, mă duc s-o anunț pe supraveghetoare, zise Nieto luând-o înainte.

Chemă o femeie și schimbă câteva cuvinte cu ea, femeia dispăru și apăru iar, zicându-ne:

— Puteți trece.

După câte înțelesei, se dusese să anunțe „vizita” pentru ca lucrătoarele să se acopere, fiindcă, din pricina căldurii, își descoperiseră părți din trup care nu se cădeau a fi văzute. Când intrarăm, unele își încheiau încă nasturii de la bluze, sau își prindeau cu câte un ac tulpanele în jurul gâtului.

Tabloul ce mi se înfățișă vederii mă impresionă și mă înfricoșă. Trei mii de femei care stăteau pe scăunele într-o uriașă sală boltită; trei mii de femei care își pironiră ochii asupra mea. Mă rușinai, mă fâstâcii, dar tot izbutii să-mi țin cumpătul și prinsei să vorbesc cu Nieto, întrebându-l fel de fel de nimicuri, în vreme ce mă călăuzea pe potecuțele atelierului. De-abia se putea respira în sala aceea. Aerul era gros să-l tai cu cuțitul. Șiruri nesfârșite de femei, cele mai multe tinere, îmbrăcate ușurel în rochii de percal în mii de culori, toate cu flori în păr, răsuceau țigarete dinaintea unor mese urâte și tocite de atâta frecuș. Multe aveau lângă ele leagăne de lemn în care dormeau pruncii. După informațiile lui Nieto, chiar fabrica procura leagănele. Câteva dădeau copiilor să sugă. Tipul acelor femei varia prea puțin: chip rotund și oacheș, nas cârn, părul negru ca și ochii tare șăgalnici. La un număr oarecare era câte o supraveghetoare, care se ridica în picioare la trecerea noastră. Cea mai mare peste toate ne întovărășea pe noi. Nieto îi explica în mers că o căutăm pe una Paca; dar nu-i cunoșteam nici numele de familie, nici porecla (foarte obișnuită printre lucrătoare).

De cum am început să ne învârtim prin sala aceea uriașă, cu pereți goi și murdari, auzii o sâsâială neîntreruptă. Cum întorceam ochii într-o parte mă și chemau cu mâna ori cu buzele țuguiate, ba uneori făceau și câte un gest elocvent. Se mai sfiau nițel de frica inspectorului și a supraveghetoarei. Dacă mă uitam stăruitor la una mai frumoasă decât celelalte, pe loc mă țintuia cu ochii mari, cutezători și mucaliți, strigând:

— Iu, fetelor, să știți că pentru mine a venit boieru!

Sau:

— Țineți-mă că-mi vine rău; uite cum mă soarbe din ochi!

La gândul c-ar fi putut afla că sunt galeg, îmi clănțăneau dinții în

gură. De aceea amuțisem cu desăvârșire, lăsându-l pe inspector să mă întrebe cu glas tare:

— Uitați-vă bine, e vreuna din ele?

Roiul acela omenesc bâzâia, fierbea, iscând în aerul greu, înăbușitor, îmbâcsit de mirosuri înăcrite, un vuiet surd și supărător. Iar pe deasupra mai era și sâsâiala aceea cu care mă saluta mulțimea de femei. Degetele lor iuți se mișcau răsucind buruiana ce-n curând avea să otrăvească toată Spania.

— Mariita! Mariita, zise Nieto, dojenind cu blândețe pe o lucrătoare tânără pe care o prinsese fumând.

— Mă dor măselele, don Celipe.

— Vezi, ai grijă, să nu te coste prea scump.

Străbătusem aproape toate sălile și Paca mea nicăieri.

Nieto mă poftea acum să intrăm în atelierul țigărilor de foi. Dar când să cotim pentru a ne îndrepta spre ieșire, simții că mă trage cineva de haină. Privii în jos și-o zării pe Paca, chiar la capătul coridorului.

— Am găsit-o! spusei inspectorului și supraveghetoarei.

— A găsit-o pre dânsa! repetă batjocoritor o lucrătoare care-mi auzise exclamația.

Paca se sculase. Mă grăbii s-o întreb:

— Ai aflat ce s-a întâmplat?

Și, din cale-afară de aprins, zguduit din nou de emoția care mă scosese din minți noaptea trecută, începui să-i povestesc despre cele întâmplate, ca și despre bănuiala care mă chinuia că se urzise împotriva mea o intrigă ticăloasă. Aveam nevoie de ajutorul ei: să se ducă la Gloria, s-o descoase, să-i vorbească pentru mine sau cel puțin să-i smulgă promisiunea unei explicații.

Deși începusem să vorbesc în șoaptă, cum nu mă preocupa nimic altceva, uitai unde mă aflu, și, pe nesimțite, ridicai glasul. Vorbele mele răzlețe trebuie să fi ajuns până la urechile lucrătoarelor mai apropiate, pentru că le auzii repetate în gura mare, întovărășite de chicoteli și glume. Nu le luai în seamă. Îi detei înainte, tot mai aprins și mai stăruitor, până ce Paca, pe care o vedeam neliniștită și cu gândul aiurea, îmi spuse încet:

— Pleacă, domnișorule… Mă tem că se iscă tărăboi…

Auzii, într-adevăr, un vuiet de talazuri, și, rotindu-mi privirea prin atelier, observai că toate chipurile erau întoarse spre mine și zâmbeau; lucrătoarele dădeau din mâini imitându-mi gesturile,

exagerându-le, tușeau, strănutau, râdeau și tropăiau din picioare.

— Vino diseară la mine acasă. Stau în Triana, strada San Jacinto. Întreabă de fundătura Parra, îmi strecură Paca din ce în ce mai neliniștită.

În clipa aceea sosea inspectorul, care mă părăsise când începusem să vorbesc cu lucrătoarea, și-mi zise surâzând:

— Mi-ai răvășit tot atelierul. Termină repede, căci fetele au, pesemne, gust de tărăboi.

— Tărăboi! Tărăboi!… tără… boi!… tă… ră… boi! începură să repete lucrătoarele.

Strigătul se lăți de la un capăt la altul al atelierului. Și, întovărășit de el, auzindu-mă numit „încornorat” de trei mii de voci femeiești, ieșii din sală făcându-mă că râd, dar furios la culme.

Îi mulțumii amabilului Nieto și plecai de la fabrică pe jumătate mulțumit de vizită.

Mă dusei glonț acasă, însă nici nu încercai măcar să prânzesc. Mi-era greață de mâncare. Matildita se suci și se răsuci de o mie de ori pe lângă mine, ca o pisicuță dezmierdată, doar-doar o descoperi dacă eram bolnav, așa cum ziceam, sau mă aflam sub povara uneia din acele dureri morale pe care, din nefericire, vai! ea o cunoștea așa de bine. Nu-i fu cu putință să afle și se îndepărtă peste măsură de furioasă. Mă închisei în odaie și începui să-i scriu Gloriei o scrisoare, care se întinse pe nouă coli și un sfert. Nu știu câte-i îndrugam acolo. Bănui că era plină de repetiții și dau ca sigur că mișuna de metafore, hiperbole și, în general, de tot soiul de tropi și figuri de stil. O presărasem, apoi, cu o mare cantitate de semne de exclamație și puncte de suspensie. Mi-aduc iarăși aminte că strecurasem un citat lung din Espronceda și două versuri din Musset. Cum era prea groasă pentru un plic obișnuit, mă văzui silit să fabric eu altul. Din pricina asta trebui să cer un foarfece Matilditei, care nu se lăsă până nu aruncă o privire iscoditoare colilor scrise de pe masă.

— Don Ceferino, dumneata scrii prea mult și nu mănânci… Semn rău!

Zării în depărtare un nor de sfaturi gata să se reverse deasupra capului meu și nu-i făcui jocul. Mă mărginii doar să înalț din umeri și să scot un mârâit galant.

După ce sigilai și pecetluii misiva, o vârâi în buzunar și ieșii să-mi mai răcoresc capul… Și aveam nevoie, căci scrisesem trei ceasuri fără întrerupere!

În amurg, trecând pe strada Sierpes, văzui pe Villa la „Britanica” și intrai să-i țin de urât. Îmi oferi un pahar cu bere. Primii pentru că simțeam în stomac o durere ciudată. După ce băui, în loc să se potolească, durerea crescu, încât era gata să-mi vină rău. Numai atunci îmi trecu prin minte că mi-era foame și cerui un *beeafsteak*. Lucrul naibii! Mi-era foame, și încă o foame de lup, căci înghiții friptura și cartofii de parcă le suflă vântul, și pe deasupra mai cerui și brânză și încă o bucată de pâine. Niciodată nu mi-aș fi închipuit ca unui om, în starea de spirit în care mă aflam eu, ar fi putut să-i fie așa de foame. Dar am verificat-o practic și împotriva faptelor nu există argumente.

— Dar știu că ai poftă de mâncare!

Villa era foarte bine dispus, vesel și glumeț că ar fi înveselit pe cel mai posac om. Eu, dimpotrivă, în loc să mă însuflețesc, mă întunecam din ce în ce mai rău, și, cu egoismul celui chinuit de iubire, cu riscul de a stăvili puhoiul de voie bună care-l inunda, mă apucai să-i deapăn punct cu punct tot ceea ce mi se întâmplase. Îi păru nespus de rău de pățanie și mă povățui ca, pentru orice eventualitate, „să-i sparg dovleacul” malaguenului. Dar, în ciuda așteptărilor, povestirea nenorocirilor mele nu izbuti să-i secătuiască comoara voioșiei. Îi dete cu râsul și glumele înainte, de parcă i-aș fi vestit toate fericirile pământului, fapt care mă răni întrucâtva. Eu credeam că povestea mea era dintr-acelea ce fac să picure sânge și să înmoaie până și pietrele. Apoi, niciuna, nici două, începu să vorbească de el.

— Ce plictisit am fost zilele astea, de când lipsește Isabel.

Vorbea ca și cum Isabel ar fi fost a lui, ceea ce mă împinse să surâd în mine. În același timp se iscă în mintea mea o josnică dorință de răzbunare, din pricina lipsei lui de atenție.

Din fericire, contesita trebuia să se întoarcă poimâine cu taică-său, și iar dă-i cu gungureala la sindrofia domnișoarelor de Anguita ori seara la teatru. Tocmai atunci începuse să joace o companie de operă la „San Fernando”. Maiorul bătea din pinteni de bucurie. Vorbea de adorata lui cu un entuziasm și o evlavie de-ți era mai mare mila de el, știind în ce amarnică înșelăciune trăia; vreau să spun că i-ar fi fost milă oricui altuia care nu era, ca și mine, profund și viu rănit de purtarea altei femei perfide. Rușinos și tremurând ca un licean, mă pisă iarăși, și de sute de ori, cu destăinuirea unor copilării care nu mi se părură niciodată mai caraghioase ca atunci. Ba că-i zâmbise când

îi sărutase mănușa căzută; ba că ședea în pridvor la ceasul când trecea el; ba că-l săgeta cu ocheade lungi pe sub gene; ba că-i acordase două cadriluri și-o polcă la ultimul bal de la Alcázar.

Din destăinuire în destăinuire i se urcă sângele la cap și ajunse să-mi spună, aprins la față și cu ochii scânteietori:

— Am să-ți încredințez o taină, prietene Sanjurjo. Nădăjduiesc că o vei păstra cu sfințenie… Știi, sunt unele lucruri… Află că puțin înainte de plecarea Isabelei la Sanlúcar i-am scris o scrisoare, făcându-i o declarație în regulă și rugând-o să nu mai mă poarte cu vorba; să-mi spună limpede, ori una, ori alta.

— Știu, răspunsei brutal.

Villa înlemni.

— Da, și mai știu și ce ți-a răspuns Isabel… Că inima îi cerea un răspuns, dar că obstacole grave o împiedicau să-și asculte pornirile sufletului… Și dumneata i-ai răspuns să-ți arate care sunt piedicile, spre a le înlătura dacă-ți va fi cu putință.

Maiorul rămăsese ca o stană de piatră, holbând la mine niște ochi gata-gata să-i iasă din orbite.

— Și cum ai aflat dumneata asta? întrebă în sfârșit cu un glas surd, în care se ghicea bănuiala și amenințarea.

— Asta o știe toată Sevilla, îi răspunsei acru-dulce. Isabel le-a povestit-o domnișoarelor de Anguita, și știi că fetele astea au gura cam spartă.

Îl văzui îngălbenind. Tăcu mâlc, uitându-se fix la paharul de bere de dinainte. În sfârșit, rosti cu vocea stinsă:

— Niciodată n-aș fi crezut-o pe Isabel capabilă de o faptă atât de urâtă.

Atunci eu, pe jumătate din milă, pe jumătate din ranchiună, cu bucuria oamenilor nefericiți atunci când întâlnesc tovarăși de suferință, îi zisei:

— Prietene Villa, tocmai pentru că te stimez cu adevărat, îmi voi permite să-ți dau un sfat sincer și neocolit. Cred că trebuie să încetezi de-a mai face curte Isabelei… Mă doare când văd un prieten ajuns ridicol, și o fetiță bătându-și joc de un bărbat atât de cumsecade și chibzuit ca dumneata… Cu riscul de a-ți pricinui o clipă de supărare, se cuvine să-ți spun că știu în mod sigur că Isabel se mărită cu vărul ei, ducele de Malagón, și că părinții s-au folosit de călătoria la Sanlúcar, pentru a rândui definitiv lucrurile.

Nu era adevărat c-o știam în mod sigur. Vestea mi-o dăduse

Joaquinita, dar o spusei mânat de instinctul acela dramatic ce zace în sufletul fiecărui om, chiar și în al celui mai liric.

Villa nu scoase niciun cuvânt și nici nu păru tulburat, încremenise cu ochii la pahar. Observai doar că mai îngălbeni oleacă. Chipu-i simpatic și bărbătesc i se încrețea uneori într-o expresie de durere ce izbuti în fine să mă miște și să mă facă să-mi uit de mine.

Într-un târziu, cu vocea sugrumată, îmi spuse că-mi mulțumește de noutate și că regretă că nu i-o dădusem mai din vreme, lucru de care mă îndoii nițel. Se convinsese că Isabel era o cochetă și că nu merita să-și facă sânge rău pentru ea niciun om cumsecade (el își făcea, sărmanul!). Ferit-a sfântul să-i mai vorbească de atunci încolo decât ca prieten și cu cea mai mare politețe posibilă. Era hotărât să-i arate că nu era un țânc sau vreun neghiob să-și bată joc de el cum i-o plăcea. Ce e drept nu-i păcat, frumoasă era, trebuia s-o recunoască, dar el nu iubea și nu admira la ea atât frumusețea, cât nevinovăția și sinceritatea. Din moment însă ce se dovedise o fată vulgară, ipocrită și vanitoasă, idolul se prăbușise de pe soclu și înceta să-i mai inspire dragoste și respect. Pe tema asta se întinse mult, sporind din ce în ce tonul ferm cu care începuse. Încercai să-l întăresc în hotărâre, socotind foarte chibzuit ceea ce spunea.

Ieșirăm împreună din berărie și-o luarăm razna pe străzi. Slujind de batistă de șters lacrimile, eu, care aveam atâta nevoie de mângâiere, mă trudii să-l fac să uite, vorbindu-i de alte lucruri, deși zadarnic. Tăcea ca peștele, iar când vorbea părea distrat și abia îngăima câte ceva. Nici nu ne mai gândirăm să mâncăm. Și cum se făcuse noapte, mă despărții în cele din urmă de el, pentru că necazul lui nu-mi șterse din minte pe al meu.

O întinsei la picior spre mahalaua Triana, trecui frumosul pod ce-o desparte de oraș și pătrunsei în strada San Jacinto, prima ce-mi ieși în cale. La ceasul acela forfotea de lume. Mai toată populația Trianei e alcătuită din muncitori sau meseriași. Era clipa când, sosiți de la treburi, se împrăștie pe ulițe, se strâng în cete să tăifăsuiască, sau, dinaintea porților, cântă și zdrăngănesc la ghitară. Porțile și casele din San Jacinto au o înfățișare urâtă și murdară, ca și prăvăliile sărăcăcioase destinate muncitorilor. Întrebai de fundătura Parra pe un flăcău rezemat de stâlpul unei porți.

— Vreo douăzeci de pași mai în deal, și pe mâna stângă dai în ea.

Într-adevăr o găsii repede și intrai într-o curte strâmtă și lungă, de unde pășii în alta, mai spațioasă, care, după câte înțelesei, era chiar

curtea cu pricina. În clipa aceea îmi dădui seama că se numea Parra{12} după niște butuci de viță cățărați la intrare pe niște pari. Fundătura părea săracă, dar nu murdară. Luna o lumina din plin. În mijloc se găsea puțul de apă. Din loc în loc se zăreau policioare încărcate cu glastre de flori. Prin ușile deschise se furișau dâre de lumină ce dungau caldarâmul. Casele aveau câte un singur cat. Judecând însă după ferestruicile acoperișurilor, unele aveau odăi și-n pod. Pretutindeni, pe lângă pereți, numai ghivece cu flori.

— Ia spune-mi, frumoaso, întrebai pe o tânără cu trăsături regulate și chip feciorelnic ce ședea rezemată de-o ușă: aici stă una Paca?

— Lucrătoare la fabrică?

— Da.

— Da, colea-n față, în dreptul grădiniței.

Îi mulțumii, nu fără să-i arunc o privire lungă de cunoscător satisfăcut. Ea își plecă ochii, înroșindu-se. Pentru prima dată vedeam lucrul acesta la Sevilla. Amintindu-mi scena de dimineață din fabrică, îi zisei:

— M-aș prinde că nu lucrezi la fabrică.

— Nu, domnule, sunt călcătoreasă.

— Din Sevilla?

— Din Badajoz.

— Ah! Ești din Estremadura!…

Și prinsei a face elogiul fetelor din Estremadura și a mă plânge amar de neobrăzarea și firea mucalită a sevillancelor, numai pentru a o măguli. În a vorbi fără jenă femeilor, înaintasem mult de când sosisem la Sevilla. Drept e că fetița merita orice compliment hiperbolic. În viața mea n-am văzut o fată cu trăsături mai delicate și cu ochi mai limpezi și mai blânzi ca ai ei. Într-un cuvânt, era ca o păuniță, cum se zice prin partea locului.

Dar tocmai când mă aprinsesem mai tare în discuție, uitând aproape de ce venisem, la capătul fundăturii apare, ca să ne moaie glăsciorul, un tânăr în surtuc scurt, pantaloni lipiți de picior, încins cu brâu stacojiu și cu o pălărie moale pe cap. Se apropie agale, cu mâinile înfipte în brâu, fluierând încetișor o *malagueña*.

— Ei, Juan! grăi fata îmbujorându-se și zâmbindu-i drăgăstoasă.

— Bună seara, boierilor, răspunse grav Juan, uitându-se fix la mine.

„Ăsta-i ibovnicul”, îmi zisei. Și începui să caut modalitatea de-a pleca, deoarece, sigur, ibovnicii aceștia din Andaluzia au obiceiul de-

a fi foarte geloși; mai au apoi și urâta deprindere de-a scoate cuțitul.

— Și Paca-i măritată, nu? întrebai.

— Da, domnule. Și are o droaie de copii, răspunse tânăra, mulțumindu-mi de felul cum întorsei vorba.

— Dacă n-ar fi prea ocupată… aș ruga-o să-mi facă un serviciu.

— Nu cred… Bărbatu-său n-a venit și Dumnezeu știe când o veni, pentru că aproape în fiecare zi se afumă și vine târziu… O fi culcând copiii…

— Cu voia dumneavoastră, mă duc să văd ce face.

Și încercai să mă îndepărtez salutând din cap. Dar tânărul cu brâul, care nu mă pierduse o clipă din ochi, fără să-și întrerupă fluieratul, întinse solemn mâna rostind:

— Nu, jupâne, nu te osteni dumneata… Mă duc eu s-o vestesc. Iar dumneata stai aici cu gagica; nu-i cu supărare…

„Hait, am pățit-o", gândii; și cum n-aveam nicio poftă să mă-nghiontesc cu mardeiașul, făcui pe prostul.

— Foarte mulțumesc; rămâneți sănătoși.

Mă îndepărtai de-mi sfârâiau călcâiele. Până să ajung la ușa Pacăi, și auzii plesnet de palme și văicăreli.

Câteva femei tot mai ședeau în fața caselor, sau *salas*, cum se zice pe acolo, tăifăsuind în gura mare. Doi inși cântau din ghitară, fiecare în câte o parte a fundăturii, iar un puști de doisprezece până la treisprezece ani, cu vocea spartă și antipatică, îngâna o *carbonera* destul de bine. Dinaintea ușii Pacăi nu era nimeni. Auzii înăuntru glas și bătui.

— Dumneata ești, domnule? Nu te așteptam așa devreme, zise lucrătoarea ieșindu-mi în întâmpinare, urmată de vreo cinci sau șase năpârstoci ce se uitară mirați la mine.

— Mi-ar părea rău să te deranjez.

— Fugi încolo, domnișorule. Poftim înăuntru!

Mă duse într-o odaie strâmtă, dar foarte îngrijită și mobilată cu mai multă cuviință decât aș fi crezut. Prin părțile mele odăile oamenilor chiaburi nu sunt așa de cinuite. Un scrinișor, o oglindă, câteva jețuri, perdele, iar la perete patul cu plapoma de stambă și cuvertura lucrată cu iglița. Totul de o curățenie desăvârșită, care mă impresionă în mod plăcut.

— Oh, ce lux! zisei zâmbind. Slavă Domnului, Paca; n-o duci rău.

— Aoleo, domnișorule! exclamă, cu năpârstocii după ea, și cu o lampă de gaz în mână. Luxul săracului, numai zdrențe și toată ziua

cu mătura-n mână… Dacă aș fi singură, aș mai cumpăra și eu câte ceva din ceea ce ne lipsește și ar mai merge… Da cum vrei dumneata s-ajung să văd albu-n căpistere cu viermii ăștia de copii?

Asemănarea nu păcătuia prin exactitate. Prichindeii, tuciurii, aproape negri, slăbănogi și pe jumătate goi, agățați de fustele ei, parcă erau, într-adevăr, niște limbrici.

— O țâră să adăști mătăluță, să dau dracilor ăstora de mâncare și să-i culc, și acuși sunt gata. Vrei?

Răspunsei că preferam să stau afară, în fața ușii, dacă-mi dădea un scaun, fiindcă noaptea era călduroasă, și îndată îmi împlini voia.

Mă așezai, deci, la aer, până să-și sfârșească treburile, și întinsei urechea să ascult acordurile line ale ghitarei și vocea pițigăiată a băiatului, ce se răsucea în văzduh aidoma unui firișor. O femeie scoase apă din puț, iar scârțâitul cumpenei ținu isonul ghitarei și pușțiului. Dar, mai ales, mă râcâia pe inimă să aflu ce se întâmplase cu tânăra care mâncase palme din pricina mea. Iscodii printre ulucile grădiniței din față și izbutii s-o zăresc în tovărășia ibovnicului, ștergându-și ochii cu batista, dar vorbind liniștit.

— Ascultă, Paco, îi zisei când se ivi în prag. Vezi pe tânăra de peste drum?… Din pricina mea, adineauri, a primit câteva perechi de palme.

— Nu mai spune!

— Nu mint. M-am apropiat s-o întreb unde stai și tocmai atunci a venit și vlăjganul acela, care trebuie să-i fie ibovnic, și mi se pare că s-a supărat.

— Ei, ca să mai schimbe… Că nu-i zi lăsată de Dumnezeu să n-o târnuiască haidăul.

— Cine-i?

— Nu-i nimic de capul lui! Un prăpădit.

— Și ea are un chip de înger de ți-e mai mare dragul s-o vezi. N-aș fi crezut să aibă ibovnic.

— Oh! pe aici „Nu-i sâmbătă fără soare și nici fată fără iubire”, cum spune zicala.

Auzindu-i vorbele, chipul Gloriei îmi răsări pe dată în minte. Uitând și de tânără și de ibovnic și de orice alt lucru de pe pământ, repetai lucrătoarei, mai pe larg și cu mai multă căldură, ceea ce mi se întâmplase cu logodnica mea și-i spusesem în grabă de dimineață la fabrică. Mă ascultă cu multă luare-aminte, oglindind pe figura-i expresivă sentimentele ce-i frământau duhul, indignarea, îndoiala,

tristețea, speranța. Când tăcui, îmi zise cu toată convingerea că era încredințată că duduița nu săvârșise fapta din răutate ori din zvăpăială. De bună seamă acolo își vârâse coada „pezevenghiul de malaguen” (îl firitisea așa fără să-l cunoască). Știa și câte măsele avea în gură duduița: era blândă, nefățarnică, miloasă.

— Nu-i vreo mironosiță din alea de tace și face. Duduița mea e limpede ca apa de izvor și lucioasă ca auru, înțelegi, domnișorule? Mitropolitu să fie și-i arde o palmă de-i vâjâiesc urechile, dacă nu ia seama… da cum i-a trecut focu e blândă ca o mielușică. Ferit-a sfântu să-ngăduie ea o înșelăciune! Să spuie unuia că-l iubește și să nu fie adevărat, nici prin gând să nu-ți treacă, domnișorule.

Mare bine îmi făceau cuvintele ei. Și eu o socoteam tot așa, ori cel puțin voiam s-o socot, și din ce în ce mă întăream mai vârtos în credința asta a mea. În sprijinul afirmațiilor, Paca îmi povesti câteva întâmplări din viața logodnicei, pe care le ascultai în reculegere și cu luarea minte. Vorbirăm mult timp despre ea. Treptat-treptat mă înseninai și inima mi se umplu de bucurie. După o jumătate de oră, nu mai aveam nicio îndoială că lucrurile se vor limpezi, de îndată ce Gloria va citi scrisoarea lămuritoare pe care Paca o și vârâse în sânu-i lăbărțat de femeie sleită de muncă și suptă de copii.

Atunci, spre a-i plăti binele pe care mi-l făcea, mă arătai grijuliu de traiul ei (mai bine aș fi făcut să-i dau cinci duros, bineînțeles). Prinsei s-o întreb și de alte necazuri. Fundătura se golise treptat-treptat. O ghitară și băiatul amuțiseră. Numai cealaltă mai suspina lin un cântec melancolic. Lucrătoarea nu se sfii să mă informeze despre intimitățile casnice. Se măritase din dragoste, împotriva vrerii părinților. Pe bărbatu-său îl chema Joaquin, dar în mahala nu-l cunoștea nimeni decât după poreclă – Fierabrás{13}. De când era un flăcăiandru se vedea ce poamă avea să fie: flușturatic, bătăuș și bețiv. Poate că și d-aia murea după el. De codană nu-i plăcuseră niciodată bărbații așezați și muncitori. Mamă-sa o cotonogea în bătăi, doar-doar o întoarce-o de la blestemata-i de dragoste. Mai bine o omora de atunci decât să mai trăiască așa cum trăia! Dar, ți-ai găsit; cu cât îi căra mai mult la pari în spinare, cu atât se aprindea mai dihai după dălcăușu de bărbatu-său. Odată, aflând tată-său că fusese cu el într-o cârciumă, a târât-o jos din patul unde dormea și-a croit-o cu o curea de ținut ghetele (era cizmar) de i-a dat sângele. Mamă-sa, altădată, o apucase de cozi și măturase casa cu ea. Dacă nu săreau vecinii, o ucidea. O zăvorâseră în odaie; o ținuseră numai cu pâine și apă; n-o

mai lăsară să se ducă la fabrică, ba nici la biserică. Degeaba; ea răbda tot cu plăcere pentru Joaquín al ei.

— Când mă credeau pe jumătate moartă de foame și inimă rea, începeam să cânt fără rușine:

De la biserică m-au oprit
De la spovedit tot așa,
Să te văd iar m-au oprit,
De la ce-or să mă mai oprească acu?

Uf! Murea și-nvia biata mama când mă auzea cântând așa!

În sfârșit, într-o seară fugise cu el și trei zile nu se mai înapoiase acasă. Din fuga aceea se umflase ca un cimpoi și pe urmă, că hâr, că mâr, n-avură încotro, trebuiră s-o dea după el.

O dată la vatra lor, belelele începură să curgă gârlă. Fierabrás era zidar, însă în loc să vină cu câștigul acasă, îl cheltuia mai tot prin cârciumi. N-așteptase nici măcar cincisprezece zile după nuntă ca s-o ia iar cu băutura, și de-atunci nu mai conteni. Încaltea de și-ar fi cheltuit numai gologanii pe beție, dar când venea acasă beat mort, o snopea în bătăi. Și nu era atât de ea, dar slutea și copiii! Când se văita părinților, aceștia nici nu voiau să audă, și pe sfânta dreptate. Mamă-sa murise de vreo șapte ani. Tată-său se însurase a doua oară cu o teleleică. Rămăsese singură, pe mâna blestematului. O apucau nebuniile când îl vedea bătând copiii și ca o leoaică se repezea la el să-i scoată ochii cu unghiile. Și asta aproape în fiecare zi. Zicea bogdaproste că, barem, nu umbla după femei. Dacă l-ar mai fi prins și cu asta, i-ar fi pus otravă să-l curețe de pe fața pământului. Ei, asta nu i-ar fi trecut-o cu vederea.

— Vezi dumneata, domnișorule; e un nenorocit, se-mbată ca un porc de cade grămadă în mijlocul uliței… să se-mbete în fiece zi mai treacă-meargă… dar cel puțin să vină pe picioarele lui să nu-l mai găsesc întins pe jos ca un câine!… Și să nu zici că nu se pricepe la toate… O dată să vadă cum se face ceva că l-a și prins… În meseria lui nu-l întrece nimeni în Sevilla și muncește de dă-n brânci, când are toane… Și milos, milos, că-ți dă și sângele la nevoie… Un gologan să aibă în buzunar și pe ăla îl dă dacă i-l cere cineva… Bătăuș și bezmetic, asta da… Pentru un fleac de nimica scoate cuțitu și spintecă pe cine l-a călcat pe bătătură… Da de inimos, n-am ce zice. I-e milă și de-un pui de găină când îl taie… Puturos și slinos de ți-e

greață să te uiți la el, cum mi-e și mie… Pe unde ajunge s-a și-ncins petrecerea și cheful. Mămulița ta Cristoase, n-am păr în cap de câte ori i-am dus de mâncare la pușcărie!… Bătu-l-ar Dumnezeu de haidamac!… Și să-l vezi lucrând, te crucești ce-i iese din mâini! Să nu-i treacă cineva-nainte, că e-n stare să rămână cocoșat pe scări trei zile și trei nopți. Și când a făcut un lucru, nu umblă ca alții să umple târgul cu laude… De n-ar fi așa de haimana și de n-ar avea blestemata aia de fire, multe parale ar mai face… Prin câte-am trecut noi, domnișorule! Câte nu mi-au văzut ochii! Și el parcă nici usturoi n-a mâncat, nici gura nu-i miroase… De câte ori n-a trebuit să-l încurajez eu pe el, că se apucă să se jelească, așa din senin, ca o muiere. Ține-ți firea, omule, că nu câștigi nimic dacă jelești, prăpăditule!

Nu era lucru ușor să întrevăd adevăratul caracter sau tipul moral al domnului Fierabrás din datele furnizate de vrednica lui soție. Dar cum nu simțeam prea urgentă nevoie ca să-l cunosc, o lăsam să-și descarce inima și aprobam în tăcere, dând din cap.

Prin fundătura dreptunghiulară nu se mai zărea țipenie de om. Ultima ghitară tăcuse și ea. Taifasurile vecinelor se spărseseră. Bătuse ceasul unsprezece, și toată lumea aceea trebuia să se scoale cu noaptea-n cap. Prin văzduhul încins și senin, luna lumina aproape totul în jur. Lumina ei, ca niște suluri lungi, închipuind figuri geometrice, dormea în pace pe pietrele lustruite ale caldarâmului.

Țărușii ulucilor însemnau pe pământ dungi negre și subțiri, aidoma umbrelor cercevelelor unor ferestre uriașe. Puțin mai departe se deslușea făptura ibovnicului gelos, nemișcat, înfipt pe picioarele-i crăcănate, cu mâinile în buzunare. Silueta supusei fecioare nu se vedea, dar se ghicea. Un măgăruș cu botul sprijinit de o portiță ieșită din balamale, de bună seamă a grajdului, începu să ragă prelung, iar răcnetul acela urât și discordant înfiora văzduhul adormit și tulbură pacea și tăcerea fundăturii.

Cerând Pacăi lămuriri despre fundătură, aflai că număra mai bine de patruzeci de locuințe, unele din ele locuite de câte două-trei familii. Toți chiriașii trebuiau să se înțeleagă cu așa-zisa *casera*, adică femeia tocmită de proprietar cu paza și curățenia curților și încasarea săptămânală a chiriilor. Chiriașii, mai toți, lucrau cu brațele. Dintre femei puține se duceau, ca ea, cu ziua, lăsându-și copiii în seama unei *miga*, cum se numea surata plătită pentru îngrijirea copiilor de vârstă prea fragedă. Viața n-ar fi fost grea, dacă nu s-ar fi iscat certuri

în fiece clipă, ba pentru puț, ba pentru prăjina de întins rufe etc. Și apoi *casera* își făcea de cap.

În vreme ce stăteam astfel de vorbă cu Paca, auzirăm spre partea intrării niște miorlăituri formidabile. La început mi se părură ale unei pisici monstruoase. Pe urmă mă îndoii dacă puteau fi scoase de vreo viețuitoare din rasa felinelor.

— Ăsta-i bărbatu-meu, rosti lucrătoarea sculându-se îngrijorată.

— Bărbatul dumitale? întrebai uimit.

— Da, chiar el miaună… Fă bunătate, domnule, și ascunde-te după stiva asta de lemne. Iar după ce-o intra el, du-te cu Dumnezeu.

Împlinii întocmai porunca și, scoțând binișor capul, putui zări, în mijlocul ogrăzii, luminată din plin de lună, un bărbat în bluză albă, înaintând încet de-a bușilea. Din când în când făcea „miau! miau!" încercând să imite miorlăitul pisicilor și izbutind doar pe jumătate. Ajungând la poartă, repetă și mai tare și mai des formidabilele miorlăituri, până, ce ieși Paca. Cu mâinile în șolduri, prinse a-l ocărî:

— Tu ești, nemernicule, spurcatule, nerușinatule?

— Miau! miau! răspunse Fierabrás, fără a părăsi poziția de patruped, începând a da târcoale neveste-si și a se freca de ea, aidoma unei pisici care vrea să fie mângâiată.

— Nu ți-o crăpa și ție obrazul de rușine, c-ai ajuns de râsu mahalalei? Nu ți-o fi și ție milă de bieții copilași? Of! of! pacostea lumii, că mi-ai mâncat zilele.

— Miau! miau!

— Fugi ciorilor, iazma pământului. Acu să intri-n casă, că te cotonogesc!

— Miau! miau!

— Intră, Joaquín!

— Miau!

— Intră, păcătosule!

— Miau!

Deodată văzui pe Paca ducându-și mâinile la cap și smulgându-și părul furioasă.

— Of, de ce nu m-a luat Dumnezeu! Și de ce nu te-a luat pe tine, în locu mândreții de copilaș!

Domni o clipă liniștea, un moment de așteptare. Fierabrás continua nepăsător să dea târcoale în jurul nevestei, scoțând acuma niște miorlăituri dulci, aproape stinse, sforăind și arcuindu-și spinarea cu voluptate.

În sfârșit, observai că Paca, dând din cap cu o resemnare silită, începu a-i trece mâna pe spinare, rostind în același timp:

— Hai cu maica, pis, pis… pis… pisocu maichii!

Întocmai ca și cum bărbatu-său ar fi fost o pisică. Fierabrás se mai frecă de vreo câteva ori de fustele nevestei, sări în sus de alte două-trei ori sforăind, iar la urmă intră în casă în aceeași poziție. O dată intrat, dete să se ridice, dar nu izbuti. Amețit de băutură, de învârtiturile în patru labe și de lumina vie a lămpii, căzu grămadă pe jos. Mă apropiai de ușă și văzui că încerca în zadar să se scoale, târându-se pe podeaua de cărămizi.

— Zi, nu te mai poți scula, hoțule? o auzii pe Paca grăind cu o plăcere sălbatică. Stai că-ți arăt eu ție!

Și, descălțându-și în grabă un pantof și apucându-l de vârf, începu să-i care cu tocul pe unde nimerea. Loviturile curgeau c-o iuțeală și c-o îndemânare uimitoare. Îl altoia peste tot, dar mai ales pe față și pe mâini, unde doare mai rău. O dată cu lovitura, zicea mânioasă:

— Asta pentru palma de sâmbătă. Și asta!… Asta pentru, pentru sfeșnicu de mi-a spart capu luni!… Asta pentru târnuiala din ziua de Sfântă Mărie!… Și asta tot așa… Na… na… na… satură-te, blestematule, afurisitule!…

Fierabrás se tăvălea pe jos, urlând, dând din picioare. Se opintea să se scoale. Dar când sta gata-gata să se ridice, o lovitură de toc drept în nas îl prăbușea iar la pământ. Încerca să-și prindă nevasta de picioare, dar ea țopăia c-o sprinteneală de căprioară și-l ataca din altă parte și mai abitir, astfel încât prăpăditul trebui să se dea învins, lăsând, fără împotrivire, pe consoartă să-l pisălogească după poftă.

— Ei, Paca, fie-ți milă, mai lasă-l, o rugai, intervenind omenos.

— Așteaptă un pic, domnișorule… Că nu i le-am plătit pe toate, răspunse nepărăsind cruda-i îndeletnicire.

În sfârșit, obosită, gâfâind, cu mâinile frânte, cu broboane mari de nădușeală curgându-i pe față, se sculă și, privindu-mă cu niște ochi în care tot mai scânteia mânia, zise:

— Știi? Când vine așa de nu se mai poate ține pe picioare, îmi săr și eu inima, îmi vărs și eu focul.

• Capitolul 12 •

PLIMBARE PE GUADALQUIVIR

Dormii noaptea peste măsură de încrezător și-a doua zi o petrecui tot așa. După-amiază, aproape de înserat, mă dusei să mă așez pe podul de la Triana, unde mă înțelesesem cu Paca s-o aștept pentru a-mi da rezultatul demersurilor ei și răspuns la scrisoare. Era clipa cea mai animată a colțului aceluia. Meseriașii și lucrătoarele din Triana care lucrează în Sevilla se întorc acasă. Iar cei din Sevilla care muncesc în Triana și Cartuja fac același lucru. Și unii și ceilalți se întâlnesc pe podul care geme de trecători.

Mă rezemai de balustradă și privii cu ochi rătăciți acel amețitor du-te-vino. Căutam îndeosebi la chipurile istețe ale lucrătoarelor din Fabrică și din Cartuja. Unele, în grupuri zgomotoase de strigăte și râsete, altele singuratice, îngândurate, întinzând pasul, toate în rochii arătoase de percal și cu flori în păr, îmi treceau pe dinainte, aruncându-mi adesea ocheade scurte curioase și mirate, ca și cum ar fi gândit:

„Ce-o fi făcând aici otrăvitu ăsta, de nici nu ne zice măcar: «Uu, fetițo, da mândră ești!»”

Că mie de fleacuri îmi ardea! Pe măsură ce se apropia clipa întrevederii cu Paca, pe atât mi se părea mai gravă și mai hotărâtoare. Un grăunte de îndoială mi se strecurase în suflet după ce prânzisem, și în câteva ceasuri crescuse, se mărise, iar acum se găsea în plină înflorire. De ce mi se părea mai înainte că Gloria mă batjocorise pe temeiul unei intrigi a lui Suárez și nu din libera și propria-i voință? Nu izbutisem să mi-o tălmăcesc. Mă trudeam să mă întorc la vechea-mi convingere, dar degeaba, nu mai puteam. Întunecat și de temut mi se înfățișa acum tot ceea ce cu puțin mai înainte vedeam limpede și surâzător. Cu toate astea nu-mi mai stăruia în suflet sentimentul de furie și turbare care mă cuprinsese la aflarea trădării. Mă năpădea o toropeală ciudată, o sfârșeală care mă îndemna la tristețe, nu la mânie. Amintirea ocării se destrăma, se risipea în pâcla ce mi se cernea pe duh. Stăruia amintirea înduioșată a unei iubiri fericite și regretul că n-o puteam feri de nenorocire. Ceea ce alcătuia mărturia de netăgăduit, dacă aș fi știut s-o pricep, că

eram mai îndrăgostit ca oricând. Ajunsei să cred că ceea ce mi se acordase, mi se acordase numai din milă și bunătate și că era firesc să mi se ia acum ceea ce nu meritam. Împotriva Gloriei, presupunând că mă înșelase, nu simțeam nicio ranchiună. Malaguenul continua să-mi inspire scârbă și silă, dar nu doream să mă răzbun pe el.

Bătut încoace și încolo de închipuirile-mi melancolice și sătul de a-mi desfăta privirea cu chipurile șugubețe ale lucrătoarelor, mă întorsei să mi-o arunc peste râu și pitorețtile-i maluri. Soarele scăpătase de puțină vreme. O geană de jăratic prelinsă spre răscrucile cerului, topită apoi în tărie într-un profiriu neprihănit, tighelit în sidef, indica locul unde astrul zilei se ascunsese. La stânga mea, dar nu prea departe, se înălța Torre del Oro, care, scăldat în răsfrângerile zării însângerate părea clădit, într-adevăr, din metalul care-i împrumuta numele. Iar mai la stânga, ridicând capul pe deasupra caselor, se deslușea de asemenea Torre de la Plata, cu alba-i cunună de meterezuri. Mai încolo, palatul San Telmo, înecat în codrul verde de portocali, își repezea printre frunziș sulițele turnulețelor de țiglă. Valurile Guadalquivirului se rostogoleau la picioarele mele. Apele-i clocotitoare, poleite de aurul amurgului, semănau cu o oglindă tremurătoare unde licăreau, mistuindu-se, puzderii de culori viorii, argintii și rubinii. De-a lungul lui, trase la chei, se legănau numeroase corăbii, ale căror catarge și otgoane țâșneau parcă din codruți de portocali întins pe tot malul stâng. La dreapta, casele mahalalei Triana coboară până în buza râului, care-și urmează cursul maiestuos până la doi kilometri de pod, unde, după un cot, îi taie calea zidul de verdeață al grădinilor Delicias.

Pacea melancolică a priveliștii contrasta cu învălmășagul din spate. Văzduhul încins nu sorbea nicio picătură din reveneala râului. Mușca cu dinți de foc, mistuia, ca și în inima orașului. Lumina, dispărând, schimba pe nesimțite fața cerului, presărându-l cu un noian de nuanțe greu de definit. Pământul se învăluia într-o paloare tristă ce ștergea chipul lucrurilor, le topea, le amesteca. Acolo, sub zidul verde al Deliciilor se îngrămădeau umbrele în talazuri dese care creșteau zorite. Peste Triana, din vârful colnicului unde-i așezată Castilleja de la Cuesta, cobora noaptea. Văzduhul răsună spintecat de un șuierat prelung. Pornea un vapor. Îi zării conturul negru depărtându-se încet de țărm, auzii zăngănitul lanțurilor, câteva glasuri îndepărtate. Botu-i ascuțit sparse tăcut oglinda oțelită a râului, și în curând îl pierdui din vedere, înecat în umbrele dese pe

care pădurea de portocali le arunca peste ape.

Îmi plăcea să vin după-amiezile aici, să fiu de față la apusul soarelui. Priveliștea, felurită și tainică, asemeni unei vederi panoramice, îmi strecura statornic în suflet un sentiment de ușurare, o desfătătoare plenitudine de viață, pe care numai orașele meridionale o posedă și știu s-o transmită sufletelor. Dar acum mă simțeam trist și singur. Spectacolul acela vesel, de parcă ar fi fost pătruns de grația și zburdălnicia Gloriei, își pierdu pe dată farmecul. Nu-mi mai spunea nimic. Viața-i nu mai era a mea. Duhu-i viu și arzător de frumusețea care-l anima îl izgonea pe al meu, îngândurat și contemplativ. Eu, care, călăuzit de iubire pătrunsesem dintr-o dată în cutele cele mai intime și adânci ale acestei naturi arzătoare, parfumate, palpitante, topind în ea vechea-mi ființă, gravă și visătoare, de om din părțile de nord ale țării, eu, care aspiram și culegeam prin toți porii viața andaluză, de parcă mi-ar fi fost adevărata patrie unde mă întorsesem după mulți ani de absență, mă găseam acum stingher, singuratic. Se rupsese lanțul ce ne lega. Între râu, Torre del Oro, pădurile de portocali, zarea străvezie lucind în mii de culori și mine nu mai exista nimic comun. Dinaintea lor nu mai eram decât un hoinar, un *touriste*, cum se zice acum, dar nu voi întârzia să plec, poate pentru totdeauna. Să plec! Vai! Nu râdeți. Văzând licărind blând, sus pe cer, o steluță viorie, simții prelingându-mi-se pe obraji două lacrămi.

Mi le șterse cu grijă și, pentru a-mi căuta alinare tristeții, îmi întorsei iar privirea spre trecători. Nici n-apucasem bine să-mi îndrept ochii spre pod, în direcția orașului, că zăresc în depărtare un nas uriaș ascuns după ceilalți oameni, când ivindu-se, când dispărând, dar apropiindu-se mereu. Logic, nasul nu putea aparține altuia decât lui Eduardito. Avui plăcerea să-mi văd neîntârziat confirmată convingerea. Trecu pe dinaintea mea cu pălăria în mână, pasul nesigur și grăbit, mai palid și mai scofâlcit ca oricând.

— Ei, Eduardito!

Se opri o clipă, mă privi și se îndreptă spre mine.

— Unde alergi așa, omul lui Dumnezeu?

— Nici eu nu știu, don Ceferino, îmi răspunse, fixându-mă cu ochii lui sticloși.

— Are haz! Și goneai de parcă nu mai aveai decât o jumătate de minut până la ceasul întâlnirii!

— Oh, dacă ai ști, don Ceferino!… Ce-a căzut pe capul meu!

Glasul sensibilului tânăr tremura, se stingea. De o bucată de vreme ajunsese numai pielea și osul. Acuma vorbea de parcă nu mâncase de o săptămână.

Îl privii surprins.

— Dacă ai ști ce se petrece în clipa asta!

— Ce s-a întâmplat?

— Păi, nimic… Să vezi… Soră-mea mi-a dat o lovitură teribilă… am fost acasă… Să vezi… De dimineață i-am spus că nu mai era chip s-o duc așa… că trebuia să se isprăvească într-un fel… De mai bine de douăzeci de ori am încercat să stau de vorbă cu Fernanda… dar când să încep, tronc, mi se pune un nod în gât… Zău, să mă fi omorât și nu puteam, nu puteam și pace… Dacă aș fi bun de gură ca soră-mea… Bătu-m-ar Dumnezeu!… Am rugat-o să vorbească ea din partea mea Fernandei, și să mi-o reteze o dată, ori că-i tunsă, ori că-i rasă… Și să vezi… rămăsese să i-o spuie azi după-prânz… Crede-mă, don Ceferino, n-o mai pot duce așa!… Azi după-amiază trebuia să vie Fernanda pe la noi. Matilde mă vesti după-masă să plec și să nu mă mai întorc până diseară… și când m-oi întoarce o să găsesc totul aranjat, ori să nu-i mai zic ei pe nume. În de-alde astea n-o întrece nimeni pe soru-mea. M-am supus. M-am învârtit de-o mie de ori prin Sevilla și pe înserat am pornit spre casă. Eram mai mult mort decât viu când am bătut în ușă. Îmi tremurau picioarele, de parcă mă apucase alte alea. Matilde a dat fuga la ușă și când m-a văzut s-a zburlit ca o zgripțoroaică. „Ce cauți aci? Piei! Să pleci imediat!” Am crezut că-mi cade cerul pe mine. Nici nu știu cum am tulit-o pe poartă și-am ajuns până aici…

— Atâta-i tot? Îți faci sânge rău degeaba. Le-ai surprins tocmai când discutau. Sunt sigur că nu ți se va întâmpla nimic rău… Fernanda te iubește… Nu mai încape nicio îndoială.

— Aș, de unde! exclamă pasionatul june.

— Ba da, te iubește, omule… Ai să vezi!

Era gata să-i zic: „Cum să nu te iubească, sărmana, când e slută și bătrână și nici dracu nu se uită la ea?” Dar mă stăpânii.

— Vai, don Ceferino, parcă mă ungi pe inimă! exclamă, îmbrățișându-mă și atingându-mi cu fenomenalu-i nas urechea stângă.

— Fii pe pace! Mai învârtește-te de vreo două-trei ori pe aici, și după o jumătate de ceas, când vei socoti c-a plecat Fernanda, dă fuga acasă. Sunt sigur că Matildita te așteaptă c-o veste bună.

Eduardito mă iscodi o clipită cu ochii săi mici și blegi, și apoi, nițel rușinat, cu mare neliniște în glas îmi zise:

— Dacă ai vrea dumneata, don Ceferino, să te repezi până acolo și pe urmă să vii să mă înștiințezi…

— Prietene, îi răspunsei cu un ton trist și dezamăgit, în clipa asta nici eu nu sunt mai procopsit ca dumneata… Dintr-un moment în altul voi afla dacă logodnica mă iubește, ori mă trimite la plimbare… Mai probabil e c-o să-mi dea pașaport. Așa că te rog să mă ierți.

— Crezi, așadar, că Fernanda?… răspunse cu un egoism sălbatic, fără a-mi lua câtuși de puțin în seamă destăinuirea.

— Da, omule, da; fii liniștit.

Nu trecură nici zece minute de când junele și uriașu-i nas se îndepărtaseră, că iat-o pe Paca, ivindu-se în capul podului. De la prima uitătură ce-mi aruncă înțelesei că totul era pierdut.

— N-a vrut să răspundă, nu-i așa? o întrebai fără s-o salut, silindu-mă să zâmbesc.

— Uf, domnișorule, e făcută foc pe dumneata! Nici n-a vrut măcar s-audă de scrisorică. Și mi-a zis așa: „Paca, dacă vrei să nu ne certăm, în viața ta să nu-mi mai pomenești de…”

— De cine? o întrebai, văzând că se oprea.

— De *pușlamaua* aia, adăugă rușinată. Nu te supăra, domnișorule.

— Nu-i nimic, Paca, zisei, ținându-mi cumpătul, dar cu vocea sugrumată de emoție. Îți foarte mulțumesc de osteneala ce ți-ai dat pentru mine…

Într -un târziu, rosti iar:

— Mi se rupe inima, domnișorule; că vă brodeați amândoi tare bine.

Puține vorbe mai schimbarăm. Nu-mi puteam ascunde tristețea și descurajarea. Nici nu-i mai auzeam măcar cuvintele de mângâiere. La plecare îmi dete scrisoarea pe care nu izbutise s-o înmâneze. O luai, și, fără s-o mai rup, o aruncai pe gârlă, zâmbind amărât.

În drum spre casă, primul meu gând fu să plec chiar a doua zi, fără să mai dau ochi cu nimeni. Dar pe urmă socotii că se cădea să-mi iau rămas bun, cel puțin, de la Isabel și de la tată-său, care-mi arătaseră atâta bunăvoință, și hotărâi să mă duc să-i aștept a doua zi la gară. Și apoi tot mai trăgeam nădejde că Isabel ar fi putut interveni într-un chip salvator în descurcarea intrigilor mele amoroase. Nu-mi venea să cred că Gloria se va încăpățâna să nu-și explice purtarea.

Sosind acasă mă pomenii, nici eu nu știu cum, în brațele lui

Eduardito, și iar simții în ureche gâdilătura nasului lui nedomesticit. Mi se împlinise proorocirea. Matildita obținuse un succes mulțumitor în prea-grelele-i tratative diplomatice, pentru că Fernanda acordase îndrăgostitului ei trubadur favoarea de a se duce să-i gungurească la fereastră în fiecare marți, joi și sâmbătă. Cu timpul, Eduardito îndrăznea să spere că va obține aceeași deosebită favoare și pentru zilele de luni, miercuri și vineri. Picând tocmai atunci și Matildita, Eduardito, cuprins de un avânt de iubire frățească, o îmbrățișă și-i frecă de mai multe ori chipul cu nasul în semn de recunoștință eternă. Matildita, în urma succesului, mai crescuse parcă; își bâțâia capul încoace și-ncolo, fudulă, de parcă nu mai atingea pământul cu picioarele. Povestea că bezmeticul de frate-său era cât pe aci să-i zădărnicească negocierile, sosind tocmai în clipa când trata punctele cele mai gingașe. Frățiorul se învineți auzind de groaznica primejdie prin care trecuse fără să știe.

În noaptea aceea avui slăbiciunea, pe care cititorul va socoti-o scuzabilă, de a mă abate, cam pe le unsprezece și jumătate, prin strada Argote de Molina. Când o luai într-acolo nici nu știam ce trebuia să fac. Nu zăbovii să-mi întocmesc un plan în minte. Înaintai binișor, până la cotul de unde se putea zări casa Gloriei, și aici mă oprii. Inima sta gata să-mi sară din piept. Întinsei gâtul, scosei capul ca un mizerabil spion și… nimeni. La fereastră nu era nimeni. O bucurie puternică îmi inundă toată ființa, asemeni unui balsam ceresc. Bucuriei îi urmă dorința vie de a mă încredința că ochii nu mă înșelau, că la fereastră nu era nimeni, absolut nimeni. Pornii bărbătește pe stradă-n sus, trecui pe dinaintea casei cu pas domol, și mi se pare chiar că m-am și oprit o clipă în fața ei. Era adevărat; ce adevăr sublim! Nici picior de malaguen. Casa pustie, ferestrele ferecate. Dar fui nevoit să mă încredințez fără umbră de îndoială, să mă bucur din plin de marele și minunatul adevăr. Din pricina aceasta o luai razna pe străzi până la două din noapte, și când și când mă întorceam pe acolo, pășeam agale și mă opream să văd dacă se deschide fereastra ori sosea câinele de dușman. Nici pomeneală. Mă socotii fericit, parcă cine știe ce noroc dăduse peste mine. Ba o dată mă cuprinse o atât de nestăpânită înduioșare, încât mă apropiai de fereastră și, după ce mă încredințai că nu mă observă nimeni, sărutai grilajul pe care de atâtea ori îl atinsese cu mâinile șăgalnicul meu odor.

Mă întorsei mulțumit acasă. Fericita stare sufletească mă îndemna

să întrevăd iar lucrurile în culori trandafirii. A doua zi mă interesai de ora sosirii trenului de Cádix, și mă dusei să-l aștept pe contele și contesa del Padul, frecându-mi mâinile de bucurie. Amurgea. Pe peron se aflau Pepita Anguita și alte patru prietene de ale Isabelei. Două erau domnișoarele de Enríquez, pe care le cunoșteam din vedere. Până să sosească trenul ne plimbarăm în sus și în jos, glumind și râzând cu lacrimi de trăsnăile Pepitei. Când clopotul vesti sosirea trenului, alergarăm repede la marginea peronului, și avurăm plăcerea s-o zărim la fereastra unui vagon pe contesita, salutându-ne fluturând batista, veselă și foarte mulțumită. Înainte de a pleca din gară, domnișoarele de Enríquez o și invitară să meargă seara cu ele la teatru. Isabel pretextă că era obosită, dar stăruiră atât, că la urmă primi și se înțeleseră să se ducă s-o ia după cină. Îi așteptau trăsura contelui și a domnișoarelor de Enríquez. Înainte de a se sui, găsii prilejul să rămân o clipă în urmă cu Isabel și să-i povestesc în două vorbe ceea ce se întâmplase. Uimită peste măsură, fără să stea pe gânduri, avu aceleași cuvinte ca și Paca; negreșit, la mijloc era o intrigă sau o neînțelegere. Nu puturăm vorbi mai mult, fiindcă ajunsesem la ieșire și trebuia să se urce în trăsură. Deși mă invitaseră și pe mine să mă urc, nu vrui să le deranjez. Contesita, întinzându-mi mâna, îmi zise:

— Vino în seara asta la teatru, să mai vorbim.

Mâncai în grabă, mă îmbrăcai și ieșii pe stradă tocmai în clipa când intra Villa.

— De ce n-ai fost s-o aștepți pe Isabel la gară? îl întrebai cu neiertată ușurință și egoism (tot așa cum se purtase și Eduardito cu mine).

Îl văzui făcând fețe-fețe și-mi răspunse încurcat că avusese treabă la cazarmă.

Sosii la teatrul *San Fernando* când nu veniseră decât vreo cincisprezece-douăzeci de persoane. Până să se umple, trecu mai bine de o jumătate de ceas. Compania de operă care jucase în Cádix se întorcea la Madrid să dea o reprezentație extraordinară, pentru cine știe ce nenorociți. Sala teatrului era spațioasă, elegantă și frumos decorată. Dar adevărata-i podoabă o alcătuiau chipurile expresive ale fetelor din oraș, care aici pot fi admirate și văzute mai pe îndelete și mai în voie decât oriunde aiurea. E teatrul aristocratic al Andaluziei. Doamnele care vin aici, îmbrăcate luxos și cu gust, pot privi fără să-și plece capul pe obișnuitele teatrului *Real* din Madrid. Bărbații, din

pricina neglijenței și a nesăbuitei lor îndrăzneli nu sunt demni să stea alături de ele.

Isabel și cu prietenele ei, domnișoarele de Enríquez, își făcură apariția printre cele din urmă și luară loc într-o lojă de jos. Contesita era radioasă de frumusețe și eleganță. Băgai de seamă că toate privirile, atât ale bărbaților cât și ale femeilor, se îndreptau într-una spre ea, așa cum se întâmplase și la sindrofia domnișoarelor de Anguita în seara când am cunoscut-o. Și, tot ca și atunci, tânăra primea omagiul cu desăvârșit firesc, fără să se înroșească ori să se îngâmfe, surâzând necăutat și cu blândețe, ceea ce dădea chipului ei un farmec irezistibil. Dacă expresia aceea era rodul calculului, trebuie să mărturisim că Isabel era desăvârșită în arta de a place. Salutându-mă grațios și familiar cu mâna, toți ochii pironiți asupra ei se întoarseră spre locul unde mă aflam eu. Cu alt prilej faptul m-ar fi măgulit. Acum însă, când mă perpeleam așa fiindcă nu știam cum aveam să ies cu dragostea, nu numai că nu mă impresionă, dar chiar mă și indispuse curiozitatea pe care o deșteptasem. Sunt sigur că mulți mă socotiseră, fără doar și poate, logodnicul ei.

Cum se termină actul al doilea, un act lung de tot din *Puritanii*, mă sculai să mă duc s-o salut. Dar, strecurându-mă printre fotoliile parterului, mă auzii chemat pe nume.

— Ei! dar aprins mai ești, frate!

Era Raquel, cucoana din Écija, găzduită la aceeași pensiune cu mine. Deveniserăm prieteni buni. Venise cu bărbatu-său care din zi în zi mă simpatiza tot mai mult.

— Unde alergi așa zorit?

— Să salut pe domnișoarele din lojă.

— Foarte bine, dar salută-mă întâi pe mine. Ia loc nițel, că n-o fi foc.

Și-mi arătă un fotoliu liber de lângă ea, iar eu, pentru a nu părea mojic, mă așezai.

Frumusețea „colosală” și bătătoare la ochi a cucoanei atrăsese niște mânzoci care-o priveau stăruitor. Ea, înțelegând efectul pricinuit de ochii-i mari de vițea și de pieptu-i pietros, se înfoia și vorbea în gura mare, pentru a spune, firește, numai nerozii, pe care bietul Torres le asculta fără să clipească, înțepenit în fotoliu sub povara perucii, impusă ca o pedeapsă. Nu-mi fu greu să zăresc printre admiratori pe Olóriz, mângâindu-și barba și uitându-se galeș la Raquel. Se codi el ce se codi, dar la urmă se hotărî să vină s-o salute.

Se apropie și-și scoase pălăria, descoperindu-și astfel hălăciuga bălaie, pieptănată de parcă atunci ar fi sosit de la bărbier. O întrebă de sănătate și apoi, cu aceeași întrebare, se adresă și bărbatului. Dar bărbatul, fie pentru că era cu gândul aiurea, fie din pricina antipatiei ascunse pe care i-o nutrea, nu-i răspunse la salut. Raquel atunci, nemaiputându-și stăpâni indignarea sau, mai bine zis, turbarea pe care i-o pricinuise purtarea soțului, luă cuvântul și ține-te ocări!

— Pepe, te-a salutat domnul Olóriz… Eu știam că un om bine-crescut e dator să răspundă la saluturi.

— Nu l-am văzut, femeie, grăi cu blândețe Torres.

— Drept e că ai fi avut vreme să-nveți nițel cum să te porți în lume… doar un modârlan sosit acu din fundul pădurilor nu-i în stare să îndruge și el două vorbe când îl întreabă de sănătate un om de ispravă, un cavaler.

Văzând-o așa de țâfnoasă, încercai s-o potolesc, dezvinovățind pe bărbat. Dar ea, zăpăcită și aţâţată ca întotdeauna de propriile-i cuvinte, trăsnea și bufnea într-una, până o observară câțiva domni din fotoliile vecine.

— E o mojicie, Sanjurjo… O necuviință!… Dumneata, care ești un om bine-crescut, sunt sigur că-nlăuntrul dumitale te-ai scandalizat. Și măcar dacă s-ar face numai pe el de râs… Dar mă face și pe mine, și asta n-o pot tolera… Nu vreau s-o tolerez!… Ce și-ar închipui cineva necunoscut de bobârnacu ăsta?… Cine știe ce grozăvii ar crede… așa își stimează un bărbat nevasta? Așa o respectă?

— Dacă nu l-am văzut, femeie! Ei, istoria naibii! repeta blajin moșneagul.

Olóriz, în picioare, dinaintea noastră, galben, mut, avea o mutră plouată de ți-era mai mare mila. Își dărăcea-n neștire barba de rămânea cu peri smulși printre degete.

Mă hotărâi s-o las să-și verse focul în voie. Când se potoli, îi zisei în glumă:

— Raquel, nu fi așa de nervoasă!

Și, până să n-o apuce iar pandaliile, mă sculai și-i întinsei mâna. Olóriz parcă zări cerul deschizându-se și, profitând de plecarea mea, bătu și el în retragere, ploconindu-se reverențios.

Isabel mă aștepta cu nerăbdare, după cum îmi spuse. Se gândise pe îndelete la situația mea și ținea cu orice preț să desfacă „farmecele”, care se datorau, de bună seamă, vreunei neînțelegeri ori vreunei șolticării. Auzind-o numind „farmece” ceea ce-mi făcuse Gloria, îmi

sălta inima de bucurie. Găsise un mijloc ca eu și Gloria să ne întâlnim și să vorbim. Nu la ei acasă. Cine știe, poate Gloria s-ar fi supărat dacă ar fi păcălit-o. Cel mai bun lucru era să ne ducem în excursie la Palmera, la o vilă pe care o aveau de cealaltă parte a râului. Acolo, fiind toată ziua împreună, nu se putea să n-ajungem la o împăcare. Ea, din parte-i, își va da toată silința să ne împace.

— Firește, nu vom invita pe malaguenul acela antipatic, adăugă, făcându-mi grațios cu ochiul. Ai timp toată ziua să-ți vezi de treburile dumitale.

Nu mai știam cum să-i mulțumesc și să-i dovedesc recunoștința. Era adorabilă fetița!

Rămase stabilit să se ducă a doua zi s-o invite pe Gloria, și să mă anunțe, printr-o scrisoare, de ziua și ora excursiei și, în general, de orice altceva s-ar mai fi întâmplat. Speranțele mele, când înviate, când spulberate, renăscură de astă dată mai mândre și mai înviorate ca oricând. Mi se părea imposibil ca, fiind lăsat o bucată de vreme între patru ochi cu fosta mea logodnică, să nu-i mișc inima și să n-o fac să mă iubească din nou. Atâta încredere aveam în elocința mea. Și apoi, era greu de bănuit că imensa iubire pe care mi-o dovedise răpitoarea fată în timpul cât ținuse legătura noastră să se fi spulberat într-o clipă, fără să fi rămas jăratec sub cenușă. Într-un cuvânt, dormii destul de bine noaptea și-mi petrecui liniștit ziua următoare. După-amiază primii scrisoarea de la Isabel. N-o așteptam atât de repede. Mă vestea că excursia se hotărâse pentru a doua zi dimineața. Cum avea să-mi spună mai multe, nădăjduia să mă duc să iau masa la ea acasă.

Ca de obicei, contele cina în oraș. Cinarăm, deci, singuri: Isabel, mătușa Etelvina și cu mine. Drept e că, atent la sumedenia de noutăți pe care mi le dete Isabel, parcă n-avui nicio poftă de mâncare; ciugulii așa de formă din toate felurile câte o îmbucătură. Dimineața făcuse o vizită verișoară-si. Veni vorba și de mine și Gloria se arătă că e tare supărată; nici nu voia să audă de mine. Îi spuse că aflase în mod sigur că eram în dragoste – închipuiți-vă grozăvie! – cu Joaquina Anguita. Zadarnic încercă Isabel a-i risipească bănuielile. Știa cât timp stăteam seara la taifas cu ea și că târgul nu mai vorbea decât de asta. Întrebând-o pe Isabel dacă mergeam și eu în excursie și răspunzându-i afirmativ, spuse că atunci ea nu mai merge. Rugată cu cerul și cu pământul, la urmă consimți, însă cu condiția să fie invitat și Daniel Suárez.

— Știi ce cred eu, Sanjurjo? că Gloria e geloasă, dar de o gelozie care-i roade sufletul!… Și o femeie geloasă e o femeie îndrăgostită.

— Bine, dar Daniel?…

— Vezi-ți de treabă. L-a luat ca pe-o sperietoare, ca să-ți facă în ciudă. Și apoi între dumneata și el nicio fată nu poate sta la îndoială, adăugă zâmbind.

— Mii de mulțumiri.

Însă, după ce verișoarele căzură de acord asupra acestui punct mai rămăsese unul mult mai greu. Problema permisiei. Doña Tula nu-i îngăduia să plece. Gloria ducea, acasă, o viață de mânăstire. Mai ales de când se descoperise flirtul de la Marmolejo, o păzeau ca ochii din cap. Isabel se adresă lui tată-său, care trimise doñei Tula o scrisorică unde-i scria că nu așa le fusese vorba. Îi promisese să-i scoată nepoata în lume spre a-și verifica vocația, și când colo o țineau zăvorâtă mai rău ca la colegiu; toată Sevilla urla de purtarea ei; o ruga, deci, pentru a evita bârfelile, să-i lase o anumită libertate. La două ceasuri după aceea sosi o scrisorică mieroasă cu autorizația respectivă. Excursia urma, deci, să aibă loc a doua zi, iar invitații să pornească de la casa contelui la două după-amiază.

— Invită din partea noastră și pe prietenul Villa. Spune-i că-i un ingrat… Parc-a intrat în pământ, îmi zise la despărțire.

„Bietul Villa!” exclamai pentru mine, observând tonul ușurel cu care rostise aceste cuvinte idolul lui. Și de acolo pornii întins la berărie ca să-l înștiințez. Se schimbă nițel la față auzindu-mă; dar grăi cu calmă energie:

— Prietene Sanjurjo, știi prea bine: cu femeia asta nu mai pot păstra relații nici măcar de bună prietenie. Dacă mi-ar fi dat cu tifla… treacă meargă… am fi rămas cel puțin prieteni; dar să povestească la toată lumea ce cuprind scrisorile mele și să îngăduie a fi batjocorite, asta n-o s-o uit niciodată… Voi saluta-o politicos, îi voi adresa o vorbă, două respectuos, dar să-i mai fiu prieten, ferit-a sfântul!

Avea dreptate și nu mai stăruii. Nici în seara aceea nu mă dusei pe la domnișoarele de Anguita. Nu mai pusesem piciorul pe acolo de vreo trei zile, ca să nu dau ochii cu Suárez. Noaptea târziu, mă abătui pe strada Argote de Molina, și mă cuprinse iar o bucurie imensă zărind fereastra Gloriei închisă.

Sosi, în sfârșit, alba în oraș, în ziua de 20 august, memorabilă în cursul acestei veridice povestiri. Se lumină de ziuă, o zi radioasă, ca

și mai înainte, dar după părerea mea mai radioasă ca oricând. Toată dimineața nu-mi mai găsii astâmpăr. Mă îmbrăcai într-un costum potrivit împrejurărilor, ușor, deschis și larg. Mă repezii să cumpăr o pălărie pe care o văzusem într-o vitrină, elegantă și nimerită să mă apere de soare; mă răsei de-mi rămaseră obrajii ca de copil mic, și mă încălțai cu niște pantofi albi de piele, foarte șic; într-un cuvânt, mă pregătii cu de toate pentru marea bătălie pe care aveam s-o dau după-amiază. Băgai de seamă că Villa nu se urnise de acasă, și-mi tot da târcoale, agitat, parcă ar fi vrut să-mi spună ceva. În sfârșit, când ne chemă la masă, îmi zise din jețul în care ședea, trăgând dintr-o țigară de foi și învăluit în fum:

— Știi ce, Sanjurjo? Viu și eu cu dumneavoastră în excursia de după-prânz… Sigur, viu, adăugă în șoaptă și repede, să nu creadă Isabel că mor de inimă rea.

— Îmi pare foarte bine. Procedezi minunat, răspunsei, și încă o dată exclamai pentru mine: „Bietul Villa”!

La masă fu de o veselie cum nu-l mai văzusem demult, parcă cine știe ce noutate plăcută primise.

La două punct ne înfățișarăm la contele del Padul. Sosiseră aproape toți invitații: cele două domnișoare Enríquez, cu mama și logodnicul uneia din ele, Pepa și Joaquinita Anguita (Ramoncita nu putuse veni pentru că o durea capul), Daniel Suárez și preotul don Alejandro. Puțin mai târziu sosiră Elena și cu unchiul său, și-apoi un coconaș pe care nu-l cunoșteam. În curte, unde eram adunați, n-o zării pe Gloria; dar nici pe Isabel, și bănuii că erau amândouă în vreo odaie, înăuntru. Într-adevăr, nu zăboviră să se ivească.

Nici nu se uită la mine. Împotriva obiceiului, era gravă. Purta o rochie roșie cu dantelă albă, ușoară și ieftină, care o prindea de minune. (Și ce n-o prindea pe ființa aceea încântătoare!) întâi o salutai călduros pe Isabel, fiindcă atitudinea Gloriei mă ținea la distanță. Cutezai la urmă să-i dau și ei mâna și mi-o întinse pe a ei cu răceală, uitându-se în altă parte. Isabel îmi făcu semn cu ochiul să nu-mi fie teamă. Socotii mai prudent, în așteptarea evenimentelor, să păstrez o atitudine rezervată, demnă, și mă retrăsei. Don Jenaro ne vesti că-l reținea o afacere urgentă neprevăzută, și regreta că nu ne poate întovărăși. Avea cine să ne patroneze: doamna Enríquez, vara lui Etelvina, don Mariano (unchiul Elenei) și don Alejandro.

— Știu eu ce afacere are contele… Un chef, îmi șopti Pepita.

— Crezi?

— Cum te văd și mă vezi.

Doamnele în trăsură și domnii pe jos, ne îndreptarăm spre chei, unde ne aștepta o barcă spațioasă, acoperită cu pânză și cu patru vâslași la prora. Ardea văzduhul ca plumbul topit. Dogoreala pietrelor încingea chipurile. Parcă intrasem într-o mare de foc. Nici umbrelele, nici pălăriile de paie, nici costumele de dril nu izbuteau să ne scape de ghearele înroșite ale soarelui care, din înaltul cerului, amenința să prăjească copacii, să sece albia râului, ba chiar și viața din creierii noștri. Doamnele ne așteptară o vreme la pupa. Când sosirăm, ne așezarăm cum puturăm. Daniel Suárez alergă, mizerabilul, să se așeze lângă Gloria, care-l primi cu prefăcută bucurie. Villa și cu mine ne înghesuirăm la prora, dar doamnele ne chemară de îndată și se strânseră să ne facă loc.

— Villa, ai un loc aici, grăi Isabel, cu un zâmbet dulce și oarecum rușinată, arătându-i un loc lângă ea.

Maiorul șovăi o clipă, dar porni să-l ocupe. Mă strigă și Joaquinita. Făcui pe surdul și mă strecurai între două băbătii, doamna Enríquez și mătușa Etelvina.

Vâslele, aidoma unor antene uriașe, începură să plescăie în apa gălbinie. Trecurăm pe lângă vapoare mătăhăloase, ale căror pântece colosale, vopsite în roșu, stăteau parcă gata să ne turtească. De sus, câțiva marinari ne priveau curioși, adresându-și, zâmbind, cuvinte ce n-ajungeau până la noi. Lăsarăm în urmă marele pod Triana, ale cărui bolți se micșorau treptat. Ne îndepărtarăm repede de debarcader și sosirăm la cotul adăpostit de portocalii din grădinile Delicias. Cotind spre Triana, râul face un mare S. În primul plan, malurile sunt acoperite de păpuriș. În spatele lui scot capul câteva șiruri de plopi albi. Frunzele lor argintii, săgetate de lumină și legănate de adierea blândă, scânteiau orbitor. Barca luneca lin, nepăsătoare de razele soarelui. Văzduhul uscat nu mai era în stare să poarte niciun zgomot. În urechi simțeam un țiuit ușor și necontenit, prin care zgomotele ajungeau slabe, îndulcite parcă. Vederii nu-i mai era îngăduită nici măcar bucuria de a se odihni pe apă, fiindcă din râu se suia un abur fierbinte. Soarele nemilos repezea dintr-o dată, în mănunchi strâns, toate razele asupra noastră, parcă ar fi voit să ne strivească, să ne cufunde în neantul din care ne scosese prin căldura-i întremătoare. Ce frumos, ce strălucitor, ce atotputernic soare! Numai în sud i se simte forța augustă și te cuprinde dorința de a-l adora.

La început se vorbi prea puțin în barcă. Căldura era așa de

copleșitoare, încât ne zăpăcea. De pe chipurile aprinse curgeau broboane mari de năduşeală. Brațele nu mai aveau vlagă nici măcar ca să-și facă vânt cu evantaiurile. Dar veselia nu întârzie să renască. Însăși toropeala care ne chinuia sluji drept pretext glumelor și râsului. Unul din mânzoci propunea o baie generală: să ne aruncăm cu toții în apă de îndată ce vom sosi la San Juan; doamnele se scandalizau, dar în același timp râdeau cu lacrimi. Elenita susținea că unchiul său nu transpira apă ca ceilalți, ci cafea cu lapte; și cum toți ochii se întorceau, zâmbitori, să-l cerceteze, bietul domn nu știa cum să-și ascundă mânia. Fiecare intră în vorbă cu vecinul. Între Isabel și Villa se încinse o conversație foarte animată. Între domnișoara de Enríquez și logodnic, la fel. Elenita și mânzocul necunoscut, după ce se furaseră tot timpul din ochi, prinseră a vorbi pe după capul de mistreț al preotului don Alejandro, care încruntase sprâncenele și-și încreținse chipul într-o expresie de durere și tulburare, de te speria. În sfârșit, și asta mă interesa în mod deosebit, Gloriei și lui Suárez nu le tăcea gura o clipă. Infidela râdea veselă, prea veselă pentru a nu fi fost în asta și un dram de prefăcătorie, de glumele (stupide, firește!) ale malaguenului. Nu vrui să-mi ascund tristețea. Dimpotrivă, forțai nota lugubră, rămânând tăcut și cu capul plecat, în ciuda silințelor pe care și le dădeau băbătiile de lângă mine și Joaquinita, ca să mă scuture de extazu-mi dureros. Toți câți erau acolo știau ce mi se întâmplase.

Simțeam, în adevăr, o pătrunzătoare și profundă durere care-mi apăsa pieptul și-mi punea un nod în gât. Regretam amar că venisem. Speranțele pe care mi le dăduse Isabel mi se păreau acum neîntemeiate, caraghioase, zămislite doar din dorința-i frivolă de a fi pe placul tuturor. În prada unor chinuri de nedescris, și înăbușit de văzduhul dogoritor cu care nu eram obișnuit ca ceilalți, mai-mai să leșin. Urechile îmi vâjâiau, iar pe dinaintea ochilor îmi fâlfâiau cețuri negre, ca și cum aș fi fost gata să mă prăbușesc. Totuși, nu oftam și nici nu mă mișcăm. Nu numai că nu mă temeam să nu-mi pierd cunoștința, dar o și doream, pentru a mă scăpa de amarul care-mi îneca sufletul. Râvneam ca soarele atotputernic să se strecoare prin catranul pânzei și să mă doboare, să-mi nimicească conștiința, să mă preschimbe într-o stană de piatră, într-un copac, în ceva fără gândire și simțire.

Înțelegeam că din atitudinea și după chipul meu se cunoștea lămurit ce se petrecea înlăuntru-mi și că începeam să devin

caraghios. Puțin îmi păsa. Așa, cam după un bun sfert de ceas, când n-ajunsesem încă la jumătatea drumului, observai că Gloria mă privi iute cu coada ochiului, curioasă parcă să vadă ce fac. Nu știu ce se petrecu în mine. Mă simții deodată reînviind, ca un om pe jumătate înecat căruia i se scoate capul din apă. Mă îndreptai și înghiții cu nesaț aerul, oftând prelung. Pe doamna de Enríquez o pufni râsul, iar Joaquinita lăsă nasul în jos. Nu zăbovi să sosească altă privire, la fel, care avu același efect binefăcător. Mâna nevăzută care-mi încleștase gâtul își slăbea strânsoarea. Pe urmă sosi alta, și izbutii să scot batista și să-mi șterg nădușeala. Și iar alta, și avui puterea să surâd. Privirile, deși serioase și repezi ca niște fulgere, mă pătrundeau până-n inimă și râdeau vesele și sunau ca niște clopoței cerești, ba cred chiar că aromeau asemenea unor miresme îmbătătoare. Pe măsură ce ne apropiam de ținta călătoriei, deveniseră tot mai dese și, dacă nu mă înșel, mai stăruitoare. Cu toate astea vorbea tot timpul cu Suárez, dar orișicine ar fi putut băga de seamă că nu mai punea aceeași însuflețire, că o ușoară umbră de gravitate și preocupare i se așternuse pe chip.

Albia râului ne călăuzea spre dâmbul ce închide hotarele Sevillei spre partea de sud-est. În coasta dâmbului se află sătucul numit San Juan de Aznalfarache, unde traserăm în curând la debarcaderul alcătuit din câteva bârne. Sătucul e neregulat, trist și dărăpănat. Din oraș, pumnul de colibe albe cățărate pe malul râului, prezintă o frumoasă vedere, dar de cum intri în el iluzia se spulberă. Privit din Sevilla, parcă-i așezat chiar în coasta dâmbului, fără niciun petic de câmpie pe care să se-ntindă. O dată ajunși aproape, vezi de jur împrejur întinse și frumoase grădini de portocali și măslini.

Malaguenul întinse mâna Gloriei să sară, și din asta inima mi se chirci cât o alună, dar nici n-apucă să atingă pământul cu piciorușele-i delicate, că mă dărui cu o privire fățișă și fulgerătoare, aidoma unei plesnituri de gârbaci, și iar răsuflai ușurat. Poposirăm câteva minute dinaintea unei cârciumi, unde ne răcorirăm cu limonadă. Doamnele se așezară pe scaunele aduse din prăvălie. Domnii, în mare parte, rămaseră în picioare, pentru a le servi. Drept e că toți aveam nevoie de o fărâmă de umbră adevărată, fiindcă pânza bărcii lăsa mult de dorit. Joaquinita care, pesemne, avea poftă să mă sâcâie, îmi ceru un pahar cu apă. Simțind, mai mult decât văzând, că Gloria mă pândește, mă dusei după pahar, dar în cârciumă i-l detei lui don Alejandro, zicându-i:

— Fii bun și du paharul acesta Joaquinitei.

Preotul se grăbi să facă serviciul cerut, iar eu ieșii pe urmă, foarte mulțumit că nu dădusem prilejul să se creadă că a doua dintre domnișoarele de Anguita îmi inspira un cât de mic interes. Cum mă învârtii apoi de câteva ori pe dinaintea cocoanelor, îmi aruncai într-o doară privirea la picioarele Pepitei și observai că avea pantofii rupți. Prinse numaidecât de veste.

— Ce, te uiți la pantofii mei rupți?

— Ți s-au rupt când ai sărit? replicai.

— Da de unde! Sunt rupți de acasă.

— A, n-ai băgat de seamă când i-ai încălțat?

— Nu, nu; am văzut de mai multe zile. I-am încălțat așa cu bună-știință.

Nu mai vrui să stărui, pentru că, dacă stăruiam, era să-mi spună, cu slaba-i pricepere, vecină cu neobrăzarea care-o caracteriza, că n-avea bani să-și cumpere alții.

Isabel dete semnalul plecării. Nu știu cui îi trăsni prin minte să ne urcăm întâi la mânăstire și apoi să ne ducem la Palmera și începurăm, în adevăr, suișul. Invitații porniră perechi, perechi. Eu, ca să fac pe grozavul în ochii Gloriei, zărind-o însoțită de Suárez, o luai singur înainte. Coasta e scurtă, dar repede.

— Sanjurjo, mă strigă Joaquinita, ținând cu orice preț să mă zăpăcească. Astăzi parcă ți s-au înecat corăbiile.

Mă întorsei și-i răspunsei zâmbind:

— Am și eu motivele mele.

— Spune-ni-le și nouă.

— Niciodată.

Și-mi văzui de drum foarte mulțumit că trimisesem Gloriei, în mod delicat, o mărturie de iubire. Ajunserăm curând la mânăstire. E așezată într-o poiană din coasta dealului, la o înălțime apreciabilă deasupra nivelului râului. Clădirea nu-i cine știe cât de mare și nu prezintă nimic deosebit în starea de ruină în care se găsește, dar din poiană se desfășoară în fața ochilor una din cele mai frumoase priveliști din lume.

Rămaserăm uimiți cu toții contemplând-o. Ceea ce îți atrăgea mai întâi privirea era orașul. Frumoasa sultană a Sudului se odihnea de partea cealaltă a râului în albeața-i strălucitoare care-i dă o înfățișare africană. Erau ceasurile patru după-amiază. Soarele o scălda în razele-i piezișe, dar tot arzătoare și vii. Puzderia de turnulețe arabe

acoperite cu țiglă străluceau ca diamantele, iar pe deasupra tuturor se desprindea, în tonuri portocalii, uriașa și mlădioasa Giralda, vechiul și neînduplecatul străjer al maurilor. Câmpia smălțată unde-i clădită e destul de întinsă. Totuși, în spatele ei, ochii deslușeau câmpul verde și aurit, pierzându-se hăt-departe, într-o ușoară unduire a terenului.

— Acolo-i Alcalá de Guadaira, îmi spuseră; iar dincolo Carmona.

Dar nu izbutii să le văd. Dincoace, spre partea de sud, marele S al râului scânteia în razele soarelui, șerpuind printre livezi de portocali și măslini. Sfârșindu-se livezile, câmpia se întindea golașă, bălaie, până atingea cerul la hotarele zării. În priveliștea splendidă ochii-mi nu zăreau bogăția neînchipuită de nuanțe a Galiciei mele. Strălucirea orbitoare a luminii le șterge și le topește pe toate. Dar, poate, tocmai din pricina asta impresia era mai puternică. Scânteierile țineau locul culorilor. Pământul și văzduhul ardeau într-o iluminație universală. Și apoi contururile lucrurilor, atât ale celor apropiate, cât și ale celor depărtate, erau așa de limpezi, așa de neîntinate, încât la unele, ca Giralda, păreau desenate, într-un imens tablou, de trăsături apăsate. Nici crângurile ce împrejmuiesc orașul nu formau pete verzi; vedeam fiece copac separat, cu o precizie uimitoare. Printr-o vrajă de care nu-mi dădeam seama, privirea mi se pironea pe spațiul albastru. Lumina exercita asupra mea, în clipa aceea, aceeași atracție ca și asupra fluturilor. Simțeam o plăcere imensă, o desfătare aproape senzuală să-mi cufund privirea în văzduhul străveziu și limpede, și mă năpădeau doruri nelămurite, pofte neînțelese care-mi pricinuiau un fel de leșin. Pentru o clipă pierdui până și noțiunea existenței, până și gândul Gloriei, care era la câțiva pași depărtare. Dacă aș fi avut aripi, m-aș fi repezit în infinitul luminos, fără să-mi mai amintesc de ea, chiar dacă faptul ar părea o contradicție neverosimilă. Înstrăinarea aceasta dispăru când auzii în spate vocea Pepitei:

— Socoate, suflet creștin, în acest dintâi soroc!…

Întorsei capul râzând, și ochii mei îi întâlniră pe ai Gloriei, care și-i întoarse la iuțeală. Nu era nicio îndoială; mă privea.

Coborârăm iar în sat, și observai că Suárez, oricât se căzni, nu mai izbuti să se apropie de ea. Gloria o luase de braț pe mătușa Etelvina și vorbea cu ea, vorbea fără să-i pese de el, până ce, furios, în sfârșit, se duse să întovărășească pe una din domnișoarele Enríquez.

— Așa mai merge, îmi șoptii, vesel de-mi râdea tot chipul.

Isabel și Villa nu se despărțiseră. Mă uitam mâhnit la bietul maior,

prins din nou în mrejele acelei iubiri imposibile, când Joaquinita se apropie de mine, spunând:

— Te uiți la Villa? Bărbat în toată firea și să se facă de râs în asemenea hal; nici nu-ți vine să crezi!

Ridicai din umeri și zâmbii. Să te faci de râs? Ce-i pasă celui care iubește cu adevărat că se face de râs? Cine se miră de asta nici n-a iubit vreodată, nici nu știe ce-i iubirea. Cu riscul de a părea mojic, mă îndepărtai de Joaquinita. Compania ei în momentul acela m-ar fi făcut să ratez o preafericită întâmplare pe care o întrezăream în depărtare.

Străbăturăm din nou satul și ieșirăm prin partea de miazăzi, spre livezile și grădinile ce-l înconjoară. Prin porțile zăbrelite, vedeam vilișoarele, cu persienele verzi trase cu grijă, cu desăvârșire singuratice. Locuitorii lor, dacă aveau, stăteau pesemne la umbră până la asfințitul soarelui. Aproape la poalele colnicului se afla Palmera. Era vila cea mai mare și mai somptuoasă și cu cea mai bogată cuprindere de pământ. De la poarta de intrare până la clădire cobora ușor o cărare largă, mărginită de palmieri. De amândouă părțile se întindeau nesfârșite livezi de portocali. În grădina înfiptă în coastă, urcarăm pe trei scări împodobite cu ghivece cu flori. Pe cele trei terase se vedeau grădinițe destul de neîngrijite, dar având farmecul misterios și poetic pe care-l împrumută natura locurilor părăsite de om. Copăceii crescuseră în neștire și-și întrețeseau crengile alcătuind tufișuri de nepătruns. Florile, rare, creșteau unde nu le luau arborii lumina.

La poartă ne primiră servitorii, sosiți de dimineață cu de-ale gurii. Îngrijitorul proprietății ne întovărășea de la poartă. Era o casă din secolul trecut, spațioasă, răcoroasă și puțin dărăpănată. De multă vreme stăpânii veneau aici numai pentru o zi sau două. Curioși s-o cunoaștem, de îndată ce ne odihnirăm puțin, pornirăm cu toții, intrând și ieșind din vastele odăi singuratice, pe care le tulburam cu strigătele și râsetele noastre. Salonul de la catul de jos avea tavanul înalt și dușumeaua din plăci de faianță așezate într-un capricios mozaic. Mobilele, severe, damascul stacojiu al jeților și perdelelor se decolorase afară din cale. De jos până la jumătate, pereții erau zugrăviți *al fresco* iar de aici în sus văruiți ca-n orice casă. Ici și colo atârnau câteva portrete în ulei, de cavaleri și domnițe din veacul al optsprezecelea. Aceste portrete, ale străbunilor Isabelei, atraseră îndeosebi atenția musafirilor. Mai ales doamnele nu mai conteneau

minunându-se că se putuse îmbrăca asemenea costume, de parcă ale lor ar fi fost desăvârșite. În sufrageria încăpătoare, bufetele de mahon gemeau de veselă. În catul de sus ne atrase atenția o odăiță preafrumoasă, cu cristalele de la ferestre în toate culorile. Nu ne mai săturam privind prin fiecare câmpia verde. Peisajele albastre, roșii, galbene, așa cum întrezărim uneori în vis, smulgeau tovarășilor de excursie exclamații de veselie ori de silă.

— Hai să vă arăt izvorul, grăi Isabel.

Coborârăm, călăuziți de ea, la catul de jos, străbăturăm un *patio*, un servitor deschise o ușiță verde și pătrunserăm într-o încăpere asemuitoare unei peșteri. Prin văzduhul jilav, auzirăm șopot de apă, fără însă a desluși nimic prin întuneric. După ce ochii se mai obișnuiră cu bezna, văzurăm în fund, țâșnind dintr-o stâncă, un șuvoi enorm de apă, un adevărat râu ce cădea într-un lac închis grosolan cu pietre. Locul era dintre cele mai plăcute care se puteau găsi în asemenea clipă. Răcoarea neobișnuită ne umfla piepturile, destul de apăsate, făcându-ne să izbucnim în strigăte de ușurare. Nu mai voia nimeni să iasă de acolo. De voie, de nevoie, la urmă trebui să ieșim fiindcă se apropia ceasul mesei. Isabel îl părăsise pe Villa și-o luase pe Gloria pe după mijloc. Amândouă rămaseră în urmă la ieșire. Când se pregăteau să pășească pragul, Isabel mă chemă:

— Sanjurjo, un moment, numai două vorbe!

În același timp se retrase spre fundul peșterii, târând-o pe Gloria după ea. Picioarele mi se înmuiară și inima-mi zvâcnea să-mi sară din loc. Sosea momentul critic când avea să mi se hotărască soarta. Luându-mi inima-n dinți, mă apropiai zâmbind de fete. Trebuie să fi fost ori roșu foc, ori galben ca ceara. Isabel nu mă lăsă să spun nicio vorbă. Dacă m-ar fi lăsat, nu știu dacă aș fi fost în stare să îndrug ceva.

— Sanjurjo, părerea mea e că ar trebui s-o sfârșiți odată. Dumneata și Gloria vă iubiți. De ce să vă treceți vremea în fandoseli?

Să petreceți vremea în fandoseli! Mărturisesc că nimic nu mi s-a părut, nici înainte, nici după, atât de logic, atât de convingător ca această simplă propoziție.

Și cum rămăsesem fâstâciți amândoi, ea roșie, eu roșu, privindu-ne cu ochi scăpărători, contesita ne apuse pe un ton proteguitor:

— Hai, dați-vă mâna și împăcați-vă!

Ca un uliu mă repezii să prind mâna adoratei, și i-o ținui strânsă într-ale mele, dar fără să izbutesc a scoate vreo vorbă. Prezența

Isabelei începuse să mă stingherească grozav. În sfârșit, emoția biruind rușinea, detei drumul unui potop de cuvinte alandala, pătimașe, neghioabe, toate năzuind să-i dovedească ce mult o iubeam. Înnebunisem. Cine știe ce prăpăstii rostisem, că Gloria își smuci deodată mâna și o luă la fugă spre fundul peșterii. Isabel îmi făcu semn să mă țin după ea.

— Gloria, îi șoptii, apropiindu-mă încetinel, tot mai ești supărată pe mine?

Drept orice răspuns duse degetul la buze, răspunzându-mi cu prefăcută supărare:

— Nesuferitule, n-aveai timp să-mi spui gogoașele astea când eram singuri?

Nu mă putui stăpâni, mă apropiai de ea și-o strânsei puternic la piept. Tusea seacă a Isabelei, care astupa ușa, ne dădu de veste că ne văzuse și că socotea împăcarea împinsă prea departe. Gloria mă dete în lături; dar eu, apucându-i mâinile, o întrebai mișcat:

— De ce m-ai făcut să sufăr atâta?

— Și eu am suferit, taci!

Și se îndreptă spre ieșire cu mine alături. Isabel făcu vreo doi pași spre noi, și zâmbind șiret ne zise:

— Văd că împăcarea a fost completă.

Apoi o îmbrățișă pe Gloria șoptindu-i ceva la ureche. Ea pufni într-un râs sonor și o sărută cu foc de mai multe ori. Pe urmă, așa din senin, râsul se preschimbă în plâns; își ascunse chipul la pieptul verișoarei și începu să suspine cu sughițuri. Înțelesei însă că nu erau lacrimi de durere, dar mă grăbii s-o întreb:

— Ce ai, Gloria? Te simți rău?

Fără să ridice capul, îmi făcu semn cu mâna să mă îndepărtez. Eu, neluând-o în seamă, întrebai iar:

— Ești supărată?

Atunci, înălțând capul, cu ochii înrourați de lacrimi și surâzători totodată, se răsti mânioasă:

— Pleacă, paiațo, pleacă! Nu vreau să mă vezi plângând.

Deseori după aceea m-am auzit numit paiață de Gloria, și totdeauna i-am mulțumit; dar niciodată acest calificativ nu m-a făcut să încerc o senzație mai mare de fericire, un avânt mai dezmierdător ca atunci. Ieșii pe ușiță într-o stare de tulburare care ar fi pricinuit râsul oricui. Ajunsei în sufragerie și nu știu de ce Suárez mă primi cu o privire atât de rece. Din parte-mi l-aș fi îmbrățișat bucuros, ca pe

toată lumea de altfel. Dacă nu îmbrățișări, cel puțin surâsuri începui să împart tuturor, pentru că mi se părea că toți contribuiseră la fericirea mea. Un singur lucru mă mira: nu mă întreba nimeni de Gloria. Doamne, cum se putea trăi fără Gloria? Dar Gloria nu zăbovi mult până să apară, cu obrajii îmbujorați, cu ochii înroșiți și strălucitori. Intrând, nu se uită la mine, dar înțelesei că, fără să mă privească, mă vedea, și așteptai.

— La masă, la masă, grăi Isabel.

Văzui că malaguenul se apropie de Gloria și-i șoptește câteva cuvinte, dar ea, strâmbându-se nepăsătoare, îi întoarse spatele. Ce ființă inteligentă! Prefăcându-se că nu voia, se tot apropia de locul unde ședeam eu; își duse mâinile la păr netezindu-și-l nervoasă de câteva ori; luă un scaun și-l trase, pentru a se așeza, zării apoi că-și reazemă mâna de cel vecin… și nu mai vrui să văd altceva… Mă repezii într-acolo și mă așezai hotărât lângă ea.

Nu-mi mai amintesc ce mâncăruri ni se serviră, cred că nu mi le-aș fi amintit nici atunci, după ce le mâncasem. Mi se pare că cele mai multe erau mâncăruri reci de restaurant și dulciuri berechet. Am reținut doar că Gloria mă servi cu sirop de flori de portocale, spunându-mi că era delicios, iar că eu nu-l găsii așa de grozav; ea se bosumflă și-mi spuse că eram un guguman și un nesuferit, iar eu, pentru a încheia discuția, adăugai că dacă mi-ar servi-o pe ea în sirop, l-aș bea, dar altceva nu. Ea-mi spuse atunci râzând:

— Ce poamă-mi ești dumneata!

În schimb, cinci migdale zaharisite de la San Leandro le înghiții una după alta și adusei laudă mâinilor maicilor care le îndulciseră și lui Dumnezeu care le zămislise.

După-masă trecurăm în salon. Elenita se așeză să cânte la pianul vechi de tot, hodorogit și dezacordat: un adevărat edec. Mă cutremurai la gândul că o să-i vină pofta să moduleze vreo romanță sentimentală, mai ales când îl zării pe preot apropiindu-se de ea și șoptindu-i ceva la ureche. Dar mă speriasem degeaba. Tânără cea zglobie cântă o serie de valsuri și chemă pe mânzocul necunoscut, numit Lisardo, dacă nu mă înșel, să-i întoarcă foile. În vremea asta, don Alejandro măsura salonul cu niște pași uriași, posomorât și încruntat.

— Ce, nu dansați? întrebă fata isprăvind de cântat, învârtind scăunelul spre a se întoarce cu fața spre noi. Atunci am să dau eu exemplul… Isabel, vino-ncoa; cântă-ne o mazurcă.

Și, niciuna, nici două, se aruncă în brațele lui Lisardo și începu să danseze, bătând harnic cu tocul dușumeaua de plăci de faianță, fără să se sinchisească de căutătura furioasă, nimicitoare cu care o săgeta profesorul de muzică.

Eu stăteam pe unul din vechile divanuri alături de Gloria. O întrebai dacă vrea să danseze și-mi răspunse că nu știa.

În Andaluzia aproape toate fetele cunosc jocurile ținutului, pentru că le învață cu un profesor sau cu o profesoară; dar foarte adesea nu le cunosc pe cele de societate, deși sunt mai ușoare.

— N-are a face, te-nvăț eu.

Și fără să mai aștept răspuns, o luai de mâini, silind-o să se scoale, și o apucai de mijloc.

— Unu… doi… Acum cu stângul. Unu… doi… Iar cu dreptul…

Pierdeam tactul la fiecare pas, dar puțin ne păsa. La fitece poticneală ne pufnea râsul. O dată Gloria mă călcă pe picior.

— Au! au! mă văietai prefăcându-mă că mă doare. Ce greu e trupul de călugăriță.

— Ce spirit ruginit!… Dar bine, omule, nu ți-e rușine să te vaieți? Cât poate să doară piciorul unei andaluze când calcă un galeg?

Și așa era. Chiar să fi jucat cu piciorușele mărunțele pe ale mele, și cred că tot nu m-ar fi durut.

Pe de altă parte nu se uita nimeni la noi, și puteam dansa oricât de rău fără să atragem atenția. Toți țopăiau prin salon, cuprinși de o amețeală la care contribuiseră într-o măsură și vinurile care ne fuseseră servite. Gând am obosit, ne-am așezat iar. Am luat evantaiul și am început să-i fac vânt cu putere, dar cu atâta putere încât l-am rupt, ceea ce prilejui alte glume și râsete. Nu vorbisem nimic de noi. Ne întrețineam doar despre lucruri și întâmplări care nu ne priveau. Nu știu dacă din pricină că plăcerea de a ne găsi iar împreună și îndrăgostiți ne ajungea în clipa aceea, ori de teama de-a nu vorbi de lucruri asupra cărora puteam să nu fim de acord.

Îndată ce dansurile de societate încetară, veniră la rând *seguidillas*. Gloria fu invitată cea dintâi, pentru că Isabel afirmă în gura mare că nimeni nu le juca mai bine ca ea în Sevilla. Nu se lăsă rugată. Se formară patru perechi, începu să cânte ghitara, pocăniră castagnetele (în Andaluzia ghitara și castagnetele apar totdeauna, parc-ar ieși din pământ) și danțul, danțul însuflețit, vibrant, grațios, care dă fiori de fericire și răscolește inima celui mai amorțit, se înfiripă însoțit de chiuituri zise de don Alejandro, pe care abia-abia îl hotărârăm să

cânte.

Mărturisesc că, deși îmi plăcu mult, nu-mi mai făcu aceeași impresie ca la Marmolejo. Gloria, în veșmânt de călugăriță, nu voi spune că era mai atrăgătoare decât acum în costumul ei roșu, dar, firește, era mai originală.

Când ieșirăm să ne răcorim în grădină, soarele scăpătase de mult și amurgea. Musafirii se împrăștiară prin pădurea de portocali. Gloria zărind un leagăn se urcă în el și-mi ceru să-i fac vânt. Cum e lesne de bănuit, mă grăbii bă-i împlinesc dorința cu cea mai mare plăcere. Printre arbori îl deslușii pe Suárez și pe Joaquinita privindu-ne cu un zâmbet răutăcios și înciudat. Nu-i băgai în seamă; dar Gloria, căci îi văzuse și ea, deveni deodată serioasă și se dete numaidecât jos. Intrarăm din nou în grupul cel mare. Observai că logodnica mea încerca prin toate mijloacele să-i arate lui Daniel cel mai suveran dispreț, parc-ar fi avut împotriva lui cine știe ce motiv de ură. Eu eram atât de fericit, încât îl compătimeam sincer, și socoteam purtarea ei prea crudă. Ne așezarăm în sfârșit pe iarbă, nu departe de Isabel și Villa, care discutau însuflețit. O vreme tăcurăm. Mă feream, cum am spus, să aduc vorba despre lucruri intime, și nu găseam nimic despre ce să vorbesc în clipa aceea. Observai că Gloria se tot uita la mine, schița un zâmbet, pleca ochii și iar mă cerceta și zâmbea, mișcând nițel buzele, ca și când ar fi vrut să spună ceva și nu îndrăznea. O dată ochii ei îi întâlniră fățiș pe ai mei și zâmbirăm amândoi fără să știm de ce. Îi plecă în sfârșit, și, rușinoasă, grăi în șoaptă:

— Am aflat că mi-ai spus… (aici pronunță pe jumătate vorba urâtă pe care o rostisem dinaintea lui Suárez în memorabila convorbire din cârciumă).

Pesemne că mă îngălbenii ca un mort, și rostii scrâșnind din dinți:

— Infamul!

— Fii pe pace, băiatule, se grăbi să mă liniștească, tot mai fluturându-i zâmbetul rușinos pe buze. Vezi ce supărată sunt. Nu ți-am spus că-mi place să mi se dea cu nuiaua peste degete?… Și apoi, asta dovedește că nu ești un papă-lapte, cum credeam. Dacă mi-ai spus așa înseamnă că mă iubești.

O oarecare obiecție se putea aduce în chip logic acestei concluzii; dar drept e că atunci era legitimă.

— Să știi că te iubesc… Mai mult decât îți închipui tu!

— Bagă de seamă că-mi închipui mult!

— Și mai mult… dar să-ți spună asemenea porcărie e o josnicie pe care mi-o va plăti canalia.

— Lasă-l pe seama mea, prostuțule! Voi nu vă pricepeți să pedepsiți lucrurile astea… Să vezi cum o să-l înțep eu, c-are să-l usture la ficați.

Și avea dreptate, căci se pricepu așa de bine să-și arate disprețul, încât nici unuia dintre musafiri nu-i scăpă neobservată înfrângerea rușinoasă a malaguenului.

Rămase din nou tăcută, mă privi pe sub gene și surâse, de astă dată șireată.

— Te-am văzut, grăi în cele din urmă, plimbându-te noaptea pe strada mea.

— Da? Când?

— Nopțile trecute, pe când eram certați… și-apoi te-am mai văzut făcând un lucru…

— Ce lucru? întrebai, înroșindu-mă pe loc.

— Sărutând zăbrelele ferestrei mele… Hai, nu te mai înroși așa, c-ai făcut-o foarte bine.

— Și tu unde erai?

— După perdele.

— A, crudo! Și n-ai avut măcar atâta inimă să deschizi și să-mi mulțumești! exclamai trist.

— Ce vrei, băiatule? răspunse roșindu-se de astă dată ea. Cât aș mai fi dorit… dar demnitatea… neagra demnitate… știi?… Să nu-și închipuie pușlamaua aia îngâmfată, mi-am zis, că-i pândesc pașii.

— Asta nu ți-o iert.

— Nu mi-o ierți? zise pișcându-mă de braț de-am văzut stele verzi.

— Nu, repetai râzând și văietându-mă totodată.

— Nu? întrebă din nou, încercând iar să mă ciupească.

— Nu, răspunsei hotărât, sculându-mă și luând-o la fugă prin pădure.

Ea mă urmă, ne jucarăm o vreme de-a v-ați ascunselea printre copaci. La fitece pas mă întreba:

— Nu?

— Nu, răspundeam eu din ce în ce mai hotărât.

Băgai de seamă că începuse să-și piardă răbdarea și că vocea-i tremura. Mă apropiai atunci și-i văzui ochii împăienjeniți de lacrimi. Mă primi cu un potop de ocări, apoi, cum încercam s-o liniștesc arătându-mă pocăit, se schimbă cât ai bate din palme, privindu-mă

cu ochi rugători… Și repetă din nou:

— Mă ierți?

Numai cu greu o împiedicai să nu cadă în genunchi. Ajunsese să se convingă că săvârșise un mare păcat.

Noaptea se lăsase de-a binelea. Fiind vorba de plecare, cei mai mulți dintre tineri hotărâră, împotriva minorității bătrânilor, să mai rămânem o vreme. Ne mai jucarăm de-a v-ați ascunselea și baba-oarba și ne prăpădirăm de râs văzând că unchiul Elenitei stăruie să pornim cu orice preț. Când nu mai avurăm încotro, abia se mai vedea; când sărirăm în barcă de pe micul chei de bârne din San Juan, era noapte neagră.

Eu, care nu mă despărțisem de Gloria nicio secundă după împăcare, cum e ușor de presupus, nici atunci nu mă despărții. Mă așezai lângă ea la pupa, având vecini pe Isabel și pe Villa, care de asemenea nu umblaseră prea răzleți unul de altul, tot timpul excursiei. În față stătea domnișoara Enríquez cu logodnicul, dincolo de ei mama și mătușa Etelvina, iar între ele don Alejandro, mai încruntat și cu ochii mai învinețiți ca niciodată.

Elenita își dete cu coatele cu mânzocul Lisardo. Joaquinita și Suárez șopăcăiau, deși nu prea animat, ceva mai departe, lângă marinari, iar Pepita își luase sarcina de-a ne înțepa pe toți. Neîndoios e că malaguenul suporta înfrângerea cu mai multă filosofie decât mine.

Cerul era smălțat de stele. Luna nu răsărise încă. Ne îndepărtarăm de țărm și lopețile prinseră a lovi alene apa. Căldura mai scăzuse, dar nu contenise. Văzduhul, încins de razele soarelui, ne învăluia ca într-un văl călduț, mângâindu-ne tâmplele și cufundându-ne într-o toropeală de nebiruit. Păpurișul și plopii așterneau pe maluri umbre zburătoare ce tremurau și se ștergeau la trecerea noastră. Impresionați cu toții de tăcerea nopții, de lunecarea lină a bărcii pe fața unduioasă a râului și de țârâitul domol al greierilor din pajiștile de pe țărmuri, fără să ne dăm seama, coborârăm și noi glasurile. În câteva clipe nu se mai auzi în luntre decât șoapte și râsete înăbușite.

Ochii ne surâdeau, schimbând stăruitoare priviri încărcate de patimă; buzele murmurau cuvinte de iubire; mâinile se căutau în întuneric strângându-se când puternic, când mai slab. Gloria tot mă întreba, șoptit, dacă o iertasem. Eu îi răspundeam că da și că o adoram. Ea-mi întorcea că numai Dumnezeu și sfinții se adoră și că ei îi ajunge să fie iubită, dar foarte iubită, și că singura-i ambiție era să

fie nevestica mea, s-o iau și s-o duc unde voi voi, „chiar și-n Galicia”. Văzându-i ochii plini de dor căutându-i pe ai mei, ascultându-i glasul dulce, înduioșat, oricine ar fi zis că era profund îndrăgostită de mine. Eu n-o zic, din modestie.

Luna răsări pe deasupra orașului, când noi ne apropiam de chei. Înălțai un imn zeiței nopții, urmat de zgomotoasele aplauze ale invitaților. Isabel spuse că ar fi fost păcat să ne ducem acasă și propuse să ne întoarcem să ne mai plimbăm, ceea ce și făcurăm, împotriva voinței răspicate a unchiului Elenitei. Silueta neagră a Sevillei ni se șterse din nou din fața ochilor și ne pomenirăm în mijlocul râului, legănați între malurile-i întunecoase, pe brâul de argint pe care-l desfășura luna pe apă. Brâul ne slujea de drum. Era o potecă de vis, slăvită, ce se depăna în depărtare, se pierdea printre umbrele negre ale malurilor, călăuzindu-ne în apoteoză prin noaptea pustie. Pe spinarea râului scânteiau mii de solzi argintii, mii de broboane lucitoare, asemeni unor stele căzute din înaltul cerului adormit. Vârâi degetele în apă. Era călduță. Îi spusei și Gloriei, iar ea se plecă să mă imite. După aceea mâinile noastre ude se înlănțuiră într-o strânsoare pe care n-o zări nimeni. Din nou ne simțirăm mângâiați de unda molcomă a nopții. Cuvintele ce ne șopteam aveau un înțeles intim, un gust tainic ce ne scălda în veselie. Șoaptele Gloriei, rostogolindu-se de pe buzele-i umede, nu-mi rămâneau în auz, ci mi se prelungeau prin vine într-o dulceață infinită, iar ochii ei negri, strălucitori mă întrebau despre misteriosul și dumnezeiescul gust pe care și ea îl simțea fără să știe de unde vine. Se auzea gâlgâitul cristalin ai apei, barca se legăna într-un scâncet blând și monoton. Marinarii, după stăruințele noastre, ridicaseră lopețile și ne lăsarăm târâți de șuvoiul nevăzut.

Prea puțin dăinui toropeala voluptuoasă ce ne fermecase pe toți. Pepita, după ce ciuguli ghitara de câteva ori cu osebită îndemânare, o trecu Gloriei, zicând:

— Ei, ajunge, fetițo, cu giugiuleala… Ia cântă-ne acu ceva, așa cum știi tu.

Întâi se împotrivi, dar rugând-o toți și asigurând-o că eram departe de chei și nimeni în afară de noi n-ar fi auzit-o, trebui să cedeze. Am observat întotdeauna că Gloria era mai dispusă să danseze decât să cânte.

Acordă și ciuguli ghitara o clipă, apoi deodată repezi trilul prelungit, clocotitor, pătimaș, cu care încep cântecele andaluze.

Văzduhul adormit se înfioră, iar aripile-i nevăzute purtară cântecul pe deasupra câmpiei pustii. Simții un dor fierbinte străbătându-mi întreaga ființă, o cutremurare puternică, de parcă ar fi răsucit șurubul unei mașini electrice. Trilul se stinse domol, se stinse până se preschimbă într-un suspin blând. Pe urmă cântă pe nerăsuflate și cu avânt primele două versuri, dintr-o *copla*, apoi tăcu.

— Ura, fetițo! Bravo! Să trăiești! strigară câteva glasuri.

Gloria, fără să clipească, cu ochii pierduți în gol, cu trăsăturile feței puțin alterate, așa cum se întâmplă celui care pune în cântec mult suflet, sfârși *copla*, coborând glasul până-l schimbă într-un susur nedeslușit, într-un gungurit suav care, stingându-se, aducea cu un oftat.

De ce în clipa aceea, când iubirea-mi pentru Gloria se transforma în delir și îmbătare, când totul îmi zâmbea și mă apropiam de împlinirea dorurilor, îmi simții sufletul năpădit de tristețe și jinduii moartea, n-o pot tălmăci; dar așa a fost. Poate să aibă dreptate cei care cred că iubirea și moartea sunt două lucruri ce se aseamănă și se confundă acolo, în miezul tainic al vieții universale. Lăsai să-mi curgă lacrimile pe obraji, fără să mă sinchisesc dacă eram privit. Gloria cântă altă *copla*, și apoi alta, și iar alta. N-o mai slăbeau, și ea voia să-i mulțumească pe toți.

O întâmplare neașteptată veni să curme starea de extaz de care eram cuprinși cu toții. Marinarii, molipsiți și ei, uitară de vâsle, iar barca, lăsată în voia ei, se apropie de mal și se împotmoli. Întâmplarea nu ne sperie de loc, dimpotrivă, alcătui prilej de glume și râsete. Marinarii, suflecându-și pantalonii și intrând în apă, ne împinseră spre larg. Dar răbdarea unchiului Elenitei era pe sfârșite. Înecându-se de mânie, ne făcea cum îi venea la gură, insultele curgeau gârlă; noi însă le primeam cu strigăte de bravo! și aplauze. Totuși, doamnele, trecând de partea lui, trebui să ne supunem și să ne întoarcem.

Barca urmă din nou cărarea argintată a râului, care scânteia ca eterul. Totul dormea, atât umbra cât și lumina, într-un somn adânc și liniștit. Aerul călduț aducea de pe maluri miresme nedeslușite de roade coapte, de flori veștejite, de mușchi și pământ, ce alcătuiau răsuflarea naturii adormite. Bezna adâncă a malurilor, unde umbrele se îngrămădeau, ne făcea și mai strălucitor și mai glorios drumul. Parcă mergeam, aninați în pâcle, pe o rază de lună. Din tăria cerului cădea o ploaie de stele ce n-ajungea niciodată pe pământ, iar pajiștile

își înălțau spre el glasul lor suav și monoton, împletit din suspinele a milioane de gângănii care, în fundul culcușurilor, se înfiorau ca și mine de iubire și fericire.

Frumoasă noapte andaluză, câtă vreme voi păstra un suflu de viață vei trăi în inima mea!

• Capitolul 13 •

DAU O PALMĂ CARE MĂ POATE COSTA SCUMP

Reluarăm neîntârziat gungurelile la fereastră. Timp de câteva zile am fost fericit. Dar gelozia Gloriei nu se spulberase pe de-a-ntregul. Cum pomeneam de casa domnișoarelor de Anguita, pe loc se bosumfla, și-mi vorbea în răspăr. Din pricina asta căutam să trec cât mai rar pe la ele.

Într-una din seri contele del Padul dădu un bal. Isabel se făcu luntre și punte, ca să ia parte și Gloria la serată, dar nu fu chip; se izbi de refuzul dârz al doñei Tula. Nici Gloriei însă și nici mie nu ne păru prea rău. Gungurelile noastre prețuiau mai mult decât toate balurile din lume. Rămase hotărât să mă abat și eu pe acolo o clipă, după convorbirea nocturnă. Dar, văzându-mă sosind la fereastră cu pardesiul pe umeri, cu cravata albă și pieptarul scrobit al cămășii, observai că pe chip i se așterne un ușor nor de tristețe. Vreme îndelungată îmi vorbi cu gândul aiurea. În sfârșit, cum nu era cu putință să ascundă mult timp ceea ce o tulbura, rosti cu o hotărâre neclintită, ca și cum s-ar fi așteptat la împotrivire și se pregătea de harță.

— Ascultă, nu vreau să te duci la bal.

— De ce?

— Uite-așa!

Tăcui un moment și zâmbii, văzând cum i se încrețește fruntea frumoasă și întoarce privirea în altă parte, de parcă s-ar fi temut să nu cedeze dacă s-ar fi uitat la mine.

— Bine, i-am spus cu afectată resemnare, n-am să mă duc.

Îmi răspunse într-un târziu. Dar, îngrijorată de smerenia-mi studiată, grăi:

— Nu vreau să te duci pentru că știu ce-o să se întâmple… Să nu-mi spui pe nume dacă n-o fi așa! Diseară vin acolo cele mai frumoase fete din Sevilla și parcă văd că se îndrăgostește vreuna de tine… Și eu nu vreau, auzi? Nu vreau! Nu vreau!

Furia cu care rosti cuvintele acestea mă făcu să râd.

— Bine, fetițo; ți-am spus că nu mă duc.

— O spui așa, ca un mielușel dus la tăiere, și parcă eu aș fi o

toantă…

— Nu, draga mea, nu. O fac cu plăcere, dacă mi-o poruncești tu.

— Nu, nicidecum; eu nu-ți poruncesc… Dacă vrei te duci, dacă nu, rămâi.

La sfârșit se înfurie zicând că n-o iubeam nici cât vârful unghiei (își ciupea vârful degetului cel mic) și că era o nenorocită. Bănuii că, în fond, mai degrabă era supărată pe ea însăși decât pe mine.

Se liniști însă repede și stăturăm apoi de vorbă voioși ca în fiecare seară. Cu toate astea, când sosi ceasul despărțirii mă întrebă surâzând, dar cu o umbră de îngrijorare în ochi:

— Te duci acasă?

— Da.

— Adevărat?

— Adevărat.

Rămase o clipă pe gânduri. Deodată scoase mânuța-i adorată pe fereastră, mă apucă de cravată își mi-o smulse.

— Așa nu te mai poți duce la bal, chiar să vrei.

— Nu era nevoie de asta. N-am nicio poftă să mă duc. Dacă vrei să stau aici până dimineață, aici stau… Mie nu-mi place și nici nu-mi va plăcea niciodată altă femeie în afară de tine.

Strășnicia și sinceritatea cu care rostii cuvintele acestea din urmă o mișcară. Îmi strânse mâna înduioșată, și grăi, întinzându-mi cravata pe fereastră:

— Ia-o; am încredere în tine.

— Păstreaz-o. Ține-o ca amintire din seara asta.

Tăcu și și-o înnodă încet la gât, făcând fundă.

— Bine, zise în sfârșit zâmbind; dar când vei pleca, sunt sigură c-ai să spui că sunt o toantă.

— Nici prin gând nu-mi trece.

— Ba da, ai să-mi spui… și ai dreptate… E adevărat, o să-mi zici?

— Nu, fato, nu!

— Nesuferitule, urâtule, să nu te împingă păcatele să-mi zici, că mâine îți trag o ciupitură, de-o să mă ții minte toată viața.

„Într-adevăr, mă gândeam în drum spre casă, ar merita să-i zic; dar e așa de dulce!”

Zilele acelea se întâmplă, în casa unde eram găzduit, o nenorocire care, deși nu mă atingea de aproape, mă impresionă adânc. Într-o dimineață, puțin înainte de prânz, observai anume mișcare. Matildita umbla de colo până colo ca un pițigoi speriat; servitorii se duceau și

veneau cu fel de fel de sticle și sticluțe în mâini. Întrebând ce se petrece, mi se spuse că doamna Torres se îmbolnăvise pe neașteptate; un atac de inimă, ziceau. Era așa de grasă! Pornii spre odaia ei și aflai că venise medicul. Așteptai o clipă și-l văzui ieșind în tovărășia lui Torres, care era galben ca un mort. Și pe chipul doctorului se vedea îngrijorare. Vorbiră în șoaptă câteva clipe și auzii că se va întoarce peste un ceas. Bietul Torres își pierduse în așa hal capul, încât nici nu mă zări. Tușii de câteva ori pentru a-i atrage atenția. Se lăsă să cadă pe sofa, și, cu glasul întretăiat de suspine și prăpădit de tot, îmi povesti cum începuse boala și în ce stare se găsea nevastă-sa. Apoi mă invită să intru doar un moment, s-o văd și eu și să-mi dau părerea. Pătrunsei în iatac, apoi în odaia de culcare și-o zării pe Raquel întinsă pe pat, fără alte simptome decât ale unei mari sfârșeli. Zâmbi când mă văzu și abia putu șopti câteva vorbe. Fiindcă trebuia să i se dea un medicament, ieșii. Pe sală mă întâlnii cu Olóriz, care se plimba pe dinaintea ușii, dărăcindu-și barba cu degete crispate.

Mărturisesc că nu mă emoționai cine știe cât și după-prânz ieșii în stradă, ca în fiecare zi; dar, înapoindu-mă la ceasul cinei, găsii casa întoarsă pe dos și asta mă surprinse mult.

— Au trimis după preot pentru doña Raquel, mă vesti în taină un servitor.

În adevăr, așa hotărâse medicul în grabă, pentru că, după spusa lui Villa, „se ducea repede”. Tocmai atunci o spovedea preotul. Gând isprăvi, ne anunță că se duce ca să se întoarcă cu împărtășania; toți oaspeții casei, cum și câțiva prieteni de-ai gazdei, îl întovărășirăm până la biserică. Aici ni se dete la fiecare câte o lumânare. Olóriz îngălbenise și mai mult. Nu scoase o vorbă. Lumânarea pe care i-o pusese în mână paracliserul nu era mai galbenă decât chipul bietului student. Străbăturăm străzile triști, precedați de clopoțelul fatal al cărui clinchet, când și când, răsuna înfricoșător. Pe pragul ușii, așteptau în genunchi și cu lumânări aprinse în mâini: Matildita, Fernanda, servitorii și câteva prietene. Preotul se strecură înăuntru, iar noi după el, mormăind mereu rugăciuni latine. La ușa camerei îl găsirăm pe amărâtul de Torres, îngenuncheat, cu lumânarea în mână, plângând cu sughițuri. Pătrunserăm cu preotul în iatac, unde se înălțase un mic altar, și unde se aflau vreo zece-douăsprezece persoane, printre care și Olóriz. Aproape nu-l slăbeam din ochi. Situația lui mă intriga îndeosebi. La lumina lumânării lipită de preot la capătul patului, putui deslușì chipul bolnavei; Raquel nu mai era

aceeași. I se descompuseseră trăsăturile feței; nasul, borcănat din fire, părea atunci monstruos; ochii și mai holbați, pământii, rătăciți; obrajii, scofâlciți. Nu-ți venea să crezi că se putuse schimba într-atâta în așa de puțin timp. În vreme ce preotul rostea rugăciunile cu evlavie, prinsei de veste că Eduardito schimba ocheade vesele și arzătoare cu Fernanda, care-i zâmbea cu ochii înconjurați de cearcăne mari și vinete și cu dintele strâmb și găunos. Tristul spectacol nu-i impresiona. Când preotul întinse sfânta cuminecătură, Matildita, cu ajutorul unei femei, o ridicară în capul oaselor pe bolnavă, care ne cuprinse într-o privire rătăcită. Dând cu ochii de Olóriz, i se întipări în ei o groază, o spaimă a căror expresie vreme îndelungată nu mi se șterse din minte. Nici azi nu mi-o pot aminti fără să mă scutur. Olóriz se făcu pământiu. Îl zării împleticindu-se o clipă, dar nu căzu. Rămase pironit, încremenit, țeapăn, ca o statuă de cimitir.

La puțină vreme după împărtășanie, dispneea spori și la zece și cinci minute din noapte se săvârși din viață frumoasa Raquel, în chipul cel mai neașteptat, în floarea tinereții, când urma să moștenească o avere nevisată. Moartea aceea ni se păru un adevărat sarcasm al destinului, dacă nu o înfricoșătoare lecție a providenței. Fără să vreau îmi amintii de dorința, cu greu ascunsă, a femeii de a rămâne văduvă și liberă. Cine ar fi zis, cu câteva zile mai înainte, că trebuia să se pună bine cu Dumnezeu, pentru că moșneagul de optzeci de ani care o încurca atât, avea să-i supraviețuiască?

Durerea lui Torres, vie, profundă, deznădăjduită, tuturor, afară de mine, li se păru caraghioasă. Când, frânt și prins de sughițuri vorbea de „Raquel, sufletelul lui”, cei care se duseseră să-l mângâie își aruncau uitături repezi, în care se întrezărea o căinare mucalită. Jalea lui era așa de sinceră, atât de nețărmurită, încât nici chiar prezența lui Olóriz nu-l stânjenea. Dimpotrivă, băgai de seamă cu uimire că se adresa mai degrabă lui decât nouă, ca și cum ar fi crezut că, pentru că și el o iubise, era singurul capabil să-l înțeleagă și să-i prețuiască durerea. Se văicărea într-una și zicea că mai bine l-ar fi luat pe el Dumnezeu, căci tot nu mai slujea la nimic pe lume. Părea necăjit împotriva lui Dumnezeu că săvârșise greșeala aceea amarnică. Se simțea rușinat că mai trăia el, atât de bătrân și slut, din moment ce murise nevastă-sa, tânără și frumoasă.

Ne dădurăm toate silințele să-l consolăm. După câteva zile aflai că o înzestrase, în viață fiind, cu mai mult de jumătate din avere, și că

sora Raquelei se și grăbise să reclame zestrea aceasta.

Iubirea mea avu să treacă un mare hop. Într-o noapte, cum stam cu Gloria la fereastră, deodată, în mijlocul gungurelii intime și dezmierdătoare, o auzii scoțând un strigăt de groază de-mi îngheță sângele în vine și mă făcu să rămân cu mâinile încleștate de grilaj, fără să mai mă pot mișca. Simțise o mână așezându-i-se pe umăr. Era mamă-sa. În întunericul odăii văzui albind chipul palid al doñei Tula și băsmăluța gălbuie, și-i deslușii glasul firav și pițigăiat exclamând:

— Nu te speria, fata mea. Nu viu să-ți fac niciun rău.

Apoi, plecându-se printre zăbrele, îmi spuse pe un ton ironic și voios:

— Bună seara, domnule căpitan!

Eu, care, după ce-mi trecu spaima mă pregăteam s-o iau la fugă, abia mai avui puterea să răspund la salut.

— Îmi pare nespus de rău că a trebuit să joc rolul uliului… Dar să nu se sperie turturelele, că n-am venit să le mănânc.

Văzând că dracu nu se înfățișa chiar atât de negru, îmi veni inima la loc și putui replica smerit și surâzător:

— Nădăjduiesc că ne veți ierta greșeala… Gloria n-are nicio vină… Eu am fost…

— Greșeală? Nu-i nicio greșeală. Sunteți tineri și vă iubiți… Ce păcat săvârșiți vorbind la fereastră? De un singur lucru mă doare inima; că fetița mea, n-a avut încredere să-mi spună și mie… Cui să se destăinuiască ea altuia, decât maicii ei? Cine-i dorește fericirea ca mine?

Neplăcuta întâmplare lua o întorsătură atât de prielnică, încât mă simții înduioșat și gata să sărut poalele rochiei doñei Tula, așa cum prorocise don Oscar atunci când îmi vorbise de ea. Cu toate astea, observai că Gloria rămâne tot așa de serioasă și încruntată.

— N-a fost neîncredere din parte-i, am spus, făcând pe firoscosul. Ne-am temut să nu vi se pară nepotrivită iubirea aceasta, și să nu ne-o interziceți.

— De ce? N-am fost și eu tânără și n-am avut și eu logodnici? Sărăcuța! adăugă mângâind capul fie-si. Ți-e cu adevărat frică de mămuca?… Nu, fetițo, nu… dacă logodnicul e om de ispravă… și domnule… n-am de ce… Nu știu de ce dumnealui n-a mai venit pe la noi… Am regretat foarte mult… Dar, în sfârșit, știe dumnealui ce l-o fi îndemnat…

Încercai să-i explic brusca-mi îndepărtare, fără s-o rănesc nici pe

ea, nici pe don Oscar. Eram însă așa de zăpăcit și de rușinat, că nu spusei decât prostii.

Doña Tula se arătă peste măsură de amabilă cu mine, dar cu cât se întrecea cu firea, cu atât Gloria se întuneca și se încrunta și mai mult, și nu-și dezlipi buzele toată vremea cât ținu convorbirea. În sfârșit, simpatica mamă se miră că alesesem pentru plăcerile noastre o oră așa de nepotrivită și urâtă, trebuia s-o schimbăm, de la nouă la unsprezece, de pildă. Departe de a pune vreo piedică întrevederilor, ne sfătui să nu le întrerupem.

Mă despărții de mamă și de fiică nebun de bucurie. Puțin lipsi să nu-i spun doñei Tula mamă, și mare minune că nu i-am spus. Totuși, când prin labirintul străzilor întunecate mergeam spre casă, îmi amintii că viitoarea soacră nu pomenise nimic de căsătoria noastră și că nici nu mă poftise să mai trec pe la ei. Apoi îmi veni deodată în minte că atitudinea de acum se bătea cap în cap cu furia care-o cuprinsese aflând sau bănuind că venisem la Sevilla și le pătrunsesem în casă numai de dragul fie-si, așa cum îmi povestise Gloria. Pe de altă parte, încruntarea logodnicei, atât de nepotrivită momentului, nu prevestea nimic bun. Astfel gândind, parcă-mi aruncai o găleată cu apă rece pe fierbințeala entuziasmului, și mă întinsei în pat cam neliniștit.

A doua zi primii o invitație, care-mi fusese anunțată, de la președintele Cazinoului Spaniol, ca să citesc câteva din poeziile mele la cercul lor. Serbarea sau șezătoarea fusese aranjată de mai multă vreme de cunoscuții mei. Villa, mai ales, ținea morțiș la ea. Cum nu-i fericire mai mare pe lume pentru un poet decât să-și citească versurile, mă grăbii să răspund afirmativ. Serata fusese fixată pentru duminică. Era joi. Seara, pe la nouă, cum rămăsese stabilit m-am dus s-o văd pe Gloria. Eram atât de preocupat de lectura-mi poetică, încât pentru moment chipul Gloriei îmi apărea pe al doilea plan în minte. O găsii gravă și îngândurată. Vorbindu-i de scena din noaptea trecută și arătându-mă foarte mulțumit de rezultat, îmi spuse:

— Nu zi vorbă mare.

— De ce? Știi ceva?

— Nu știu nimic, dar o cunosc pe mama mai bine ca tine… Uite, cel mai bun lucru e să ne punem la adăpost de orice s-ar întâmpla… Să fim și noi cu ochii în patru; să nu lăsăm să se răcească lucrurile. Te duci să-l vezi pe unchiul Jenaro. Găsește el leac și pentru asta.

— Pentru ce să găsească leac?

— Ca să ne cununăm, tontule… Adică, vezi, numai dacă râvnești mâna asta care nu-i nici blândă și nici moale… știi tu! zise scoțând-o pe fereastră.

Drept orice răspuns i-o prinsei repede, o dusei la inimă și-apoi o sărutai cu nesaț.

A doua seară mă vesti că era tare îngrijorată. Mamă-sa îi vorbea tot vesel, dar cu un rânjet atât de batjocoritor, c-o apucau năbădăile. Pe urmă observase că dimineața vorbise tot timpul cu don Oscar. Apoi sosise contabilul fabricii cu un necunoscut, se închiseseră câteșipatru în biroul lui don Oscar și sporovăiră până târziu. Piticul umblase toată ziulica de colo până colo; se ducea și venea din oraș. În sfârșit, că șopăcăielile acelea misterioase, nu-i miroseau de loc a bine. Nu-i împărtășii temerile. Le socotii mai degrabă năluciri ale temperamentului ei aprins; dar îi promisei să mă duc a doua zi negreșit la contele del Padul să-i comunic ce se petrecea (vai de capul meu!) și să-i cer să intervină de-a dreptul pentru căsătorie, zorind-o cât mai mult cu putință. Mulțumită făgăduielii solemne se liniști și ne puturăm bucura de cele două ore acordate de mărinimia doñei Tula.

A doua zi dimineață făcui o repetiție generală a lecturii poetice. Adunai la mine în odaie pe Matildita, Fernanda, Eduardito și pe servitori și le citii compozițiile pregătite pentru seară, în realitate pentru a măsura timpul pe care-l lua lectura. Pusei ceasornicul deschis pe masă, și citii întâi o legendă cu subiect din evul mediu, intitulată *Pata roșie*, care ținu treizeci și șapte de minute. Apoi un dialog cu aluzii politice, între umbra lui Solon și Gonzáles Brabo{14} care dură cincisprezece. O descriere în terține a cataractelor râului Piedra, optsprezece, și alte câteva compuneri, de la patru la opt minute, alcătuiau un total de o oră și jumătate, atât cât, după cum știe toată lumea, e timpul prescris pentru asemenea solemnități. Rezolvată problema minutelor, mă regăsii foarte bine dispus și prânzii cu poftă.

După-amiază mă dusei la palatul contelui del Padul, așa cum făgăduisem Gloriei. Isabel era la domnișoarele de Enríquez. Contele se pregătea să iasă, în trăsură, pentru a vedea taurii care aveau să lupte a doua zi. Mă invită să-l întovărășesc, și primii bucuros, atât spre a-i spune ce mă durea, cât și pentru a face o plimbare plăcută. Trăsura în care ne urcarăm era un faeton tras de patru cai rotați înhămați doar în șleauri. Dinainte, lângă don Jenaro care mâna, mă așezai eu. În spate luară loc doi servitori. După-amiaza era minunată,

limpede și strălucie ca în august și ceva mai puțin călduroasă, deși intrasem în luna septembrie. Pornirăm pe bulevardul Delicias, spre malul râului. Lume berechet, și-n trăsuri și pe jos. La tot pasul își scotea cineva pălăria în fața contelui. Nu întârziarăm să ieșim din bulevard și să apucăm pe șoseaua care duce la Tablada, unde se găseau taurii. Într-acolo se îndrepta o mulțime de lume. Alții se întorceau, așa că era destulă mișcare de trăsuri pe drum. Se vedeau și câțiva domnișori, îmbrăcați în haine de filfizoni de mahala, călări pe frumoși cai andaluzi. Niciun cunoscător din Sevilla, după câte am putut să înțeleg, nu scapă prilejul de a se duce la Tablada în ajunul luptei. Șoseaua șerpuia pe câmpurile nesfârșite din josul orașului. Se întindeau de o parte și de alta, uscate și îngălbenite, pătate din loc în loc de verdele cenușiu al măslinilor și verdele închis al livezilor de portocali.

Adusei la cunoștința contelui ceea ce mi se întâmplase, cu alte cuvinte, încercai să-i aduc la cunoștință, sigur fiind că mă bucurasem de atenția lui cel puțin jumătate din timp. Mă asculta cu simpatica și grava curtenie care-l caracteriza și la fiece vorbă zicea:

— Da, da; oh! Cum să nu! Cum să nu!

Dar calul înaintaș din dreapta, botezat, dacă nu mă înșală memoria, Muslim, îmi făcea o concurență dezastruoasă. Și totul pentru că din te miri ce ciulea urechile și-și freca botul de tovarășul său.

— Stai liniștit, Muslim; stai liniștit, n-auzi? Pungașule! Așa, așa!

Deseori nu știam dacă exclamațiile erau adresate lui Muslim, lui don Oscar ori mie. Când ajunserăm la capătul călătoriei, îmi zise pe un ton amabil:

— Așa că, după câte-mi spui, verișoara Tula e de acord să vă cununați. Se împotrivește doar don Oscar…

„Blestemată să-mi fie soarta!” exclamai în sinea mea, iar pentru conte rostii:

— Nu, domnule conte. Atât Gloria cât și eu credem că doña Tula se împotrivește mai aprig ca don Oscar.

Și dă-i încă o dată, de la început, cu explicațiile.

Pe urmă înțelese că doream să se ducă să ceară, din parte-mi, mâna Gloriei de la mamă-sa, lucru care i se păru deosebit de grav.

— Nu, domnule conte, nu. Nu vă cer decât să vorbiți cu vara dumneavoastră și să încercați să-i frângeți cu binișorul încăpățânarea.

— Acu și mușți, hai? exclamă croind cu biciul pe blestematul acela de Muslim. Mai bine l-ar fi spintecat!

În clipa aceea zărirăm taurii. Se grăbi să-mi promită tot ce-i ceream. Rămăsei cu bănuiala, aproape cu siguranța, că habar n-avea de ce-i spusesem și, ceea ce-i mai dureros, că puțin îi păsa.

Acolo, în mijlocul unui câmp întins, de un verde-gălbui, se vedea o cireadă de vite. Trăsura lăsă șoseaua și-o luă peste mirișți, spre cireadă.

— Taurii sunt legați, cred? întrebai.

Contele mă privi mirat și zâmbi.

— Legați? Nu, domnule. Sunt liberi.

„Drace!” zisei în mine. M-aș fi coborât bucuros. Îmi trecuse cu desăvârșire pofta de a vedea taurii. Dar caii, mirosind iarba, alergau în galop, apropiindu-se cu o iuțeală vertiginoasă. De jur împrejur, ca la o sută de metri distanță, priveau curioșii – de jos și din trăsuri. Crezui că și contele se va opri acolo, dar trecu de șirul privitorilor, și nu se opri decât la douăzeci-treizeci de coți departe de fiare, care numai fiare nu păreau, judecând după atitudinea lor liniștită, unii tauri stăteau culcați, rumegând alene, alții în picioare, nemișcați, pierduți în cine știe ce crudă cugetare.

Contele coborî, invitându-mă să fac același lucru. Dar, sub cuvânt că-mi aprind o țigară, mai zăbovii o fărâmă.

— Sunt toți tauri? întrebai, făcând pe nepăsătorul, pe singurul servitor rămas cu mine.

— Conașule! exclamă acesta în culmea mirării. Nu vedeți mânzații cu funia în coarne?

— Ah! Da!

Drept e că nu-i deosebeam pe unii de alții. Toți mi se păreau în clipa aceea la fel de suspecți și de urâți. „Nici pomeneală să mă dau jos”, îmi zisei, măcar că-l vedeam pe conte apropiindu-se de dobitoace, mai-mai să le atingă. Dar boierul avea renume de cutezător și eu n-aveam câtuși de puțin poftă să-l câștig.

— E ceva de capul taurilor? întrebă același servitor pe un ștrengar care se tot învârtea pe acolo.

— Nu-i vezi, niște mielușei de-ai lui Dumnezeu? Parcă sunt de mămăligă… Treaba lor… Dacă s-or poticni, prefectul să le poarte păcatul… Să le dea porția de grăunțe… Că numa asta cer ei…

— Ți-aduci aminte de ăi de la Paști? Ce prăpădiți de tauri! Intrau cu cornu-n burdihanu mârțoagei și acolo adormeau.

— Toți de-o seamă… Ia să li se dea porția, să vezi atunci! Azi-dimineață s-a-nfuriat unu c-a văzut un boier c-un câine lățos… Cât pe-aci să dea o reprezentație.

Eu, căruia mi se făcuse inima cât un purice, auzind toate astea, mă speriai și mai rău, și așa, de parcă aș fi fost cu mintea în altă parte, luai hățurile din mâna servitorului. Bine făcui de mă gândii la această măsură de precauție, fiindcă taurii începură imediat să se vânzolească. Zării unul negru, fioros, care, pironindu-ne cu o privire groaznică, puse capul în pământ cu gând dușman și înaintă câțiva pași…

Spaima mă înnebuni în așa fel atunci, încât, fără să știu ce fac, înhățai biciul și plesnii caii de câteva ori cu sete. Trăsura porni ca o săgeată, sparse șirul privitorilor și-o luă peste câmp urmată de huiduielile oamenilor. Servitorul îmi smulse hățurile și începu să înjure de mama focului, încercând să potolească armăsarii. Între cai se produse la urmă o divergență de păreri asupra drumului ce trebuie urmat. Drept rezultat trăsura se răsuci în loc și se răsturnă. Fui aruncat la vreo doi-trei metri, dar nu suferii nicio stricăciune, cum putui să constat după ce-mi pipăii toate mădularele. Servitorul la fel. Ne sări lumea în ajutor și, după ce ne văzu teferi și se află ce ispravă făcusem, să te ții râsete și zeflemele. Crezui că contele se va supăra, dar și pe el îl pufni râsul. Taurii nici nu se mișcară din loc. Când mărturisii că biciuisem caii pentru că un taur negru se îndrepta spre noi, contele mă întrebă:

— Unde-i taurul cel negru?

— Uite-l colo.

— Păi e bou, prietene.

Toți din jurul nostru izbucniră în râs. Don Jenaro avu delicatețea să se urce în trăsură de îndată ce-o ridicară și dreseră șleaurile rupte. Zeflemelele pe socoteala mea amenințau să se preschimbe într-o manifestație în toată regula. Pe la spate, servitorii se strâmbau de râs. Contele întoarse capul și-i fulgerase c-o privire severă, dar hohotele înfundate mă jigneau mai mult decât cele fățișe.

— Ce fac taurii? întrebă un vizitiu trecând pe lângă noi.

— Toți aleși pe sprânceană! E unu negru dat dracului.

Contele nu-și putu stăpâni un surâs… ca și mine de altfel.

După câte înțelesei, printre amatori era obiceiul ca, întorcându-se din Tablada, să se oprească la vreunul din numeroasele hanuri presărate la tot pasul la bariera din partea aceea a Sevillei. Sunt

localuri unde se adună lume veselă, unde se încing chefurile, fără primejdie de a deștepta pe vecini ori de a avea a face cu poliția. Contele opri dinaintea unuia dintre cele mai vestite, numit „Eritaña”, și mă invită să-l însoțesc. La poartă așteptau multe trăsuri goale. Străbăturăm un gang scurt și intrarăm numaidecât în grădina, rânduită pentru a primi numeroși clienți, mai ales oameni bogați. Era împărțită în chioșcuri mai mici ori mai mari, nu prea bine separate între ele de frunzișul copacilor. În clipa aceea, toate ori aproape toate erau ocupate. Contele se opri un moment, neștiind în care să intre, când, ieșind dintr-unul, doi inși destul de cumsecade, deși îmbrăcați în felul mardeiașilor, îl îmbrățișară familiar și ne poftiră să luăm loc într-a lor. Se găseau acolo șase sau opt bărbați și trei femei. Bărbații, afară de doi, păreau oameni distinși. Purtau surtuc și pălărie tare; dar aveau mâini fine, cu degetele încărcate de inele prețioase. Mai toți să fi avut între treizeci și patruzeci de ani. Doi se vedea lămurit că erau oameni de rând și „se învârteau”. Despre femei nu mai încăpea îndoială că aparțineau categoriei de moravuri ușoare. După intimitatea cu care îl tratau pe conte, pricepui că îi fuseseră deseori tovarășe de petreceri, deși el era mult mai în vârstă. Printre ei se afla și un bărbat bălan, cu înfățișare de străin. Pe urmă descoperii că era englez, tot atât de nobil și de bogat pe cât de flușturatic, care venea să petreacă luni de zile în Sevilla.

Indivizii cinau veseli și ne primiră cu multă dragoste, ridicând paharele în sănătatea noastră de cum intrarăm. Observai că, în ciuda intimității, don Jenaro impunea tuturor respect. Dintre cele trei femei una se numea Concha Cărbunăreasa: pirpirie, de un blond spălăcit, cu obrajii gălbejiți și veștejiți și ochi albaștri, îndrăzneți și nerușinați. Alta, Matilda Munteanca: oacheșă și durdulie, tipul obișnuit al sevillancei. A treia se numea pe scurt Lola, și era o femeie pântecoasă, cu niște sâni monstruoși, ce inspirau greață, și mâini ca doi caltaboși, înzorzonate cu brățări și inele calpe. Câteșitrele purtau rochii de percal, șalul de Manila comun femeilor din popor, și flori în păr.

Întâi veni vorba de tauri. Contele furniză câteva amănunte ce scăpaseră celorlalți. Nu pomeni nimic de pățania mea, lucru de care îi fui recunoscător. Mâncărurile erau pe sponci și nu grozave: raci, hamsii, capere, ostași de Pavia (bucăți de pește prăjit date prin ou). În schimb vinurile de Jerez, Manzanilla și Montilla, erau neîntrecute. Femeile pălăvrăgeau deoparte. Contele de-abia le aruncă o privire

rece, când ridicară paharele în sănătatea lui. Unul dintre bărbații aceia cu înfățișare de om de rând, cel mai bătrân, cânta din ghitară cu o îndemânare deosebită, în vreme ce ceilalți discutau despre tauri și *toreros*. Schimbau între ei cuvinte tehnice, ce dovedeau profunda erudiție pe care aproape toți o posedau în această ramură a științei și făceau prinsori și pronosticuri pentru a doua zi. Unii lăudau taurii muruvi, alții îi ridicau în slăvi pe cei din Saltillo. Din când în când, între grupul bărbaților și al femeilor se încrucișau cuvinte fără perdea, gesturi obscene, o serie de glume convenționale, ce surprind dintr-un început, dar apoi plictisesc. Mai ales Concha Cărbunăreasa răspundea cu o promptitudine și-o neobrăzare care mă scârbeau.

Ca să-mi mai treacă de urât mă apropiai de ghitarist și intrai în vorbă cu el. Era un bărbat de cincizeci de ani, ras, cu obrajii brăzdați de zbârcituri, ochi mici și vii, părul cărunt, pieptănat cu zulufi la tâmple, ca mardeiașii. Purta surtuc scurt, gambetă și pantaloni lipiți de picior, cămașă încrețită și fără cravată. Îi lăudai îndemânarea, într-adevăr uimitoare, și îmi spuse că era ghitarist de meserie, se numea Primo, și acum cânta în grădina lui Silverio. Voind să-mi arăt cunoștințele în materie de cântăreți din ghitară, îi spusei că auzisem vorbindu-se foarte elogios de unul numit Niño de Lucena:

— Așa-i: Paco de Lucena își cunoștea instrumentul de nu-l întrecea nimeni: da cânta numa pentru *granguri*, mă-nțelegi? Niño de Morón cânta mai bine… ce se nemerea… Negreșit! Noi nu suntem de la teatru: acolo totu-i numa pentru scorțoși… Cântăm să asculte lumea, pricepi? și ca să joace dacă are poftă. Eu m-am luat după Paco de Mairena, unu care făcea să joace și mesele. Când punea mâna pe ghitară, parcă și-o înfigea în inimă… Și fără fițe… mă-nțelegi?

Apoi, ca toți artiștii, Primo se plânse că arta se găsea într-o jalnică decadență, că nu mai era prețuit meritul. Cu ce-i dădea Silverio (doi duros pe seară și masa) abia putea să trăiască. Își amintea cu entuziasm de vremurile de altădată.

— Ăsta care mă vezi, domnule, m-am îmbrăcat ca un matador de tauri… N-am păr în cap câți galbeni mi-au intrat în mâini… Ehei! Azi s-a întors roata. Nu mai dă nimeni nicio para chioară s-auză o ghitară ca lumea, mă-nțelegi?… Și apoi m-au lovit și niște necazuri de-au zburat și ce brumă de gologani strânsesem. Mulțumesc lui Dumnezeu c-o duc și-așa…

Vorbea cu multă îndrăzneală și c-o intonație gravă și persuasivă, așa cum se întâmplă de obicei în Andaluzia, printre bărbații din

popor, când îmbătrânesc. După ce-l lăsai să-și verse focul, îl întrebai de lumea din chioșc.

— Fetișcana asta de-o cheamă Concha e nepoată-mea, născută în Granada și crescută în Málaga: e dansatoare la Silverio, plătită cu cinci pesetas… Aia cu șalu cu ciucuri e o pațachină, pricepi? unde-i rost de haleală se-nfige și ea… Astălaltă, durdulia, Munteanca, e dansatoare la Burrero… bună fată… A fost logodnica lui Saleri, adăugă cu anume respect. Vei fi cunoscând dumneata pe Saleri.

— Mai e vorbă? răspunsei, deși n-auzisem niciodată pomenindu-se de el.

— Păcat de bietul flăcău!

Auzind tânguiala, înțelesei că murise și luai o mutră tristă.

Conversația nu-i împiedica pe prietenii contelui să bea vârtos.

Părăsiră în sfârșit taurii și începură să glumească și să râdă cu „fetele”. Una dintre de, pațachina, după cum o numise Primo se îndreptă spre mine cu un pahar în mână, și zise deșertându-l:

— În sănătatea dumitale, fățosule.

Pe urmă se așeză lângă mine și porni să mă cucerească, fără a izbuti însă să mă înduioșeze. Rotunjimile-i excepționale nu mă mișcau; îmi pricinuiau greață.

Unul din cheflii se distra aruncând cu măsline în Concha Cărbunăreasa, care, lovită în față, ocăra și blestema ca la ușa cortului.

— C-un napoleon n-arunci, golane, că-ți mănânci de sub unghie.

— Vrei? Prinde-l cu gura.

Și-i repezi cu atâta sete un galben, că dacă nu se pleca, îi spărgea capul. Cum fata începu să-l caute, chefliul îi mai aruncă unul și-o lovi în ceafă. Cărbunăreasa scoase un țipăt și duse mâna la locul din care țâșnea sângele. Cum îl spurcă apoi și-l blestemă, nici nu se poate spune. Începu să se smiorcăie, dar unchiul Primo adună banii de aur de pe jos și-i întinse, iar prietena Munteanca, spălându-i rana cu apă și oțet, începu să se liniștească. Nu știu ce mă sperie mai mult, grosolănia sau risipa țopârlanului.

— Ce-i asta, suntem la cimitir ori la grădina „Eritañas”? exclamă alt chefliu, al cărui haz consta în adăugirea unui s la sfârșitul cuvintelor și în faptul că le șuiera printre dinți. La jocs fetelors! Cântați, fetelors!

Primo începu un tango. Toți făcură cerc. Cărbunăreasa, de pe scaun, și uitând de rană, începu, din fundul beregatei, un cântec ce

aducea mai mult a psalmodie:

Cu inimă îndurerată
de un torero-am s-amintesc,
a răsunat în lumea toată
trecutu-i vitejesc.
Un rege-a fost printre toreros,
frumos și iscusit, măreț
ca lăudatul Chiclanero,
de-acelaș mare preț.

Vocea era răgușită, dogită, neplăcută; cântecul, de înmormântare.

Deodată se scoală, îmi smulge pălăria de pe cap fără să se uite la mine, și, cu ea trasă pe-o sprânceană, sare în mijlocul cercului. Începe o serie de bâțâieli din șolduri, din sâni, din brațe, din gât, din tot, afară de picioare.

— Ura, Cărbunăreșica! strigară vreo doi-trei.

Munteanca și Lola, hai și ele:

În Spania, un dulce nume!
Și-n inimi ca un strigăt e:
Antoñito Sancho Tato spune,
și-ai spus maestru-n volapié[15].
Cântându-i arta sa de aur,
de moartea-i pomenești cu spaimă;
blestem pe ucigașul taur
ce-l doborî în plină faimă!

Concha își scosese pălăria și făcea cu ea fel de fel de gesturi și bezele, când punându-și-o, când scoțându-și-o. După ce se sătura să-și salte trupu-i mlădios în unduiri de trestie bătută de vânt, să-și repeadă brațele înainte și-napoi, să și le înalțe și să le coboare, se lăsă să alunece pe nisip cu o mișcare imperceptibilă a picioarelor. Merse astfel roată pe dinaintea noastră, atingându-ne genunchii. Trecând pe lângă mine, îmi puse pălăria pe cap și grăi răgușit:

— Mulțumesc, gagicule!

Se întoarse iar în mijlocul cercului și iar începu să se clatine pe picioarele-i țepene. Lola și Munteanca cântau mereu *coplas*, pomenind toate de *toreros* mai mult sau mai puțin răposați. Chefliii o

îndemnau pe dansatoare, chemând-o cu cele mai pocite porecle. Îndeosebi mitocanul poreclit Naranjero, care, după câte putui observa, făcea pe măscăriciul, se distingea de ceilalți prin felurimea cuvintelor grosolane, obscene, dar ciudate, potrivite unei închipuiri bolnave, pe care le rostea necontenit.

Concha lovea vârtos pământul cu tocurile, iscând praf; ținea mâinile în șolduri și bustul neclintit. Privirea i se preschimba din șăgalnică în lubrică. Un zâmbet nedeslușit, destăinuind oboseala și vițiul, îi flutură pe trăsăturile ofilite. Tropăitul, ajuns la culme, slăbi apoi pe nesimțite până se stinse într-o domoală, imperceptibilă clătinare a pulpelor. Dănțuitoarea, în termeni tehnici, rămânea „adormită", spre bucuria privitorilor, care o aplaudau din răsputeri. Părea o statuă.

Dansatoarea se deșteptă în fine din încremenire printr-o ușoară mișcare din șolduri, care începu să sporească, să crească până se preschimbă în acea desfrânată mișcare de rotire, păstrând, totuși, restul trupului țeapăn. După cât se pare, acesta era gestul suprem al voluptății, căci ajungând aici, chefliii doar că nu înnebuniră.

— Trăi-ți-ar bafta! exclamă Naranjero. Trăiască andaluzele! Vino să bem un păhăruț, porumbițo!… În sănătatea mamă-ti, că am în buzunar un bilețel de la loteria trecută!

Statua zâmbi, mereu țeapănă și fără să-și întrerupă rotirea, ce entuziasmase atât pe ceilalți, iar mie-mi pricinuise o profundă silă. Deodată se răsuci în loc, bătu năbădăioasă pământul de trei-patru ori și se duse apoi să se așeze pe scaun în strigătele de ura și aplauzele chefliilor. Naranjero se grăbi să-i ofere un pahar, pe care ea-l goli dintr-o înghițitură, parcă l-ar fi vărsat de-a dreptul în stomac.

Alături de noi, în celelalte chioșcuri, se auzeau de asemenea sunete de ghitară, clinchet de pahare și oftaturile cântărețelor, întretăiate de înjurături și cuvinte obscene. Logodnica lui Saleri cântă, acompaniată de Primo, un *jaleo* sau cântec gitan, care iar nu-mi plăcu. Contele stătea grav, tăcut, bând pe îndelete paharele ce i se umpleau, răspunzând întrebărilor cu aleasă politețe, ca și cum se afla la o recepție de la palat. Ținuta-i corectă contrasta cu apucăturile lăbărțate, de mahala, ale prietenilor. Doar englezul se mai ținea liniștit și serios. Când și când, fără să i se clintească o trăsătură pe chipu-i rece, striga într-o spaniolă schimonosită fraze grețoase, care le făceau pe fete să se strâmbe de râs.

— Ce haz are vlăjganu! Fir-ar al naibii să fie! exclamă

Cărbunăreasa pe care ciudățeniile englezului o distrau cu adevărat.

Între doi dintre cheflii se încinsese o ceartă, cu privire la taurii muruvi (iar muruvii!), mai-mai să se încaiere. Ceilalți nici nu se sinchisiră. Eu vorbeam cu fosta logodnică a lui Saleri, ocheșica durdulie, singura care nu-mi displăcuse pe de-a-ntregul. Dar fiind cu desăvârșire necunoscător al graiului întrebuințat cu asemenea soi de femei, nu izbuteam să animez de loc conversația. O tot întrebam de Málaga, iar ea-mi răspundea cu deosebită nepăsare, privindu-mă când și când cu coada ochiului, parcă și-ar fi zis: „Cine o fi nesăratu ăsta?”

Îmi dădeam toate silințele să par vesel și hazliu ca și ceilalți, și mai cu seamă să ascund accentul ținutului meu, însușindu-mi altul, dacă nu andaluz, cel puțin castilian neaoș. Nu izbuteam. Mă împiedecam din ce în ce mai rău și puneam întrebări tot mai anapoda. Munteanca mă picni deodată:

— Ești galeg?

— Nu; sunt din Salamanca, răspunsei, lepădându-mă de ținutul meu, așa cum se lepădase Sfântul Petru de învățătorul lui.

— Așa credeam și eu.

Aducând vorba de copilăria ei, fosta logodnică a lui Saleri se mai însufleți. Începu să-și amintească de Granada cu înduioșare, asigurându-mă că acolo lumea petrece mult mai bine ca-n Sevilla. Nu stărui însă asupra felului aceluia de petreceri. Își aducea aminte de câteva întâmplări din copilărie, destul de anoste, pe care le ascultam cu prefăcută atenție, răsuflând în fine ușurat c-o vedeam distrându-se.

Doi dintre cheflii se duseră în chioșcul vecin de unde se întoarseră cu două femei, care o șterseră de îndată ce goliră câteva pahare și trântiră câteva măscări. Naranjero, din ce în ce mai cu chef, răspundea măscărilor, cu altele și mai pipărate, veselindu-se eu toți nevoie-mare, de schimbul acela de cuvinte în care cuviința avea atât de suferit. Englezul, grav și scorțos, veni să se așeze pe genunchii Conchei Cărbunăreasa care-l primi cu ciupituri, prăpădindu-se de râs.

— Eu dai la tine un pupătur antropofag, vrei?

— O pupătură ca-n țara voastră?

— Și mai departe.

— Bine, poftim, răspunse sărmana, fără să-și închipuie ce-i cerea.

Englezul se aplecă și-o mușcă sălbatic de obraz. Fata scoase un urlet asurzitor; se vedeau cât de colo semnele lăsate de dinți pe

obraji. Concha puse mâna pe un pahar și-l azvârli în capul barbarului, dar fără să-l nimerească. Unchiul însă, indignat, se sculă, vărsând sudălmi, și trase cuțitul. Din fericire se opri la vreme, ca să putem interveni și să-l potolim. Bănuii că nu prea era hotărât să scoată mațele englezului, deși o repeta într-una.

Iar se liniștiră lucrurile. Biata Cărbunăreasă se smiorcăia într-un colț, cu batista la obraz. Fusese ursită să aibă ghinion toată după-amiaza.

Începusem să mă simt amețit. Mi se coclise binișor limba în gură. Prinsei de veste că, ori de câte ori spuneam câte ceva, prietena mea Munteanca pufnea-n râs, și mă îmbia de zor cu paharul. Îmbărbătat de hohotele ei, îmi închipuii că nimerisem, în sfârșit, și că descoperisem taina hazului andaluz, și, firește, începui să bat câmpii de era mai mare jalea. O dată, pe când Matilda îmi întindea un pahar, nu știu când îi spusei:

— Ei, fetico, asta-i o halbă întreagă!

Văzui pe Munteancă, făcându-mi cu ochiul.

— Ba nu zău, ai vrea să mă vezi beat, nu? îi spusei cu un zâmbet ocrotitor. Ce-o să te mai păcălești, fetițo! Pe mine n-a fost în stare să mă-mbete nimeni până azi. Pregătește un Guadalquivir de vin, dacă ai poftă să mă vezi cherchelit.

— Matildo, lasă-ncolo pe țoapa aia, nu vezi că-i galeg? grăi atunci pațachina cu mâinile ei de caltaboși, care nu mă ierta pentru că mă arătasem nesimțitor dinaintea uriașilor ei sâni.

— Eu galeg? răcnii din băierile inimii. Nici nu sunt galeg, și nici n-am fost în viața mea în Galicia.

Pentru a doua oară, ca și Sfântul Petru, mă lepădai de ținutul natal, și aproape în aceiași termeni.

Nu-mi mai tăcea gura. Povestii tuturor snoavele pe care le știam și le recitai o grămadă de versuri din recolta mea. Fosta logodnică a lui Saleri mă întrebă dacă eram jălbar.

— Scriitor ăi fi vrând să zici, puico!

— Ce mi-e Tanda ce mi-e Manda. Totuna.

— Totuna? Vezi-ți de treabă.

Și cu multă seriozitate mă apucai să le explic deosebirea. Pesemne că am fost prea greoi, fiindcă plecară unul câte unul și mă lăsară singur. Naranjero, care nu mai isprăvea cu glumele, se apropie de mine și-mi zise:

— Tinere, ce trebuie să facă cel ce se-nsoară?… Să profite, nu?

Nu-nțeleg de ce gluma aceea inocentă mi se păru o insultă grozavă.

— Să profite, hai? i-o întorsei, scrâșnind din dinți. Mi se pare mie că pe aici sunt destui învârtiți care-o să vadă curând-curând stele verzi.

Pesemne că nu pricepu ce voiam să spun, deoarece, cu un zâmbet bleg, porni să-ntrebe pe toți același lucru.

Naranjero era un bărbat de vreo patruzeci și cinci de ani, tuciuriu și scorojit la față, cu părul lățos și cărunt, ochi negri de veveriță, mai degrabă scund decât înalt și umbla îmbrăcat la fel cu ghitaristul Primo: jachetă scurtă, brâu și gambetă. Fără să știu de ce, poate pentru că se credea cu haz, îmi fu antipatic de la început. Acum, după insulta pe care mi-o adusese (așa credeam eu) începui să-l urăsc de moarte și să-i caut pricină cu lumânarea. Din colțul în care ședeam, îl fulgeram cu priviri furibunde, de care el habar n-avea. Totuși, de la o vreme observai că Munteanca și Lola, formând grup cu el și cu încă doi cheflii, se uitau spre mine zâmbind. Naranjero se desprinse din grup, se apropie cu un surâs mucalit și, ducând mâna la pălărie, cu prefăcut respect, mă întrebă:

— Cucoane, dumneata ești galeg?

Văzui roșu dinaintea ochilor. Mă sculai furios și, încercând să-l bușesc, mai degrabă îi scuipai în față decât zisei:

— Galeg ăi fi dumneata, dălcăuș păcătos!

Pentru a treia oară mă lepădai de ținutul meu. Nu cântă cocoșul; dar se întâmplă ceva mult mai rău.

Naranjero grăi c-o liniște amenințătoare, punându-mi în același timp mâna în piept:

— Ho, conașule, nu te zburli, că pe urmă nu te mai scapă nici dracu, când te-oi înhăța.

— Ba ai să vezi tu pe dracu, banditule! strigai mâniat fără rost. Și, până să termin vorba, pleosc! îi și ard o palmă.

Ciudat lucru! Toți câți se aflau acolo, în loc să se îndrepte spre mine, se repeziră la el să-i țină. Erau galbeni la față și îngroziți. Aburul beției care mi se urcase la cap se risipi ca prin farmec. Vag, începui să înțeleg că săvârșisem ceva mult mai grav decât părea la prima vedere. (Nu știam în ce constă gravitatea, dar o simțeam.) Vrăjmașul meu, ținut de toate mâinile acelea, mă săgeta cu o privire scăpărătoare de ură. O schimbă apoi pe una batjocoritoare, și grăi prefăcându-se potolit:

— Haide, dați-mi drumul, domnilor, că nu-i nimic… O palmă mai mult ori mai puțin, totuna-i!

Îi deteră drumul, dar fără a-l pierde din ochi, neliniștiți. Parcă se domolise cu desăvârșire. Își puse pălăria, care-i căzuse, bău un pahar de vin, și-apoi se despărți, zâmbind, de prietenii săi.

— Să ne vedem cu bine!

După ce ieși, se așternu o tăcere stingheritoare. Pe chipurile conmesenilor se citea mânia și neliniștea; la fel și pe al contelui, care-mi aruncă o privire lungă, rece și iscoditoare în care crezui că deslușesc anume compătimire mucalită.

— Cum vi se pare prietenul meu Sanjurjo? întrebă apoi cu tâlc pe cheflii. Nu-i așa că e cam arțăgos la beție?

— Eh! N-a fost rău, răspunse unul, fără să mă privească și pe același ton zeflemitor.

Observai că mardeiașii schimbau între ei priviri iuți, zeflemitoare, care mă necăjiră rău de tot.

Pațachina, care tot mai stăruia să mă cucerească, se îndreptă spre mine cu un pahar în mână și-mi zise în șoaptă:

— Așa-mi plac bărbații. Iartă-mă, fiule, dacă ți-am zis galeg.

Ridicai din umeri cu superioară nepăsare și-i întorsei spatele. Mă dusei să mă așez lângă Primo. Capetele, destul de încălzite de băutură, după trecătorul duș rece se aprinseră și mai și. Sosi clipa cântecelor bahice și a urletelor; cuvintele obscene curgeau gârlă. Un haidău porni să joace un tango cu Matilda Munteanca, în vreme ce Concha bătea din palme și cânta cu vocea-i răgușită de prostituată.

— Cine-i jupânul pe care l-am pălmuit? îl întrebai în șoaptă și confidențial pe Primo.

— Nu-l cunoști? zise uitându-se la mine mirat. Nu cunoști dumneata pe Juan Ruiz?… Mă băteau pe mine gândurile!…

Mă lămuri că Juan Ruiz, poreclit Naranjero, era un vechi și vestit bandit din provincia Córdoba care, ani de-a rândul, își bătuse joc de jandarmi, omorând câțiva.

Mărturisesc că, auzind știrea, simții o gâdilitură pe dinăuntru. Ultimele cețuri pe care mi le putuse așterne peste creier vinul se împrăștiară la moment. În viața mea nu m-am simțit mai treaz.

Fără să-l descos, Primo îmi zugrăvi firea și-mi depănă povestea blândului personaj. Furase niște cocoși când era de optsprezece ani. Poliția se luă după el. Fugi în munți, începu tâlhăriile, ținând calea ciobanilor și călătorilor, dar nu cerea niciodată decât atât cât îi

trebuia să trăiască. Ucise un jandarm. De atunci nu se mai putu arăta în lume, pentru că l-ar fi putut costa capul. Pe urmă răni pe altul, și apoi pe altul, trăind numai din furt, măcar că „nu făcea rău nimănui”. Era un bandit generos. Uneori se strecura noaptea pe la moșieri și le cerea un duro ca să aibă ce mânca. Dacă voiau să-i dea mai mult refuza, sub cuvânt că n-avea nevoie pentru moment. Că-l întâlneam acum ca pe un om de treabă și că nu pierise în ștreang, se datora faptului că fusese conducătorul unei grupări liberale, puțin înainte de ’68. Când izbucni revoluția, fu grațiat, în urma stăruințelor unor bogătași care-l ocroteau. Era bărbat, după spusele lui Primo, „tare mucalit și de ispravă”, un om de bine, dar zurbagiu din cale-afară.

Deși toate acestea mi le spunea-n șoaptă, mie-mi sunau în urechi de parcă mi le-ar fi suflat cu un bucium. Totuși, făcând pe grozavul, ascultai povestea cu o nepăsare pe care, vai! eram departe de a o simți. Ba avui chiar puterea să schițez un zâmbet și să zic:

— Crezi c-o să mă omoare?

Primo se scărpină după ureche, ciuguli pe gânduri ghitara, și-apoi mi-o trânti uitându-se drept în ochii mei:

— Să fiu în locul dumitale, mâine dimineață aș spăla putina cu primul tren.

— Eh! șuierai eu, dând din umeri disprețuitor.

Ghitaristul îmi aruncă o privire în care deslușii parcă și milă și admirație.

Însuflețirea chefliilor sporise în vremea aceea. Veni ceasul celor boacăne. Unul din ei se urcă pe masă să peroreze, iar ceilalți, în semn de aplauze, îl stropeau pe față cu vin de Jerez și Manzanilla. Altul se încăpățână să salte cu dinții de pe jos pe unul beat mort, dar nu izbuti, în schimb îi sfâșie surtucul… Altul nu și nu că pațachina să ne arate ce trebuie ascuns, și în lupta ce se încinse între ei, se prăvăliră amândoi pe jos.

Contele stătea grav, tăcut, golind unul după altul paharele de Jerez. Căutătura-i însă nu mai era aceeași, ștearsă și rătăcită, a omului plictisit. În pupile-i strălucea un foc sălbatic și răutăcios care inspira teamă. Buzele-i rămâneau încrețite într-un surâs disprețuitor. Mut și nemișcat, părea alt om.

Englezul se dezbrăcase de haină și jiletcă și, cu mânecile cămășii sumese, își arăta mușchii brațelor, într-adevăr pietroși, și se distra izbindu-i cu câte-o sticlă goală, până ce-o spărgea. O dată îi dădu

sângele, dar își văzu înainte de treabă fără să-i pese. Ceru apoi chelnerului să-i aducă o sticlă de rom și un pahar mai mare. Umplu paharul ochi și pe îndelete, fără o strâmbătură, fără măcar să clipească, îl goli până la fund. După care îl așeză pe masă dinaintea contelui și zise grav:

— La dumneata nu face asta.

Prin ochii contelui chefliu trecu o scăpărare de furie. Știu să se stăpânească, totuși, și vărsând în pahar restul sticlei, porunci liniștit chelnerului să-i aducă niște ardei pisat. Aruncă un pumn înăuntru; mai zvârli și scrumul țigării adunat dinainte, și, fără să scoată o vorbă, cu același surâs disprețuitor, deșertă paharul pe gâtlej, dar, nemulțumit cu asta, îl sparse cu dinții. Îi văzurăm buzele mânjite de sânge. Șleahta zurbagiilor primi cu chiote și strigăte de bravo această dovadă că nobilul conte avea un stomac de struț, ca și cum ar fi fost în joc onoarea națională.

Se înserа. În chioșc abia se mai vedea. Cum capul nu-mi mai era la unison cu al celorlalți pentru că, așa cum am povestit, pățania cu Naranjero avusese darul să mi-l limpezească, scenele grotești și barbare la care asistam îmi pricinuiau o silă adâncă. Doream să plec; dar oricine va înțelege că nici prin minte nu-mi trecu să mă urnesc de acolo. Vecinii de prin celelalte chioșcuri atinseseră pesemne același fericit grad de fierbințeală. (Nu se mai auzeau decât strigăte necumpătate, ciocnete de pahare, râsete grosolane și înjurături.)

Contele nu se socotea mulțumit cu biruința câștigată asupra englezului. În vreme ce sorbea cu o aparentă liniște paharele de vin ce i se ofereau, nu înceta o clipă să-l fulgere cu privirea, muncit de o turbare surdă ce nu întârzie să izbucnească. Ochii-i, singurii neastâmpărați în fața-i încremenită, scăpărau din ce în ce mai sălbatic, ca ai unui nebun când e vârât în cămașa de forță.

Englezul, beat mort, nu mai contenea să se laude cu mușchii lui, sâcâind astfel pe ceilalți, care n-aveau beția așa de bătăioasă.

— Dumneata ești foarte viteaz, nu-i așa? îi zise contele cu același zâmbet disprețuitor.

— Mai ca la dumneata, răspunse englezul.

Don Jenaro dădu să se arunce asupra lui, dar fu împiedicat. Potolindu-se repede, grăi:

— Cu toate că ești așa de viteaz, mă prind că nu pui mâna pe masă.

— De ce?

— Ca s-o țintuiesc, împreună cu a mea.

Englezul, neșovăind de loc, întinse laba-i ciolănoasă. Contele trase din buzunar un pumnal cizelat, mic ca o jucărie, și-și așeză mâna-i fină de cavaler peste mâna englezului. Și, fără să stea pe gânduri, cu o privire sălbatică, înălță pumnalul și, dintr-o lovitură, țintui amândouă mâinile pe masă.

Femeile scoaseră un strigăt de groază. Bărbații ne repezirăm să-l sprijinim. Câțiva porniră după ajutor. Într-o clipită chioșcul se umplu de lume. Din răni țâșneau șiroaie de sânge care pătau batistele cu care-i ștergeam. Un medic, aflat din întâmplare printre cei din jur, le dete primele ajutoare cu ce se găsi la îndemână. În vreme ce-i pansa, contele surâdea. Englezul se prăvălise ca un bou, vărsând. Nici celălalt nu zăbovi să-i calce pe urme. Amândoi fură transportați în odăile de sus ale localului și culcați în pat. Toată lumea se împrăștie comentând barbaria acelei isprăvi.

Dar groaza care-mi pricinuise scena aceasta n-ajunse să mă vindece de aceea pe care o simțeam când mă gândeam la cea care mi se pregătea mie, de o sută de ori mai sângeroasă. Deoarece, dacă atâta belșug de sânge curgea din mâinile găurite de un pumnal subțire, cât avea să curgă, gâlgâind, dintr-o spintecătură făcută în pântecele meu de un cuțit!

Văzând pe toată lumea urcându-se în trăsuri și plecând, socotii că trebuie să găsesc cu orice preț un vehicul care să mă ducă în Sevilla, căci să pornesc pe jos, la ceasul acela, ar fi fost o nebunie. Mă uitai speriat în toate părțile, să văd dacă nu dădeam cu ochii de vreunul din zurbagiii de la chef. Aș, niciunul. Parcă intraseră în pământ. Mă cuprinse o descurajare de moarte, și tocmai când mă gândeam să cer oricărui necunoscut un loc în birjă, pentru că nu era liberă niciuna, se apropie pațachina pe care o disprețuisem atâta.

— Vii cu noi? Matilda și cu mine avem o berlină, și încăpem toți trei dacă vrei să stai pe scăunel.

Parcă văzui deschizându-se cerul. Primii cu atâta bucurie, încât femeia mă privi curioasă. Mă înroșii tot, gândind că-mi ghicise frica. Mă urcai cu ele și tot drumul nu știui cum să mă port mai amabil.

Ce nu facem ca să păstrăm întreagă pielea în care suntem înfășurați!

• Capitolul 14 •

ÎNCEP SĂ FIU UN EROU DE ROMAN

Mă lăsară la poarta casei. Vrui să plătesc birjarul, dar ele se împotriviră și nu stăruii. Le făgăduii să trec altădată pe la cafeneaua lui Silverio și să le plătesc un chef. Firește, n-am făcut-o. Că altă treabă n-aveam decât să-mi cheltuiesc prostește gologanii!

Se întunecase bine, dar nu bătuse de nouă. Mă dusei în odaie și, în așteptarea ceasului de întâlnire cu Gloria, mă întinsei în pat să mă odihnesc puțin, că eram foarte obosit. Trăsei însă un pui de somn și când mă deșteptai speriat și mă uitai la ceas, era mai bine de nouă jumătate. Îmi luai pălăria și ieșii în fugă; dar cum pășii în stradă și-mi veni deodată în minte palma trasă lui Naranjero și primejdia prin care treceam, mă întorsei și-mi schimbai costumul și pălăria. Apoi, mergând cu multă băgare de seamă, privind în toate părțile și căutând să merg foarte aproape de câte un trecător, mă îndreptai spre casa logodnicei. Era aproape zece când sosii. Fereastra era închisă, dar, apropiindu-mă, se deschise cu zgomot și apăru Gloria încruntată foc.

— Știu că mai făcut să te aștept, băiete! Credeam că-mi tragi chiulul.

Încercai s-o împac, povestindu-i cum mă dusesem să-l văd pe unchiu-său Jenaro, așa cum fusese vorba, și ceea ce mi se întâmplase în tovărășia lui, trecând, firește, sub tăcere incidentul cu Naranjero. La ce s-o mai fi neliniștit degeaba? Sosisem târziu, fiindcă întâmplarea cu mâinile străpunse ne luase multă vreme. Se cruci auzind povestirea isprăvii, deși mai puțin decât credeam eu. Ba începu chiar să se și mândrească.

— Ce curaj pe unchiu-meu, nu?

Îi împărtășii admirația, deși în fond îmi păstrai dreptul de a judeca pe conte așa cum merita. Povestindu-mi despre el alte câteva isprăvi de același soi, îmi întări și mai mult părerea pe care mi-o făcusem. Văzând că-i plăceau oamenii cruzi, era gata să mă ia gura pe dinainte și să-i povestesc și isprava mea; dar mă oprii, socotind că ar fi putut să întrevadă frica pe care-o simțeam acum. Fiindcă n-auzeam cel mai mic fâșâit, fără să-ntorc capul și să mă uit în sus și-n jos pe uliță.

Veșnic îl zăream ivindu-se pe fiorosul Juan Ruiz, cu groaznicu-i pumnal! Îmi sărea inima din nimic și nu spuneam niciun cuvânt la locul lui.

— Băiete, mi se pare că ești cam cherchelit!… Și să știi că și ești: duhnești a băutură de te trăsnește! Uf, dă-te-ncolo, purcelușule!

Nu mă lăsă să mă apropii de fereastră.

Înainte de plecare o înștiințai că a doua zi nu puteam veni la întâlnire din pricina șezătorii literare de la Cazinoul Spaniol. Cât pe-aci să ne certăm, nu din cauză că nu ne puteam vedea, ci pentru că, aflând că asistau și doamne, i se năzări c-aveau să se îndrăgostească toate de mine. Îi arătai că mutra mea, din cutare și cutare motiv, nu merita atâta cinste. Pesemne însă că mă dovedii slab în argumentare, căci o ținea una și bună și la un moment mă socotii biruit. Atunci capitulai și-ntorsei foaia. Presupunând chiar – zisei – ceea ce era puțin probabil, că domnișoarele de acolo s-ar fi îndrăgostit de mine, pentru ea nu era nicio primejdie, fiindcă eu eram de mult îndrăgostit nebun și-n inima mea nu mai încăpea altă iubire. Tot se mai apără, dar bătând în retragere, tăgăduindu-mi iubirea, numai pentru a mă auzi întărind-o și mai înflăcărat. Dacă ar fi putut veni și ea! Ce fericită ar fi fost să asiste la triumful meu! Dar nici prin gând să nu ne fi trecut așa ceva. Stăruia să creadă că afacerile noastre nu merg bine, că era absolută nevoie de intervenția unchiului Jenaro; avea siguranța că mamă-sa nu-și va da de bunăvoie consimțământul la căsătorie.

— Negreșit, exclamă, o vrea, n-o vrea… Eu mă mărit cu tine măcar să știu că fug pe coș.

Îi zării ochii frumoși strălucind cu o expresie de mândrie și bravură care mă mișcă adânc.

Sufletul năvalnic, pătimaș al acestei femei deștepta în al meu energii pe care nici nu le bănuiam. Îi strânsei mâna să i-o rup. În clipa aceea nu mă temeam de nimeni pe lume, nici chiar de Naranjero.

Dar cum mă dezlipii de lângă fereastră și ajunsei acasă, se schimbă socoteala. Gândul pumnalului începu să mă chinuie iar. Chibzuii vreme îndelungată la mijloacele cele mai nimerite pentru a nu face cunoștință cu prețiosul produs al industriei naționale. În sfârșit, dibuii unul. Socotii că cel mai bun lucru era să-l împac pe Naranjero printr-un gest care să-i probeze că scena din după-amiaza trecută fusese pricinuită de beție. Aveam la dispoziția mea câteva invitații

pentru șezătoarea de la Cazinoul Spaniol. Dacă i-aș trimite una!… Bănuii că n-o să fie atât de mojic încât… Nimic, nimic, i-o trimit… Dar cum?… Nu știam unde stă. Dar trebuia să știe ghitaristul Primo.

A doua zi dimineața luai o birjă și mă dusei la cafeneaua lui Silverio; întrebai unde stă Primo și mi se răspunse că în Real de la Feria, numărul… Pornii într-acolo fără zăbavă, tot în birjă, pentru că, deși hotărâsem în mine însumi, despărțindu-mă de Gloria, că nimic pe lume nu mă putea speria, în timpul nopții adusesem câteva rectificări acestei judecăți. „Artistul" nu se sculase încă din pat. Stăruii să-l văd. O femeie din popor, sărăcăcios îmbrăcată, nevastă-sa, după cum îmi spuse, mă conduse în odaia de culcare, o ghimirlie întunecoasă și strâmtă, firește. Primo, deșteptat brusc de nevastă-sa, nu mă recunoscu pe dată; după aceea însă se lămuri. Îi explicai ceea ce voiam, cu anume sfială. Era vorba să facă să ajungă în mâinile lui Juan Ruiz invitația pe care i-o încredințai. Așezat pe marginea patului și învârtind-o în mâini, ghitaristul zâmbi înainte de a-mi răspunde. Surâsul mă ofensă profund. Oricine va zice: ce-ți pasă de zâmbetul unui balaoacheș? Totuși, când balaoacheșul are dreptate să surâdă și-o face în felul spontan și firesc al lui Primo, oricine se poate prea-bine simți umilit.

— Juan Ruiz șade aici, la doi pași, în Alameda de Hércules…

— Foarte bine, dar dacă ai putea dumneata…

— Conașu-ntreabă de Naranjero? se interesă grijulia soție. Păi când ieși de aici doar o iei la dreapta, intri pe prima ulicioară…

Ghitaristul o întrerupse încruntat, poruncindu-i să tacă. Nu era vorba să mă duc eu în persoană la Naranjero, ci să-i trimit invitația…

Discuția mă umilea tot mai tare. După ce amândoi soții, cu o excesivă pe cât de nemeritată amabilitate, îmi făgăduiră să-mi îndeplinească dorința, mă grăbii să ies, mulțumindu-le călduros. Și cum vecinătatea dușmanului presăra cu primejdii locurile unde mă găseam, spusei birjarului să dea bice cailor și să mă ducă în grabă acasă, unde mă apucai să scriu adresele, ca să trimit la cunoscuți invitațiile ce-mi mai rămăseseră și să citesc pentru a suta oară versurile pe care aveam să le prezint seara admirației sevillanilor. La pasajele care mi se păreau mai energice, căutam să-mi îngroș vocea, să-i dau sonoritate și strășnicie; la cele înduioșătoare mă emoționam, dar cu adevărat, ajungând să vărs chiar și lacrimi, deși le știam mai bine ca pe „tatăl nostru".

După-amiază mă repezii până la contele del Padul. Îl găsii într-un

fotoliu, cu brațul oblojit, legat după gât. Avea nițică fierbințeală. Din privirea pe care mi-o aruncă la intrare, înțelesei că nu trebuie să mă mir de rană, și mă executai. Îmi povesti cu cel mai mare sânge rece că noaptea trecută, încercând să despartă doi inși care se certau pe stradă, îl răniseră, sau, mai bine zis, se rănise singur. Isabel îl dojenea pe tată-său pentru zelul de care dăduse dovadă. De ce să se amestece între doi oameni care trăseseră cuțitele? Să-i fi lăsat să se-njunghie. Viața lui tată-său prețuia de o mie de ori mai mult decât a celor doi cârcotași. Contele asculta fără să roșească vorbele călduroase ale fiicei sale, lucru care mi se păru cu neputință.

Bătu, în sfârșit, nouă, ceasul critic din noaptea aceea. Abia atinsesem mâncarea. Eram nervos, parcă m-aș fi dus să mă bat. Acasă toți umblau de parcă ar fi fost în joc amorul propriu al pensiunii din strada Aguilar. Eduardito, Villa și Olóriz hotărâră să mă întovărășească. Matildita făgăduise o lumânare Maicii Preciste dacă mă aplaudau, iar Fernanda, domnița pe cât de adorată pe atât de răscoaptă a frățiorului ei, să se ducă la slujbă într-o zi de lucru. Toți mă sfătuiau să-mi păstrez cumpătul.

— Curaj, ai înțeles, don Ceferino?

Mă răsfățau, mă dezmierdau, se întreceau care mai de care să-mi aducă orice doream, dar necontenit cu o expresie jumătate îndurerată, jumătate afectuoasă, parc-ar fi avut de-a face cu un osândit în ajunul spânzurării. Matildita nu mai putu răbda și mărturisi că tare se temea să nu-mi pierd firea și că ar fi dorit să fie ea în locul meu „pentru că se simțea în stare să citească versuri chiar dinaintea reginei Spaniei”.

După ce luarăm toți patru ceaiul la „Britanica”, văzând că era aproape nouă, mă sculai voinicos, grăind:

— Să mergem, domnilor!

Și ne îndreptarăm spre trotuarul din față, unde se găsea Cazinoul Spaniol. Mă îmbrăcasem în frac și clac. Când intrarăm, clubul gemea de lume, lucru care-mi pricinui un simțământ de plăcere și de frică greu de lămurit. La ivirea mea se produse anume zarvă. În clipa aceea greu mi-ar fi fost să mă conving că nu eram un personaj prea important și că fapta ce stătea să se împlinească n-avea o covârșitoare însemnătate în desfășurarea întâmplărilor veacului. Mă înconjurară câțiva membri din comitet, vorbindu-mi cu deferență. Eu răspundeam cu vorbe numărate, dar arătând o desăvârșită amabilitate și modestie cântărită, care trebuia să mă înalțe uimitor de

mult. Mă prefăceam că vorbesc ca și cum nici nu m-aș gândi la solemnitatea ce urma să aibă loc, pentru că oamenii cu adevărat superiori și deprinși cu aplauzele socot apariția lor în public ca ceva firesc și foarte obișnuit. În fine, îmi dădeam niște aere…

Jumătate din sală era plină de doamne. Detei ușurel perdeaua deoparte și zării în primele rânduri pe domnișoarele de Anguita. Isabel și domnișoarele de Enríquez stăteau ceva mai departe. Lăsai să se umple toată sala, pentru ca apariția mea să facă mai mult efect. Încet-încet, publicul de pe culoare se duse să-și ia locurile în sală, în spatele doamnelor. În sfârșit, rămăsei singur cu membrii comitetului, deoarece Villa, Olóriz și Eduardito, credincioasa-mi gardă, porniseră și ei spre locurile lor.

— Când doriți să începeți, domnule Sanjurjo? îmi zise președintele scoțând ceasul.

Mă dezbrăcai de paltonul pe care nici nu știu cui îl încredințai, întocmai ca un *torero* când zvârle capa de gală în arenă; același lucru îl făcui și cu pălăria; îmi vârâi degetele prin păr în chip de pieptene, umflându-mi-l și netezindu-mi-l frumos și, în fine, pășii pe estrada ridicată în acest scop în sală. Și nu fui primit cu un tunet de aplauze.

În timpul lecturii bucății *Pielea Roșie* băui două pahare cu apă îndulcită. Dar se întâmplă ceva ce nu pot trece sub tăcere, din pricina consecințelor fatale pe care le-ar fi putut avea. În loc de treizeci și șapte de minute cât calculasem, citirea legendei nu ținu mai mult de douăzeci și două. Se aplaudă foarte mult; doamnele se emoționară și-și fluturară batistele cu entuziasm, răspândind în aerul încălzit mii de parfumuri de *opoponax*, *fleur d'Italie*, *reseda* etc.

Era o legendă deosebit de patetică. Nu mă mira câtuși de puțin că impresionase așa de adânc. Nu departe de mine, spre dreapta, se afla un domn care, de vreo patru sau cinci ori, în timpul lecturii, lovi din răsputeri podeaua cu bastonul, strigând:

— Bravo! Bravo!

Aplauzele nu erau tocmai nimerite atunci, și devenii nițel bănuitor. Îl cercetai cu coada ochiului, dar nu-i prinsei pe chip niciun semn că ar fi vrut să-și bată joc de mine. Era un domn de vârstă mijlocie, cu favorite lungi, care-i ajungeau până la nas, cu un aer grav, părând că ascultă cu multă atenție.

Dialogul politic între Solon și Gonzáles Brabo plăcu mai puțin, și-n loc să țină cincisprezece minute, nu dură decât opt, aproape jumătate din cât socotisem. Totuși, băui un pahar cu apă. Servitorii clubului

nu mai conteneau ducându-se și venind cu mâinile încărcate de tăvi. În schimb, după descrierea cataractelor râului Piedra, publicul izbucni într-un ropot asurzitor de aplauze, cerându-mi s-o repet de trei ori. Câștigai astfel cel puțin douăzeci de minute din cele pierdute. Mulțumită acestei oportune compensări, nu cunoscui rușinea de a termina lectura înainte de-o oră și jumătate, *minimum*, cum am mai spus, pentru asemenea solemnități. Doamnele fluturară din nou batistele cu entuziasm. Totuși, observai că Joaquina Anguita stătea liniștită, ceea ce mi se păru o răzbunare nedemnă și amănuntul mă irită mai mult decât s-ar fi cuvenit. În timpul citirii acestor poezii precum și a următoarelor, domnul cu favorite trântea, la sfârșitul fiecărei strofe, câte un: „Bravo!”, lovind, ca de obicei, podeaua cu bastonul pe care-l ținea în mână. Din ce în ce mai bănuitor în privința lui, pe deasupra hârtiilor din care citeam, îi aruncam priviri, când de teamă, când dojenitoare. Aș, ți-ai găsit cu cine! Își vedea înainte de treabă, vădind, nepăsător, aceeași atenție, fără măcar să-și întoarcă o singură dată ochii spre vecini. Cât pe-aci să mă scoată din sărite faptul că vedeam pe vecini râzând ori de câte ori trântea câte un „Bravo!” Nu putui afla atunci și nici acum nu știu dacă individul mă admira sincer ori era zeflemeaua în persoană, deși înclin pentru cea de-a doua ipoteză.

Avui un succes colosal, comitetul organizator mă felicită călduros, doamnele, la plecare, mă furau curioase din ochi, iar eu nădușii ca un cal de curse și băui o vadră de apă îndulcită cu zahăr. Ieșind pe culoare mă întâlnii nas în nas cu Naranjero, de care-mi uitasem ca de moarte, deși pentru mine Naranjero și moartea erau doi termeni identici. Cred că roșeața – pe care aplauzele și căldura mi-o scoseseră în obraji – scăzu simțitor și deodată. Dar numai pentru câteva clipe. Juan Ruiz se îndreptă zâmbitor spre mine și-mi strânse cordial mâna. Înțelesei că se simțea foarte onorat de prietenia unui om atât de însemnat și plin de recunoștință pentru galanta-mi invitație. Răsuflai cu o plăcere cum n-am mai răsuflat în viața mea, și-l poftii să bea cu prietenii mei Villa, Olóriz și Eduardito un păhăruț, la Juanito, colea la doi pași.

Fericită seară pentru mine! Doar una i se putea asemui: cea în care i-am făcut Gloriei declarația de dragoste. După ce ciocnirăm câteva păhărușe și luarăm un mezelic, în cârciuma lui Juanito, pornirăm spre casă. Naranjero ne întovărăși până la poartă unde, la despărțire, îmi oferi prietenia lui cu o căldură și o expansivitate care mă

mișcară; e drept că în momentul acela mă simțeam mult mai aplecat spre duioșie. Profitând de clipa când ceilalți vorbeau între ei, îmi zise în șoaptă:

— Don Ceferino, dacă ai vreodată nevoie de-un om… mă-nțelegi dumneata… de-un om!… bizuie-te pe mine.

Deși oferta avea ceva nedeslușit, sau poate chiar din pricina asta, mă impresionă adânc. Era așa de energică formularea: să am nevoie de un om!

Noaptea dormii destul de agitat. Și fericirea pricinuiește insomnie. Pentru a fi fost desăvârșită, mai trebuia să fi asistat și Gloria la triumf. Mă consolam însă cu gândul că avea să se scrie despre el în jurnale, ba să facă chiar din țânțar armăsar, cum le e obiceiul, și-mi propusei să-i duc toate notițele sau articolele, dacă se ajungea până acolo. Matildita, plângând de bucurie, îmi ceru să-i îngădui să-mi dea o sărutare, pe care i-o acordai mărinimos. Pentru asta trebui să se urce pe un scaun. Adevărul e că, în ciuda zburdălniciei ei, ce n-avea nimic supărător, era o copilă bună fata gazdei mele. În fierbințeala entuziasmului ajunse să-mi declare că-și închipuia că eram mai mare poet decât Pepe Ruiz, autorul *Frunzelor din copac căzute – jucăria vântului sunt.* În gura ei aceasta suna mai elogios decât dacă m-ar fi așezat deasupra lui Homer.

Dar cum „stânca Tarpeia e foarte aproape de Capitoliu”, cum spune, o zi da una nu, un ziar din orașul meu intitulat *Santinela din Bollo*, fusese ursit de Dumnezeu să nu mă bucur prea mult de fericirea cu care mă dăruia iubirea și *gloria.* Cumpărai toate gazetele de dimineață în majoritatea cărora se vorbea de lecturile mele în mod foarte elogios, deși nu chiar atât cât aș fi dorit eu. Un poet, în materie de elogii, nu zice niciodată în foru-i lăuntric „basta”. Dar, în sfârșit, era firesc să se întâmple așa, și asta nu-mi tulbură de fel fericirea. Tăiai notițele cele mai elogioase și le vârâi într-un plic pentru a le duce seara Gloriei. Ce departe mă găseam, când le băgăm în buzunar, de ceea ce avea să se întâmple! În timpul mesei de prânz conversația se învârti, firește, în jurul ședătorii. Eduardito și Olóriz dădeau amănunte unor oaspeți de curând sosiți care, informați din vreme de ziare, mă priveau acum cu o mirare și un respect care mă făceau să mă umflu în pene.

Înainte de a ne scula de la masă, Matildita veni să-mi spună la ureche:

— Don Ceferino, întreabă de dumneata o femeie care zice că

trebuie să-ți vorbească numaidecât.

O întrebai dacă o cunoaște și-mi șopti că i se părea că era tot femeia care-mi aducea bilețelele. „Paca" îmi zisei, și ieșii repede din sufragerie. În adevăr, în *patio* o găsii pe Paca, care alergă iute să mă-ntâmpine, galbenă și speriată la față, zicând:

— Domnișorule, au pornit-o!

— Au pornit-o? Pe cine?

— Pe cine s-o pornească? Pe duduița.

Rămăsei încremenit locului.

— Unde? întrebai cu o groază nedeslușită de ceva extraordinar, miraculos, inspirată de chipul speriat al lucrătoarei.

— Nu știu… mă bate gândul că la mănăstire.

Aflând ceva concret, îmi venii în fire și-mi recăpătai puterile. Nimic nu ne paralizează mai mult ca frica de necunoscut.

— Și când o pornesc?

— Chiar acușica. Adineauri fusei pe-acasă, cum mi-e obiceiu, și duduița pe nicăieri. Ba că-i bolnavă, ziceau, ba că-i sucită, ba că-i învârtită, mie nu-mi mirosea a bine și nu-i crezui neam. „Să știi că nu-i lucru curat", mi-am zis. Casa era cu susu-n jos și auzii voci sus: trag cu urechea și aud pe duduița Gloria strigând: „Nu merg, nu merg, măcar să știu că mă tăiați în bucăți!" „Bătu-i-ar Dumnezeu, blestemații!" zisei. Sosi și don Manuel, conțopistu de la fabrică; pe urmă ieși… ce era să mai stau? Pornii într-un suflet la 'mneata.

Mă repezii în odaie, fără să-i răspund, îmi pusei pălăria, luai revolverul și-l băgai în buzunar și ieșii în stradă, hotărât să împiedic răpirea Gloriei, măcar că nu știam prin ce mijloc. În urma mea alerga Paca. Într-o clipă ajunsei în strada Argote de Molina. Zărind casa Gloriei, văzui că un cupeu, oprit dinainte-i, pornea tocmai atunci în vale, și că don Oscar, în poartă, gesticula mânios, făcând semne vizitiului. Nu mai avui nicio îndoială că înăuntru o ducea, prizonieră, pe Gloria. O rupsei la fugă după el cât mă țineau picioarele. Trecând pe dinaintea lui, îi arătai turbat pumnii, fără să mă opresc, piticului pervers, care tot mai stătea în poartă, ca un paznic misterios din vreo povestire din *O mie și una de nopți.* Cum străzile sunt prea strâmte, trăsurile nu pot alerga în Sevilla decât cu riscul de-a călca trecătorii. Mulțumită acestui lucru, îmi fu îngăduit să ajung cupeul în care-mi era dusă logodnica, ba aș fi putut chiar să trec înainte, dacă aș fi vrut. Dar nu-mi venea la socoteală. În vreme ce goneam, mintea-mi cugeta asupra acestei întâmplări, întocmind planul de atac, singur de

adoptat în asemenea împrejurare. Mă gândii să pun mâna pe hățurile cailor și să-i opresc. Dar una că ar fi fost riscant, pentru că vizitiul putea să dea bice și să mă răstoarne, apoi n-aș fi câștigat nimic cu asta. Fără să pot aduce probe, era greu să-i fac pe oameni să înțeleagă că înăuntru duceau, sechestrată, o tânără. Socotii că era mai bine să aștept să se oprească la poarta mănăstirii, iar la coborât să împiedic intrarea, iscând tărăboi, ca să se adune lumea și să atrag atenția poliției.

De îndată ce trăsura ieși din strada Alemanes și cum de ici încolo străzile se lărgesc, o luă la galop și-o văzui depărtându-se, spre nesfârșita mea durere. Dar nu-mi pierdui curajul. Pornii iar în goană și, când pătrunse în strada Borceguineria, trebuind să domolească pasul, o ajunsei din nou. O urmării de aproape și, când intră în strada San José, i-o luai înainte și mă dusei să mă așez dinaintea mănăstirii. În câteva clipe sosi și se opri. Observai că un ins care stătea în poarta colegiului trase de clopoțel și poarta se deschise ca la comandă. Din cupeu coborî un om pe care nu-l cunoșteam și-o apucă de mâini pe Gloria mea care, văzui limpede, se smucea să scape. Dinăuntru o împingea don Manuel, contabilul fabricii, care sări iute jos după ea. Mai era doar un pas până s-o bage înăuntru. Dar pasul acela nu-l putură face. Fără cea mai mică teamă, cum ușor e de închipuit, mă repezii la ei, strigând aproape cât mă ținea gura:

— Stați! Unde-o duceți pe domnișoara?

— Ceferino, scapă-mă! strigă Gloria încercând să se apropie de mine, dar fiind oprită de brațul vânjos al lui don Manuel.

— Și dumitale ce-ți pasă? grăi acesta uitându-se amenințător la mine, însă în șoaptă.

— Îmi pasă foarte mult, replicai și mai tare, pentru c-o duceți pe fată cu de-a sila și sunteți niște zbiri. Dați drumul fetei, nemernicilor!

La țipetele mele se și adunaseră câțiva trecători.

— Hai și fă-te o dată în lături! îmi zise necunoscutul încercând să se arunce asupra mea.

Mă trăsei atunci un pas îndărăt și, scoțând revolverul, strigai:

— N-o să treceți, canaliilor, mizerabililor! Dați drumul fetei, c-o duceți cu de-a sila…

Într-o clipă, se adunase lumea ca la urs. Eu urlam de se auzea cale de-o poștă. Voiam să isc un scandal până la cer, ca să vină cât mai degrabă poliția.

— Dați drumul fetei, zbirilor, o țineam eu una și bună, învârtind

revolverul. Ca s-o închideți în pușcărie, o să treceți mai întâi peste cadavrul meu.

— Ce urli așa, omule? grăi contabilul, înfuriat.

— Ah! Vreți să nu se afle? rostii cu glas de clopot, aidoma unui comediant de bâlci. Eu însă vreau! Stați că vă smulg eu masca, mișeilor! Au trecut vremurile când se zideau oamenii de vii. De mult nu mai există Inchiziție în Spania.

Această foarte potrivită amintire îmi câștigă simpatia lumii. Astfel că, în clipa când însoțitorul necunoscut al contabilului se aruncă pe neașteptate asupra mea și-mi apucă mâna în care țineam revolverul, un om din popor se repezi și el, la rândul său, și-l prinse, grăind:

— Ho, că nu merge așa! Așteaptă să vie gardistul și-om vedea.

Prin mulțimea strânsă străbătu un murmur de aprobare. Gloria se desprinsese din mâinile lui don Manuel și alergase lângă mine. Alta în locul ei ar fi leșinat, i-ar fi venit rău văzând cele întâmplate, dar ei nu-i ardea de asemenea nimicuri. Agitată, furioasă, grăi tare:

— Dă-mi revolverul să-l omor eu!

Cuvintele avură un mare succes. Lumea le primi cu râsete și semne de aprobare. Unul exclamă:

— Ce mai fetiță vitează!

În vremea asta sosi gâfâind Paca, își deschise drum printre curioși, și, pricepând imediat ce se întâmplase, începu să strige în gura mare:

— Așa! Așa! Blestemații umblă s-o închidă de vie pe duduița! Sufletelu maichii! Nu-i vina lor; vinovat e pacostea aia cu picioarele strâmbe, care s-a înțeles cu necuratu. De ce nu l-o fi trimițând, măiculiță, la spânzurătoare? Că zău dacă n-au pierit judecătorii din Sevilla! Pentru câțiva gologani, nelegiuiții ăștia fac pe gâzii…

— Ia seama la vorbă, femeie! mârâia verde-negru contabilul. Mamă-sa ne-a poruncit s-o ducem.

În clipa aceea sosi un gardist. Toți ne îngrămădirăm în jurul lui să-i explicăm cum a fost; în așa fel încât toți vorbeam în același timp și era imposibil să mai înțelegi ceva. Paca însă, cu țipetele ei, izbuti să se facă auzită. Gardistul nu vru să dea dreptate nimănui și ne porunci să-l însoțim la secție; ne supuserăm fără să crâcnim, urmați de o bună mână de curioși. Pe drum, Paca explica lumii cum stăteau lucrurile. Povestea în graiul ei pitoresc, izbutind să câștige pe toți curioșii de partea noastră.

— Umblă s-o-ngroape de vie ca să-i pape bănișorii, mă-nțelegeți dumneavoastră? Duduița-i putredă de bogată, și zgaiba de pitic care

biciuiește toată noaptea un Cristos răstignit pe cruce, să mă bată Dumnezeu dacă nu l-am văzut eu cu ochii mei! umblă să puie gheara pe milioanele lăsate de conașu! Cu de-a sila vrea s-o bage în mănăstire, câinele, da ea, mititica, nu vrea neam. Că-i place domnișorul ăsta, că-i băiat frumos și are pe vino-ncoa… și iote, așa, na! și-o să se mărite cu el; să nu-mi ziceți mie pe nume dacă n-o să se mărite! și-o să-nfunde pe nagoda de pitic; că dacă nu i-oi da și eu o mână de ajutor la asta, să n-am parte de lumânare când oi da ortu popii!…

Cum se poate închipui, atât mie, dar Gloriei și mai și, ne crăpa obrazul de rușine. Totuși până aici planul mi se desfășura cu succes și asta ne răscumpăra nițel de rușinea pățită. Din fericire sosirăm repede la secție. Aici îmi susținui cu tărie plângerea, sprijinit de Gloria, și cerui intervenția judecătorului. În același timp, prin Paca, înștiințai și pe contele del Padul, de cele întâmplate. Judecătorul, vestit imediat, avu amabilitatea să vină, fiind vorba de o domnișoară, și dinaintea-i depuserăm aceeași plângere ca și în fața comisarului. Contabilul reclamă și el. Cerui atunci judecătorului să fixeze de îndată Gloriei alt domiciliu, potrivit împrejurărilor, și judecătorul îmi admise imediat cererea. Tocmai când ne sfătuiam unde să i se fixeze, sosi și Isabel, însoțită de mătușa Etelvina. Fără nicio tocmeală, o urcară pe Gloria în trăsură și-o duseră acasă. Contele nu putuse veni din pricina unei indispoziții. În casa lui, ca rudă și persoană de încredere, rămase, deci, să locuiască Gloria mea cea curajoasă.

• Capitolul 15 •

MĂ ÎMPIEDIC IAR DE MALAGUEN

În Sevilla, oraș mare, scandalul stârni mult zgomot, încăpând pe mâna gazetarilor, aceștia făcură comentarii prea puțin măgulitoare pentru familia Gloriei. Contele adresă o scrisoare verișoarei sale, în care, politicos dar în termeni energici, îi spuse că nepoată-sa n-avea să mai iasă din casa lui decât pentru a se duce la altar, și-o sfătuia, pentru bunul ei nume și-al familiei, să înceteze în a mai stărui să forțeze voința fetei. Fie în urma scrisorii, fie de teamă sau de rușine, doña Tula nu mișcă un deget pentru a-și reclama fata. Odiosul pitic, care-o conducea din umbră, la fel.

Începură pentru mine zile preafericite. Palatul del Padul mi se deschidea la orice oră, găsind totdeauna în el cea mai cordială primire. Eram de pe acum socotit ca făcând parte din familie. După-amiezile, după ce prânzeam, mă duceam acolo, și călare pe un scaun (atât devenisem de intim), în vreme ce fetele coseau sau brodau, glumeam și râdeam tot timpul. Gloria, care nu-și mai încăpea în piele de bucurie, ba cred că se și îngrășă în câteva zile, se distra jucând feste tuturor, dar în special mie. Casa, nițel cam mohorâtă din pricina hoinărelilor contelui, a firii cătrănite a mătușii Etelvina și a caracterului slab al Isabelei, luase simțitor o altă înfățișare. Acum parcă întinerea, se înviora, răsuna de ciripituri și hohote voioase, mulțumită veseliei și voiei bune ce împrăștia în juru-i odorul meu. Contele stătea mai mult acasă. Mătușa Etelvina, obișnuită să-și petreacă toată ziua închisă în odaie, căuta acum tovărășia fetelor, și ades chipu-i de piatră se destindea într-un zâmbet auzind năzdrăvăniile Gloriei. Până și slugilor parcă li se dezlegaseră limbile și serveau cu mai multă tragere de inimă.

Mă surprindea totuși veselia și zvăpăiala Gloriei. Mi se părea că, după ceea ce pățise, fiind apoi pe picior de război cu mamă-sa și cu privirile întregului oraș ațintite asupra ei, trebuia să se arate mai potolită și mai prevăzătoare. Deși îi recunoșteam farmecul irezistibil, mă chinuiau triste bănuieli cu privire la firea ei și-o învinuiam în sinea mea de ușurință și frivolitate. Mă frământau asemenea îndoieli, pentru că, la urma urmelor, năzuiam să-mi devină soție. Praful și

pulberea s-ar fi ales de fericirea mea, dacă nevastă-mea n-avea nițel scaun la cap. O fi vreo flușturatică? mă întrebam cu frică. O observam deci tot mai atent și-i cântăream cu dramul cele mai neînsemnate fapte și vorbe, pierzându-mă într-o mare de socoteli. Până ce într-o zi, pentru a-mi ușura sufletul, îi zisei:

— Tare mă mir, de ce atâta veselie pe tine zilele astea?

— Și de ce mă rog? mă întrebă învăluindu-mă în privirea ochilor ei catifelați.

— Pentru că… îmi închipuiam (aici începui să dau din colț în colț și să mă zăpăcesc) că după rușinea de zilele trecute… și după cearta cu mamă-ta… trebuia să fii mai abătută, mai melancolică…

— Melancolică! Pentru ce?… Aș fi dacă m-ar fi închis în mănăstire… Dar acuma? Ai haz! Acuma sunt ca pasărea-n văzduh. Nu te văd în fiecare zi? Nu-mi spui că mă iubești? N-o să ne cununăm?

— Bine, bine… dar credeam c-o să-ți pară rău de mamă-ta.

— Pe mama o iubesc mult, dar pe tine te iubesc și mai mult… Și să nu-ți iei nasul la purtare, pentru că am avut întotdeauna gust prost. Prima mea dragoste a fost pentru o javră de cățeluș.

Adevărat e că eu eram cel mai puțin îndreptățit s-o dojenesc pe Gloria. Numai printr-o aberație a sistemului nervos zdruncinat puteam găsi nepotrivită o purtare care era mărturia cea mai convingătoare a iubirii nestrămutate pe care mi-o păstra. Schimbai vorba, dar după puțină vreme, cuprinsă de o îndoială, îmi zise:

— Ascultă, de ce spuneai că te miri de veselia mea?

— Așa, fără motiv, răspunsei surâzând și cam rușinat.

— Știu eu de ce! Vrei să joc nițel teatru… nu-i așa? Să mă bâzâi de ochii lumii și să-mi bat joc de mine. Ehei, băiatule, dacă-ți plac d-astea, caută-ți alta… Eu nu știu să plâng când n-am poftă…

Încercai să-i spulber întemeiata-i bănuială și-i lăudai din toată inima sinceritatea. Cum putui socoti de osândit firea aceea spontană, neprefăcută, clocotind de patimă și veselie?

Dar pâclele îndoielii nu se risipiră pe de-a-ntregul în duhu-mi destul de bănuitor. Recunoșteam că Gloria avea o inimă onestă, era o femeie nefățarnică și că mă iubea cu adevărat; dar… firea-i ușuratică tot îmi inspira puțină teamă. „Azi mă iubește, nimic de zis, mă gândeam. Ar fi în stare să facă pentru mine orice sacrificiu… Dar la o femeie cu atâta imaginație fi-va oare trainică iubirea? Va putea oare să țină piept prozei neîntrerupte a căsniciei? Nu cumva se va stinge

într-o zi, în amarnică tristețe și pentru ea și pentru mine, dar mai ales pentru mine, patima și focul ce alcătuiesc temelia ființei ei?” Cum astfel mă perpeleam în zilele acelea, nu-i de mirare că-i împărtășii și lui Villa temerile mele. Într-o seară la cafenea, vorbind despre femeile din Sevilla, grăii:

— Prietene Villa, negreșit că femeile de aici sunt mai grațioase și mai pătimașe decât cele din miazănoapte, au mai multă agerime și știu să iubească mai cu foc… dar teamă mi-e să nu fie mai bune amante decât soții.

Voiam să-l trag de limbă. Și izbutii, spre marea mea mulțumire. Maiorul pledă cu aprindere și meșteșugire pentru femeia sevillană. După el, aceasta-i mai vioaie și mai pătimașă, dar nu-i vanitoasă, ceea ce face să se înlăture unul dintre imboldurile, poate cel mai de căpetenie, care îndeamnă femeile să cadă. Măritându-se, patima sufletului ei se preschimbă-n duioșie și abnegație. Pretinde să fie iubită, nu gătită. Luxul, în Sevilla, nu orbește, ca-n alte părți, sexul femeiesc, și aceasta din pricină că sărăcia nu-i socotită caraghioasă: *mantilla* e o podoabă care le face egale pe toate. Aici nu se simte deosebirea de clase. Fata cea mai trufașă prin naștere și bogăție nu se rușinează să stea cot la cot cu alte tinere, care trăiesc din simbria modestă a tatălui lor. Și apoi, datorită tradiției arabe poate, femeia măritată trăiește aproape totdeauna retrasă. Nu-i este îngăduit să umble toată ziua bună ziua, ca în marile capitale, pe la serate, teatre și plimbări. Mândria nevestei e să fie iubită de bărbat. Dacă el e o idee haimana, cred că-l iubește și mai mult. Se zice că mai dăinuiește în ea ceva din odalisca de odinioară, dar cu o femeie care nu pretinde altceva decât să fie mângâiată drăgăstos când îi vine bărbatul acasă, viața-i foarte lină și foarte dulce.

— De altfel, termină maiorul, femeile din părțile dumitale, mai rușinoase, mai sfioase, mai bănuitoare decât ale noastre, pot să fie chiar mai primejdioase.

Tăcui, pentru că nu vrui să ofensez femeile de pe meleagurile mele, dar nu mi se păru de loc neîndreptățită părerea lui.

Isabel izbuti s-o aducă pe Gloria de vreo două-trei ori la sindrofiile domnișoarelor de Anguita, pentru care arăta aceeași antipatie. Îmi închipui că veni pentru a-i dovedi Joaquinitei că biruise, deoarece tot nu se scuturase pe de-a-ntregul de gelozie. Sindrofia nu mai avea loc în *patio*, pentru că prea se răcorise; se mutase într-un salon alăturat. Musafirii, afară de clica știută, se schimbau într-una. Acuma venea

aproape zilnic o ceată de cinci sau șase tineri din Antequera, studenți, după cât se părea, băieți de viață, mucaliți și pezevenghi, care trăgeau la păcăleli, una mai deocheată ca alta. Domnișoarele Anguita, ca vulturii când simt carne proaspătă (fie-mi cu iertăciune comparația; mai bine ar fi ca porumbițele la momeala vânătorului) se și agățară de ei, în nădejdea de-a pescui logodnicul jinduit, lăsând în plata Domnului pe ceilalți oaspeți. Ramoncita pășea tiptil-tiptil cu zâmbetul pe buze și îndoiala în inimă, gata să bată în retragere la primul semn de plictiseală. Pepita se încredea întotdeauna în grațioasa ei dezinvoltură, vecină cu cinismul. Joaquinita se ținea scai de unul din băieții din Antequera cu o încăpățânare, o voință nestrămutată de a pune mâna pe el, vrednică în adevăr de admirație. Studenții se lăsau iubiți și, cu o afectată ardoare pentru a fi sinceră, le curtau și se pierdeau cu ele în nesfârșite discuții, fără să le pese că ceilalți oaspeți rămâneau oarecum caraghioși. Înțelesei că ar fi fost ridicol să le-o luăm în nume de rău. Una din glumele tinerilor acelora era să se prezinte, marțea, îmbrăcați după cea mai riguroasă etichetă, într-o formă și atitudine cu desăvârșire deosebite de restul săptămânii, făcând la intrare temeneli până la pământ, închinându-se ceremonios dinaintea tuturor și numind-o pe Ramoncita ducesă, pe Joaquinita contesă, iar pe Pepita baroneasă. Nu știu de ce toată lumea făcea mare haz de farafastâcurile astea, și, îndeosebi, fetele stăpânului casei, care primeau bucuroase titlurile. În tot timpul nopții își jucau rolurile ca într-o piesă de teatru de prost-gust. Domnului de Anguita îi ziceau marele duce Anguitoff, iar bietul bătrân primea titlul râzând. Altă glumă consta în aceea că se arătau geloși unii pe alții, și sileau domnițele să-și declare preferințele. Dacă unul din ei, aceasta, firește, după ce se înțeleseseră mai înainte, dăruia o floare Joaquinitei, curtezanul acesteia îi pretindea să arunce floarea jos și, pe furiș, s-o calce în picioare. Cel care dăruise floarea lua o mutră sinistră, de îngropăciune, iar Joaquinita se speria, gândindu-se că s-ar fi putut ca la plecare să se iște vreo ceartă. Ei, la rândul lor, încercau să vâre zâzania printre surori, curtând când pe una, când pe alta. De aici frecături și îmbufnări, de care, după aceea, râdeau.

Dar petrecerea mare se încinse când unul dintre ei aduse un aparat de proiecție sau lanternă magică, dinadins cumpărată pentru sindrofie. Se întindea o pânză albă în fundul salonului, se stingeau toate luminile (de obicei era numai una) și experiența începea după ce fiecare se așezase, în mod cuviincios, lângă vreo fată. Ghicii pe

dată despre ce era vorba, mai cu seamă că cel care proiecta vederile se schimba într-una; fiecare trecea pe rând la această treabă care trebuia să fi fost cea mai ingrată. Mai băgai iarăși de seamă că atunci când se anunța din vreme că va fi ședință cu lanterna magică, era și mai mare înghesuială la sindrofie. Era gata să strice tot hazul plăcutei petreceri unchiul Elenitei, care, tocmai când începea să-ți fie lumea mai dragă începu să strige deznădăjduit că-l sărutase cineva. Nu s-a putut niciodată afla cine fusese nefericitul agresor.

Nu vrui să-i destăinuiesc nimic Gloriei, dar încercai din răsputeri s-o îndepărtez de casa aceea. Mai contribui să-mi devină și mai puțin simpatică o scenă de neînchipuit, la care asistai într-una din seri. Trebuie să se știe că pianul dispăruse din salon. Când se observă lipsa, Pepita, cu obișnuitu-i cinism, ne adresă următorul discurs:

— Domnilor, pianul era luat cu chirie; ne costa trei duros pe lună. Cum și dumneavoastră trebuie să fi aflat că de la o vreme familia Anguita e în plină decadență și nu prea dispune de numerar, nu veți fi surprinși dacă vă voi spune că, spre imensa noastră durere, pentru că suntem foarte iubitori de muzică, am fost nevoiți să ne dispensăm de el. Dacă însă dumneavoastră v-ar trebui, pentru a putea dansa, o soluție, iat-o: să se deschidă o listă de subscripție pentru a fi plătit, și cu asta gata.

— Să se deschidă o listă de subscripție, zise unul. Eu dau două pesetas.

— Să se deschidă… Eu nu dau nimic, spuse altul.

Crezui că e doar o glumă. Așa că mare-mi fu uimirea când văzui că, într-adevăr, în fața tuturor, se strângeau banii. Mă văzui silit să contribui cu un obol de două pesetas, ceea ce mă revoltă din cale-afară, nu atât pentru cele două pesetas, cât pentru lipsa de cuviință a gestului.

În zilele acelea sosise însă ducele de Malagón, logodnicul oficial al Isabelei, și ei îi plăcea să-l poarte pe la sindrofii. Era un flăcăiandru între douăzeci și douăzeci și doi de ani, subțirel, oacheș, complet insignifiant. Aflând repede că eram logodnicul Gloriei, ca și situația specială în care ne găseam, îmi arătă o simpatie cam plictisitoare. Venea să mă ia ca să ne ducem la plimbare, lua cafeaua cu mine și cu Villa, și când porneam de acasă de la contele del Padul nu mă slăbea până ce nu mă însoțea până la ușa gazdei. Era bun și simpatic, dar zvăpăiat și înfumurat ca un adolescent. Tranșa totul cu palme și pumni; pentru el nu exista nicio dificultate. Aici îmi propunea să-mi

procure mijloace pentru a fugi cu Gloria în străinătate, aici să pună să-l aresteze pe don Oscar drept carlist, ori să plătească niște derbedei ca să-i spargă capul etc. etc. Planurile lui erau veșnic expeditive și pasibile de codul penal. Cu mare greutate mă puteam feri de sâcâielile lui, deși-i rămâneam îndatorat de interesul pe care mi-l purta. Credea că e îndrăgostit de contesita. Înțelesei însă repede că se înșela. Ducele se însura pentru a face pe omul așezat. Logodnica îl preocupa mai puțin decât bidiviii francezi care-i sosiseră de curând. Îi plăcea să i-o lauzi pe Isabel și-și dădea aere întovărășind-o la plimbare și dansând cu ea toate valsurile și cotilioanele care se cântau la seratele de la Alcazar. Dar o dată achitat de îndatoririle-i de *om așezat*, răsufla ușurat și venea să mă caute pentru a juca o partidă de biliard la care se distra mult mai mult.

Villa era cam gelos de noua-mi prietenie. Ades îmi zicea cu un zâmbet silit:

— Bre, bre! Da intim ai mai ajuns cu ducele în câteva zile!

Dădeam din umeri nepăsător și râdeam de prietenia pe care o bănuiam datorită numai firii copilăroase a ducelui. Încercam din răsputeri să nu rănesc susceptibilitatea maiorului, căci știam bine că avea sărmanul un ghimpe înfipt în inimă. Rivalul lui, neștiind despre ce era vorba (cred că chiar de-ar fi știut ar fi fost același lucru), îi vorbea cu toată afecțiunea, ba chiar îi căuta tovărășia pentru că era bărbat în toată puterea cuvântului și pe deasupra și ostaș. În schimb Villa se trudea în mod vădit să pară amabil cu el, deși nu izbutea decât pe jumătate. Uneori îi scăpau exclamații de felul următor:

— Uf, cum mă pisează flecuștețul ăsta! Cum de-l poți răbda atâta vreme?

Se cădea să-i iert această nedreptate pentru cât trebuie să fi suferit. Până la sosirea ducelui se ținuse tot timpul după Isabel. Ea, din parte-i, nu înceta să cocheteze cu el, spre marea mirare a Gloriei și a mea. Dar de câteva zile, dezamăgit poate, ori ca să facă pe interesantul, se învârtea pe lângă una din domnișoarele de Enríquez, care, fiind prietena și ruda contesitei, îl primise cu brațele deschise. Atunci prinsei de veste că Isabel încerca iar să-l prindă în mreje, dăruindu-l cu o ploaie din surâsurile acelea candide și frumoase de heruvim cu care-l înnebunise, pe el și pe atâția alții. Îi vorbea cu o deosebită plăcere, și chiar în fața ducelui, îl copleșea de atenții, care, unui logodnic mai puțin zvăpăiat decât al ei, i s-ar fi părut nelalocul lor. Maiorul voia să se arate tare dinaintea dulcii ispite, dar nu putea. Se

înroșea și tremura ca varga ori de câte ori îl chema contesita ca să-i spună ceva. Era curios de observat lupta care se încinsese înlăuntrul acestui bărbat între judecată și inimă. Prima îl povățuia să nu se îndepărteze de domnișoara de Enríquez, să nu se uite la contesita; a doua îi cerea s-o adore în genunchi, ca de obicei. Într-o seară, luând cafeaua la „Britanica", îmi făcu o surpriză. Eram numai noi doi, unul în fața altuia, la masă. Îl vedeam distrat, preocupat, dar nu trist. Ochii îi sclipeau de-o lucire neobișnuită, de vicleșug și biruință. Când și când pe buze îi flutura un zâmbet nemotivat. Se vedea că abia așteaptă să vorbească, spre a-și descărca sufletul, iar eu, cum băgai de seamă, îi dădui prilejul. Adusei vorba de duce și-i destăinuii bănuiala pe care o aveam, cum că n-ar fi fost cu adevărat îndrăgostit de Isabel.

— Și apoi, adăugai, știi ce cred?… Că nici contesita nu se prăpădește după el…

Fericirea care se întipări pe chipul lui Villa, auzindu-mă grăind astfel, era cât p-aci să mă facă să pufnesc în râs. Își plecă ochii zâmbind, mormăi nu știu ce, mestecă în cafea cu linguriță, sorbi o dată dând ochii peste cap și, după ce-și șterse buzele pe îndelete, cu siguranța omului forte care, curând-curând va face să se simtă cât prețuiește, duse mâna la buzunarul dinăuntru al hainei și zise, scoțând portofelul și din portofel un pliculeț:

— Vezi și dumneata cât este de îndrăgostită Isabel de duce.

În pliculețul, care mirosea a parfum pătrunzător, se găsea o carte de vizită și câteva petale de trandafir. Cartea de vizită suna: *Isabel de Montalvo, contesă del Padul*, cu o coroană deasupra. Pe dos se citea într-o slovă măruntă, dar limpede: *„Făgăduiala e datorie*".

O pusei la loc în plic împreună cu petalele și i-o înapoiai, adânc surprins, lui Villa.

— Ei, ce zici? mă întrebă vârând-o în portofel, cu un aer triumfător.

— Foarte ciudat!… I le ceruși dumneata?

— Doar una, din trandafirul pe care-l purta la piept alaltăieri, la domnișoarele de Anguita… Și fata asta se mărită la opt decembrie!

Mă mirai mai mult decât trebuia, fiindcă vedeam că-i făcea mare plăcere. Drept e că purtarea contesitei nu-și găsea nicio explicație, dar faptul n-avea importanța extraordinară pe care i-o dădea Villa, cu atât mai vârtos cu cât în cartea de vizită nu-i scrisese nimic care i-ar fi putut încuraja pretențiile. Izbutii să-i dispun că-ți era mai mare

dragul să-l vezi, asigurându-l că Isabel nu se mărită decât silită de familie și că, poate, din motive de convenienţă socială. Negreșit, inima-i era prinsă în altă parte. Ba îl făcui să întrezărească un viitor fericit, când va fi la mijloc un girant. În clipa aceea minţeam ca un nerușinat, căci, după părerea mea, dacă Isabel nu era îndrăgostită de duce, cel puțin părea. Pe Villa aveam credința fermă că nu-i iubea.

— Dacă aș trimite cartea asta de vizită ducelui, grăi profund emoționat, nunta s-ar strica la iuțeală. Dar nu a voi trimite pentru că sunt un om de onoare. Pe femei mă răzbun altfel.

Nu mai încape îndoială, îl aprobai, că ținea în mâinile lui soarta ilustrei nunți și-i lăudai călduros mărinimia. Iluzia de a fi un om cu suflet generos și eroic îl avântă în al nouălea cer. Comandă havane, și-mi dărui și mie un pumn.

La sindrofiile domnișoarelor de Anguita se ducea aproape regulat și fostul meu rival, Daniel Suárez. De când cu excursia aceea la Palmera nu-mi mai păstra asemenea dușmănie. Înțelese, de bună seamă, că ar fi fost zadarnic să lupte și se lăsase păgubaș. Ba, într-o după-amiază, când ne întâlnirăm pe bulevardul Delicias, se găsi dator să-mi dea unele lămuriri și se apropie de mine.

— Măcar că nu-ți place, tot am să-ți țin de urât o bucată de drum.

— Să nu-mi placă? De ce?

— Pentru că nu-ți plac ochii mei… fii sincer.

— Drept să-ți mărturisesc, nu te-am îndrăgit niciodată. Și asta o știi bine.

— Cât ne-am dușmănit, mai treacă-meargă… Dar acum că am rămas cu buzele umflate!

Nu mă putui stăpâni să nu surâd. Avea dreptate. Vorbi pe șleau despre situația lui, zeflemisindu-se cu haz, și aminti tot ce învârtise pentru a câștiga simpatia Gloriei.

— Nu-mi mai arde să fac pe ursu… Am scuturat eu ce-am scuturat măru, da poama n-a căzut… Dumneata doar l-ai hâțânat puțin și-ai și prins-o în gură… Să-ți fie de bine!

Biruința mă îndemna să fiu mărinimos. Uitai într-o clipă câte înghițisem din pricina lui și ștersei orice urmă de antipatie. După scandalul provocat de plecarea Gloriei de acasă, Suárez mă felicită călduros, urându-mi să termin cât mai grabnic cu toate încurcăturile ca să joace la nuntă. Atât la domnișoarele de Anguita cât și când ne întâlneam pe stradă, pălăvrăgeam ca niște buni și vechi prieteni, astfel că, o dată, pe când râdeam pe înfundate într-un colț, Pepita,

trecând pe lângă noi, exclamă:

— Știi că-i nostim? Mai deunăzi voiați să vă ucideți și acuma…

— Și acuma ne pupăm în bot, nu-i așa? replică Daniel cu vechiul lui cinism.

Pe Gloria o surprindea nițel intimitatea aceea neașteptată, dar nu-i dădea nicio atenție. În fond, malaguenul îi era cu desăvârșire indiferent. Convingerea aceasta, bazată pe observații amănunțite, contribui, îndeosebi, cum ușor e de bănuit, să mi-l facă mai puțin antipatic. Daniel era un tovarăș răutăcios, căruia nu i se putea acorda stimă. Graiu-i, destul de cinic, avea haz; scepticismu-i disprețuitor presăra convorbirea cu întorsături mucalite. Să-l fi avut însă veșnic alături ar fi fost prea plictisitor, pentru că nimic nu obosește atât ca oamenii porniți să-și bată joc de toate; din când în când însă bârfelile lui, răscolind fierea care zace în fundul tuturor sufletelor, deștepta veselia. Lui Villa și ducelui le plăcea mai mult decât mie.

Într-o seară îl întâlnii la teatru. După ce stătusem de vorbă între acte, la ieșire mă invită să bem un păhăruț. Gloria nu venea la teatru din motive lesne de înțeles. Eram liber și primii bucuros invitația. Pornirăm, deci, împreună și glumind cam deocheat pe socoteala actrițelor, ne îndepărtarăm spre o bodegă cunoscută de Daniel, ținută de niște munteni în piața Pan. Intrarăm, trecurăm printre mușterii și ne duserăm să luăm loc într-o cameră din dos, luminată de o lampă cu petrol, atârnată de perete. Patronul, prieten la toartă cu Daniel, ne servi chiar el cu hamsii prăjiți, *japuta* și două sticle de manzanilla. Suárez, plin de voie bună, bea și mânca vârtos. Nici eu nu mă lăsai mai prejos. Domnișoarele de Anguita și originalul lor tată alcătuiau tema nesecată a conversației. Mai cerurăm două sticle.

— Știi cum îi zic călugărițele de aici peștelui ăstuia? mă întrebă, tăind o felie de *japuta* și ducând-o la gură.

Îl privii fără să-i răspund.

— Peștele cu nume urât[{16}].

Și-n același timp scoase hohotul acela de râs echivoc, asemuitor unui guițat născut și stins în gâtlej, guițat care alcătuia mărturia supremă a veseliei.

— Acuma știi cum să-i zici măicuții dumitale care a mâncat *japuta*, adăugă.

Auzindu-l pomenindu-mi, așa hodoronc-tronc de Gloria, îmi veni să-l trăsnesc cu ceva în cap. Mă mulțumii doar să zâmbesc și încercai numaidecât să schimb vorba. Dar de la o vreme căută să mă

zgândăre.

— Și când puneți pirostriile-n cap, prietene?… Că acuma n-oi fi având de gând să faci pe niznaiul.

— Nu știu nici când mă voi cununa, nici dacă mă voi cununa, răspunsei sec.

— Basme, prietene. Ai pus laba pe milioane și acu-mi umbli cu farafastâcuri?

Grăind astfel, parcă-mi trase o palmă și, încruntându-mi atunci sprâncenele, zisei cu glas aspru:

— Te rog, Suárez, să nu-mi mai vii cu de astea; tare mi-e teamă să nu ne certăm. În asta nu îngădui glume.

Malaguenul rânji iar, răspunzând pe un ton proteguitor:

— Vezi-ți de treabă, nu-ți face sânge rău în ajunul nunții.

— Nimic; ce-am zis e zis! i-o întorsei aprins la față și cu glasul mai ridicat.

— În sănătatea dumitale și-a miresei, spuse drept răspuns, golind un pahar.

Schimbarăm vorba, și iar ne înveselirăm. Băurăm încă un rând de sticle. Prinsei de veste că vorbeam din ce în ce mai tare și-mi dogoreau obrajii ca jarul. Chipul lui Suárez rămăsese neschimbat, tot gălbicios și senin. Numai ochii-i, ca de veveriță, parcă-i jucau în cap. Găsii că-n odăiță era prea cald și mă sculai să-mi scot haina, dar când să mă ridic parcă se învârtea odaia cu mine.

— Știi că m-am cam amețit?… Fumul țigărilor și căldura de-aici… Vrei să ieșim să ne răcorim?

Se ridică și Suárez, nu mă lăsă să plătesc, pentru că avea acolo cont deschis, și ieșirăm în stradă. O luarăm spre strada Sierpes, unde mai era nițică animație. Cafenelele nu închiseseră toate. Prin geamuri zăream mușterii gesticulând dinaintea meselor, deși n-auzeam nicio vorbă. Noaptea era splendidă, cum sunt aproape toate în acest binecuvântat ținut. Ne găseam la sfârșitul lui octombrie. Suárez se plângea că bătea un vântuleț rece. Pentru mine, om de la miazănoapte, nici nu se putea temperatură mai plăcută; nici măcar nu-mi ridicai gulerul hainei, cum făcuse el. Capu-mi ardea; îmi scosei pălăria și umblam cu ea-n mână. Suárez îmi propuse să dăm o raită pe chei și eu primii bucuros, fiindcă simțeam nevoia să mă limpezesc.

Începurăm să discutăm aprins despre politică. Străbăturăm până la capăt bulevardul Delicias, cu desăvârșire pustiu la asemenea ceas, și când obosirăm de mers în jos, cotirăm spre chei. Într-una din puținele

pauze pe care le făcurăm, Daniel îmi zise deodată:

— Cred că acuma o să mă spăl gratis cu săpun pe mâini?

— De ce?

— Păi n-o să fii în curând stăpânul unei fabrici de săpunuri?

— A, da! exclamai zâmbind galben.

Nu știu de ce în noaptea aceea mă supăra grozav orice aluzie la iubirea mea. Suárez, ori din nebăgare de seamă, ori din răutate, săvârși greșeala să stăruie.

— Fata prețuiește mai mult decât fabrica… pentru un andaluz. Dumitale, care ești galeg, ți-o fi plăcând mai mult fabrica.

Niciuna nici două, cum mergeam așa unul lângă altul, îl plesnii cu dosul palmei peste gură, de-i rostogolii peste vagoanele oprite pe chei. Mi se păru atunci că-mi adresase cea mai gravă insultă care se putea adresa cuiva. Și, nemulțumit cu asta, mă repezii turbat asupra-i și-i cărai la pumni unde nimeream.

— Canalie, lichea! Nemernicule!

Suárez, sculându-se și venindu-și în fire, îmi înfipse mâinile în beregată și ține-te, apoi, bătaie în regulă. Amândoi eram binișor încălziți de băutură, dar eu eram mai înalt și mai vânjos. Repede îi desfăcui mâinile din jurul gâtului, că începuseră să mă înăbușe, și-l cusui în ghionți și pumni. Dar deodată zării strălucindu-i în mână o armă și, aproape în același timp, simții în șold ca o împunsătură de ac.

Mă repezii iar la el și-i prinsei mâna în care ținea cuțitul.

— Lașule, leapădă cuțitul! îi strigai.

Și ne smuceam pe chei, fără să ne dăm seama că ne aflam la marginea apei. La un moment dat îmi alunecă piciorul și căzui în râu, trăgând însă după mine și pe malaguen. Apa rece ne stinse la amândoi fierbințeala. Îi dădui drumul și, ieșind la suprafață, primul nostru gând fu să ne scăpăm prețioasele noastre vieți. Fiecare înotarăm în câte o parte.

La zgomotul pe care-l făceam, se deșteptară câțiva marinari care dormeau în vapoarele ancorate; sosiră apoi și jandarmii de pază. Strigându-se după ajutor, se produse larma obișnuită în asemenea împrejurări. Pe mine mă ridicară în sus doi marinari care săriseră într-o barcă. Pe Suárez îl scoaseră ceva mai departe, chiar pe scările cheiului.

Dar, punând piciorul în barcă, văzui că nu mă puteam ține drept.

— Sunt rănit, le zisei. Fiți buni, vă rog, și duceți-mă acasă.

Mă urcară pe chei și se observă că, într-adevăr, îmi curgea sânge dintr-un șold. Jandarmii puseră atunci mâna pe Suárez, și unul îl duse la comisariat. Pe mine mă transportară în cea mai apropiată farmacie și-l deșteptară pe farmacist, care dormea; acesta veni și-mi examină rana. Îmi dădu primele ajutoare și ordonă să fiu suit în pat și să se cheme medicul. Până acasă mă duseră pe o targă. Acasă, toți se speriară văzându-mă sosind în asemenea stare. Se sculară cu toții și alergară să-mi dea ajutor. Matildita se înscrise la recunoștința mea eternă, pentru activitatea prodigioasă ce-o desfășura îngrijindu-mă, deși tremura ca varga de spaimă, sărăcuța. Până să vină doctorii chemați, sosi judecătorul să-mi ia declarația. Încercai să-i ușurez cât mai mult cu putință situația lui Suárez. Mărturisii că eram prieteni intimi, că băusem câteva păhărușe mai mult și că, certându-ne pe chei pentru niște lucruri de nimic, ne pălmuisem și că Suárez scosese cuțitul să se apere, deoarece eu eram mai puternic, și că, repezindu-mă la el, mă pomenii înjunghiat.

Conștiința mă îndemna să dau această declarație, fiindcă îl atacasem dintr-un fleac, ținând seama că el vorbea în glumă. Totuși, mai târziu, mă gândii că scena putea foarte bine să fi fost pregătită mai dinainte, deoarece malaguenul era un om viclean și răzbunător. Nici azi, când scriu aceste rânduri, nu știu dacă în adevăr mă atrăsese spre chei cu gândul de a-mi căuta pricină și de a mă răni sau ucide, ori nu fusese de vină decât manzanilla care ni se urcase la cap.

Rana, deși destul de adâncă, nu atinsese niciun mădular mai de seamă. Singura primejdie, după medic ar fi fost hemoragia; dar, din fericire, aceasta fu înlăturată prin baia neașteptată de apă rece pe care o luai. Îmi dete însă destulă fierbințeală și mă ținu în pat nouă zile. A doua zi după pocinog, trimisei Gloriei, prin Villa, înștiințarea de ceea ce mi se întâmplase. După-amiază mă pomenii cu ea, Isabel și contele, în odaia mea. Nu mai putui de bucurie, mai ales când Isabel îmi spuse în șoaptă că inițiativa vizitei aparținea Gloriei. La intrare era palidă și cu ochii umflați de plâns.

După ce mă auzi vorbind, spaima lăsă locul indignării. Izbucni în ocări împotriva dușmanului:

— Ce lașitate! Ce mișelie! Să te înjunghie prăpăditul ăla cu picioarele strâmbe!

Tăcea o clipă și iar izbucnea, furioasă:

— Să cuteze prăpăditul ăla cu picioarele strâmbe!…

Desigur, logodnica mea gândea că mârșăvia ar fi fost mai mică

dacă rivalul ar fi avut picioarele drepte.

Contele, văzându-mă într-o stare mulțumitoare, nu voi să-i telegrafieze tatălui-meu, spre a nu-l alarma.

Și, în adevăr, la nouă zile mă putui scula din pat; iar la patru după aceea putui să ies și să isprăvesc – așa cum se va povesti în capitolul următor – povestea de iubire care alcătuiește fondul acestei veridice povestiri.

• Capitolul 16 •

CE S-A ÎNTÂMPLAT PÂNĂ LA URMĂ CU SORA SAN SULPICIO

Frământându-mă cum să mă cunun mai repede cu Gloria, înainte de întâmplarea pe care v-am povestit-o, îmi trecuse prin cap să cad la învoială cu blestematul de pitic. Cum aveam siguranța că el era toată pricina răutăților, și bănuiam că se împotrivea la căsătorie și se încăpățâna s-o călugărească pe Gloria din cauza intereselor bănești, mă hotărâi să ajung la o înțelegere cu el. Drept e, poate, că aș fi izbutit să-mi ating ținta dorințelor și fără să am nevoie de tocmeli, pentru că până atunci doña Tula nu spusese nici da nici ba. Dar cine-mi garanta mie că lucrurile nu se puteau schimba pe de-a-ntregul de azi pe mâine? Deși n-ar fi îndrăznit s-o închidă pe Gloria în mănăstire fără voia ei, deoarece fuseseră înștiințate autoritățile, mama se putea împotrivi căsătoriei atâta vreme cât nu era majoră. Atât ea cât și don Oscar tăceau acum și nu ziceau nici pâs, înfricoșați de scandalul de la poarta mănăstirii și de atitudinea dârză a contelui del Padul, care inspira teamă tuturor prin poziția și firea lui. Dar dacă le trecea frica, și de conte și de opinia publică, atunci m-aș fi găsit într-o situație gravă. Chiar dacă nu izbuteau să facă altceva decât să amâne căsătoria și tot era mult pentru nerăbdarea mea, din ce în ce mai mare. Și apoi, amânând-o așa într-una, era primejdios. Gloria era de o gelozie nebună, și din nimica toată putea isca vreun scandal ca cel de rândul trecut și vai și amar de fericirea mea. Fără a mai pune la socoteală întâmplările neprevăzute cărora le suntem supuși cu toții și îndeosebi cei ce așteaptă vreo bucurie.

Mă chinuiau în așa fel socotelile astea, încât mă bătu gândul să las pradă, în ghearele lui don Oscar, în chip de prețios zălog, jumătate din zestrea Gloriei, numai să mă pot însura cu ea repede și să intru în stăpânirea celeilalte jumătăți. Mărturisesc că planul acesta nu zăbovi multă vreme în capul meu. Jumătate din zestre! Cincizeci de mii de duros! Ideea de a mă despărți (îi socoteam ca ai mei) de această sumă fantastică de duros mă supăra într-atât, încât o părăsii numaidecât ca nesăbuită. Dintr-o dată scăzui suma la jumătate. Dacă-i dăruiam, din cele două milioane, douăzeci și cinci de mii de duros, ar fi putut, foarte bine, să se socoată mulțumit și să-mi înlesnească

toate mijloacele pentru ca preotul să ne dea cât mai curând binecuvântarea. Dar când stăruii mai mult, nici planul acesta nu prinse rădăcini prea adânci în duhu-mi frământat. Nici douăzeci și cinci de mii de duros nu erau un fleac. Făceam socoteala venitului pe care suma, bine plasată, îl putea aduce și mă apucau amețelile. Vârâți în ipoteci sigure, puteau aduce o mie de reali pe an, fără mustrări de cuget.

Și iar scăzui la jumătate. Mi se părea că douăsprezece mii de duros nu erau de disprețuit de cineva care nici în clin nici în mânecă nu avea cu ei, cu atât mai vârtos cu cât nu i se plătea niciun serviciu prea grozav, ci doar să tacă și să lase lucrurile în voia lor. Pentru a nu mă mai răzgândi, vorbii de asta cu contele. Dacă aș mai fi avut răgaz să chibzuiesc lucrurile, aproape cu siguranță c-aș fi șovăit și m-aș fi căit; mă cunosc eu bine. Lui don Jenaro nu-i destăinuii chiar tot; îi vorbii așa, pe departe, de-o înțelegere prietenească cu mama Gloriei, în care scop n-aș fi văzut niciun inconvenient să-i cedez „ceva din drepturile mele".

Îmi găsi chibzuit gândul și-mi făgădui să ia afacerea pe seama lui spre a o duce la bun sfârșit. Dar știam din experiență ce însemnau promisiunile contelui. Ceea ce n-avea legătură directă sau indirectă cu plăcerile lui îl interesa așa de puțin, încât puteam să aștept mult și bine până să întreprindă ceva. Și se întâmplă tocmai cum bănuiam. Trecea zi după zi, și nu-mi pomenea nimic de ceea ce făcuse. Eu nu-i vorbeam fiindcă mi-era teamă să nu-l supăr, și nu mi-ar fi convenit de loc să mă pun rău cu el. În sfârșit, într-o zi, sosind acasă, exclamă, parcă necăjit pe el.

— Caramba! Uit mereu că trebuie să trec pe la verișoara Tula!… Dar n-avea grijă, mâine-i gata…

Trecea și ziua de mâine, și apoi alta, și iar alta, și bătrânul chefliu nu-și mai amintea de problemele mele. Cred că mai degrabă ar fi ținut-o pe Gloria toată viața acasă la el, decât să caute s-o sfârșească într-un fel. Isabel se frământa văzându-mi nerăbdarea, dar nici ea nu îndrăznea să stăruie prea mult pe lângă tată-său de teama unuia din refuzurile acelea sălbatice prin care rezolva orice greutate când se simțea încolțit. În fine, înțelesei că trebuia să iau eu însumi inițiativa și să caut să ies cum voi ști din încurcătură. Mă hotărâi să-i adresez doñei Tula o scrisoare, dar fără știrea Gloriei. Mi-era teamă ca nu cumva trufia ei să mă silească să renunț. După vreo trei-patru ciorne, ticluii o epistolă foarte îndemânatică (ierte-mi-se puțina modestie)

nici umilă nici arogantă, limpede, corectă și metodică. Vezi Doamne, n-o adresam atât doñei Tula, cât mai ales piticului sinoptic, fiindcă tot el avea să-mi răspundă.

Îi recunoscui pe dată stilul în răspunsul pe care-l primii la câteva zile de la viitoarea mea soacră. Era un model de epistolă chibzuită, metodică, ba chiar simetrică. Începea împărțind-o pe a mea în trei capitole. În cel *dintâi* era vorba de cele privitoare la „presupusa hotărâre de a călugări cu de-a sila pe Gloria" la care mă refeream eu; în *al doilea* intra consimțământul la căsătorie; în *al treilea* tot ce privea partea materială și posibilitatea unei întrevederi și a unei înțelegeri de bunăvoie. Câteșitrele capitole le subîmpărțea doña Tula, sau, ceea ce e același lucru, piticul, în diferite paragrafe, tot numerotate. Cuvintele subliniate, o mulțime, erau subliniate cu linia. Din toată scrisoarea pricepui că, după scandal, se îmblânziseră binișor în fața perspectivei căsătoriei. La punctul întrevederii îmi răspundea că era dispusă să mi-o acorde, cu condiția să mă duc singur. „Pe fiica ingrată și neascultătoare nu voia s-o mai vadă pe acasă". Și-apoi, trebuia să aibă loc în prezența lui don Oscar. N-avui de ce să nu subscriu la aceste condiții, pe care le prevăzusem dinainte. Mi se fixă întrevederea pentru a doua zi la opt seara.

După-amiază o înștiințai pe Gloria de intriga mea. Dintru început se înfurie și mă numi ipocrit și mehenghiu, respingând cu energie orice gând de împăciuire cu cei care se purtaseră atât de neomenos cu ea. O lăsai să-și verse focul, așa cum se întâmpla de obicei în asemenea împrejurări, și după câteva minute se întoarse singură, fără ca eu să fi scos o vorbă. Necazul îi trecuse și-și schimbase părerile. La urmă îi zisei:

— Trebuie să te gândești că-i mama ta și cu o mamă nu încape înjosire.

O văzui înduioșându-se; ochii îi jucară în lacrimi și rosti, încercând să-și înăbușe suspinele:

— Pe mama o iubesc din tot sufletul, și-o iert… E fermecată. Dacă n-ar fi, n-ar face cu mine ce-a făcut… Dar pe vraciul ăla blestemat, nu mă las până nu l-oi strânge de gât!

Și în dosul pânzei de lacrimi ochii-i străluciră într-o scăpărare sinistră, care făcea verosimilă făgăduiala.

Ziua următoare mi-o petrecui întreagă întocmindu-mi planul diplomatic de atac. Trebuia să profit de îmblânzirea neașteptată pricinuită de ultimele întâmplări pentru a smulge doñei Tula și

inspiratorului ei toate foloasele posibile, sau, mai bine zis, să nu las să mi se smulgă pe cele care de drept mi se cuveneau. Îmi pregătii discursul introductiv și răspunsurile pe care aveam să le dau eventualelor obiecții care, după socoteala mea, îmi puteau fi aduse. Îmi repetai de mai bine de o sută de ori că în apropiata întrevedere lucrul de căpetenie era să nu mă supăr sub niciun cuvânt, să ascult cu desăvârșită liniște orice impertinență și să-i silesc cu șiretenie să cedeze și să se învoiască la ceea ce țineam eu. Nu era nevoie de atâtea îndemnuri lăuntrice, pentru că natura m-a plămădit destul de iscusit. Duhul mlădios și plin de șiretenie al neamului meu nu m-a dezmințit în niciuna din faptele în care am fost silit să intervin.

Când bătu șapte și jumătate, mă îmbrăcai cu faimoasa redingotă pe care n-o putea suferi Gloria, dar pe care o socotii potrivită împrejurărilor. Îmi pusei jobenul și un fular negru și, înmănușat, pornii de acasă spre viitoarea-mi soacră în chip de adevărat ambasador. Mergeam alene pentru a ajunge să bat la ușă fix la opt; niciun minut mai devreme ori mai târziu. Servitoarea, care ieși să-mi deschidă și care mă cunoștea din vremea când eram slujbaș al casei, mă primi bucuroasă și dete să intre în vorbă cu mine; dar i-o tăiai scurt cu un gest grav, întrebând-o țeapăn ca un par de „señora doña Gertrudis Osorio, văduva Bermúdez”.

— Da, conașule… vă așteaptă…

Și mă lăsă să trec în sala discretă, misterioasă, unde de atâtea ori răsunase șușoteala mea drăgăstoasă cu Gloria. Privii încă o dată, înduioșat, policioara ferestrei unde se așeza odorul meu; dar mă reculesei repede, socotind că nu era momentul potrivit pentru înduioșări și copilării, ci pentru a-mi ascuți duhul pentru a da dovadă că știam să fiu tot așa de bun dialectician ca și poet.

Pe scrin ardeau două lămpi cu abajururi, ceea ce nu îngăduia decât lumânarea dușumelei, lăsând restul odăii învăluit într-o penumbră nu prea deasă. La câteva clipe după ce intrai auzii țăcănitul unor pași și în același timp don Oscar și doña Tula se iviră în pragul ușii. El se dete respectuos de o parte, lăsând-o pe ea să treacă întâi, apoi trase ușa după el, de bună seamă pentru a nu fi ascultați de servitorime. Făcui dinaintea lor două temenele până în pământ, așa cum le încercasem în fața oglinzii, ținând călcâiele lipite, cu chip grav și maiestos. Știam cât înrăurește ținuta spre a impune respect, și putui observa că temenelile-mi ceremonioase își produseră efectul. Don Oscar se ploconi și el grav, iar doña Tula, destul de

fâstâcită, mă întrebă de sănătate și mă pofti să stau jos. După ce ne așezarăm câteșitrei, doña Tula pe sofa, în chip de președinte, don Oscar și cu mine pe niște scaune lângă ea, începui, pe un ton măsurat, peroraţia învățată pe de rost. Primele cuvinte le îndreptai stăpânei spre a-i mulțumi de bunăvoința pe care mi-o arătase primindu-mă în casă. Cu acest prilej, strecurai câteva lingușeli care, după cum băgai de seamă, merseseră la inima viitoarei mele soacre. Intrând apoi în subiect, mă arătai cu desăvârșire sigur că mă voi căsători cu Gloria. Socotii faptul ca ceva în afară de orice discuție. Pentru a-mi întări afirmația, amintii că Gloria avea să împlinească douăzeci de ani peste șase luni, și cu trei cât cerea legea pentru a se aștepta consimțământul părinților, făceau nouă. Peste nouă luni, eram liberi să ne cununăm. Dar… (aici coborâi ochii și deschisei brațele într-un gest de atâta modestie și smerenie, încât mi l-ar fi invidiat orice mare actor) dar mă simțeam atât de îndurerat să duc până la capăt căsătoria împotriva voinței mamei celei care avea să-mi fie soție, o doamnă care din atâtea și atâtea privințe merita dragostea și veneraţia noastră (și aici dă-i cu cădelnița) încât aproape nu găseam curajul s-o înfăptuiesc. Mă făliii cu sentimentele mele cinstite, cu profundul respect pe care le purtam legăturilor sacre ale familiei. Decât să îngădui ca Gloria să se abată de la ascultarea și supunerea pe care le datora mamei sale, mai degrabă renunțam la mâna ei, afirmai. Ajungând aici, spusei că fusesem însărcinat de ea să cer cu umilință iertare. (Dacă Gloria ar fi auzit această parte a discursului, cu siguranță că mi-ar fi scos ochii cu unghiile.) Trecând apoi la partea materială, mă arătai cu totul dezinteresat, mărinimos. Partea aceasta n-avea pentru mine aproape nicio importanță. Deși nu mă puteam numi bogat, cum eram singur fecior la părinți, aveam mai mult decât de ajuns pentru a trăi modest. Averea Gloriei nu mă preocupa cine știe cât. Știam că era bine administrată, și din partea asta nu duceam nicio grijă. Acesta fu punctul cel mai prost rostit. Era cel care mă emoționa cel mai puțin.

Gând isprăvii, doña Tula se grăbi să-mi declare, cu glăscioru-i dulceag, că nu-mi păstra nicio ranchiună, că-i păream un bărbat cumsecade și regreta doar un singur lucru: că avusesem nenorocirea să mă îndrăgostesc de fata ei. O privii surprins, deși venisem pregătit să nu mă mir de nimic, și răspunsei că, departe de a socoti o nenorocire faptul c-o întâlnisem pe Gloria, îl socoteam o fericire și mă credeam dator să mulțumesc cerurilor, mai ales în ziua când s-ar

celebra cununia noastră. Mărunțica doamnă mă privi cu ochi compătimitori.

— Crezi, în adevăr, că fata mea te va face fericit?

— De ce nu, doamnă?

— Îți foarte mulțumesc de părerea bună pe care o ai despre fata mea. Părinții se bucură atâta, când aud lăudându-li-se capiii! Sărăcuțu! Se cunoaște că are sentimente frumoase. Nu-i așa, don Oscar, că prietenul nostru Sanjurjo are o inimă foarte bună?

Reticențele cu privire la Gloria, la care nu mă așteptam, mă supărară mai mult decât cuvântarea lui don Oscar, care se grăbi să ia cuvântul, grăind:

— Nu sunt de acord aproape cu nimic din câte a rostit domnișorul acesta. I-a turuit gura ca o moară stricată și măcar că a venit cu discursul învățat pe dinafară, n-am izbutit să desprind nimic din toată trăncăneala. A înșirat așa, vorbe goale; n-am găsit aproape nicio idee cu miez și serioasă. Întâi și întâi domnișorul ne vorbește de căsătoria-i cu amărâta de fată a doñei Tula ca de un lucru hotărât și-mplinit, fără să țină seama că mamă-sa o poate cere imediat pentru a se îngriji de ea atâta vreme cât n-a împlinit douăzeci de ani. Până atunci cine garantează că nu-și schimbă gândurile? După această afirmație, pe care o socotesc cutezătoare și întrucâtva nerușinată, ne vorbește de sentimentele-i cinstite, de respectul pentru familie și de alte bazaconii de acest fel, care în gura dumnealui apar rizibile. Cine a pătruns în casa asta uzurpând un nume pentru a ne înșela mai ușor, cine a venit ca prieten și slujbaș al casei pentru a seduce pe fata stăpânei, cine a avut îndrăzneala să se opună cu revolverul în mână pentru a nu se împlini voința unei mame, iscând scandal în stradă, nu trebuie să vie să ne vorbească de sentimentele lui, fiindcă i le cunoaștem prea bine. Domnișorul a văzut o fată despre care i s-a spus că e bogată și orfană și a deschis ochii. Vrea să facă avere cu orice preț și nu vede că presară zâzania și jalea într-o familie. Îl vestesc însă că până acum nu i-a căzut în gheare. Dacă această admirabilă doamnă vrea să-mi asculte sfatul, nu numai că nu va acorda iertarea fetei neascultătoare, dar ar face bine ca chiar mâine să trimeată s-o ceară. Vom vedea dacă, în ciuda ocrotirii unei persoane sus-puse (care mai bine și-ar vedea de ale lui) nu se împlinește legea.

Glasul cavernos al piticului, umplând odaia de sunete aspre și profunde, mai răsună și după ce tăcu. Picioarele, care nu-i ajungeau la pământ, se legănau ca niște pendule; mustățile-i uriașe, proiectate

de lumină pe perete, aduceau cu două cozi stufoase de vulpe.

— Mi se pare, don Oscar, rosti doña Tula cu vocea-i piţigăiată, că prea te porţi rău cu prietenul nostru Sanjurjo… E aşa de aspru omu ăsta a lui Dumnezeu (adresându-mi-se mie cu o privire piezişă). Sărăcuţu! Nu te supăra; cu ajutorul lui Dumnezeu atotputernic s-or rândui toate.

— Doña Tula, aici nu-i vorba de severitate, replică piticul. Dată fiind purtarea dumnealui, tot ce i-am spus cred că-i drept.

— Foarte bine, don Oscar, foarte bine… dar ţine seamă că-i tânăr şi nu şade frumos să-l zăpăceşti. Tinereţea nu cugetă.

— Ce-am zis, rămâne bun zis, doña Tula.

Parcă stam ascultând jocurile organiştilor, când le arde uneori de glumă, şi când scot pe rând sunetele cele mai joase şi cele mai ascuţite ale orgii.

Nu-mi ieşii deloc din ale mele din pricina insultelor piticului. Le prevăzusem şi-mi întocmisem planul cum să le răspund.

După o scurtă tăcere, începui grăind, fără să mă adresez lui (cum făcuse şi el cu mine), că-mi părea rău din tot sufletul că nu fusesem pe placul unei persoane aşa de chibzuite, atât de învăţate… (O ridicam în slăvi.) Că în adevăr pătrunsesem în casă prin şiretlicuri, (împins doar de speranţa de a câştiga simpatia mamei Gloriei…

— N-ai câştigat-o, mă întrerupse, mojic, don Oscar.

— Regret profund, dar intenţia mi-era bună, rostii aruncând o privire doñei Tula, care şi-o plecă pe a ei, mai degrabă din supunere faţă de groaznicul pitic, decât din dorinţa de a mă ofensa. Cel puţin aşa mi se păru mie.

Cu privire la ceea ce afirmasem despre sentimentele şi scopurile ce mă îndemnaseră s-o curtez pe Gloria, stăruii cu tărie în cele ce spusesem; dar fără să mă aprind câtuşi de puţin. Povestii fără înconjur cum ne cunoscusem şi cum o iubisem, fără să ştiu dacă era bogată ori săracă, împins mai ales de firea deschisă şi necăutată şi de bunătatea inimii ei…

Aici doña Tula lăsă să-i scape un râsuleţ ironic, iar piticul clătină capul aşa fel încât cozile de vulpe se plimbară o clipă de câteva ori pe perete.

Lăsai, dinadins, la urmă problema căsătoriei.

— De bună seamă, zisei, doamna ne poate împiedica să ne cununăm până când fiica sa nu va împlini douăzeci de ani… dar, adăugai zâmbind, a pretinde să se mai întoarcă în puterea dumitale,

aceasta ar aduce poate unele neajunsuri, mai ales în ceea ce-l privește pe domnul. Există depusă la judecătorie o plângere iscălită de Gloria căreia nu i s-a dat curs pentru că am intervenit eu. Acolo se arată cum a fost silită să intre în mănăstire, cum a avut de îndurat multe de la o persoană care nu poate invoca niciun drept asupra ei… Cum persoana bănuită este domnul, în momentul când se va da curs plângerii, judecătorul va veni să verifice nu numai ceea ce s-a întâmplat, dar și care este adevăratul rost al domnului în casă. Mi-ar părea nespus de rău dacă s-ar întâmpla așa ceva, fiind vorba de cineva căruia datorez multe amabilități…

— Nu-mi datorezi nimic, răspunse piticul acrit. Puțin îmi pasă de cercetările judecătorului, din care nu va ieși nimic, absolut nimic.

În ciuda tonului disprețuitor al lui don Oscar, pe chip îi observai unele semne de neliniște. După ce tăcu, mustățile i se înfiorară într-o tremurare ușoară, mai lesne de văzut pe perete.

— Evident, n-am nimic de zis împotriva părerii dumitale, veșnic plin de autoritate, spusei fără a-mi părăsi zâmbetul impertinent, dar socot că afirmația e nițeluș prematură, ținând mai ales seama că domnul nu cunoaște martorii și probele pe care va avea să le cerceteze judecătorul.

— Calomnii și minciuni, strigă piticul, scos pe de-a-ntregul din fire.

Mă mărginii să dau din umeri cu prefăcută nepăsare.

Își mai descărcă o clipă focul susținând cu tărie că nici nu se sinchisea de justiție deoarece se știa cu conștiința curată, dar hapul își făcea efectul. Se văzu îndată după tonul potolit și amical pe care-l luă conversația. Deși nu părăsi apucăturile severe, arțăgoase, care-i erau firești, nu se mai gândi să mă insulte. Nu mai e nevoie să adaug că-i înlesnii drumul, curățindu-l cu luare-aminte, pentru a-l ajuta să se strecoare cu ușurință. Într-un sfert de ceas hotărârăm definitiv nunta și discutarăm prietenește condițiile în care avea să se săvârșească. În vreme ce piticul și cu mine rânduiam lucrurile, doña Tula continua să se uite compătimitor la mine. Mărturisesc că mila aceea nelalocul ei mă zăpăci mai mult decât amabilitățile prietenului casei. Statornicirăm că nunta se va face cu consimțământul scris al doñei Tula, dar nu acasă la ea și fără ca Gloria să vină aici, nici înainte nici după căsătorie. Mama se plânse că dovada aceea de severitate era așa de grea, încât se temea să n-o poată ține; dar cum „blagoslovitul domn”, care știa atâtea din ale lumii, socotea că

trebuia dată, se supunea cu inima sfâșiată de durere, pentru că „copiii… ah, copiii! Vei ști și dumneata cum îi iubim!” Mă angajai să nu cer socoteală doamnei de administrarea averii, ci să încasez doar veniturile a trei case pe care răposatul soț le avea în Córdoba, și să las fabrica pe seama lui don Oscar care o făcuse să propășească. La sfârșitul fiecărui an trebuia să-mi prezinte bilanțul și să-mi verse două treimi din venituri, dat fiind că cealaltă treime se cuvenea mamei pentru îmbunătățirile aduse cât fusese în stăpânirea ei. Mă învoii la toate foarte bucuros, și-n restul tratativelor, care ținură aproape până la unsprezece, mă arătai amabil, generos și de o mlădiere de care nu știu să spun cu ce semăna. Ieșii din casa lor peste măsură de mulțumit. Don Oscar mă conduse până la poartă, despărțindu-se de mine cu o gravitate plină de curtenie. Viitoarea-mi mamă, necontenind de a-mi arăta compătimire, îmi adresă câteva complimente; că aveam o inimă de aur, și că dacă vreodată avea să ierte pe fii-sa, o făcea mai mult pentru mine decât pentru ea. Tot atât cât rezultatul satisfăcător al întrevederii îmi măgulea iscusința diplomatică de care mi se părea că dădusem dovadă. Maeternich și Bismarck nu vor fi fost niciodată mai încântați decât mine în acest prilej. Se cuvine să mai spun un lucru, și anume: îmi întării pe de-a-ntregul părerea pe care mi-o făcusem acum câtăva vreme de don Oscar. Mă încredințai că era un ins caraghios și plictisitor, dar nu ființa misterioasă și teribilă pe care mi-o închipuisem. Ba îi recunoscui chiar unele însușiri de corectitudine și bun-simț, care-i atrăgeau stima până la anume punct. Cine stăruia să rămână învăluită în mister era viitoarea mea soacră. Avea în firea ei ceva nedeslușit care dădea de bănuit. Purtat pe aripile închipuirii, puteam ajunge să presupun în figura-i mărunțică și ofilită, zâmbitoare și milostivă, un caracter de tragedie. Totuși până azi n-am avut prilejul să verific această idee care mi-a brăzdat uneori fantezia.

Dar s-o scurtez. Amintirile acestea încep să devină greoaie.

Din scena anterioară nu povestii Gloriei decât ceea ce socotii nimerit; firește, cum era ușor de bănuit, numai ceea ce n-o putea supăra. Pentru a nu se mira că mamă-sa nu voia s-o primească după discuția aceea, după cât părea prietenoasă, îi spusei cu cea mai mare cutezanță că refuzasem să cer iertare fiindcă socotisem că, din partene, nu săvârșisem nicio greșeală.

Fixasem nunta la cincisprezece zile după aceea. Încropirăm în grabă cele trebuincioase și mai trecui pe la doña Tula de vreo două

ori pentru a isprăvi cu rânduitul hârtiilor. Părintele don Cosme de la Puente ne acordă dispensă de strigări și ne binecuvântă unirea în capela palatului del Padul, nașă fiind Isabel, iar naș bunul meu tată care sosise în Sevilla în acest scop cu trei zile înainte. Nu invitarăm la ceremonie decât vreo douăsprezece persoane. Cu toate astea, domnișoarele de Anguita făcură ce făcură ca să fie și ele incluse printre acești doisprezece invitați.

Gloria mea era răpitoare, radioasă de grație și fericire. Nicio clipă nu zării la ea vreuna din șovăielile ori smiorcăielile prin care fetele au obicei să-și arate sensibilitatea în asemenea împrejurări. În ochii ei senini și strălucitori nu citeam decât bucuria și biruința iubirii. Poate și din pricina asta Joaquinita, pe când sorbeam ciocolata la masa contelui, se apropie de ea cu chip de îngropăciune, pentru a-i spune aproape plângând:

— Vai, draga mea, cât te compătimesc în clipa asta! Ce trist trebuie să fie când te măriți fără să-ți ai mama lângă tine!

— E și mai trist să nu te măriți, răspunse scurt nevastă-mea, ceea ce o făcu pe imprudentă să roșească până în vârful urechilor.

După ce cinarăm, se duse sus să-și schimbe toaleta, pentru că plecam spre Madrid cu trenul personal de zece. Ne conduseră la gară toți invitații. Nevastă-mea dete mâna cu toată lumea, dar nu îmbrățișă decât pe Isabel și încă pe cineva. Mă prind că nu știți pe cine? Pe Paca, pe buna și brava lucrătoare care contribuise atât de mult la fericirea noastră. Eu mă despărții cu o adevărată emoție de prieteni, mai ales de Villa, de Matildita, care venise biata fată cu frate-său la gară să-și ia rămas bun, și de ducele de Malagón. Tânărul acesta, în ciuda frivolității și pocinoagelor pe care anii fragezi îl îndemnau să le săvârșească, era atât de afectuos, încât ajunsesem să-l iubesc eu adevărat. Nunta lui trebuia să aibă loc la câteva zile după aceea. Ne deterăm întâlnire la Paris, unde aveam de gând să mă îndrept.

În timpul călătoriei nu se întâmplă nimic mai deosebit, în afară de nimicurile potrivite împrejurărilor, nimicuri de atâtea ori povestite de romancieri. Eu, nici nu vreau dar nici nu pot să le povestesc. Până la Madrid, unde ne părăsi, perii albi ai bătrânului meu tată impunea legăturilor noastre un ce atât de cast și dulce totodată, încât se înțelege cu ușurință că n-am mai simțit o fericire atât de neprihănită ca atunci. La Madrid mă oprii cincisprezece zile, și cu toate că nu mă despărțeam aproape niciodată de nevastă-mea, cum era și firesc, avui

prilejul s-o las într-o seară de vorbă cu altă pasageră, la hotel, și mă dusei să-mi salut prietenii, pe poeții dramatici de la „Oriental” Mă primiră c-o indiferență care mă îngheță. Drept e că în momentul când mă apropiai de masa lor discutau cu aprindere dacă piesa unui coleg reprezentată pentru prima dată la „Martín” în seara trecută avea să facă rețetă sau nu; va fi un succes *bănesc,* cum ziceau ei, sau numai unul literar. Când în sfârșit isprăviră discuția, mă luară și pe mine în seamă. Li se părea foarte hazliu că mă însurasem, nu știu de ce, și râseră o bucată de vreme pe socoteala mea. Unul îmi zise, voios și cu un aer provocator:

— Foarte bine, prietene Sanjurjo; îți prezint felicitările mele. Îți dorim cu toții numai fericiri și să nu zăbovești a te întoarce în Parlament cu alți deputați provinciali pentru a vota micșorarea prețurilor la articolele alimentare.

— Și să ajungi repede în comisia permanentă, adăugă altul.

— Să vedem dacă vâri la pușcărie pe vreunul din partidul advers.

— Eu cred că Sanjurjo e un bărbat ambițios și va ajunge să facă parte din guvern.

Ce mai încoace și-ncolo, tinerii autori mă scărmănară în toată regula. Ieșii din cafenea prost dispus. Dar, întorcându-mă la hotel și întâlnindu-mă cu Gloria, îmi regăsii repede voioșia și nu mă putui stăpâni să-mi zic, râzând:

„La urma urmelor are haz ca zdrențuroșii ăștia să mă compătimească fiindcă m-am însurat cu luceafărul acesta al dimineții și am pus la teșcherea încă două milioane!”

Unul dintre ei avea jegul de două degete pe gulerul paltonului; altuia îi lipseau nasturii; al treilea n-avea butoni la manșete. Și toți, absolut toți, umblau cu pantalonii tociți și rupți. Mi-i închipuiam acasă la ei, dormind într-un pat mișunând de ploșnițe, mâncând pâine uscată muiată într-o zeamă fără o steluță de grăsime și certându-se cu gazda pentru întârzierea plății chiriei; și proslăvii și admirai providența lui Dumnezeu, care, pe cei văduviți de mijloace de fericire, îi înzestrează din belșug cu imaginație.

Nevastă-mea, spre deosebire de multe provinciale, care cred că le cade moțul dacă se miră și admiră ceva când sosesc în capitală, admira și se entuziasma de tot ce vedea. Șirul nesfârșit de echipaje de pe Retiro, vitrinele scânteietoare, clădirile monumentale, luxul de la Teatrul Regal, o făceau să izbucnească în exclamații de plăcere și uimire. Teatrul, mai ales, o fermeca. Nu numai că se distra nespus la

operele cântate de cei mai buni artiști și reprezentate cu un lux pe care nu-l visase niciodată, dar tot atât, dacă nu și mai mult, îi plăceau piesele într-unul sau două acte de la teatrele de varietăți. Se tăvălea de râs la glumele și gesturile actorilor. Ca aproape toate andaluzele, avea foarte dezvoltat simțul umorului.

Îi plăcea tot așa de mult să prânzească la restaurante. Să intri în fiecare zi în alt local, să te așezi la o masă oarecare, să-ți scoți pălăria și mănușile și să alegi pe îndelete cele mai gustoase feluri de pe listă, alcătuia pentru ea o mare plăcere. Eu, cunoscându-i-o, i-o satisfăceam în paguba pungii pentru că plata la hotel pentru pensiune mergea înainte. Cum în timpul mesei nu înceta o clipă în a-și iscodi vecinii, avea adesea observații foarte nostime, veșnic agere și vesele, însuflețite de imaginația meridională care face întotdeauna din țânțar armăsar. La desert i se îmbujorau obrajii; ochii, ochii ei fără seamăn, îi străluceau într-un foc dulce și șiret. Credeți-mă, în astfel de clipe nevastă-mea era răpitoare. Luam o trăsură și ne duceam să ne plimbăm pe Retiro.

— Nu-mi mai vine să plec de-aici, îmi spunea uneori. Sunt atât de fericită!

— Mai mult ca la mănăstire? o întrebam râzând.

— Uf, mănăstirea!… Vezi, dacă m-ai fi părăsit, aș fi intrat din nou la schit să chinuiesc fetele ca sora Désirée. Acum abia înțeleg că noi plăteam nestatornicia vreunui galeg francez.

Până să plecăm la Paris, unde socoteam să stăm cincisprezece zile, făcui o ispravă care are să-mi înstrăineze simpatia cititorului, dacă voi fi izbutit cumva să i-o câștig.

N-aș tipări-o în aceste amintiri dacă nu mi-ar fi spus persoane pricepute că prin unele spovediri ale slăbiciunilor noastre câștigă mult studiul psihologiei. Deși poet liric, păstrez științei un prea adânc respect, pe care zeflemelele lui Collantes și a celorlalți prieteni dramatici n-au ajuns să-l micșoreze. Fiind, deci, vorba de sporirea lui, nu șovăiesc a jertfi umila-i persoană, în nădejdea că cititorul, de nu va fi vreun Caton otrăvit care nu cunoaște decât linia dreaptă, chiar dacă mă va osândi cum e drept, nu se va înfuria pe mine.

Cade-se, prin urmare, să se știe că, înainte de a părăsi Madridul, trimisei la Sevilla o procură legalizată pentru a reclama, în legiuită formă, averea care, prin moștenire de la tată-său, se cuvenea nevestemi. Cum își va aminti cititorul, în întrevederea avută cu soacră-mea și cu don Oscar, mă legasem să nu le cer nicio socoteală și să le las în

stăpânire atât fabrica de săpunuri cât și celelalte proprietăți care alcătuiau moștenirea. Nu iscălisem niciun act, dar îmi dădusem cuvântul. Acuma toate bune, însă cuvântul acesta îmi întuneca grozav întreaga lună de miere. Mă gândeam într-una la blagoslovita aceea de zestre, încăpută pe mâini străine. Cine știe cum or fi sfeterisind-o! Înțelesei că atâta vreme cât nu m-aș fi văzut asigurat, n-aș fi avut pace; înțelesei că un gând melancolic, o îndoială funestă mi-ar fi întovărășit necontenit avânturile-mi drăgăstoase. Când, în sfârșit, aruncai scrisoarea la poștă împreună cu actul notarial, răsuflai ușurat de parcă mi s-ar fi luat o piatră de pe inimă.

Pornirăm spre Paris fără cine știe ce poftă din partea Gloriei. Dar la vreo trei-patru zile după ce ne instalarăm, și după ce gustarăm din uimitoarea-i animație, îmi ceru să nu ne mai întoarcem în Spania. Cunoștea franceza la perfecție, dar îi pricinuia, după cum îmi spunea, o impresie ciudată auzind-o în gura actorilor, care o foloseau pentru a exprima gânduri malițioase, obișnuită cum era s-o citească în cărțile de rugăciuni. Cât despre mine, greu îmi vine, însă trebuie să mărturisesc, că nu cunosc din graiul lui Victor Hugo decât un fragment din *Télémaque* învățat pe când începusem s-o studiez și câteva fraze din gramatică: „Ați văzut cașul surorii mele? – Nu, domnule, am văzut cuțitul bucătarului. – Aveți cartea domnișoarei? – Nu, domnule, am indispensabilii notarului” etc.

Gând ne pregăteam de întoarcere, sosiră uniți prin sfânta legătură Isabel și ducele de Malagón. Mare ne fu bucuria văzându-i, și cele trei zile cât rămăsesem împreună fură cele mai plăcute de când plecasem. În sfârșit, înapoi spre Spania, lăsându-i pe ei în capitala Franței. Planul nostru era să ne ducem să petrecem câteva zile la Bollo, cu tata, și apoi să ne statornicim definitiv la Madrid. Ne oprirăm la San Sebastián pentru ca Gloria să poată face o vizită, cum își pusese-n gând, la mănăstirea unde petrecuse doi ani. Luarăm, într-adevăr, diligența de Vergara și sosirăm aici spre asfințitul soarelui. Nu mai era timp potrivit pentru vizită; o amânarăm pentru a doua zi. Trecurăm, totuși, de braț, pe dinaintea mănăstirii. Era o clădire mare și veche, cu două turnuri crenelate, care fusese palat ori casă boierească, găsindu-se așezată într-o piață înverzită.

— Uite, îmi zise nevastă-mea înduioșată, vezi ferestruicile turnului? Acolo dormeam cu Maximina și încă o soră. De câte ori nu m-am sculat ca să privesc cerul!

— Și la ce te gândeai privindu-l?

— Nu știu… La nimic.

— Nu te încerca dorul să fugi?

— Niciodată. Femeile nu fug decât atunci când sunt îndrăgostite.

A doua zi dimineață, la ceasul când crezu Gloria nimerit, adică atunci când era *récréation*, ne îndreptarăm spre mănăstire. Portărița nu-mi recunoscu nevasta și nici ea nu spuse cine era, pentru a se bucura mai mult de mirarea maicilor. Străbăturăm un gang pietruit cu bolovani, cu pereții văruiți, și cruci negre zugrăvite din loc în loc. Urcarăm o scară mare, murdară și veche, cu treptele tocite și pătrunserăm în coridoarele casei, podite după obiceiul ținutului. Dușumeaua veche și roasă pretutindeni avea pe alocurea găuri prin care putea trece un om. Sosind aici, deslușirăm un zgomot îndepărtat de strigăte și râsete.

— Auzi? mă întrebă Gloria în vreme ce un zâmbet fericit îi flutura pe chip. Sunt fetele, în *récréation*.

— Nu-ți vine poftă să te duci să te joci cu cercul și cu zmeul? o întrebai râzând.

— Să nu crezi că nu.

Intrarăm în vorbitor, o încăpere spațioasă, pătrată și destul de luminoasă, despărțită în două prin niște zăbrele. Dincolo se zărea o ușiță și alături un agheasmatar. Gloria întrebă pe sora care ne călăuzise dacă stareță mai era tot maica Saint Just, și răspunzându-i-se afirmativ, o rugă să-i dea de știre că voia s-o vadă o doamnă. Așteptarăm o vreme pe scaune, lângă zăbrele, și într-un târziu văzurăm pe stareță intrând prin ușița din fund, luând apă pe degete din agheasmatar și închinându-se. Era o măicuță slăbănoagă și gălbejită, în vârstă ca de patruzeci de ani. Gloria se sculă, își apropie chipul de zăbrele și grăi zâmbind:

— Blagosloviți, cuvioasă maică. Nu mă cunoașteți?

Călugărița o privi surprinsă de salut, obișnuit doar în mănăstire, însă nu dete semne că ar cunoaște-o.

— Domnul să te blagoslovească, doamnă… N-am plăcerea… răspunse cu un vădit accent francez.

— Nu vă amintiți de sora San Sulpicio?

— Ah, exclamă, în vreme ce toți mușchii feței i se încrețiră într-un surâs. Ah, sora Saint Sulpice, andaluza! Cui să-i treacă prin gând?… Deși aflasem că nu mai ești la mănăstire.

— M-am abătut din drum numai pentru a veni să vă salut.

Stareța se arătă foarte curtenitoare, de o politețe smerită și

leșinată, așa cum e felul călugărițelor. Povesti câteva anecdote, care vădeau firea neastâmpărată și veselă a neveste-mi, lăsând să-i scape totodată un mic surâs proteguitor și compătimitor prin care voia să dea să se înțeleagă că nu socotise niciodată c-ar avea prea mult scaun la cap și virtutea necesară pentru viața aceea de desăvârșire.

Nevastă-mea voia să-și revadă vechile tovarășe, pe sora Onofre, sora María del Socorro și altele. Unele din ele nu se mai aflau acolo. Totuși, stareța ieși și se întoarse după câteva clipe cu cinci sau șase surori care-o salutară pe Gloria cu un zâmbet larg, dar cu prea puțină căldură. Toate păreau fâstâcite și rușinate. Zâmbetul le era atât de persistent, încât ajunsese să se preschimbe în strâmbătură, în timp ce vorbeau, își frecau ușor nodurile degetelor de la mâna stângă cu palma dreaptă. Nu mai conteneau minunându-se că o vedeau în straie lumești și așa de schimbată încât, după cum spuneau, n-ar mai fi putut-o cunoaște. Mirarea aceea începuse să mi se pară nițel cam impertinentă, și cred că și soției mele la fel!

— Ia te uită la Sora San Sulpicio! Veșnic veselă! Cât am râs cu ea! Vai, ce soră! Cum s-o mai cunoști? Nu mai e aceeași.

Și din gesturile și vorbele lor lăsau să se întrevadă același gând ca la maica stareță, cu alte cuvinte, că nu o crezuseră niciodată destul de evlavioasă și contemplativă pentru a putea fi mireasa lui Cristos, ori, vorbind pe șleau, că toată viața o socotiseră o tânără fără cap.

În timpul acesta, nici stareța și nici surorile nu întrebaseră cine eram și cum și de ce se afla acolo Gloria. Mă furau pe pitiș cu coada ochiului, și se vedea că prezența mea le stânjenea. Eu nici nu deschideam gura. Nevastă-mea, necăjită de bună seamă de nesocotința aceea, le spuse deodată:

— Ați aflat că m-am măritat?

Surorile pufniră în râs.

— Vai, ce soră! Totdeauna gata de glumă! exclamă stareța.

— Da, maică, m-am măritat acum o lună și trei zile, cu băiatul acesta falnic pe care-l vedeți aici… N-are decât un păcat, adăugă întristându-se, e galeg… Dar nu pare, nu?

— Ce soră, exclamară iar câteva călugărițe. Ce haz are! Ce să-i treacă prin gând; să ne spună că s-a măritat! Numai ea e-n stare de așa ceva!

Cuviosiile râseră înainte aruncându-și priviri cu înțeles.

— Uite, o să vă încredințați numaidecât, rosti nevastă-mea aprinsă.

Și, cuprinzându-mă în același timp cu brațele pe după gât, prinse a mă săruta zgomotos pe obraji, grăind:

— Odorul meu, nu-i așa că ești bărbățelul meu? Nu-i așa că eu sunt nevestica ta? Nu-i așa că ne-am cununat? Spune, inimioara mea! Spune, sufletelule!

În vreme ce încercam, rușinat, să mă feresc de mângâierile ei, auzii exclamări de dojană, și zării măicuțele fugind speriate spre ușița din fund. Una din de, mai îndrăzneață, apucă șnururile cortinei și le trase cu putere. Cortina, trăgându-se, scoase și ea un scârțâit de revoltă. Câtăva vreme tot se mai auziră pași grăbiți și șopot de voci. Pe urmă nimic: se așternu tăcerea. Nevastă-mea, râzând cu hohote și totodată roșie la față, mă luă de mână și mă trase afară. Străbăturăm astfel coridoarele triste, coborârăm scara, trecurăm pragul porții și, când ieșirăm în stradă, îi spusei pe jumătate supărat:

— Ce nebună ești! Ce-ți trece prin minte?

— Iartă-mă, băiatule, răspunse râzând și tot îmbujorată. Începuseră să mă scoată din fire. Știau tot așa de bine că eram cununați ca și preotul care ne cununase.

Sfârșit

virtual-project.eu

{1} Bollo, în spaniolă, înseamnă gogoașă.

{2} Dansuri populare spaniole.

{3} Referire la populara dramă a poetului și dramaturgului spaniol *José Zorrilla y Moral* (1817-1893) bazată pe legenda lui Don Juan.

{4} Turnul catedralei din Sevilla, ridicat de mauri între 1184-1156 pentru a servi drept minaret unei moschei azi distruse; numele de Giralda (giruetă) și-l trage de la o statuie de bronz înaltă de 4 metri, care se învârte la cea mai slabă suflare de vânt.

{5} Referire la cunoscutul general și om politic spaniol *Juan Prim y Prats*, unul din liderii partidului liberal, asasinat în anul 1870.

{6} Joc de cuvinte: *cabra* înseamnă capră, iar locuitorii orașului Cabra ar trebui să se numească *cabroni* (țapi).

{7} Referire la José de Espronceda (1810-1842), cunoscut poet spaniol.

{8} Vezi nota de la pag. 47.

{9} Referire la omul politic spaniol *Manuel Ruiz Zorrilla* (1834-1885), unul dintre liderii partidului republican spaniol.

{10} Fratele regelui Ferdinand al VII-lea al Spaniei care, după moartea acestuia (1833), a ridicat pretenții la tronul spaniol, provocând o serie de sângeroase războaie civile cunoscute sub numele de războaie carliste.

{11} *Oh, liniște, copilule*! *Oh, nefericit copil, am să te pun la carceră*! (Fr.).

{12} Boltă de viță.

{13} Om răutăcios.

{14} Eminent jurisconsult și orator spaniol (1817-1871).

{15} Figură la luptele de tauri, constând dintr-o lovituri dată din fugă în ceafa taurului.

{16} *Puta* înseamnă femeie de moravuri ușoare.